

**STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ
A ORAȘULUI SÂNTANA PENTRU PERIOADA 2021-2030
DRAFT 1**

CUPRINS

Capitolul 2: CONTEXT STRATEGIC	2
2.1. Concepte cheie și tendințe internaționale, regionale și locale	2
2.2. Context global	4
2.3. Context european	4
2.4. Contextul la nivel național	10
2.5. Contextul la nivel regional	12
2.6. Contextul la nivel județean	16
2.7. Contextul la nivel local	19
2.8. Programele Operaționale și Programul Regional Vest 2021-2027	22
Capitolul 3: ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE ȘI CONTEXTUL URBAN	27
3.1. Localizare geografică și cadrul natural	27
3.2. Infrastructura turistică și patrimoniul cultural	34
3.3. Profil socio-demografic. Piața muncii și forța de muncă	54
3.4. Profil economic. Mediul antreprenorial și potențial de specializare inteligentă	67
3.5. Agricultură, silvicultură și pescuitul	98
3.6. Profil spațial și funcțional	105
3.7. Infrastructura de transport și mobilitate. Conectivitate la nivel regional	123
3.8. Echiparea tehnico-edilitară	135
3.9. Servicii publice	146
3.10. Mediu și schimbări climatice	167
3.11. Profil și capacitate administrativă	193
3.12. Smart City	203
3.13. Parteneriate	211
3.14. Situația implementării proiectelor în perioada 2014-2020	213

Capitolul 2: CONTEXT STRATEGIC

Contextul strategic pentru dezvoltarea urbană în UE reprezintă un cadru general care încurajează alinierea și coordonarea eforturilor pentru a asigura dezvoltarea urbană durabilă, inclusiv dezvoltarea economică, protecția mediului și îmbunătățirea calității vieții în orașe și regiuni din întreaga Uniune Europeană.

2.1. Concepte cheie și tendințe internaționale, regionale și locale

Dezvoltarea urbană în Uniunea Europeană (UE) este un domeniu complex, influențat de o serie de concepte cheie și tendințe la nivel internațional, regional și local. Astfel, ne putem opri asupra câtorva dintre acestea:

- **Politica Regională și Urbană a UE:** Politica regională a UE vizează reducerea disparităților economice și sociale între diferite regiuni. În acest context, sunt dezvoltate strategii urbane pentru a sprijini creșterea economică și incluziunea socială în orașe și regiuni.
- **Dezvoltarea Durabilă Urbană:** Orașele din UE se confruntă cu provocări legate de mediul înconjurător, precum schimbările climatice și poluarea. Dezvoltarea urbană durabilă se concentrează pe reducerea impactului asupra mediului, promovarea energiei verzi și a mobilității durabile.
- **Inovație urbană:** Utilizarea tehnologiilor și a inovației pentru a îmbunătăți viața urbană este o tendință semnificativă. Conceptele precum „smart cities” (orașe inteligente) și „digitalizarea urbană” devin din ce în ce mai importante. Orașele inteligente utilizează tehnologia și inovația pentru a îmbunătăți serviciile urbane, infrastructura și calitatea vieții locuitorilor. Aceste orașe sunt centrate pe utilizator, integrate digital și orientate spre soluții sustenabile.
- **Incluziune socială:** Dezvoltarea urbană trebuie să țină cont de toate segmentele societății. Conceptul de „oraș incluziv” se referă la eforturile de a asigura accesul la servicii și oportunități pentru toți locuitorii, indiferent de statutul lor social sau economic. Astfel, o preocupare importantă în cadrul UE este combaterea sărăciei și excluziunii sociale în mediul urban. Programele sunt dezvoltate pentru a asigura accesul la locuințe, educație și servicii sociale pentru toți locuitorii urbani.
- **Mobilitate urbană sustenabilă:** Reducerea traficului și promovarea transportului public, bicicletei și altor mijloace de transport sustenabil sunt priorități în dezvoltarea urbană. Orașele încearcă să reducă congestia și poluarea. Prin promovarea transportului public, a bicicletelor și a vehiculelor cu emisii reduse, se încearcă îmbunătățirea mobilității urbane.

- **Adaptarea la schimbările climatice:** Orașele trebuie să se pregătească pentru efectele schimbărilor climatice, cum ar fi creșterea nivelului mării și fenomenele meteorologice extreme. Aceasta implică planificare și investiții în infrastructură rezistentă la climă.
- **Cultură și Creativitate Urbană:** Orașele sunt recunoscute ca centre culturale și creative. Inițiativele urbane se concentrează pe promovarea culturii, a artei și a inovației ca factori de dezvoltare economică și socială.
- **Orașe Verzi și Spații Publice:** Creșterea importanței spațiilor verzi și a parcurilor în orașe, precum și promovarea arhitecturii verzi și a construcțiilor sustenabile.

De asemenea, sunt analizate alte tendințe internaționale precum:

- **Transformarea digitală:** Orașele din UE investesc în tehnologii digitale pentru a îmbunătăți serviciile publice, gestionarea traficului și eficiența administrativă.
- **Economia circulară:** Mai multe orașe promovează economia circulară, care implică reciclarea și re folosirea resurselor pentru a reduce deșeurile și a minimiza impactul asupra mediului.
- **Migrarea urbană:** Tendința de urbanizare continuă să atragă populații din zonele rurale către orașe, ceea ce pune presiune asupra resurselor urbane și necesită planificare și dezvoltare adecvată.

La nivel regional și local sunt analizate tendințele la acest nivel:

- **Dezvoltare regională echilibrată:** UE se străduiește să reducă disparitățile economice între regiuni, prin intermediul politicii de coeziune, investind în regiunile mai puțin dezvoltate pentru a stimula creșterea economică.
- **Reabilitarea urbană:** Multe orașe din UE se confruntă cu probleme legate de infrastructura urbană învechită. Reabilitarea urbană și regenerarea zonelor defavorizate sunt priorități pentru multe orașe.
- **Cultură și turism:** Orașele europene își pun din ce în ce mai mult în valoare moștenirea culturală și turismul pentru a atrage investiții și a sprijini dezvoltarea economică.
- **Guvernarea locală participativă:** Multe orașe din UE promovează consultarea și implicarea activă a cetățenilor în procesele de luare a deciziilor privind dezvoltarea urbană, pentru a asigura transparența și responsabilitatea.

Aceste concepte și tendințe reflectă abordările și prioritățile actuale în dezvoltarea urbană din UE, care evoluează în funcție de nevoile și contextul specific al fiecărui oraș sau regiune. Este important de menționat că dezvoltarea urbană este un domeniu dinamic, influențat de schimbările sociale, economice și tehnologice, precum și de evoluțiile la nivel global și regional.

2.2. Context global

La nivel global, politicile de dezvoltare urbană durabilă se încadrează într-un demers strategic mai larg al Națiunilor Unite, respectiv Obiectivele de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite 2030 (UNSDG2030). Acestea au fost definite în cadrul Summit-ului privind dezvoltarea din septembrie 2015, în urma căruia a rezultat Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. În cadrul acestui demers au fost identificate o serie de 17 obiective de dezvoltare în toate domeniile esențiale ale societății umane.

Politica de dezvoltare urbană durabilă se încadrează în cadrul unei abordări mai largi și mai cuprinzătoare promovate de Națiunile Unite prin Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) 2030, sau Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Aceasta reprezintă un cadru global pentru acțiunea comună îndreptată către o lume mai prosperă, echitabilă și durabilă până în anul 2030 și este compusă din 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD). Dezvoltarea urbană durabilă se încadrează în trei obiective:

- ODD 11: Orașe și comunități durabile - se concentrează pe asigurarea accesului la infrastructură adecvată, locuințe sigure și durabile, transport public eficient, protejarea patrimoniului cultural și natural al orașelor și îmbunătățirea rezilienței acestora la dezastre.
- ODD 7: Energie curată și accesibilă - Îmbunătățirea eficienței energetice și promovarea utilizării energiei regenerabile în orașe contribuie la atingerea acestui obiectiv.
- ODD 13: Acțiune climatică: Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la schimbările climatice sunt esențiale pentru dezvoltarea urbană durabilă și pentru combaterea efectelor schimbărilor climatice asupra orașelor.

2.3. Context european

Orașele sunt forțe motrice ale economiei europene, având un rol cheie în stimularea creativității și inovației la nivelul întregii Uniuni Europene, prin furnizarea de locuri de muncă și servicii conform orientărilor Comisiei Europene. Conform datelor disponibile, aproximativ 70% din populația UE trăiește în medii urbane, generând peste două treimi din PIB-ul Uniunii Europene. Cu toate acestea, orașele se confruntă cu diverse probleme, fie ele de natură socială, economică sau de mediu. Atinsul unui nivel înalt de dezvoltare urbană este posibil doar prin intermediul unei abordări integrate, care să vizeze toate aspectele sustenabilității urbane, adaptându-se la noile tendințe din acest domeniu.

La nivel european, numeroase documente strategice pun în discuție conceptul de dezvoltare urbană durabilă:

- **Carta de la Leipzig (2007)** - a marcat un moment crucial prin abordarea dezvoltării conceptului de urbanism integrat la nivel european, în contextul Orașelor Europene Durabile. Adoptată în cadrul unei reuniuni ministeriale informale privind dezvoltarea urbană și coeziunea teritorială desfășurată la Leipzig în mai 2007, această carte a avut ca obiectiv impunerea dezvoltării urbane integrate drept un principiu comun în politica de planificare urbană, atât la nivel european, cât și în fiecare stat membru. Miniștrii Statelor Membre responsabili cu Dezvoltarea Urbană au convenit asupra unor principii și strategii comune pentru politica de dezvoltare urbană.
 1. Folosirea mai frecventă a abordărilor integrate în dezvoltarea urbană implică prin implicarea a numeroși factori din afara administrației și permite cetățenilor să joace un rol activ în modelarea mediului lor de viață.
 2. Crearea și asigurarea unor spații publice de bună calitate, peisajele urbane antropice, arhitectura și dezvoltarea urbană, joacă un rol important în condițiile de viață ale cetățenilor orașelor. Acestea joacă un rol important în atragerea investițiilor, dezvoltarea afacerilor, crearea de locuri de muncă sustenabile. Crearea și păstrarea în siguranță a unor spații urbane, infrastructuri și servicii funcționale și bine proiectate, reprezintă o cerință ce trebuie abordată în comun de către autorități locale, regionale și naționale precum și de către cetățeni și companii.
 3. Modernizarea rețelelor de infrastructură și creșterea eficienței energetice printr-un transport urban durabil, accesibil și la preț rezonabil, pentru a crea conectivitate cu rețelele de transport urbane, județene, regionale și TNT. O atenție deosebită trebuie acordată gestionării traficului și interconectării modurilor de transport, inclusiv infrastructurii pentru cicliști și pietoni. Infrastructura tehnică, în special alimentarea cu apă, rețeaua de canalizare și alte rețele urbane, trebuie să fie îmbunătățite și adaptate unor nevoi în schimbare, pentru a putea întâmpina cerințele viitoare și a asigura o locuire urbană de calitate. Toate acestea trebuie realizate în condițiile unor schimbări continue ca urmare a schimbărilor climatice. O dezvoltare urbană bine proiectată și planificată corespunzător, poate îmbunătăți calitatea mediului și poate reduce emisiile de carbon.
- **Declarația de la Toledo privind dezvoltarea urbană (2010)** - a subliniat necesitatea unei dezvoltări urbane inteligente, durabile și incluzive din punct de vedere social, care poate fi realizată numai printr-o viziune globală și comprehensivă asupra problemelor orașului. Aceasta a fost adoptată la finalul Reuniunii informale a miniștrilor din Uniunea Europeană responsabili cu dezvoltarea urbană.
- **Agenda Urbană pentru Uniunea Europeană (2016)** reprezintă un cadru strategic al Uniunii Europene pentru a aborda provocările și oportunitățile specifice legate de dezvoltarea urbană în cadrul comunităților și orașelor europene. Aceasta are ca scop promovarea cooperării între orașe, state membre și alte părți interesate pentru a îmbunătăți calitatea vieții urbane și a face orașele mai eficiente, mai sustenabile și mai incluzive.
- **Agenda Teritorială 2030 a Uniunii Europene** este un cadru politic și un instrument pentru a dezvolta și implementa politici teritoriale în Uniunea Europeană. Aceasta are ca scop promovarea unei dezvoltări mai echilibrate și coordonate a teritoriilor din UE, abordând provocări și oportunități specifice pentru diferite regiuni și teritorii. Agenda Teritorială a

UE se bazează pe principiul cooperării teritoriale și implică colaborarea între diferite niveluri de guvern și actori locali și regionali pentru a aborda problemele teritoriale, cum ar fi dezvoltarea economică, coeziunea socială, protecția mediului și dezvoltarea infrastructurii. Agenda urmărește să promoveze un viitor durabil și favorabil incluziunii pentru toate teritoriile și să contribuie la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă în Europa. Noua Agendă Urbană propune o Europă justă care oferă perspective de viitor pentru toate teritoriile și pentru toți oamenii și o Europă verde care protejează mijloacele de subsistență comune și modelează tranziția societală.

- **Noul Bauhaus European** transformă Pactul Ecologic European într-o experiență tangibilă și pozitivă, accesibilă și progresivă pentru toți cetățenii europeni. Acesta construiește conexiuni între diverse domenii, adoptând o abordare transdisciplinară și încurajând participarea la toate nivelurile. Noul Bauhaus European inițiază o mișcare dedicată facilitării și orientării transformării societăților noastre, fundamentată pe trei valori esențiale:
 - Durabilitate, de la obiectivele climatice, la circularitate, poluare zero și biodiversitate.
 - Estetică, calitatea experienței și stilului, dincolo de funcționalitate.
 - Incluziune, de la valorificarea diversității, până la asigurarea accesibilității și accesibilității.

Abordarea inițiativei este complexă și se desfășoară pe mai multe niveluri, de la cel global la cel local, fiind în același timp participativă și transdisciplinară. Patru axe tematice principale vor orienta implementarea inițiativei:

- Reconnectarea cu natura, promovând o relație armonioasă între om și mediu.
 - Redobândirea sentimentului de apartenență, accentuând importanța comunității și a conexiunilor umane.
 - Prioritizarea locurilor și persoanelor care au cea mai mare nevoie, asigurând echitate și sprijin acolo unde este necesar.
 - Promovarea pe termen lung a ciclului de viață și a gândirii integrate în ecosistemul industrial, pentru a susține sustenabilitatea și inovația.
- **Strategia Europa 2020** - a fost lansată de către Uniunea Europeană cu obiectivul de a promova o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în statele membre ale UE. A fost adoptată în 2010 și și-a propus să încurajeze inovarea, să promoveze o economie mai eficientă în utilizarea resurselor și să sprijine coeziunea socială. În ceea ce privește dezvoltarea urbană, strategia Europa 2020 acordă o atenție deosebită acestui aspect, deoarece orașele și zonele urbane sunt motoarele economice ale UE și jucători cheie în atingerea obiectivelor strategiei. Strategia Europa 2020 se oprește asupra anumitor aspecte cheie din perspectiva dezvoltării urbane în cadrul:
 1. **Creștere inteligentă:** Dezvoltarea urbană inteligentă se referă la utilizarea eficientă a resurselor, a tehnologiei și a inovației pentru a sprijini creșterea economică. În cadrul Strategiei Europa 2020, orașele sunt încurajate să investească în creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare, îmbunătățirea calității și relevanței educației și formării profesionale și sprijinirea digitalizării economiei și a societății..

2. Creștere durabilă: Orașele joacă un rol crucial în promovarea dezvoltării durabile. Strategia Europa 2020 încurajează orașele să adopte măsuri pentru reducerea emisiilor de carbon, dezvoltarea transportului public, promovarea unei agriculturi durabile și a managementului durabil al resurselor naturale, și promovarea energiei regenerabile.
3. Creștere inclusivă: Dezvoltarea urbană trebuie să fie inclusivă și să ofere oportunități pentru toți cetățenii. În acest sens, Strategia Europa 2020 promovează crearea de locuri de muncă de calitate, investiții în educație și formare, și combaterea excluziunii sociale în orașe.
4. Coeziunea teritorială: Strategia Europa 2020 se concentrează pe asigurarea unei dezvoltări echitabile și echilibrate în toate regiunile UE, inclusiv în orașe. Acest lucru implică investiții în infrastructură, acces la servicii și dezvoltarea economică în regiunile mai puțin dezvoltate.
5. Parteneriate și guvernanta locală: Orașele sunt încurajate să dezvolte parteneriate cu sectorul privat, organizațiile neguvernamentale și alte părți interesate pentru a aborda provocările urbane. De asemenea, se promovează o guvernanta locală eficientă pentru a lua decizii și a implementa politici la nivel urban.

Politica de coeziune a Uniunii Europene (UE) joacă un rol semnificativ în sprijinirea dezvoltării urbane echilibrate și durabile. Politica de coeziune are ca obiectiv principal reducerea disparităților economice și sociale între regiuni și state membre ale UE. Aceasta abordează diferite aspecte ale dezvoltării, inclusiv dezvoltarea urbană, prin intermediul mai multor instrumente și fonduri. Dezvoltarea urbană este unul dintre pilonii importanți ai acestei politici, deoarece multe dintre aceste disparități pot fi observate la nivel urban și pentru a le aborda este necesar să se acorde o atenție deosebită orașelor și zonelor urbane.

Modalități de abordare privind politica de coeziune din perspectiva dezvoltării urbane pot fi evidențiate astfel:

- Reducerea Disparităților Regionale: Unul dintre principalele obiective ale politicii de coeziune este reducerea disparităților economice și sociale între diferitele regiuni ale Uniunii Europene. Dezvoltarea urbană echilibrată și durabilă contribuie la atingerea acestei obiective prin sprijinirea regiunilor care se confruntă cu dificultăți economice și sociale.
- Promovarea Creșterii Durabile: Politica de coeziune își propune să promoveze o creștere economică sustenabilă și eficientă în utilizarea resurselor. Dezvoltarea urbană durabilă abordează aspecte precum eficiența energetică, gestionarea resurselor și reducerea impactului asupra mediului în mediul urban.
- Îmbunătățirea Calității Vieții Urbane: Dezvoltarea urbană în cadrul politicii de coeziune vizează îmbunătățirea calității vieții în orașe, prin investiții în infrastructură, servicii publice, locuințe, spații verzi și accesibilitate.
- Promovarea Incluziunii Sociale: Politica de coeziune urmărește să reducă inegalitățile sociale și să promoveze incluziunea. Dezvoltarea urbană abordează

această problemă prin proiecte care sprijină accesul echitabil la locuințe, educație, servicii de sănătate și oportunități de ocupare a forței de muncă în mediul urban.

- Stimularea Inovării și Competitivității Urbane: Prin finanțarea proiectelor inovatoare în cadrul politicii de coeziune, se încurajează dezvoltarea urbană competitivă, stimulând inovarea, creativitatea și competitivitatea economică a orașelor.
- Consolidarea Parteneriatelor la Nivel Local și Regional: Politica de coeziune încurajează implicarea autorităților locale și regionale, precum și a părților interesate în procesul de luare a deciziilor. Dezvoltarea urbană integrată implică colaborarea strânsă între diferite niveluri de guvern și sectoare ale societății pentru a dezvolta și implementa strategii urbane eficiente.

De asemenea, trebuie amintite și alte aspecte legate de politica de coeziune a UE:

- fondurile europene: Politica de coeziune este finanțată în principal prin Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul Social European (FSE), care sunt combinate într-un singur Fond European de Dezvoltare Regională și Socială (FEDRS). Aceste fonduri vor continua să sprijine proiectele de dezvoltare urbană, inclusiv investițiile în infrastructură, inovare, educație și formare.
- Mecanismul de redresare și reziliență: În contextul pandemiei COVID-19, UE a creat Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR), care reprezintă o parte importantă a politicii de coeziune pentru perioada 2021-2027. Acest mecanism vizează sprijinirea redresării economice și promovarea rezilienței, inclusiv prin finanțarea proiectelor urbane care contribuie la relansarea economică și la consolidarea sistemelor de sănătate și educație în orașe.

În concluzie, în perioada 2021-2027, atât politica de coeziune, cât și dezvoltarea urbană rămân priorități semnificative pentru Uniunea Europeană. Prin alocarea de resurse financiare și oferirea de sprijin proiectelor și inițiativelor urbane, UE își propune să faciliteze crearea de orașe mai reziliente, ecologice și incluzive. Aceste orașe nu numai că vor contribui la bunăstarea cetățenilor, dar vor juca, de asemenea, un rol crucial în atingerea obiectivelor strategice mai ample ale Uniunii Europene.

În noul cadru de finanțare a politicii de coeziune a UE, Green Deal și digitalizarea reprezintă două componente esențiale, orientând resursele către combaterea schimbărilor climatice și accelerarea tranziției digitale în regiuni și orașe. În această perioadă de programare, alături de abordările tradiționale, un principiu nou adus în prim-plan este guvernanța pe mai multe niveluri.

Politica regională se implementează cu ajutorul fondurilor structurale, susținute prin contribuția anuală a statelor membre la bugetul comunitar, contribuție care ajunge până la 70% din veniturile bugetului total al Uniunii Europene. Prin noua politică de coeziune se solicită o mai bună colaborare între autoritățile locale, regionale și centrale, aceasta fiind considerată unul dintre punctele-cheie ale succesului și creșterii impactului teritorial.

Importanța dezvoltării și modernizării orașelor europene trebuie să se realizeze într-un mod care să le facă competitive și să le poziționeze pentru viitor. Dezvoltarea și modernizarea orașelor europene pentru a le face competitive și a le pregăti pentru viitor implică abordarea unui set complex de factori care acoperă aspecte sociale, economice, tehnologice și de mediu. Astfel, ne putem opri la câteva strategii și practici relevante:

- **Planificarea Urbană Integrată:** Implementarea unui proces de planificare urbană care abordează toate aspectele dezvoltării orașului, inclusiv locuințe, infrastructură, mediu și transport. O abordare integrată asigură coerență și sinergii între diferitele aspecte ale dezvoltării.
- **Infrastructură și Servicii Urbane Eficiente:** Investiții în infrastructură modernă și servicii urbane eficiente, cum ar fi transportul public, sistemele de energie verde, gestionarea deșeurilor și facilități de comunicații digitale. Orașele bine conectate și dotate cu infrastructură de calitate devin mai competitive.
- **Inovare și Digitalizare:** Promovarea inovării și digitalizării în toate sectoarele, inclusiv guvernarea, sănătatea, educația, transportul și afaceri. Aceasta poate implica implementarea tehnologiilor inteligente, internetul lucrurilor și soluții digitale pentru a optimiza funcționarea orașului și a îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor.
- **Dezvoltare Economică Durabilă:** Sprijinirea sectorului de afaceri local și atragerea investițiilor în industrii sustenabile. Promovarea mediilor de afaceri inovatoare și durabile contribuie la dezvoltarea economică a orașului pe termen lung.
- **Spații Verzi și Calitatea Vieții:** Acordarea atenției deosebite creării și menținerii spațiilor verzi, parcurilor și zonelor recreative. Aceste elemente contribuie la îmbunătățirea calității vieții și la crearea unor medii atrăgătoare pentru locuitori.
- **Dezvoltarea Resilienței la Schimbările Climatice:** Luarea în considerare a schimbărilor climatice în planificarea urbană și implementarea măsurilor de adaptare și reducere a impactului asupra mediului. Dezvoltarea de orașe reziliente climatic contribuie la gestionarea riscurilor viitoare.
- **Inclusiune Socială:** Asigurarea că dezvoltarea urbană este echitabilă și inclusivă, oferind acces la locuințe, servicii și oportunități pentru toți cetățenii, indiferent de mediu sau statut socio-economic.
- **Guvernanță Eficientă și Colaborare Public-Privat:** Implementarea unui sistem de guvernanță eficient, transparent și responsabil, care implică colaborarea strânsă între autoritățile publice, sectorul privat și societatea civilă.
- **Educație și Dezvoltare a Capitalului Uman:** Investiții în educație și dezvoltare a capitalului uman pentru a asigura forța de muncă bine pregătită și adaptabilă la schimbările tehnologice și economice.

Prin adoptarea unei abordări integrate care cuprinde aceste elemente, orașele europene pot deveni competitive și pregătite pentru provocările și oportunitățile viitorului. Această abordare necesită colaborare între toate părțile interesate și o viziune strategică pe termen lung pentru dezvoltarea sustenabilă.

2.4. Contextul la nivel național

Dezvoltarea urbană la nivel național reprezintă un aspect crucial al strategiei de dezvoltare a unei țări, având în vedere creșterea continuă a populației urbane și importanța impactului urban asupra economiei, mediului și calității vieții. În acest sens, planificarea urbană și gestionarea adecvată a creșterii urbane devin priorități majore pentru autoritățile centrale și locale. Astfel, la nivel național se pot aminti:

- Politica urbană a României
- Planul de amenajare a teritoriului național
- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, „România policentrică 2035
Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni”

POLITICA URBANĂ A ROMÂNIEI

Politica Urbană a României evidențiază dorința de a realiza o dezvoltare urbană durabilă, inclusivă și rezilientă. Aceasta se bazează pe o viziune care încurajează colaborarea strânsă între autoritățile publice centrale și locale, având ca scop îmbunătățirea mediului urban prin implementarea unui set de măsuri integrate și prin coordonarea și alinierea diferitelor domenii sectoriale și a actorilor implicați.

Principalele direcții urmărite în cadrul Politicii Urbane sunt: dezvoltarea urbană verde și rezilientă, creșterea competitivității și productivității în mediul urban, promovarea unei urbanizări echitabile și incluzive și îmbunătățirea guvernării la nivel urban.

Pentru a atinge aceste direcții strategice, au fost identificate cinci obiective prioritare:

1. Dezvoltarea teritorială durabilă;
2. Transformarea orașelor în medii inteligente, viabile și adaptate la schimbările climatice, prin consolidarea infrastructurii verzi și albastre pentru gestionarea și adaptarea la riscurile urbane;
3. Sprijinirea activității economice prin crearea și îmbunătățirea mediilor de viață de calitate, facilitarea accesului la oportunități de angajare și promovarea zonelor de afaceri bine conectate;
4. Îmbunătățirea calității vieții, cu accent pe extinderea accesului la locuințe și servicii publice;
5. Consolidarea capacității administrative și a cooperării între diferitele jurisdicții și sectoare.

Pentru a realiza aceste obiective, sunt propuse o serie de măsuri la nivel național, care pot fi adaptate și implementate la nivel local, în conformitate cu specificul fiecărei comunități și cu actualizarea strategică a planurilor integrate de dezvoltare urbană.

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAȚIONAL

În ceea ce privește obiectivele și prioritățile sectoriale, strategia se corelează cu Planul de Amenajare a Teritoriului Național – secțiunile:

- (I) Rețele de transport;
- (II) Apă;
- (III) Zone protejate;
- (IV) Rețeaua de localități;
- (V) Zone de risc natural;
- (VI) Zone turistice.

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, „România policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni”

Dezvoltarea urbană, la nivel național, este recunoscută în **Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, „România policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni”**, document elaborat încă din 2016. Viziunea strategiei se conturează în jurul ideii: „România, o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață și locuire pentru cetățenii săi, cu un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei”.

„România Policentrică 2035: Coeziune și Competitivitate Teritorială, Dezvoltare și Șanse Egale pentru Oameni” este una dintre strategiile de dezvoltare teritorială elaborate pentru România, care vizează transformarea țării într-o societate echilibrată și competitivă până în anul 2035. Această strategie are mai multe obiective specifice, care sunt reflectate în denumirea sa. Iată principalele obiective ale acestei strategii:

- **Coeziune teritorială:** Asigurarea că toate regiunile din România beneficiază de dezvoltare și de oportunități egale, reducând disparitățile economice și sociale între regiuni.
- **Competitivitate teritorială:** Creșterea competitivității la nivel regional prin dezvoltarea infrastructurii, a resurselor umane și a mediului de afaceri, pentru a atrage investiții și a sprijini creșterea economică sustenabilă.
- **Dezvoltare echilibrată:** Promovarea unei dezvoltări echilibrate în întreaga țară, astfel încât dezvoltarea să nu fie concentrată doar în marile centre urbane, ci să fie răspândită în întreaga țară.
- **Șanse egale pentru oameni:** Asigurarea accesului la servicii de calitate, la educație și la oportunități de ocupare a forței de muncă în toate regiunile, pentru a oferi șanse egale pentru toți cetățenii.

- **Dezvoltare durabilă:** Promovarea dezvoltării durabile, care să protejeze mediul și să utilizeze resursele într-un mod responsabil.
- **Sprijinirea agriculturii și dezvoltarea rurală:** Investiții în agricultură și dezvoltare rurală pentru a asigura un nivel de trai mai bun în zonele rurale și pentru a promova o agricultură sustenabilă.
- **Cultura și identitatea locală:** Promovarea culturii și a identității locale pentru a sprijini dezvoltarea locală și regională și pentru a crea un mediu cultural și creativ vibrant.
- **Inovare și cercetare:** Susținerea cercetării și inovării în toate regiunile pentru a stimula creșterea economică și competitivitatea.
- **Dezvoltarea sectorului turistic:** Valorificarea potențialului turistic al României pentru a atrage turiști și a genera venituri în regiunile turistice.
- **Dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații:** Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații pentru a îmbunătăți conectivitatea între regiuni și pentru a sprijini dezvoltarea economică.

Aceste obiective reflectă angajamentul de a crea o Românie policentrică, în care fiecare regiune să aibă oportunități de dezvoltare și prosperitate. Implementarea acestei strategii necesită coordonarea eforturilor între autoritățile centrale și locale, sectorul privat și societatea civilă, și poate implica resurse financiare semnificative pentru a atinge aceste obiective până în 2035¹.

2.5. Contextul la nivel regional

La nivelul regiunii de dezvoltare Vest, se pot evidenția următoarele documente strategice care stau la baza gestionării acestei regiuni:

- Planul de dezvoltare regională VEST
- Strategia de specializare inteligentă 2021-2027 (RIS3)

PLANUL DE DEZVOLTARE REGIONALĂ VEST

PDR Vest 2021-2027 este documentul de planificare strategică a Regiunii Vest, elaborat într-un larg parteneriat, care are ca scop orientarea și stimularea dezvoltării economice și sociale la nivel regional.

La orizontul anului 2030, Regiunea Vest este o referință națională pentru modelul de dezvoltare inovativ, sustenabil și incluziv, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile și pe o dezvoltare teritorială echilibrată, care asigură tuturor acces echitabil la servicii publice moderne, educație și oportunități.

¹ <https://www.mdipa.ro/uploads/articole/attachments/63b68cdf71ac9744827308.pdf>

Viziunea și obiectivele se pot atinge printr-un mix de intervenții, grupate ierarhic în piloni, priorități și măsuri. Astfel, ca urmare a analizei socio-economice și parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2021-2027, au fost identificate 7 domenii majore de intervenție - PILONI în care trebuie să se concentreze investițiile. Aceste domenii sunt strâns interconectate, atingerea viziunii regionale depinzând de progresul fiecăruia:

1. Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare
2. Tranziție verde și schimbări climatice
3. Accesibilitate
4. Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante
5. Sustenabilitate prin turism și cultură
6. Dezvoltare urbană durabilă
7. Tradiție și diversificare în mediul rural

Pentru fiecare pilon, au fost identificate priorități, iar pentru fiecare prioritate măsuri, care se vor transpune ulterior în proiecte. În definirea elementelor strategiei s-a avut în vedere identificarea raportului optim între nevoi și resurse și s-a propus un mix de intervenții, de la investiții în infrastructură la măsuri soft. Aceste intervenții vor fi grupate într-un portofoliu de proiecte regionale strategice identificate, selectate și prioritizate împreună cu partenerii regionali, plecând de la ideea de concentrare teritorială și impact generat asupra calității vieții locuitorilor regiunii.

1. Pilonul 1. Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare

- Prioritatea 1. Transformarea regiunii într-un „hub de inovare” ; Obiectiv specific: Dezvoltarea unui ecosistem de inovare, care să permită transformarea regiunii Vest într-un pol național de referință în inovare.
- Prioritatea 2. O regiune cu companii dinamice și competitive; Obiectiv specific: Transformarea economiei prin creșterea bazată pe inovare a productivității și competitivității IMM-urilor.
- Prioritatea 3. O regiune pregătită pentru era digitalizării; Obiectiv specific: Adoptarea și integrarea tehnologiilor digitale în economie și sectorul public.

2. Pilonul 2. Tranziție verde și schimbări climatice

- Prioritatea 1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de mediu; Obiectiv specific: Acces crescut la servicii edilitare de calitate prin investiții în infrastructura de alimentare cu apă, apă uzată, reciclarea și valorificarea deșeurilor.
- Prioritatea 2. Protejarea și conservarea biodiversității regionale și decontaminarea siturilor poluate; Obiectiv specific: Creșterea bunăstării locuitorilor regiunii și scăderea poluării prin refacerea, protejarea și valorificarea biodiversității regionale.

- Prioritatea 3. Îmbunătățirea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile; Obiectiv specific: Îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia prin creșterea eficienței energetice și prin valorificarea resurselor regenerabile de energie.
- Prioritatea 4. Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței la dezastre; Obiectiv specific: Îmbunătățirea capacității de previziune și intervenție în situațiile de risc climatic și de mediu.

3. Pilonul 3. Accesibilitate

- Prioritatea 1. Continuarea investițiilor la infrastructura aferentă rețelelor TEN-T Obiectiv specific: Îmbunătățirea conectivității și mobilității inter-regionale și transfrontaliere prin investiții la axele TEN-T.
- Prioritatea 2. Dezvoltarea infrastructurilor de transport cu rol de artere suport pentru rețelele TEN-T Obiectiv specific: Îmbunătățirea conectivității și mobilității intra-regionale, care să conducă la creșterea mobilității durabile și inteligente între localități.
- Prioritatea 3. Dezvoltarea infrastructurii digitale Obiectiv specific: Dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații, interoperabile și sigure.

4. Pilonul 4. Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante

- Prioritate 1. Acces egal la o educație modernă, conectată la tendințele pieței muncii Obiectiv specific: Asigurarea unui acces incluziv la educație și formare și optimizarea sistemelor de educație și formare pentru a răspunde cerințelor pieței muncii.
- Prioritate 2. Acces incluziv la servicii medicale performante și inovative, orientate către pacient Obiectiv specific: Îmbunătățirea stării de sănătate a populației și creșterea duratei de viață prin dezvoltarea unui sistem medical eficient și accesibil.
- Prioritate 3. Asigurarea unor servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și riscului de sărăcie; Obiectiv specific: Reducerea numărului de persoane vulnerabile, aflate în pragul sărăciei sau în fața riscului de excluziune socială, prin servicii calibrate nevoilor beneficiarilor.
- Prioritate 4. Creșterea ocupării forței de muncă și asigurarea incluziunii pe piața muncii Creșterea gradului de ocupare și sprijinirea accesului tuturor pe o piață a muncii modernă, inclusivă și flexibilă.

5. Pilonul 5. Sustenabilitate prin turism și cultură

- Prioritate 1: Crearea unui brand turistic regional prin promovarea potențialului endogen; Obiectiv specific: Diversificarea și promovarea integrată a ofertei turistice regionale, cu accent pe nișele de turism care prezintă avantaje competitive.
- Prioritate 2: Valorificarea patrimoniului cultural; Obiectiv specific: Punerea în valoare a patrimoniului cultural pentru creșterea atractivității turistice și dezvoltării sustenabile locale.
- Prioritate 3: Promovarea culturii în regiune; Obiectiv specific: Asigurarea unei game variate de facilități în scop cultural, recreațional și educațional, care să promoveze cultura, ca avantaj comparativ al regiunii Vest.

6. Pilonul 6. Dezvoltare urbană durabilă

- Prioritate 1. Mobilitate urbană durabilă; Obiectiv specific: Reducerea poluării și congestiei în orașe, prin încurajarea modurilor ecologice de transport.
- Prioritate 2. Orașele Regiunii Vest – orașe smart; Obiectiv specific: Creșterea calității vieții în orașele din regiune, prin susținerea utilizării tehnologiilor digitale și inovative .
- Prioritate 3. Regenerare urbană; Obiectiv specific: Revitalizarea orașelor și a cartierelor urbane din regiune, prin investiții integrate în spații publice și spații verzi.

7. Pilonul 7. Tradiție și diversificare în mediul rural

- Prioritate 1. Dezvoltarea sustenabilă și inteligentă a spațiului rural; Obiectiv specific: Reducerea decalajelor sociale și economice față de mediul urban, prin susținerea activităților tradiționale și încurajarea diversificării economice.

STRATEGIA DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ 2021-2027 (RIS3)

RIS3 a Regiunii Vest Strategia RIS 3 are patru obiective principale complementare, care derivă din ghidul de elaborare al RIS3. Scopul Strategiei de specializare inteligentă a Regiunii Vest este acela de a:

- prezenta o imagine de ansamblu asupra punctelor forte și asupra punctelor slabe ale sistemului productiv al economiei Regiunii Vest, cu detalierea caracteristicilor cererii și ofertei, avantajelor comparative și potențialului pentru excelență;
- investiga capacitatea întreprinderilor de a adopta noi tehnologii, luând în considerare factorii determinanți specifici ai modernizării tehnologice din sectorul respectiv;
- identifica nișele de specializare inteligentă din sectoarele țintă, precum și oportunitățile care apar la nivel de cooperare între întreprinderi și infrastructura de cercetare și dezvoltare tehnologică;
- propune politici și intervenții publice pe termen lung disponibile la nivel regional și local pentru a sprijini mediul privat să investească în prioritățile-cheie, nevoile și provocările pentru dezvoltarea bazată pe cunoaștere, inclusiv măsuri legate de tehnologia informației și comunicațiilor (TIC).

RIS 3 reprezintă o condiție pentru accesarea finanțărilor europene disponibile în cadrul Obiectivului de politică 1 (OP1) al Politicii de Coeziune a UE – „O Europă mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente”. În Regiunea Vest, proiectele din domeniul CDI vor fi finanțate în cadrul Programului Operațional Regional 2021-2027, Axa prioritară 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice.

Obiectivul general al strategiei prevede faptul că, până în anul 2027, Regiunea Vest își propune să își consolideze ecosistemul regional de inovare devenind mai productivă, mai dinamică și conectată la nou. În acest context, În Regiunea Vest, pentru perioada 2021-2027 au fost identificate următoarele sectoare de specializare inteligentă:

- Agricultură și industrie alimentară;
- Eficiență energetică și construcții (clădiri) sustenabile;
- Industria manufacturieră și prelucrătoare;
- Industrii culturale și creative;
- TIC, industria 4.0 și automotive;
- Turism, sănătate și calitatea vieții.

2.6. Contextul la nivel județean

La nivelul județului Arad se pot aminti următoarele documente strategice care stau la baza gestionării județului:

- Strategia de dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2021-2027
- Strategia culturală a județului Arad 2021-2027
- Strategia energetică a județului Arad 2021-2027

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI ARAD PENTRU PERIOADA 2021-2027

La inițiativa Consiliului Județean Arad a fost elaborată și implementată „Strategia de Dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2014 – 2020”, demersul de programare strategică continuând cu „Strategia de dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2021-2027”, cu scopul de a deveni principalul instrument de planificare strategică și de orientare a investițiilor pentru instituție, pentru administrațiile publice locale, dar și pentru alte categorii interesate, precum cei din mediul privat, universitar sau non-guvernamental.

Strategia de dezvoltare a județului Arad urmărește, pe tot parcursul său, concentrarea tematică în jurul obiectivelor majore stabilite la nivel european în cadrul Noii Politici de Coeziune pentru perioada 2021-2027: inovare, digitalizare, transformare economică, reducerea emisiilor de carbon și combaterea schimbărilor climatice, creșterea gradului de conectare prin dezvoltarea rețelelor de transport și de internet, incluziune socială prin creșterea accesului la educație, ocupare și la servicii de sănătate de calitate și, nu în ultimul rând, apropierea de nevoile concrete ale comunităților.

Astfel, Comisia Europeană a publicat, la sfârșitul anului 2018, pachetul legislativ privind politica de coeziune post - 2020, în completarea propunerilor generale vizând Cadrul Financiar Multianual (CFM) 2021-2027.

Pachetul legislativ privind politica de coeziune cuprinde cinci propuneri legislative, după cum urmează:

- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social

European plus, Fondul de Coeziune și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime, și de instituire a unor norme financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil și migrație, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului pentru managementul frontierelor și vize; propunerea a fost adaptată, pentru a include și prevederi specifice introducerii Fondului pentru o Tranziție Justă, parte a Pactului Ecologic European (European Green Deal);

- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul Social European Plus (FSE+);
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune;
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind dispoziții specifice pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană (INTERREG) sprijinit de Fondul european de dezvoltare regională și de instrumentele de finanțare externă;
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind un mecanism de soluționare a obstacolelor juridice și administrative în context transfrontalier².

STRATEGIA CULTURALĂ A JUDEȚULUI ARAD 2021-2027

Cultura este componenta centrală a bogatului patrimoniului și trecutului istoric european, deținând un rol important în potențarea atractivității anumitor locuri și în consolidarea identității unice a unui spațiu dat. Cultura și creativitatea pot acționa ca stimuli și catalizatori importanți ai inovării, fiind capabile totodată să constituie o sursă importantă de dinamism comercial. Cultura este unul din principalele motoare ale creșterii veniturilor din turism, având în vedere că turismul cultural reprezintă unul din segmentele turistice cele mai însemnate și cu cea mai rapidă creștere la nivel mondial. Cultura deține totodată un rol important în promovarea incluziunii sociale.

Mai mult, cultura ar trebui privită nu numai din punct de vedere al artelor și al evenimentelor, ci și ca un instrument care se bazează pe moștenirea culturală a locului, care contribuie la o viziune și o identitate comună pentru zona care are o bogăție de bunuri culturale. Acest sector influențează și economia locală în special în contextul turismului și al industriilor creative, îmbunătățind totodată și calitatea vieții locale și sporind implicarea comunității în activități comunitare. Cultura este un factor important în atractivitatea majorității destinațiilor, nu numai din punct de vedere al turismului, dar și în atragerea rezidenților și a investițiilor ulterioare.

Strategia culturală a fost elaborată în cadrul proiectului de Promovarea politicilor publice la nivelul județului Arad, cod SIMS 129702 / cod SIPOCA 676. Obiectivul proiectului este de Îmbunătățire a capacității de planificare strategică la nivelul județului Arad prin elaborarea, alături

² STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI ARAD PENTRU PERIOADA 2021-2027 - https://www.cjarad.ro/uploads/files/Info_Cons_Loc/Strategia%20de%20dezvoltare%20a%20jude%C8%9Bului%20Arad%202021-2027.pdf

de Strategia de dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2021-2027, a Strategiei Energetice, precum și a Strategiei Culturale a Județului Arad.

Strategia Culturală a Județului Arad 2021-2027 este un document de politici publice pe termen mediu care definește, în principiu, un set de orientări generale pentru o dezvoltare culturală echilibrată, durabilă, inteligentă, în beneficiul tuturor celor direct implicați în activități culturale și al societății în ansamblul său. Prin stabilirea unor obiective, direcții și măsuri necesare, prezenta strategie stă la baza deciziilor în domeniu și reprezintă un text de referință pentru toți cei interesați să dezvolte proiecte și programe culturale.

Pentru autoritățile locale, cultura poate fi văzută ca un instrument care aduce și păstrează societatea împreună. Un sector cultural puternic și o viață culturală bogată poate contribui decisiv la atractivitatea locului. Mai mult, valorificată eficient, cultura, instituțiile și serviciile de cultură (muzee, biblioteci, festivaluri, evenimente, concerte etc.) pot contribui la revitalizarea comunității, dezvoltarea încrederii, îmbunătățirea sănătății și a bunăstării acesteia, precum și la posibilitatea unei dezvoltări locale armonioase, cu o atenție sporită acordată spațiilor de interacțiune umană³.

STRATEGIA ENERGETICĂ A JUDEȚULUI ARAD 2021-2027

Dependența energetică și schimbările climatice sunt preocupări comune atât la nivel internațional cât și la nivel național, politicile adoptate la nivel național având efect asupra administrației locale și asupra fiecărui cetățean, iar în acest sens județul Arad intenționează să contribuie, de jos în sus, la implementarea acestora.

La nivel județean au fost demarate și implementate o serie de proiecte de creștere a eficienței energetice care au vizat dezvoltarea și gestionarea resurselor energetice regenerabile, promovarea și dezvoltarea energiilor alternative.

În principal, aceste inițiative integrează dimensiunile sociale (ameliorarea confortului, combaterea sărăciei energetice etc.), economice (dinamizarea economiei locale etc.) și de mediu (reducerea emisiilor de gaze, a efectului de seră, a poluării, diminuarea riscurilor ecologice etc.) și s-au concretizat prin acțiuni dedicate în special populației și administrațiilor publice locale.

În conformitate cu informațiile precizate anterior, Consiliul Județean a stabilit ca viziune pentru anul 2030, atingerea țintei europene de reducere a emisiilor de CO₂ prin implementarea politicilor locale privind îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă existente la nivel județean.

Misiunea este orientată spre introducerea măsurilor de eficientizare energetică la nivelul județului în aproape toate sectoarele de activitate (cu preponderență în cele care pot fi influențate

³ STRATEGIA CULTURALĂ A JUDEȚULUI ARAD 2021-2027 - https://www.cjarad.ro/uploads/files/Info_Cons_Loc/Strategia%20cultural%C4%83%20a%20jude%C8%9Bului%20Arad%202021-2027.pdf

de către Consiliul Județean și de UAT-urile aparținătoare) și dezvoltarea de noi surse alternative de generare de energie sustenabilă.

Elaborarea strategiei s-a realizat sub coordonarea Consiliului Județean Arad și cu sprijinul informațional al autorităților publice locale și al autorităților de resort de pe teritoriul județului sau de la nivel național. Angajamentul acestora în demersul de evaluare strategică a constituit o contribuție fundamentală de mare valoare și relevă rolul pe care autoritățile publice locale îl au prin implicarea acestora, în diagnosticarea și îmbunătățirea situației existente din domeniul energetic, cu scopul de a crea o platformă comună de acțiune acceptată.

Strategia energetică a județului Arad pentru perioada 2021-2027 constituie un document strategic și un instrument de soluționare a provocărilor climatice, energetice, de mediu și eficiență energetică în fața schimbărilor climatice.

Prin implementarea măsurilor prevăzute în cadrul prezentului document strategic, Consiliul Județean Arad urmărește asigurarea accesului la energie a tuturor locuitorilor județului, eficientizarea consumurilor energetice, dezvoltarea infrastructurii de obținere a energiei provenite din surse regenerabile, în toate sectoarele de activitate⁴.

2.7. Contextul la nivel local

La nivelul orașului Sântana se pot aminti următoarele documente strategice care ghidează deciziile ce se iau în realizarea investițiilor:

- **Strategia de dezvoltare a orașului Sântana pentru perioada 2021-2027**
- **Programul de îmbunătățire a eficienței energetice al orașului Sântana**
- **Planul de mobilitate urbană durabilă al orașului Sântana**

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A ORAȘULUI SÂNTANA PENTRU PERIOADA 2021-2027

Ca parte a comunității europene, orașul Sântana are nevoie de o viziune clară pentru a-și putea orienta eforturile proprii și de o strategie care să sublinieze rolul important ce revine valorificării potențialului de absorbție a fondurilor europene.

Orice comunitate trebuie să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa viitoare. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă haotică, în cadrul căreia se pot rata oportunități ce consumă irațional resurse prețioase.

Strategia de Dezvoltare a fost elaborată pornind de la problemele specifice ale localității abordate într-un cadru integrat, corelate cu obiectivele și cu planurile strategice elaborate la nivel

⁴ STRATEGIA ENERGETICA A JUDEȚULUI ARAD 2021-2027 - https://www.cjarad.ro/uploads/files/Info_Cons_Loc/Strategia%20energetic%C4%83%20a%20jude%C8%9Bului%20Arad%202021-2027.pdf

regional, național și european, subliniind interdependența dintre local și global sub deviza: „Gândește global și acționează local!”.

Strategia de dezvoltare a orașului Sântana are rolul de a orienta dezvoltarea în perioada 2021-2027 și de a fundamenta accesul acesteia la Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene. Obiectivul general al strategiei este atingerea unei dezvoltări economice și sociale durabile, care să ducă pe termen lung la creșterea nivelului de trai al populației și poziționarea orașului Sântana pe un loc onorabil în ceea ce privește nivelul de dezvoltare.

Principiile care au stat la baza elaborării strategiei au fost: asigurarea validității științifice, implicarea comunității, transparența, obiectivitatea, coerența și continuitatea demersului. Pentru a da rezultate, strategia trebuie însoțită de promovarea, la nivelul administrației publice, a unui management strategic integrat, la toate nivelurile, capabil să identifice și să speculeze oportunitățile apărute în beneficiul comunității⁵.

PROGRAMUL DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A EFICIENȚEI ENERGETICE AL ORAȘULUI SÂNTANA

România a identificat rolul important al municipalităților în realizarea politicii naționale de eficiență energetică și a introdus obligații specifice cu privire la realizarea programelor municipale de eficiență energetică încă de la transpunerea Directivei nr 32/2006 prin OG nr 22/2008.

Ghidul de elaborare și analiză a programului de îmbunătățire a eficienței energetice aferent localităților, care cuprinde obligațiile, recomandările, principiile fundamentale și indicațiile metodologice generale referitoare la întocmirea acestor documente de conformare, **permite autorităților locale cunoașterea corectă a modului de a consuma energia în sectorul public.**

Obiectivul principal al lucrării îl reprezintă fundamentarea măsurilor de creștere a eficienței energetice, care vor conduce la întocmirea programului propriu de creștere a eficienței energetice a orașului Sântana.

Programul de Îmbunătățire a Eficienței Energetice a fost realizat în conformitate cu prevederile Legii 121/2014 privind eficiența energetică⁶.

PLANUL DE MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ AL ORAȘULUI SÂNTANA

⁵ STRATEGIA DE DEZVOLTARE A ORAȘULUI SÂNTANA PENTRU PERIOADA 2021-2027

⁶ PROGRAMUL DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A EFICIENȚEI ENERGETICE AL ORAȘULUI SÂNTANA - <https://www.primariasantana.ro/media/uploads/2020/05/21/piic-oras-santana.pdf>

Planul de mobilitate durabilă oferă un instrument strategic de planificare a nevoii de mobilitate în raport cu dezvoltarea socio-economică a orașului Sântana, realizând o planificare eficientă a transporturilor din punct de vedere al costurilor și al impactului asupra mediului înconjurător.

Planul de mobilitate urbană durabilă stabilește prioritățile autorității locale în ceea ce privește acțiunile de satisfacere a nevoii de mobilitate, printr-o abordare integrată a modurilor de transport corelată cu planificarea urbană, luând în considerare eficiența economică și componenta de mediu.

Scopul planului de mobilitate este de a fundamenta o strategie coerentă de transport asupra investițiilor noi, dar și a investițiilor de management și mentenanță a infrastructurii existente în vederea realizării unui sistem de transport integrat multimodal. Dezvoltarea acestei strategii de transport are la bază cele două obiective majore ale dezvoltării transporturilor în zona de analiză și anume:

- Dezvoltarea rețelei de transport existente, spre conectarea efectivă și eficientă a zonelor orașului Sântana între ele și cu teritoriul învecinat (obiectivul de conectivitate)
- Îmbunătățirea accesibilității populației către serviciile sociale și economice (obiectivul de accesibilitate).

Ansamblul investițiilor analizate și propuse prin strategie trebuie să ilustreze caracterul multimodal și intermodal al acesteia, cu accente pe abordarea de planificare integrate între modurile de transport.

Planul de Mobilitate Urbană Durabilă vizează îndeplinirea viziunii de dezvoltare a mobilității, prin abordarea următoarelor obiective strategice:

- **Eficiență economică** - îmbunătățirea eficienței și rentabilității economice a transportului de persoane și mărfuri;
- **Mediu** - reducerea poluării aerului și fonice, a emisiilor de gaze cu efect de seră și a consumului de energie;
- **Accesibilitate** - asigurarea că toți cetățenii au opțiuni de transport, care le permit accesul la destinații și servicii de bază;
- **Siguranță și securitate** – îmbunătățirea siguranței și securității în circulație;
- **Calitatea mediului urban** - contribuția la creșterea atractivității și calității mediului urban și la proiectarea unui mediu urban în beneficiul cetățenilor, economiei și societății în general.

Cele 5 obiective strategice ale planului de mobilitate sunt urmărite și analizate pentru teritoriul administrativ al orașului atât în situația actuală – situație de referință pentru planul de

mobilitate, cât și în situația implementării proiectelor identificate prin direcțiile de acțiune majore ale sectorului de transporturi – situația viitoare⁷.

2.8. Programele Operaționale și Programul Regional Vest 2021-2027

În cadrul politicii de coeziune Ministerul Fondurilor Europene propune pentru perioada 2021 – 2027, nouă programe operaționale naționale și 8 Programe Operaționale Regionale.

1. Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)
 2. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
 3. Programul Operațional Transport (POT)
 4. Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)
 5. Programul Operațional Sănătate (POS)
 6. Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)
 7. Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)
 8. Programele Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)
 9. Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT)
1. **Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)**
 - ✓ Axa Prioritară 1. O tranziție justă prin dezvoltarea antreprenorialului, IMM-urilor, cercetării și inovării și digitalizării
 - ✓ Axa Prioritară 2. O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructuri pentru energie curată cu emisii reduse
 - ✓ Axa Prioritară 3. O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare

⁷ PLANUL DE MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ AL ORAȘULUI SÂNTANA - <https://www.primariasantana.ro/media/uploads/2020/05/21/pmud-oras-santana.pdf>

- ✓ Axa Prioritară 4. O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă calificată
 - ✓ Axa Prioritară 5. Asistență Tehnică
- 2. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)**
- ✓ Axa Prioritară 1. Tranziție energetică bazată pe eficiență energetică, emisii reduse, sisteme inteligente de energie, rețele și soluții de stocare
 - ✓ Axa Prioritară 2 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară
 - ✓ Axa Prioritară 3 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate
 - ✓ Axa Prioritară 4 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
- 3. Programul Operațional Transport (POT)**
- ✓ Axa Prioritară 1. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier
 - ✓ Axa Prioritară 2. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială
 - ✓ Axa prioritară 3. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată
 - ✓ Axa prioritară 4. Îmbunătățirea mobilității naționale, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată
 - ✓ Axa prioritară 5. Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov
 - ✓ Axa prioritară 6. Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată
 - ✓ Axa prioritară 7. dezvoltarea unui sistem de transport multimodal
 - ✓ Axa prioritară 8. creșterea gradului de utilizare a căilor navigabile și a porturilor
 - ✓ Axa prioritară 9. creșterea gradului de siguranță și securitate pe rețeaua rutieră de transport
 - ✓ Axa prioritară 10. asistență tehnică

4. Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)

- ✓ Axa Prioritară 1. Creșterea competitivității economice prin cercetare și inovare
- ✓ Axa Prioritară 2. Dezvoltarea unei rețele de mari infrastructuri de CDI
- ✓ Axa prioritară 3. Creșterea competitivității economice prin digitalizare
- ✓ Axa prioritară 4. Dezvoltarea infrastructurii Broadband
- ✓ Axa prioritară 5. Instrumente financiare
- ✓ Axa prioritară 6. Creșterea capacității administrative

5. Programul Operațional Sănătate (POS)

- ✓ Axa Prioritară 1. Continuarea investițiilor în spitale regionale
- ✓ Axa Prioritară 2. Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu
- ✓ Axa prioritară 3. Servicii de recuperare, paliativ și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității
- ✓ Axa prioritară 4. Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii
- ✓ Axa prioritară 5. Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical
- ✓ Axa prioritară 6. Informatizarea sistemului medical
- ✓ Axa prioritară 7 . Măsuri FSE care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizare metode moderne de investigare, intervenție, tratament

6. Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)

- ✓ Axa Prioritară 1. Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii
- ✓ Axa Prioritară 2. Îmbunătățirea participării copiilor la educația antepreșcolară și preșcolară
- ✓ Axa prioritară 3. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională
- ✓ Axa prioritară 4. Creșterea calității ofertei de educație și formare profesională pentru asigurarea echității sistemului și o mai bună adaptare la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic

- ✓ Axa prioritară 5. Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic
- ✓ Axa prioritară 6. Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți
- ✓ Axa prioritară 7. Antreprenoriat și economie socială
- ✓ Axa prioritară 8. Modernizarea instituțiilor pieței muncii
- ✓ Axa prioritară 9. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității (prioritate comună Educație/Ocupare)
- ✓ Axa prioritară 10. Asistență tehnică pentru facilitarea și eficientizarea managementului Programului

7. Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)

- ✓ Axa Prioritară 1. Protejarea dreptului la demnitate socială
- ✓ Axa Prioritară 2. Sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii sociale
- ✓ Axa prioritară 3. Reducerea disparităților între copiii în risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii
- ✓ Axa prioritară 4. Servicii de suport pentru persoane vârstnice
- ✓ Axa prioritară 5. Sprijin pentru persoanele cu dizabilități (I)
- ✓ Axa prioritară 6. Sprijin pentru persoanele cu dizabilități (II)
- ✓ Axa prioritară 7. Servicii sociale și de suport acordate altor grupuri vulnerabile
- ✓ Axa prioritară 8. Ajutorarea persoanelor defavorizate

8. Programul Regional Vest

Pentru perioada 2021–2027, în cadrul Programului Regional Vest sunt identificate 5 Obiective de Politică propuse de Regulamentul Comun al UE privind Fondurile de Coeziune, după cum urmează:

- ✓ Obiectivul de Politică 1 O Europă mai competitivă și mai inteligentă
 - Prioritatea 1 O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice
 - Prioritatea 2 O regiune cu orașe Smart și o administrație digitalizată
- ✓ Obiectivul de Politică 2 O Europă mai verde, rezilientă, cu emisii reduse de dioxid de carbon

- Prioritatea 3 O regiune cu orașe prietenoase cu mediul
- Prioritatea 4 O regiune cu mobilitate urbană sustenabilă
- ✓ Obiectivul de Politică 3 O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității
 - Prioritatea 5 O regiune accesibilă
- ✓ Obiectivul de Politică 4 O Europă mai socială
 - Prioritatea 6 O regiune educată și atractivă
- ✓ Obiectivul de Politică 5 O Europă mai aproape de cetățeni
 - Prioritatea 7 O regiune pentru cetățeni
 - Prioritatea 8 Asistență tehnică

Capitolul 3: ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE ȘI CONTEXTUL URBAN

3.1. Localizare geografică și cadrul natural

Localizarea orașului Sântana

Sântana este un oraș din Regiunea de Dezvoltare Vest. Această regiune este formată din patru județe, respectiv Arad, Timiș, Caras Severin, Hunedoara, în conformitate cu Legea 151/1998 privind dezvoltarea regională.

Regiunea de Dezvoltare Vest se clasează pe locul șase ca mărime în rândul celor opt regiuni naționale, acoperind o suprafață de aproximativ 32.033 km². În cadrul regiunii, județul Arad ocupă poziția a treia, cu o suprafață de 7.754 km². La nivel național, județul Arad reprezintă 3,25% din teritoriul României și se situează pe locul cinci în acest context.

Orașul Sântana se află în extremitatea de Vest a României, în provincia istorică Crișana, în zona de Vest a județului Arad, în partea de Nord a Câmpiei Aradului, la intersecția paralelei de 46°35' latitudine nordică cu meridianul de 21°50' longitudine estică, la 29 km Nord Est de municipiul Arad.

Figura 1. Orașul Sântana

Sursa: www.googlemaps.com

În ceea ce privește componența administrativă, Sântana este un oraș compus din localitățile Sântana (reședința) și Caporal Alexa. În anul 1950, satul Comlăuș s-a alipit comunei Sântana, și de atunci sunt cunoscute împreună sub numele de Sântana. În anul 2003, în urma unui referendum, comuna a fost declarată oraș.

Definirea cadrului natural în Sântana

Prin intermediul localizării sale strategice, Sântana devine un punct de convergență vital în cadrul rețelei de comunicații din regiune. Apele curgătoare, cum ar fi râul Mureș, care trece prin apropierea orașului, împreună cu alte elemente naturale, sunt esențiale pentru dezvoltarea și consolidarea sa ca un important nod de circulație.

Orașul Sântana se află într-o zonă predominant plană, fiind situat în nordul Câmpiei Aradului. Această câmpie este una dintre cele mai extinse din România și este caracterizată de un relief lin, cu altitudini reduse și soluri fertile, propice pentru agricultură. Această caracteristică este esențială pentru agricultură, deoarece oferă soluri bogate și adecvate pentru cultivarea diferitelor culturi agricole. Agricultură este, așadar, una dintre activitățile economice ale zonei.

În partea de nord a orașului, se întâlnesc ușoare înălțimi și coline, care fac parte din regiunea mai extinsă a Dealurilor de Vest ale Transilvaniei. Aceste coline oferă un contrast interesant cu câmpia înconjurătoare și adaugă diversitate peisajului. Deși nu sunt înalte sau abrupte, aceste înălțimi pot influența distribuția și utilizarea terenurilor, fiind adesea populate cu vegetație și fiind potențiale surse de materiale de construcție sau resurse naturale.

Datorită terenului predominant plan și a solurilor fertile, Sântana are un potențial semnificativ pentru dezvoltare urbană și economică. Terenurile plate și accesibile facilitează construcția de infrastructură și facilități urbane, în timp ce solurile fertile sprijină dezvoltarea agriculturii și a sectorului alimentar.

De asemenea, gradul ridicat de fertilitate al solurilor este susținut și de condițiile climatice favorabile din zonă. Temperaturile moderate din Sântana permit activitatea optimă a microorganismelor din sol și procesele chimice care eliberează substanțe nutritive, îmbunătățind fertilitatea solului.

Clima din orașul Sântana este de tip temperat continental, caracterizată de temperaturi medii de 18 - 19 grade Celsius în timpul verii și temperaturi cuprinse între -12 și 3 grade Celsius în timpul iernii. Cantitatea de precipitații în această zonă variază între 400 și 750 mm/m². Vânturile predominante sunt cele dinspre vest, care aduc precipitații abundente pe tot parcursul anului. Cele mai mari cantități de apă cad la sfârșitul primăverii și la sfârșitul verii, în lunile mai și iunie, în timp ce cele mai scăzute cantități sunt înregistrate în lunile de iarnă, în ianuarie și februarie.

În concluzie, combinația dintre relieful diversificat și condițiile climatice favorabile din orașul Sântana constituie factori esențiali care contribuie la atracția și prosperitatea acestuia. Relieful variat, care include zone câmpiene, coline și ușoare înălțimi, oferă o gamă largă de oportunități pentru activități recreative, agricole și economice. Aceste caracteristici permit diversificarea activităților și utilizarea terenurilor pentru diferite scopuri, cum ar fi agricultura, dezvoltarea turismului și industria.

Pe de altă parte, condițiile climatice favorabile, caracterizate prin temperaturi moderate, cantități adecvate de precipitații și un regim termic adecvat, contribuie la susținerea activităților agricole și la dezvoltarea unui mediu propice pentru viața și bunăstarea locuitorilor. Aceste condiții climatice creează un cadru propice pentru culturile agricole sănătoase, o vegetație bogată și o diversitate ecologică remarcabilă.

Astfel, combinația dintre relieful pitoresc și condițiile climatice prielnice din Sântana nu numai că atrage vizitatori și investitori, dar și sprijină dezvoltarea comunității locale. Ele contribuie la creșterea economică, la diversificarea ofertei de turism și la îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii orașului. Prin gestionarea responsabilă și durabilă a resurselor naturale și a peisajului, Sântana poate continua să fie un loc atractiv și prosper pentru generațiile viitoare.

Hidrografie

Sistemul hidrografic al orașului Sântana este compus în principal din mici văi și bălți naturale sau canale, care sunt utilizate în special în agricultură pentru sistemele de irigații. Apele freatice sunt situate la adâncimi relativ mici, în jur de 3 - 4 metri. O resursă semnificativă în această zonă este reprezentată de apele geotermale, caracterizate prin conținutul lor de bicarbonate, sodiu și iodură.

Prezența râului Mureș în proximitatea localității Sântana aduce numeroase beneficii și influențează în mod semnificativ viața și dezvoltarea orașului. Râul Mureș furnizează o sursă importantă de apă, care poate fi utilizată pentru irigații suplimentare în agricultură. Acest lucru este deosebit de benefic în perioadele secetoase sau în timpul sezonului de creștere a culturilor, când necesitatea de apă este critică pentru obținerea unei producții agricole bune. Astfel, agricultorii din zona Sântana pot beneficia de o rezervă suplimentară de apă pentru a-și menține culturile sănătoase și productive.

De asemenea, râul Mureș reprezintă un habitat natural pentru numeroase specii de plante și animale acvatice. Prezența sa în apropierea orașului Sântana contribuie la menținerea și susținerea biodiversității locale. Conservarea acestor ecosisteme acvatice este esențială pentru echilibrul ecologic al regiunii și pentru protejarea speciilor vulnerabile și endemice.

Locuitorii și vizitatorii din Sântana pot să se bucure de activități precum pescuitul, plimbările cu barca sau picnicurile pe malurile râului. Aceste activități nu numai că aduc bucurie și relaxare, dar pot și să contribuie la creșterea turismului în zonă și la dezvoltarea economică locală.

Totodată, existența bălților naturale și a canalelor poate contribui la stocarea apei pentru perioadele de secetă sau pentru utilizarea în sistemele de irigații. Aceste resurse de apă sunt esențiale pentru susținerea agriculturii locale și pentru asigurarea securității alimentare a comunității.

În concluzie, rețeaua hidrografică a orașului Sântana joacă un rol vital în susținerea activităților agricole și în asigurarea resurselor de apă pentru comunitatea locală. Este important ca aceste resurse să fie gestionate și protejate corespunzător pentru a asigura durabilitatea și prosperitatea orașului.

Biodiversitate

Biodiversitatea din orașul Sântana este influențată de diversitatea peisajului și a ecosistemelor prezente în zonă. Deși un oraș urbanizat poate părea să ofere mai puține oportunități pentru biodiversitate, Sântana și zona înconjurătoare sunt încă locuri în care se găsesc numeroase specii de plante și animale.

Orașul Sântana și împrejurimile sale păstrează o varietate de habitate naturale, inclusiv parcuri, zone verzi, păduri și spații deschise. Aceste zone oferă habitat pentru o varietate de plante, inclusiv arbori, ierburi, flori sălbatice și alte specii vegetale. Unele dintre aceste plante pot fi endemice sau rare și pot fi protejate prin legi de conservare a naturii.

În orașul Sântana și în zonele limitrofe, se pot găsi numeroase specii de animale, inclusiv păsări, mamifere mici, reptile și amfibieni. Parcurile și zonele verzi oferă habitate pentru aceste animale, iar unele pot fi observate în mod regulat de către locuitorii orașului. Printre speciile de păsări comune se numără vrăbii, ciori, porumbei și sturzi, în timp ce mamiferele mici precum șoarecii de câmp și veverițele pot fi întâlnite în zonele verzi.

Râul Mureș și alte cursuri de apă din zonă oferă habitat pentru diverse specii de pești, amfibieni, nevertebrate și plante acvatice. Aceste ecosisteme acvatice sunt vitale pentru menținerea biodiversității și a sănătății ecosistemelor locale.

În ultimii ani, s-au luat măsuri pentru conservarea și protejarea biodiversității din Sântana prin stabilirea și gestionarea parcurilor naturale, a rezervațiilor naturale și a altor arii protejate. Aceste eforturi sunt importante pentru menținerea diversității biologice și a sănătății ecosistemelor într-un mediu urbanizat.

În concluzie, chiar și într-un mediu urban, orașul Sântana găzduiește o varietate de plante și animale, iar conservarea biodiversității este esențială pentru protejarea și menținerea sănătății naturii și a calității vieții în oraș.

Resurse geotermale

Orașul Sântana se află într-o zonă în care există activitate geotermală semnificativă sub suprafața Pământului. Aceasta poate fi, în principal, datorată prezenței unor falii tectonice sau a altor forme de activitate geologică care generează căldură în straturile de roci subterane.

Potențialul geotermal al orașului Sântana poate fi exploatat pentru încălzirea locuințelor și a clădirilor comerciale. Sistemele de încălzire geotermală folosesc căldura naturală a Pământului pentru a furniza căldură în interiorul clădirilor în timpul sezonului rece, reducând astfel dependența de combustibili fosili și emisiile de carbon.

Astfel că, administrația publică locală a orașului Sântana a demarat un proiect de exploatare a resurselor geotermale pentru încălzirea instituțiilor publice. Proiectul presupune realizarea unui foraj cu adâncimea de 1200 metri pentru extracția apei geotermale, realizarea a 2,7 kilometri de conducte pentru transportul apei, amplasarea unei centrale termice, realizarea a 2,2 kilometri de rețea de distribuție a energiei termice și realizarea unui al doilea foraj, pentru injecția apei geotermale uzate termic.

După implementarea proiectului, clădirile publice nu vor mai fi încălzite cu gaz și astfel se vor reduce cheltuielile administrației locale.

De altminteri, resursele geotermale pot fi utilizate pentru producția de energie electrică. Instalațiile geotermale de conversie a căldurii pot fi construite pentru a exploata căldura subterană și a o utiliza pentru a produce abur, care apoi poate fi folosit pentru a acționa turbinele și a genera

electricitate. Dat fiind potențialul extraordinar al zonei, orașul Sântana poate valorifica la maximum beneficiile acestor resurse.

În concluzie, potențialul geotermal al orașului Sântana oferă oportunități pentru diversificarea surselor de energie, pentru dezvoltarea infrastructurii de încălzire și pentru dezvoltarea turismului balnear și a spa-urilor. Cu o planificare și o gestionare adecvată, exploatarea resurselor geotermale poate contribui la durabilitatea și prosperitatea orașului în viitor.

CONCLUZII

- Potențialul geotermal deosebit al zonei.
- Gradul de fertilitate ridicat al solurilor din zonă.
- Poziționarea strategică a orașului Sântana, în cadrul județului Arad.
- Prezența râului Mureș în proximitatea localității.
- Rețeaua hidrografică a orașului Sântana joacă un rol vital în susținerea activităților agricole și în asigurarea resurselor de apă pentru comunitatea locală.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existența resurselor geotermale, 2. Fertilitatea solului, 3. Poziționarea geografică a localității, în proximitatea municipiului Arad, 4. Relieful și condițiile climatice favorabile practicării activităților agricole. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lipsa inițiativelor agricole, 2. Lipsa unei centuri ocolitoare a orașului,
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Exploatarea la maximum a potențialului geotermal, pentru a produce energie pentru încălzire, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fenomene meteo extreme, 2. Schimbările climatice pot afecta condițiile climatice din zonă.

2. Atragerea de finanțări nerambursabile pentru valorificarea zonei.	
---	--

3.2. Infrastructura turistică și patrimoniul cultural

Istoric

Cea mai veche atestare a orașului Sântana este datată din 1736, în timp ce pentru localitatea rurală Caporal Alexa există o mențiune documentară încă din anul 1326.

În perioada preistorică, teritoriul actual al orașului Sântana era locuit de comunități umane care datează încă din epoca neolitică. Într-o zonă cunoscută local sub numele de Holumb, situată la aproximativ 400 de metri de drumul național Arad-Oradea (DN 79), arheologii au identificat o așezare istorică pe patru nivele, întinzându-se de o parte și de alta a drumului Sântana-Curtici. Săpăturile arheologice desfășurate în această zonă, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, de o echipă de la Complexul Muzeal Arad au dus la descoperirea de oase și coarne de căprioară, cioburi și vase specifice Culturii Tisa. Totodată, săpăturile întâmplătoare efectuate în cadrul localității au scos la iveală numeroase vestigii din epoca bronzului, cel mai notabil fiind un brâu de bronz bogat ornamentat.

Fig XX Cetatea Veche din Sântana

Sursa: <https://povestea-locurilor.ro/2019/06/23/cetatea-veche-din-santana/>

Cercetările ulterioare, conduse de o echipă sub conducerea lui Mircea Barbu, au dezvăluit că această cetate datează din aceeași perioadă cu vestita cetate Troia, fiind însă de trei ori mai mare, cu o suprafață de aproximativ 78 de hectare. Apariția acestei construcții a fost legată de procesul

de unificare politică și militară a triburilor tracice, constituind unul dintre cele mai extinse complexe fortificate identificate pe continent în perioada Hallstatt. Integrarea teritoriului actual al localității Sântana în cadrul regatului dac a fost confirmată de descoperirile arheologice.

În perioada antichității, unul dintre cele mai semnificative elemente este reprezentat de Cetatea de Pământ, situată la aproximativ 4 kilometri sud de vatra localității, aproape de fosta fabrică de cărămidă. Marki Sándor, principalul monograf al orașului liber regesc Arad, sugerează că această fortificație datează din epoca barbară, servind ca un ring avar de apărare.

Fig XX Cetatea de pământ

Sursa: <https://www.romanianresorts.ro/cetatea-de-pamant-de-la-santana>

În Evul Mediu, orașul Sântana a luat ființă pe domeniul așezării mai vechi Comlăuș, menționată pentru prima dată în listele de zeciuială papală din anii 1334-1335, ca parte a arhidiaconatului catolic Pâncota. În 1566, Comlăușul a fost devastat de turci. În 1736, baronul Iacob Bibics și soția sa Margareta au colonizat zona cu 6 familii de șvabi din Bavaria. În 1751, împărăteasa Maria Tereza a permis aducerea de piariști pentru instruirea și educarea fiilor de nobili. Ulterior, în 1772, a avut loc o a doua colonizare cu populație germană. În ciuda unor dezastre, cum ar fi incendiul din 1791 care a distrus majoritatea orașului Sântana și Comlăușului, această localitate și-a continuat dezvoltarea.

În 2003, Sântana a fost ridicată la rang de oraș prin lege adoptată de Parlamentul României. Pe de altă parte, Caporal Alexa, un sat românesc din această regiune, are o istorie documentată încă din secolul al XIV-lea și păstrează amintirea unor evenimente istorice și a unor personalități locale notabile, precum caporalul Ion Alexe, înmormântat în urma unui tragic incident în 1919.

Elemente de patrimoniu cultural

Orașul Sântana este înregistrat în Lista Monumentelor Istorice a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național cu următoarele obiective de patrimoniu de categoriile A (monumente istorice de valoare națională sau universal).

Tabel 1. Lista Monumentelor Istorice de categoria A și B din orașul Sântana

Cod LMI	Denumire	Localitate	Adresă	Datare
AR-I-s-B-00453	Așezare	oraș SÂNTANA	”Dâmbul Popilor”	Neolitic, Cultura Tisa
AR-I-s-A-00454	Situl arheologic de la Sântana, punct „Cetatea Veche”	oraș SÂNTANA	”Cetatea Veche”	
AR-I-m-A-00454.01	Așezare	oraș SÂNTANA	”Cetatea Veche”	Epoca medievală timpurie
AR-I-m-A-00454.02	Așezare	oraș SÂNTANA	”Cetatea Veche”	Hallstatt
AR-I-m-A-00454.03	Fortificație	oraș SÂNTANA	”Cetatea Veche”	Hallstatt
AR-I-s-A-00455	Așezarea și necropola daco-romană	oraș SÂNTANA	La 1 km E de gară, în dreptul bifurcației liniilor ferate	sec. II - III p. Chr., Epoca daco-romană

	de la Sântana		Arad - Oradea și Arad - Brad, în livadă	
AR-I-m- A- 00455.01	Așezare	oraș SÂNTANA	La 1 km E de gară, în dreptul bifurcației liniilor ferate Arad - Oradea și Arad - Brad, în livadă	sec. II - III p. Chr., Epoca daco-romană
AR-I-m- A- 00455.02	Necropolă	oraș SÂNTANA	La 1 km E de gară, în dreptul bifurcației liniilor ferate Arad - Oradea și Arad - Brad, în livadă	sec. II - III p. Chr., Epoca daco-romană

Sursa: <http://www.cultura.ro/lista-monumentelor-istorice>

Biblioteca orășenească din Sântana

Prima bibliotecă publică din localitatea Sântana a funcționat lângă Căminul Cultural înainte de anul 1953. În anul 1953 s-a înființat Biblioteca Comunală, având un fond modest de carte de 4.018 volume. Numărul de volume a crescut de la an la an, ajungând în anul 1965 la un fond de carte de 19.446 volume. La început, biblioteca a funcționat într-o casă particulară închiriată. Din anul 1965 a fost mutată într-o locație proprie, având depozit de carte, sală de lectură și sală de împrumut. Biblioteca din Sântana a ocupat locul I pe țară în concursul „Biblioteca în slujba construcției socialiste”, devenind astfel atunci bibliotecă model. Din anul 1970 biblioteca și-a schimbat sediul de mai multe ori, funcționând în diverse locații: de exemplu, între 1982 și 1992 a

funcționat în sediul din strada Muncii (actualul sediu al Finanțelor Publice), apoi între 1992 și 2010 a avut sediul în strada Piața Mihai Viteazu nr. 9, iar acum funcționează în sediul Școlii Generale nr. 2 din Sântana, de pe strada Muncii nr. 117-119, beneficiind de un spațiu frumos. În actualul sediu, biblioteca funcționează din luna decembrie 2010, având spațiu locativ format din două săli, hol și anexe.

Pe parcursul anilor, s-au organizat întâlniri cu utilizatorii și s-au semnat contracte de parteneriat cu școlile și grădinițele din localitate. Împreună cu cadrele didactice, elevii și preșcolarii s-au familiarizat cu activitatea de bibliotecă, cu fondul de carte existent, și s-au integrat în diverse activități care s-au desfășurat într-un mediu plăcut de destindere în lumea minunată a cărților. De exemplu, s-au organizat evenimente, precum: „În lumea cărților”, „Poveștile copilăriei”, „Cartea mea preferată”, „Bunele maniere pentru copii”, „Cartea sau calculatorul”, și am vizionat CD-uri pentru copii cu povești, precum: „Ursul păcălit de vulpe”, „Cei trei purceluși”, etc. De asemenea, s-au organizat expoziții de carte și articole cu ocazia unor evenimente omagiale, precum comemorări ale unor poeți, scriitori sau personalități istorice, și expoziții de desene pe teme diverse, cum ar fi „Primăvara în poezie”, „Bucuria Învierii”, „În lumea copilăriei”, „Iarna pe uliță”, etc.

Un pas important în modernizarea bibliotecii îl constituie implementarea noului serviciu de bibliotecă pus în slujba comunității „BIBLIONET - LUMEA ÎN BIBLIOTECA MEA”, care oferă servicii de informare, recreere, instruire și bună dispoziție⁸.

Căminul cultural din Satul Nou Sântana și Căminul cultural din satul aparținător Caporal Alexa

Căminele culturale din zonă servesc drept centre de promovare a culturii locale, tradițiilor, artei și folclorului specific comunității locale. Căminul cultural din Satul Nou are o capacitate de aproximativ 250 locuri, iar cel din Caporal Alexa de aproximativ 150 locuri.

Căminele găzduiesc diverse evenimente culturale, expoziții, spectacole de teatru sau de muzică tradițională, ceea ce contribuie la conservarea și transmiterea moștenirii culturale către generațiile viitoare.

Acest lucru este confirmat și de calendarul de evenimente din anul 2024:

- Activități noi, organizate la casa de cultură - Februarie-Decembrie

⁸ <https://www.bibnat.ro/biblioteci.php?id=2709>

- Ziua unirii - 24 Ianuarie
- Concurs de table - Februarie
- Ziua internațională a femeii - Martie
- Tipărire carte - Februarie - Martie
- Ziua internațională a romilor - 8 Aprilie
- Ziua mondială a teatrului - Aprilie
- Ziua mondială a dansului - 18-19 Mai
- Maibaumfest - Mai
- Ziua copilului - Iunie
- Tradiții și obiceiuri în Câmpia de Vest (ziua satului Caporal Alexa) - Iunie 2024 Sat Caporal Alexa
- Ziua eroilor
- Zilele orașului Sântana 2023 - Iulie
- „Busuioc purtat la joc” ediția a VI-a - Iulie
- Kirchweich - 7 August
- Sărbătoarea recoltei, Festivalul cântecului și jocului de câmpie - Octombrie
- Ziua națională a României - 1 Decembrie
- Activități dedicate sărbătorilor de iarnă: colinde, concurs „Bradul de Crăciun”, etc. - Decembrie

Alături de cele două cămine culturale menționate anterior, în orașul Sântana se va inaugura și Casa de Cultură. Aceasta va avea o sală de evenimente cu o capacitate de 350 locuri. Acest lucru va contribui la afirmarea identității culturale a localității, precum și la creșterea nivelului educațional și cultural al localității.

De asemenea, existența unui alt spațiu de găzduire a evenimentelor cultural-artistice va facilita prestația celor două ansambluri din localitate: Ansamblul folcloric „Busuiocul” (aflat în subordinea Primăriei orașului) și Ansamblul folcloric „Cununița” al Universității de Vest „Vasile Goldiș”.

Casa Urbarială Sântana

Lângă biserica romano-catolică „Sfânta Ana” se găsește clădirea denumită „Urbarial-Haus”, fosta reședință a administrației domeniiale, folosită până în pragul Revoluției de la 1848 pentru perceperea și depozitarea produselor provenite din renta feudală.

Până la începutul secolului al XVIII-lea, abuzurile nobililor față de țărâtime au ajuns să afecteze, în mod direct, veniturile statului. În acest context, Curtea de la Viena a inițiat o nouă politică socială. Noua reglementare urbarială, pusă în practică în anul 1765 din ordinul împărătesei Maria Tereza, a îmbunătățit situația economică a iobagilor.

Prin instituții urbariale precum cea din Sântana, erau colectate impozitele în bani în raport de volumul de muncă și de cantitatea produselor agricole. Banii colectați de casele urbariale erau direcționați atât către Viena, cât și către seniorul local.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, țărâtimea a început lupta pentru revendicarea drepturilor iobăgești. În aceeași perioadă, s-a constatat și o creștere vertiginoasă a numărului meșteșugarilor din Sântana, care au început să se organizeze în diferite asociații, bresle.

Conform registrelor Casei Urbariale din Sântana, în perioada anilor 1771 -1772, aici erau înregistrați 254 de iobagi cu drept de strămutare, precum și 2 jeleri fără casă.

Iobagii erau obligați să presteze servicii diverse pe domeniul stăpânului de atunci, nobilul Gheorghe Fekete de Galantha (comite al Aradului)⁹.

În prezent, Casa Urbarială din Sântana a fost renovată și urmează a fi pusă în funcțiune, cu facilități precum spații muzeale, etnografice, ateliere de creație, săli de conferințe și dans.

Monumente istorice

Cetatea veche din Sântana

La circa 4 km sud de orașul Sântana, în apropierea fostei halte CFR, este localizată cetatea de pământ hallstatiană Cetatea Veche. Suprafața fortificației, de formă aproximativ ovală, depășește 78 ha. Cercetările efectuate în 1963 au stabilit existența unei necropole din prima parte a epocii cuprului (Cultura Tiszapolgar, cca. 4000 î.H.), ce aparținea unei așezări datate la sfârșitul epocii bronzului (cca. 1200 î.H.), și a fortificației ridicate la începutul primei epoci a fierului, fiind unul dintre cele mai mari complexe fortificate din această parte a Europei.

⁹ https://www.aradcityguide.ro/_/monument-istoric/casa-urbariala-urbarialhaus-din-santana/

Studiile asupra vechii Cetăți de pământ de la Sântana au început în anii 1953, iar primele săpături au fost inițiate în 1963. Pe baza datelor existente și a cercetărilor de geomagnetism din toamna anului 2008, săpăturile la Cetatea de pământ de la Sântana au fost demarate la 16 septembrie 2009, iar descoperirile au fost extrem de impresionante. Specialiștii au identificat trei fortificații din epoca bronzului la Sântana, cu suprafețe de 80 ha, 67 ha și 14 ha, parțial suprapuse. Săpăturile arheologice din acel an au fost concentrate pe o lungime de 80 de metri și au dezvăluit sistemul defensiv al fortificației, precum și diverse artefacte, printre care cea mai remarcabilă descoperire a fost un schelet uman vechi de 5.500 de ani.

Datarea vechimii scheletului uman cu ajutorul metodelor noi în antropologie a condus la concluzia că așezarea de la Sântana este contemporană cu celebrul Troia homerică de pe coasta de vest a Asiei Mici, ceea ce a determinat să fie numită „o Troie a României”. Importanța și rolul Cetății Vechi a Sântanei în contextul arheologic și istoric au fost subiectul dezbaterilor intense în cadrul unui seminar organizat de Primăria Sântana la 6 noiembrie 2009, cu participarea membrilor Institutului de Arheologie din Cluj-Napoca, a specialiștilor Centrului Muzeal Arad și a profesorilor de istorie din localitatea Sântana. Prezentările au fost realizate de coordonatorul proiectului, profesorul dr. Florin Goțăltan, și de membrii Centrului Muzeal Arad, arheologul Victor Sava și dr. Augustin Mureșan¹⁰.

La Sântana specialiștii au stabilit ca există trei fortificații din epoca bronzului cu dimensiuni de 80 ha, respectiv 67 ha și 14 ha, parțial suprapuse.

Biserici

Biserica Ortodoxă Română Sântana I

Biserica a fost înființată conform înregistrărilor parohiale în anul 1926, datorită eforturilor preotului Bujor Galiș, a cumnatului său, notarul Ardelean Alexe, a preotului Ioan Suciș și a lui Mihai Pleșu, directorul gimnaziului înființat în 1768. În faza inițială, s-a organizat o capelă în incinta gimnaziului, care a funcționat până în 1948, când a fost relocalată într-o casă germană. Ulterior, în 1960, capela a fost mutată din nou, de această dată în casa unui credincios basarabean. Aici a funcționat până în 1974, când credincioșii au putut folosi noua biserică. Parohia a fost

¹⁰ <https://digital.bibliotecaarad.ro/s/monografii/item/171117>

subordonată protopopiatului Șiria până în 1950, apoi protopopiatului Chișineu Criș până în 1961, iar acum este sub autoritatea protopopiatului Arad.

În martie 1969, s-a luat decizia de construire a bisericii ortodoxe în Satul Nou. În 1972, odată cu obținerea autorizației, s-au început lucrările de construcție sub forma unei cruci. În octombrie 1972 a început construcția clădirii bisericii de pe Strada Ion Creangă, finalizată la 1 decembrie 1973, cu eforturile preotului paroh iconom stavrofor Andrei D. Triteanu și sprijinul financiar din partea Patriarhiei. Lista preoților care au slujit la această parohie cuprinde nume precum Bujor Galiș (1926), Ioan Suciu (1926-1929), Petru Brad (1929-1930), Gheorghe Mărcuș (1930-1934), Nestor Popa (1934), Gheorghe Vălean (1934-1937), Romul Bora (1938-1950), Ioan Pavel (1950-1952), Teodor Handra (1952-1967), Andrei Triteanu (1967-1980), Eftimie Dobrea (1980-2014) și Nicolae Rădulescu din 2014 încoace.

Biserica Ortodoxă Română Sântana II

Parohia Română Sântana II a fost înființată în 1996, conform ordinului nr. 2865/1996 al Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hunedoarei. Aceasta a fost fondată la 1 decembrie 1996, când preotul Ioan Crainic a fost transferat de la parohia Olari și numit la noua parohie Sântana II.

11

¹¹ Studiu istoric de arhitectură – Date istorice -Istoria orașului și a clădirii Casa Urbarială

După Revoluție, începând cu anul 1990, populația de etnie germană a emigrat masiv în Germania, iar în locul lor au venit credincioși ortodocși din toate regiunile țării, stabilindu-se definitiv în Sântana. Având nevoie urgentă de un loc de închinare, Consiliul Local Sântana a alocat în acest scop imobilul de pe Strada Muncii nr. 60, fosta școală, în ședința din 16 octombrie 1997. Aici s-a amenajat o sală de 138 m², devenind astfel Biserica Ortodoxă Română Sântana II. În prezent, clădirea cuprinde: muzeul local, dispensar medical, sediu partide politice, sedii ONG, spații neutilizate și spații de depozitare.

În data de 18 octombrie 1998, a fost sfințită de Înalț Prea Sfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei al Aradului, având hramul „Nașterea Maicii Domnului”. În data de 19 septembrie 1999, Înalț Prea Sfințitul a vizitat din nou parohia Română Sântana II, cu ocazia sfințirii troiței eroilor, ocazie cu care preotul paroh a primit distincția de iconom-stravofor.

¹²În 2004, în ziua de Rusalii, preotul Ioan Crainic a propus construirea unei noi biserici, deoarece cea din incinta școlii era adesea neîncăpătoare. Consiliul Local Sântana a aprobat acest proiect prin hotărârea nr. 145 din 19 octombrie 2004, acordând 4.508 m² de teren pentru construcția unei noi biserici pe Strada

Muncii nr. 53C, în parcul Noris Banatoris. După consultarea cu ierarhii Episcopiei, arhitectul a întocmit planurile, autorizația a fost obținută în 2007, iar construcția a început în anul 2011.

Biserica ortodoxă Caporal Alexa

¹² <https://newsar.ro/biserica-ortodoxa-Santana-ii-a-fost-sfintita-de-mitropolitul-banatului-si-arhiepiscopul-aradului-galerie-foto/>

¹³Biserica actuală din Caporal Alexa a fost construită în anul 1791, cu contribuția enoriașilor. În anul 1960, preotul Gherasim Hunedoreanu a slujit aici ca arhiereu vicar, iar în 1961, prin eforturile preotului paroh Iosif Stoica, biserica a fost renovată din nou. În secolele XIX-XX (până în 1983), în Caporal Alexa au existat două parohii ortodoxe distincte.

Primul cor al bisericii ortodoxe a fost organizat de învățătorul Ion Cădaru, fiind apoi condus de Pavel Roșu (Orbu), învățătorul Petru Precup (care a folosit culegerea de cântări corale a lui Timotei Popovici, oferită acestuia în 1929), Georgică Buda, învățătoarea și folclorista Iuliana Precup Bădăi.

Sofica Traian a fost și ea director de cor. În 2009, corul de copii „Îngerași” a fost înființat, având în componență 40 de copii de diferite vârste. Aceștia au susținut concerte de Paște, Crăciun, la hram și la Ziua Națională, cântând și în alte parohii, precum și la Palatul Cultural din Arad. Pregătirea corului de copii are loc în Centrul cultural-religios Ioan Rusu din localitate, sub îndrumarea directă a preotului paroh.

Biserica Ortodoxă Română Comlăuș

¹³ <https://provinciacrisana.wordpress.com/2015/10/23/biserica-ortodoxa-caporal-alexa-judetul-arad-provincia-crisana/>

¹⁴Biserica din Comlăuș datează din anul 1415, când, într-un act oficial, este menționată o capelă în zonă. Este posibil ca aceasta să fi fost chiar o parohie. De-a lungul timpului, biserica a avut diverse vicisitudini, inclusiv incendii care au afectat grav localitatea în anul 1791 și, respectiv, în anul 1815. Cu toate acestea, credincioșii au reconstruit și întreținut biserica lor, dovadă fiind numeroasele documente și obiecte bisericesti descoperite și conservate.

Construcția bisericii actuale din Comlăuș a început în anul 1904 și a fost finalizată în 1905, fiind sfințită în a doua zi de Crăciun

de episcopul Ioan Ignatie Papp. Biserica este construită în stil baroc, din cărămidă, și este acoperită cu țiglă, având dimensiuni impresionante: 30 de metri lungime, 10 metri lățime și 19 metri înălțime. De-a lungul timpului, biserica a fost reparată și restaurată, iar în anul 1982 iconostasul vechi a fost înlocuit cu unul nou. Parohia a cumpărat două case parohiale în timpul preotului Zenovie Brădean, iar în anul 1971 a fost construită o nouă casă parohială pe cheltuiala credincioșilor.

Biserica Romano-Catolică Sfânta Ana Sântana

¹⁴ <https://provinciacrisana.wordpress.com/2015/10/23/biserica-ortodoxa-romana-din-comlaus-Santana-judetul-arad-provincia-crisana/>

În secolul al XIV-lea, credincioșii romano-catolici se stabiliseră în nordul localității actuale, la Comlăuș. Se presupune că în anul 1730 contele Harruchern a fost primul care a populat zona cu emigranți germani și maghiari. Acești coloniști și-au abandonat treptat casele inițiale, migrând mai la sudul localității. Curtea imperială de la Viena dorea să populeze zona cu creștini catolici, tineri căsătoriți și cu mulți copii, odată cu retragerea turcilor din acea regiune, protestanții nefiind bineveniți. Nou-veniții, cunoscuți sub numele de șvabi, au adus cu ei tradițiile și obiceiurile moștenite de la strămoșii lor și au fondat o parohie care includea și coloniștii unguri. În anul 1334, această parohie era subordonată arhidiaconatului de la Pâncota. Construirea bisericilor a avut loc după sosirea șvabilor, aceștia întâmpinând dificultăți mari în stabilirea pe aceste meleaguri, muncind asiduu pentru a defrișa și a asana terenul pentru nobilul care i-a adus aici. Trei generații¹⁵ s-au dedicat acestei munci pentru a da localității Sântana aspectul și prosperitatea de care se bucură în prezent.

În anul 1715, exista deja la Comlăuș o casă catolică de rugăciuni. Din anul 1736, teritoriul de la sud de Comlăuș a fost populat cu șvabi aduși din Germania de către Iacob Bibics, cu scopul de a lucra pe moșiile nobilului și pentru a consolida catolicismul în zonă. La 26 iulie 1742, printr-un decret imperial, Maria Tereza a numit noul teritoriu Neuesanktanna (Sântana Nouă), înființând o parohie catolică și cimitirul localității, care a fost extins între anii 1836-1883. Prima biserică

¹⁵ <https://provinciacrisana.wordpress.com/2015/10/29/biserica-romano-catolica-sfanta-ana-Santana-judetul-arad-provincia-crisana/>

catolică din Sântana Nouă a fost construită în anul 1749, prin finanțarea lui Iacob Bibics, și a fost sfințită în 1751, fiind coordonată de călugări franciscani. În anul 1762, în timpul unei epidemii de ciumă, Bibics a adus la Sântana călugări piariști, care ulterior au fost înlocuiți de călugări minoriți la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În urma unui incendiu devastator în anul 1858, biserica originală a fost distrusă, iar o nouă biserică a fost construită între anii 1864-1868, fiind sfințită în anul 1868. Biserica are un altar reconstruit în 1920, realizat din marmură de Carrara, iar orga a fost construită în 1885. Din anul 1944, soldații sovietici au ocupat o parte din clădirile școlii alăturate bisericii, împiedicând adesea practicarea liberă a religiei catolice. Lista preoților care au slujit la biserica catolică din Sântana între anii 1742 și 2008 include diverse figuri religioase precum Anton Schmidt, Gottard Tury, David Biro, Iacob Coșa, și mulți alții.

Biserica Romano-Catolică „Inima lui Isus”, Comlăuș

¹⁶Biserica Romano-Catolică „Inima lui Isus” a fost construită în anul 1936 pentru credincioșii romano-catolici din Comlăuș, pe locul unde anterior se afla o mănăstire a preoților salvatorieni, aparținând, de asemenea, ordinului romano-catolic. În doar doi ani, localnicii Johann Kling, Josef Reinholz și Michael Bleiziffer au finalizat construcția bisericii cu două turnuri, în stil de capelă. Baniile necesari pentru construcție au fost donați de Katharina Ackermann, iar biserica a fost sfințită în anul 1938. Această construcție a fost necesară din cauza numărului mare de credincioși catolici din Comlăuș, care erau în număr de 203 mai mulți decât cei ortodocși, iar deplasarea la

biserica din Sântana pentru slujbe religioase devenise dificilă. Altarul din marmură de Carrara a

¹⁶ <https://provinciacrisana.wordpress.com/2015/11/02/biserica-romano-catolica-inima-lui-isus-Santana-judetul-arad-provincia-crisana/>

fost donat în 1938 de urmașii Katharinei Ackermann, iar orga a fost achiziționată de comunitatea din Comlăuș.

Biserica Baptistă Harul

Biserica Baptistă Harul din Sântana a fost înființată în anul 1993, inițial adunându-se credincioșii în casa unui frate de pe Strada Bistriței. Mai târziu, biserica s-a mutat în clădirea de pe Strada Rozelor nr. 21, unde funcționează și în prezent, aceasta fiind oferită de Primărie. Clădirea a fost renovată complet de membrii bisericii și este dotată cu toate utilitățile necesare, inclusiv încălzire centrală, electricitate și aer condiționat. Pastorul acestei biserici este Vasile Popescu. În oraș funcționează și Biserica Baptistă Betesda.

Biserica Baptistă Elim

Biserica Baptistă Elim din Caporal Alexa a fost introdusă în localitate în anul 1900, după vizita unor misionari din Curtici. La început, adunările se desfășurau în case, unde frații se întâlneau în timpul săptămânii pentru rugăciune și duminica pentru serviciul divin. Numărul credincioșilor era inițial mic, dar a crescut în timp, astfel încât în anii 1920 s-a simțit nevoia de a construi o biserică. Construcția actuală datează din anii 1920-1930 și are o capacitate de 60-70 de locuri, fiind renovată ultima dată în 2007. Mișcarea Baptistă a cunoscut o dezvoltare semnificativă, atingând un apogeu între anii 1950-1960, cu formarea unui grup coral și a unei orchestre care slujeau în timpul ceremoniilor religioase. După anii 1960, biserica a înregistrat un regres din cauza regimului comunist și a migrației populației spre mediul urban. De-a lungul timpului, biserica a fost condusă de diferiți frați prezbiteri și pastori, iar pastorul actual este fratele Ioan Sofica.

Biserica Penticostală Peniel

Biserica Penticostală Peniel a avut începuturile în anul 1988, când câteva familii penticostale din Sântana s-au adunat în casa familiei Bulc. Pe măsură ce numărul credincioșilor a crescut, s-au mutat în casa familiei Solomon de pe Strada Teiului, care le-a oferit două camere pentru desfășurarea serviciilor religioase. Odată cu venirea altor familii penticostale în Sântana, s-a căutat un nou local pentru biserică. După numeroase eforturi, biserica s-a mutat într-o casă oferită de primărie, situată pe Strada Câmpului nr. 79. Aici s-au desfășurat serviciile religioase până în 2009, când spațiul a devenit insuficient. Ulterior, între aprilie 2011 și prezent, serviciile religioase

au loc în fostul local al școlii de pe Strada Căprioarei. Pastorul Nelu Popelea a preluat atribuțiile pastorale ale bisericii din anul 2008. În prezent, biserica găzduiește formații muzicale precum corul mixt, fanfara, grupul de laudă și închinare, corul bărbătesc și grupul de fete, având un efectiv de 120 de membri majori și 70 de aparținători.

Biserica Penticostală Filadelfia

Biserica a fost înființată în 1993, datorită implicării directe a familiei Aurel și Dina Ardeu, împreună cu fiicele lor, Linda și Otilia Emanuela. Biserica a avut mai multe locații în care și-a desfășurat activitatea, începând de pe Strada Muncii nr. 56 în 1993, apoi pe Strada Rozelor nr. 14 între 1993 și 2002, apoi pe Strada Muncii nr. 75 între 2002 și 2008. Din 2008 până în 2010, serviciile religioase au avut loc în Căminul Colțul Roșu. Cererea de a primi un teren pentru construirea unei noi clădiri a fost aprobată de Consiliul Local în 2009, iar biserica a primit un teren și a construit o clădire modernă pe Strada M. Eminescu nr. 49. Pastorul Aurel Ardeu a fost liderul bisericii începând cu anul 2008.

Biserica Penticostală Betania

Biserica a fost înființată în 1928 și a funcționat inițial timp de 20 de ani în casele enoriașilor, fără o clădire de cult dedicată. Din 1948, biserica funcționează în clădirea actuală, care a fost extinsă și renovată de mai multe ori de-a lungul anilor, cea mai recentă lucrare fiind realizată în 2008. Clădirea are o capacitate de 160 de locuri, iar pastorul bisericii este Cornel Țună. Biserica are 137 de membri adulți și 87 de membri aparținători, inclusiv copii și tineri.

Biserica Apostolică a Romilor

Biserica a fost înființată în 1996 pe Strada Muncii nr. 167 și are aproximativ 60 de credincioși. Datorită dificultăților financiare, unii membri ai bisericii au plecat să lucreze în Belgia, unde au format o altă biserică. Pastorul Desideriu Doroț este responsabil atât pentru biserica din Sântana, cât și pentru cea din Bruxelles.

Martorii lui Iehova

Martorii lui Iehova au apărut în Sântana în 1973, iar în 1990 numărul credincioșilor a fost de 15 persoane. În 1995, grupul de martori a fost recunoscut oficial sub denumirea de Congregația Martorii lui Iehova Sântana. În 2002, au început construcția unei clădiri de cult pe Strada Micșunelelor nr. 3B, iar în 2003 s-au ținut primele slujbe religioase acolo. În prezent, numărul martorilor lui Iehova din Sântana depășește 100 de membri.

Personalități

Katherina Ackermann (1881-1926) s-a născut în Sântana în 1881, având studii de învățătoare, și a dedicat viața ajutorării semenilor în spiritul valorilor creștine. Ea a fost o personalitate marcantă în comunitatea locală și a avut o contribuție semnificativă la construirea altarului din marmură al bisericii romano-catolice din Sântana. De asemenea, a coordonat confecționarea hainelor necesare ceremoniilor religioase, a instituit o zi de adorare a Domnului în prima duminică a fiecărei luni și a înființat o asociație caritabilă. După moartea sa în 1926, casa sa a devenit adăpost pentru cei nevoiași, iar ea a fost înmormântată în cimitirul central din Sântana.

Margareta Bibics s-a născut în prima jumătate a secolului al XVIII-lea și a fost o figură importantă în promovarea educației și a învățământului în zona Aradului. Ea și soțul ei, Iacob Bibics, au întemeiat localitatea Sfânta Ana (astăzi Sântana), aducând mai multe familii de coloniști germani în zonă. Au construit o biserică în 1748 și au donat biserica și o sumă mare pentru înființarea unui gimnaziu în 1750. După moartea soțului său în 1754, Margareta Bibics a luptat să continue munca lor în educație, făcând donații și extinzând școala. Ea a decedat în 1781, lăsând o moștenire importantă pentru educația locală.

Traian Brădean (1927-2013) s-a născut în Comlăuș și a devenit un renumit pictor și artist. După absolvirea Școlii de Artă Decorativă din Timișoara și a Institutului de Arte Plastice Nicolae Grigorescu din București, a început să-și expună lucrările în expoziții și să fie recunoscut atât în țară, cât și în străinătate. Contribuția sa la arta contemporană românească este considerabilă, iar opera sa a fost comparată cu cea a marelui pictor Luchian.

Vasile Cucu (1883-1968) a fost un medic și un reprezentant important al Comlăușului în procesul de unificare al României din 1918. Absolvent al Facultății de Medicină din Budapesta, Cucu a servit ca medic militar în Primul Război Mondial și a fost ales președinte local al

Consiliului Național Român în perioada respectivă. Ulterior, a deținut funcția de medic-șef în Arad și a contribuit semnificativ la dezvoltarea sistemului medical local.

Ștefan Augustin Doinaș (1922-2002) a fost un important poet și intelectual român. Desfășurându-și activitatea în domeniul literaturii, a fost remarcat pentru poezia sa și pentru contribuția sa la cultura română. De-a lungul vieții, a ocupat poziții importante în mediul academic și cultural, devenind membru al Academiei Române și senator în Parlamentul României.

Oskar Kaufmann (1873-1956) a fost un arhitect și artist de origine evreiască, născut în Sântana. Studiile sale în arhitectură la Budapesta și Karlsruhe l-au pregătit pentru o carieră remarcabilă în designul de clădiri și artă. Contribuția sa la arhitectura și cultura orașului Berlin a fost deosebit de apreciată, iar lucrările sale au devenit repere ale stilului Jugendstil.

Mircea Mihăeș (n. 1954) s-a născut în Comlăuș și a devenit cunoscut ca eseist și jurnalist politic. Absolvent al Facultății de Filologie din Timișoara, a contribuit la presa culturală și politică din România de după 1990, ocupând poziții importante în mediul cultural și în instituții precum Institutul Cultural Român.

Lambert Steiner (1837-1914) a fost un dirijor și organizator de orchestră de origine germană, care a trăit și a activat în Sântana. El a fost renumit pentru talentul său muzical și pentru succesul orchestrei sale, care a susținut concerte în Europa și America. Steiner a fost primul capelmaistru care a concertat pe trei continente și a avut o contribuție semnificativă la promovarea muzicii în comunitățile locale și internaționale.

Anton Wekerle (1909-2008) s-a născut în Sântana și a fost un om politic și economist de renume. După studiile sale în drept și economie în Europa, a emigrat în Statele Unite, unde a avut o carieră de succes în politica și economia americană. Wekerle a contribuit la dezvoltarea relațiilor diplomatice și economice internaționale, devenind un reprezentant important al comunității românești în lume.

Turism

În orașul Sântana, turismul nu este suficient valorificat. Acest aspect poate fi considerat, pe de-o parte, un punct slab al orașului, iar, pe de altă parte, o oportunitate de dezvoltare a economiei locale.

Spre exemplu, dezvoltarea turismului cultural poate aduce numeroase beneficii pentru comunitate. Beneficiile pot fi de natură:

- **Economică:** Generarea de noi locuri de muncă, crearea de noi unități de cazare.
- **Culturală:** Conservarea și protejarea patrimoniului cultural și istoric al orașului Sântana, prin promovarea obiectivelor culturale existente.
- **Socială:** Facilitarea schimbului cultural, aprofundarea învățării interculturale.
- **Educațională:** Creșterea nivelului cultural.

De altfel, concomitent cu aspectele menționate anterior, dezvoltarea turismului cultural poate conduce și la dezvoltarea urbană a localității Sântana. Pentru a satisface cererea turistică, se pot face investiții în îmbunătățirea infrastructurii locale, cum ar fi reabilitarea străzilor, construcția de spații de agrement și facilități turistice. Totodată, turismul cultural poate servi drept catalizator pentru revitalizarea zonelor mai puțin dezvoltate sau neglijate, generând investiții și dezvoltare economică în aceste zone.

CONCLUZII

- Sântana dispune de mai multe unități de cult.
- Reprezentații culturale se realizează în 2 Cămine culturale și în Casei de cultură din oraș.
- Existența monumentului istoric „Cetatea veche”.
- Slaba activitate turistică, în raport cu potențialul zonei.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existența mai multor unități de cult: 2. Istoria bogată a orașului Sântana, marcată de o serie de personalități: , 3. Existența fortificațiilor străvechi 4. Existența a două cămine culturale, 5. Existența Casei de cultură din Sântana, 6. Calendarul diversificat și atractiv de activități și evenimente, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Slaba activitate turistică, 2. Slaba promovare a zonei, 3. Insuficiența unităților de cazare, 4. Structuri de agrement și modalități de petrecere a timpului liber insuficiente.

Oportunități	Amenințări
<p>1. Atragerea fondurilor nerambursabile pentru valorificarea turismului în zonă,</p> <p>2. Construirea de noi spații socio-culturale pentru comunitatea din Sântana,</p> <p>3. Dezvoltarea turismului cultural și de afaceri în zonă,</p> <p>4. Atragerea fondurilor nerambursabile pentru modernizarea/reabilitarea instituțiilor culturale.</p>	<p>1. Instabilitatea legislativă și fiscal privind mediul privat,</p> <p>2. Creșterea atractivității pentru alte localități.</p>

3.3. Profil socio-demografic. Piața muncii și forța de muncă

La data de 1 ianuarie 2020, populația rezidentă în județul Arad a fost de 415.910 persoane, incluzând cetățenii români, cetățenii străini și persoanele fără cetățenie, care au avut reședința obișnuită în județul Arad pentru cel puțin 12 luni înainte de momentul de referință. Acest indicator este utilizat pentru comparații internaționale în conformitate cu regulamentele europene.

La nivel național, populația rezidentă a județului Arad reprezintă aproximativ 2,15% din totalul populației rezidente a României, situându-se pe locul 19 în clasamentul județelor în funcție de acest indicator.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, județul Arad se clasează pe locul al doilea după populația rezidentă, având aproximativ 23,48% din totalul populației rezidente la nivel regional, urmat de județele Hunedoara (21,46%) și Caraș-Severin (15,22%), iar în fruntea acestei regiuni se află județul Timiș, cu un procent de 39,85%.

Spre deosebire de declinul înregistrat la nivel național și județean în ceea ce privește numărul de persoane, în orașul Sântana, populația a înregistrat o creștere de 9,03%, atingând 12.460 de locuitori în 2021, comparativ cu recensământul din 2011, când populația orașului număra 11.428 de locuitori¹⁷.

Sântana este singurul oraș din județ care a înregistrat o creștere a numărului de locuitori în ultimul deceniu. În restul orașelor, scăderea populației a variat între 159 și 812 persoane. La Chișineu-Criș, populația a scăzut cu 775 de persoane, la Curtici cu 175, la Ineu cu 453, la Lipova cu 273, la Nădlac cu 685, la Pâncota cu 159, la Pecica cu 812, iar la Sebiș cu 569.

În total, din cele 78 de localități din județ, doar 16 au înregistrat o creștere a numărului de locuitori. Un exemplu notabil este comuna Vladimirescu, care a înregistrat cea mai mare creștere demografică, ajungând de la 10.711 locuitori în 2011, la 12.772 în 2021. În același timp, municipiul Arad a înregistrat o scădere de 13.996 de persoane în ultimii 10 ani, coborând de la 159 de mii la 145 de mii de locuitori.

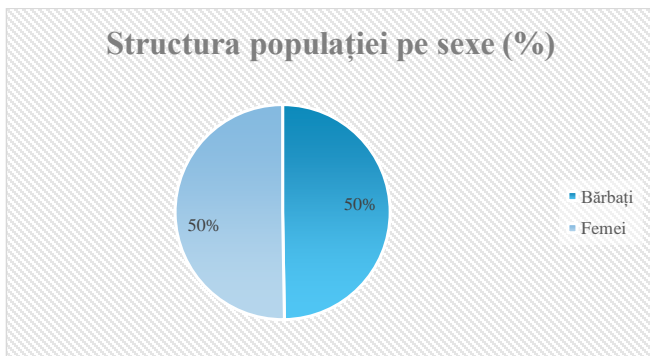
De asemenea, conform recensământului din 2021, populația localității componente a orașului Sântana, Caporal Alexa, a fost de 1.296 de locuitori.

¹⁷

https://www.cjarad.ro/uploads/files/Info_Cons_Loc/Strategia%20de%20dezvoltare%20a%20jude%C8%9Bului%20Arad%202021-2027.pdf

În ceea ce privește distribuția populației orașului Sântana, în funcție de gen, 6.197 persoane erau de sex masculin și 6.263 persoane erau de sex feminin.

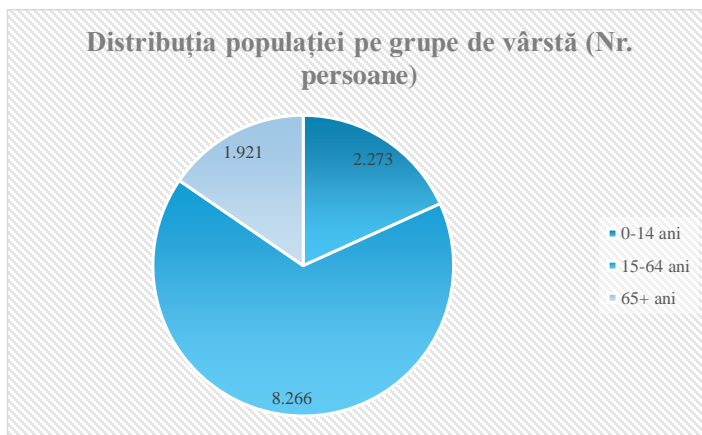
Figura 2. Structura populației pe sexe (%)

Sursa: Institutul Național de Statistică

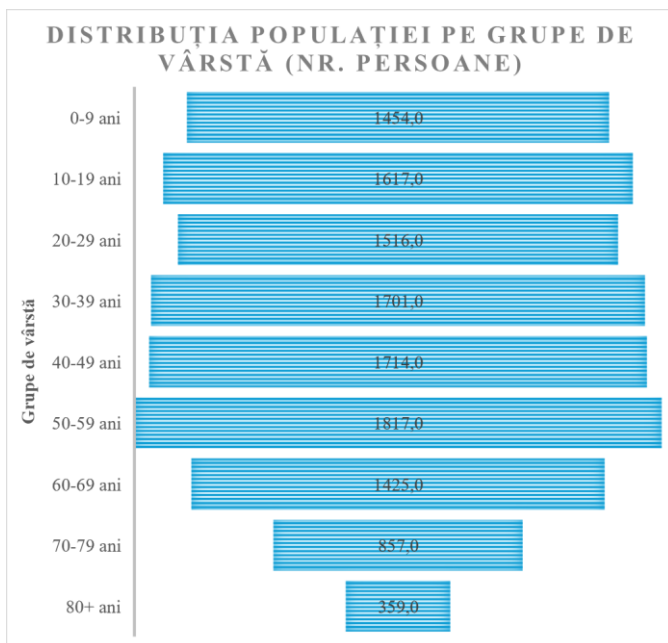
De altfel, în ceea ce privește distribuția populației pe grupe de vârstă, persoanele cu vârstă cuprinsă în intervalul 15-64 ani, dețin cea mai mare pondere (66,3%), urmate fiind de persoanele cu vârstă cuprinsă în intervalul 0-14 ani (18,2%), și, în cele din urmă, de cele cu vârsta de peste 65 ani (15,4%).

Figura 3. Distribuția populației pe grupe de vârstă (Nr. persoane)

Sursa: Institutul Național de Statistică

Figura 4. Distribuția populației pe grupe de vârstă (Nr. persoane)

Sursa: Institutul Național de Statistică

Structura populației pe grupe de vârstă, indică faptul că populația orașului Sântana nu se confruntă cu fenomenul național de îmbătrânire demografică. Totodată, concentrarea majoritară a populației în grupa de vârstă 15-64 ani indică faptul că populația orașului dispune de o forță de muncă abundentă și activă, ceea ce poate fi benefic pentru economia locală. Prezența unei populații tinere și active poate fi un factor atrăgător pentru investitori, deoarece sugerează un potențial de creștere și inovație în mediul de afaceri local.

Persoanele din acest interval de vârstă sunt în general mai productive economic, având o capacitate de muncă și de contribuție la produsul intern brut (PIB) mai mare decât alte grupe de vârstă. Acest lucru poate contribui la creșterea economică a orașului prin creșterea producției și a consumului.

Concentrarea populației în acest interval de vârstă poate implica și o creștere a cererii de servicii, educație, infrastructură și alte facilități adaptate nevoilor acestei categorii de vârstă, cum ar fi școlile, facilitățile de recreere și serviciile medicale.

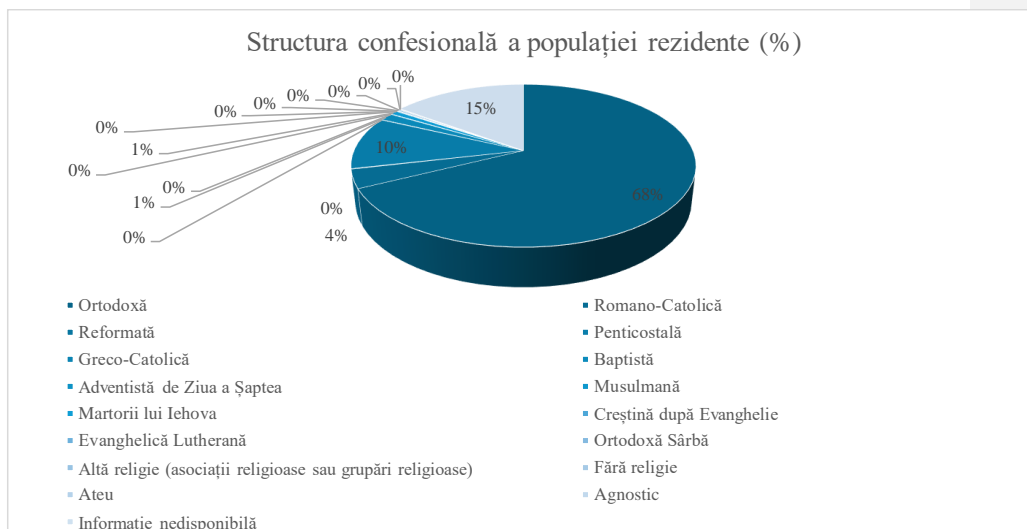
Structura confesională a populației rezidente – Conform recensământului din 2021

Dat fiind numărul considerabil de unități de cult existente în orașul Sântana, structura confesională este diversificată. Astfel, în orașul Sântana, rezidenții au următoarele religii:

- Ortodoxă - 8427
- Romano-Catolică - 461
- Reformată - 14
- Penticostală - 1303
- Greco-Catolică - 14
- Baptistă - 178
- Adventistă de Ziua a Șaptea - 13
- Musulmană - 3
- Martorii lui Iehova - 92
- Creștină după Evanghelie - 14
- Evanghelică Lutherană - 6
- Ortodoxă Sârbă - 8
- Ateu - 12
- Agnostic - 5

Pentru 1861 persoane, informație privitoare la religie nu este disponibilă, 27 persoane au declarat că au altă religie și 18 persoane nu au nicio religie.

Figura 5. Structura confesională a populației rezidente (%)

Sursa: <https://www.recensamantromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive/>

Această discrepanță semnificativă între numărul de persoane care sunt membri ai cultului ortodox și numărul celor care sunt membri ai altor culte religioase evidențiază istoria religioasă a României. Dintotdeauna, cultul ortodox a fost predominant și a avut întotdeauna o prezență semnificativă în istoria națională. Totuși, prezența unor minorități religioase în orașul Sântana indică diversitatea religioasă a rezidenților, chiar dacă numărul acestora este mai mic decât al membrilor cultului ortodox.

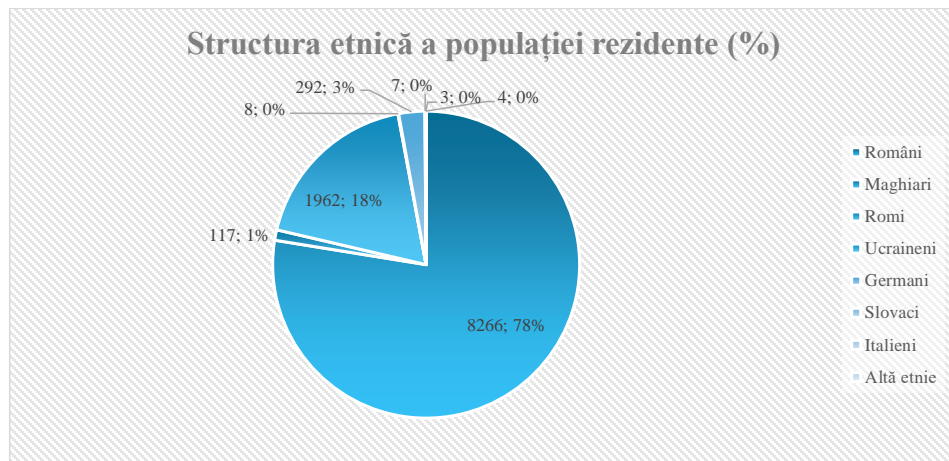
Structura etnică a populației rezidente– Conform recensământului din 2021

Populația rezidentă a orașului Sântana este formată din români - 8266 persoane, maghiari - 117 persoane, romi - 1962 persoane, ucraineni - 8 persoane, germani - 292 persoane, slovaci - 7 persoane, italieni - 3 persoane și 4 persoane de altă etnie.

Dominanța persoanelor rezidente de naționalitate română denotă rezultatul interacțiunii unor factori istorici, demografici și sociali, precum migrația, colonizarea, invaziile, amestecul cultural, politica guvernamentală privind minoritățile, interacțiunea interetnică, etc. Aceste procese

sunt adesea complexe și pot fi influențate de o varietate de factori și evenimente care au avut loc de-a lungul istoriei.

Figura 6. Structura etnică a populației rezidente (%)

Sursa: <https://www.recensamanromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive/>

Mișcarea naturală a populației

În perioada 2018-2022, în orașul Sântana s-a remarcat o tendință de scădere a numărului de nașteri și a sporului natural (diferența dintre rata generală a natalității și rata generală a mortalității într-un an dat).

Dinamica nașterilor, deceselor și a sporului natural al populației în orașul Sântana se prezintă astfel:

Tabel 2. Tabel privind numărul de nou născuți, decedați și sporul natural – Orașul Sântana

An	Născuți (Număr)	Decedați (Număr)	Sporul natural
Anul 2018	167	136	2.487961477
Anul 2019	148	153	-0.401284109
Anul 2020	179	176	0.240770465
Anul 2021	136	180	-3.531300161
Anul 2022	136	152	-1.284109149

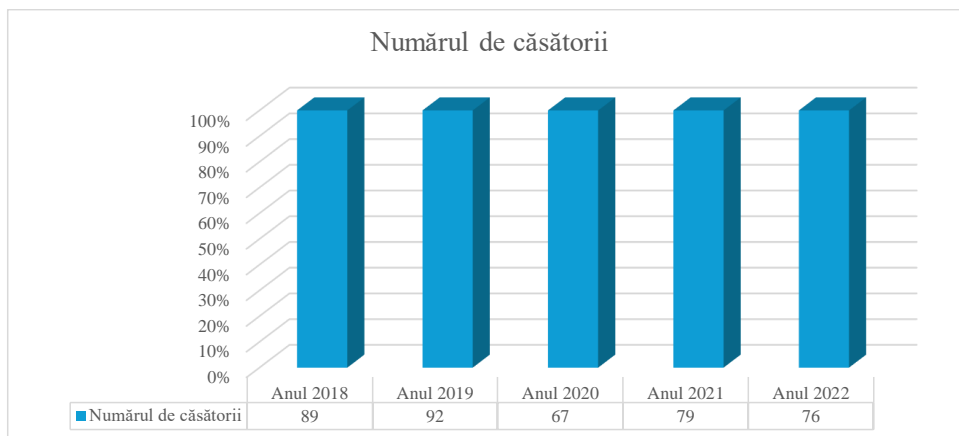
Sursa: Institutul Național de Statistică

Cu toate că populația orașului Sântana a înregistrat un trend ascendent, motivele care au stat la baza creșterii demografice nu țin de mișcarea naturală. Astfel că, din datele prezentate în tabelul anterior, se observă faptul că în perioada analizată, 2018-2022, sporul natural a înregistrat o scădere accentuată. Rata crescută de infertilitate, numărul de cupluri care se despart, dar și condițiile și mediul de viață constituie doar câteva dintre cauzele care au condus la acest spor negativ.

Scăderea fertilității poate duce la o reducere a numărului de copii născuți într-o comunitate. Aceasta poate afecta echilibrul demografic și poate avea consecințe asupra distribuției populației pe diferite grupuri de vârstă. Reducerea numărului de nașteri poate avea implicații pentru sustenabilitatea economică a comunității, deoarece o populație în vârstă poate pune presiune asupra sistemului de pensii și asistenței sociale, fără a asigura un flux suficient de tineri pentru a susține aceste programe.

De altfel, în orașul Sântana, tot în același interval de timp studiat, numărul de căsătorii a scăzut cu 14,61%, ajungând la un număr de 79 căsătorii încheiate la nivelul anului 2022. De altfel, numărul de divorțuri a crescut de la 2 divorțuri înregistrate în 2018, la 4 divorțuri înregistrate în 2022.

Figura 7. Evoluția numărului de căsătorii în perioada 2018-2022

Sursa: Institutul Național de Statistică

Scăderea nupțialității poate influența structura familială și dinamica socială a unei localități. Căsătoria și formarea unei familii sunt adesea considerate elemente fundamentale ale coeziunii sociale și ale creării unei comunități puternice. Reducerea căsătoriilor poate conduce la schimbări în structura familială, cu implicații pentru sprijinul social și emoțional disponibil pentru indivizi și familii.

În cele din urmă, atât scăderea fertilității, cât și reducerea căsătoriilor pot avea un impact mai amplu asupra aspectelor cheie ale vieții comunitare, inclusiv piața imobiliară, sistemul de sănătate, educația și cultura. Este esențial ca factorii decizionali să ia în considerare aceste interconexiuni și să dezvolte strategii și politici adecvate pentru a gestiona schimbările demografice și pentru a promova bunăstarea și sustenabilitatea în comunitate.

Mișcarea migratorie a populației

Migrația are o importanță majoră în ceea ce privește aspectele sociale și economice ale unei societăți. Aceasta joacă un rol vital în determinarea modului în care populația este distribuită geografic și în gestionarea resurselor umane disponibile în diferite regiuni sau țări. Migrația poate influența diverse aspecte ale vieții sociale și economice, cum ar fi piața forței de muncă, structura

demografică, cultura și schimburile culturale, precum și resursele naturale și umane disponibile în diferite regiuni.

Tabel 3. Tabel privind numărul de stabiliri, plecări și sporul migrației
în perioada 2018-2022

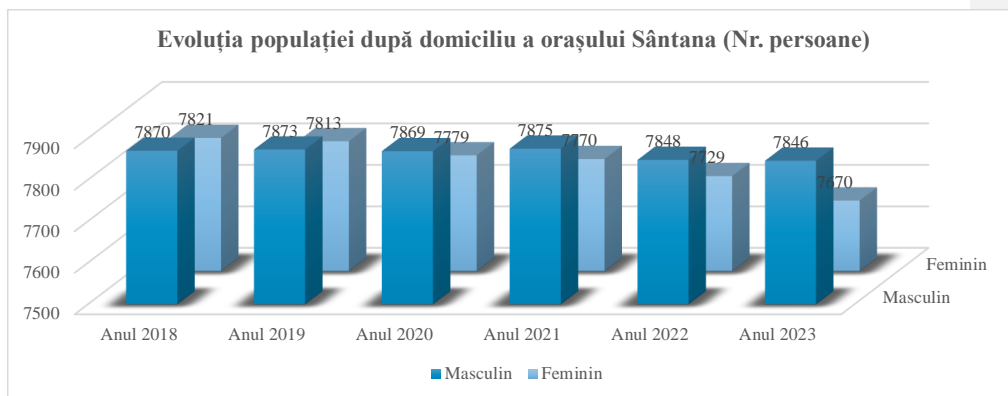
	Stabiliri cu domiciliul (inclusiv migrația internațională)	Plecări cu domiciliul (inclusiv migrația internațională)	Soldul migrației
Anul 2018	203	242	-39
Anul 2019	233	268	-35
Anul 2020	194	208	-14
Anul 2021	173	213	-40
Anul 2022	213	278	-65

Sursa: Institutul Național de Statistică

Din datele prezentate în tabelul de mai sus, în perioada 2018-2022, soldul migrației s-a menținut negativ, dat fiind numărul mai mare al plecărilor cu domiciliul în comparație cu cel al stabilirilor cu domiciliul. Acest lucru a contribuit și la scăderea populației după domiciliu a orașului Sântana.

Astfel, pentru a analiza evoluția populației după domiciliu s-a luat în considerare și anul 2023, dat fiind faptul că au existat date disponibile pe Institutul Național de Statistică, la data consultării site-ului (februarie, 2024).

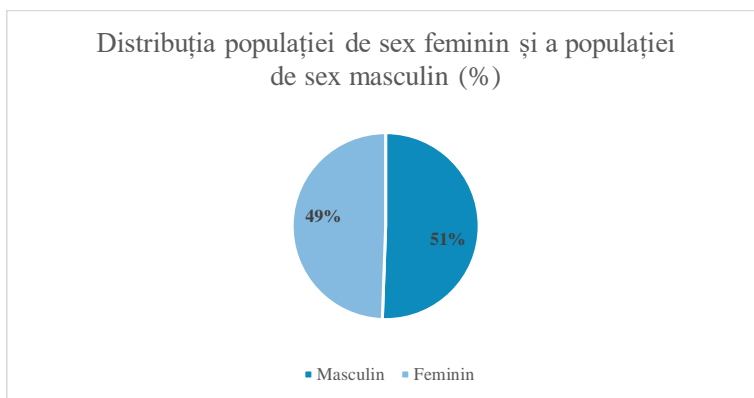
Figura 8. Evoluția populației după domiciliu a orașului Sântana (Nr. persoane)

Sursa: Institutul Național de Statistică

Astfel că, la finele anului 2023, populația după domiciliu a orașului Sântana era formată din 49% persoane de sex feminin și 51% persoane de sex masculin. Dominanța persoanelor de sex masculin s-a menținut de-a lungul intervalului studiat, 2018-2023.

Figura 9. Distribuția populației de sex feminin și a populației de sex masculin (%) – anul 2023

Sursa: Institutul Național de Statistică

***Notă:** A nu se confunda populația după domiciliu cu populația rezidentă.

Populația după domiciliu reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliul pe teritoriul României, delimitat după criteriile administrativ-teritoriale. Domiciliul persoanei este adresa la care aceasta declară că are locuința principală.

Populația rezidentă reprezintă totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străini și fără cetățenie, care au reședința obișnuită pe teritoriul României. Adică populația rezidentă reprezintă populația de facto care exclude emigranții, dar include imigranții. Populația rezidentă la o anumită dată a fost determinată conform metodologiei și reglementărilor internaționale în domeniu¹⁸.

Piața muncii și forța de muncă

Piața muncii din orașul Sântana este caracterizată de o diversitate remarcabilă, cu o gamă largă de companii active în diferite domenii, oferind oportunități viabile atât pentru locuitorii săi, cât și pentru cei din zonele învecinate.

În primul rând, existența unei game variate de companii și domenii de activitate justifică faptul că există o multitudine de oportunități de angajare pentru o varietate de profesii și niveluri de calificare. Astfel, atât persoanele cu educație superioară, cât și cele cu o pregătire mai tehnică sau practică pot găsi locuri de muncă adecvate în diferite sectoare. Acest lucru contribuie la diversificarea și îmbogățirea experienței profesionale a comunității.

În al doilea rând, diversitatea pieței muncii sporește reziliența economică a orașului Sântana. Prin existența mai multor domenii de activitate, orașul este mai puțin vulnerabil la fluctuațiile economice majore într-un singur sector. Acest lucru poate ajuta la menținerea stabilității și a creșterii economice pe termen lung.

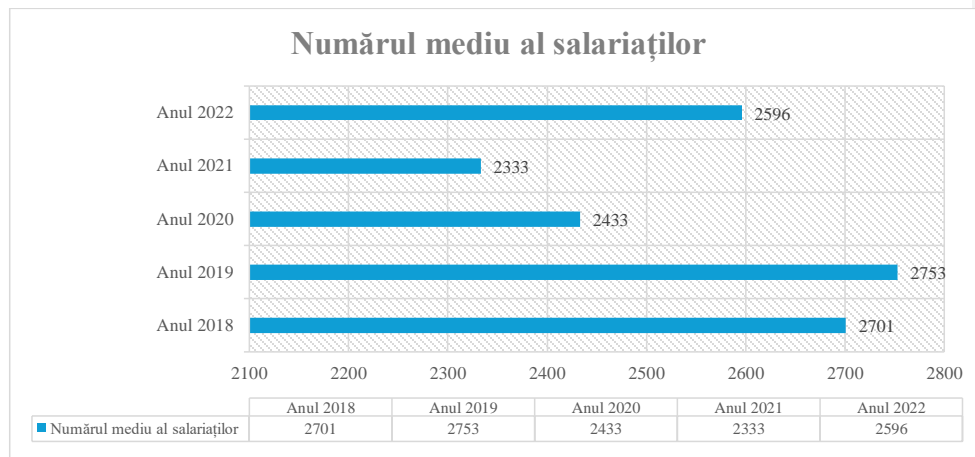
În plus, proximitatea geografică a orașului Sântana față de municipiul Aradeschide noi posibilități de colaborare și schimburi economice între cele două localități. Companiile din Arad pot găsi în Sântana parteneri de afaceri potențiali sau furnizori de servicii, ceea ce poate stimula creșterea economică și inovarea în ambele orașe. De asemenea, această proximitate facilitează și mobilitatea forței de muncă între cele două localități, permițând o mai mare flexibilitate pentru angajații care doresc să profite de oportunitățile de angajare din ambele zone.

Astfel că, în perioada 2018-2022, numărul mediu al salariaților a înregistrat o scădere de 3,89%, de la 2701 salariați înregistrați în anul 2018, la 2596 salariați înregistrați în anul 2022.

¹⁸ https://insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_anuale/populatie/precizari_metodologice_lian2018.pdf

Totodată, numărul șomerilor a crescut cu 2,40% în anul 2022 față de anul 2018, ajungând la 74 persoane șomere în 2022.

Figura 10. Numărul mediu al salariaților – oraș Sântana

Sursa: Institutul Național de Statistică

CONCLUZII

- Creșterea populației rezidente a orașului Sântana, conform datelor ultimului recensământ din 2021.
- Sporul natural negativ.
- Soldul migrației negativ.
- Dominanța persoanelor de sex masculin în totalul populației după domiciliu a orașului.
- Populația întinerită a orașului.
- Scăderea numărului de salariați și creșterea numărului de șomeri.
- Diversitatea etnică și confesională a rezidenților din orașul Sântana.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea populației rezidente, conform datelor ultimului recensământ realizat, 2. Al doilea oraș ca număr de locuitori după municipiul Arad, 3. Diversitatea etnică a locuitorilor, 4. Diversitatea confesională a locuitorilor, 5. Populația întinerită a orașului. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sporul natural negativ, 2. Soldul migrației interne negativ, 3. Scăderea numărului de salariați, 4. Creșterea numărului de șomeri.
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Atragerea de finanțări nerambursabile pentru formarea profesională a capitalului uman, 2. Crearea de noi oportunități de muncă, 3. Dezvoltarea și implementarea de programe care să încurajeze tinerii. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Scăderea nupțialității, 2. Creșterea ratei infertilității, 3. Tendința de migrare a populației active și calificate către centre urbane regionale din România sau din străinătate, având drept considerent un nivel de salarizare ridicat.

3.4. Profil economic. Mediul antreprenorial și potențial de specializare inteligentă

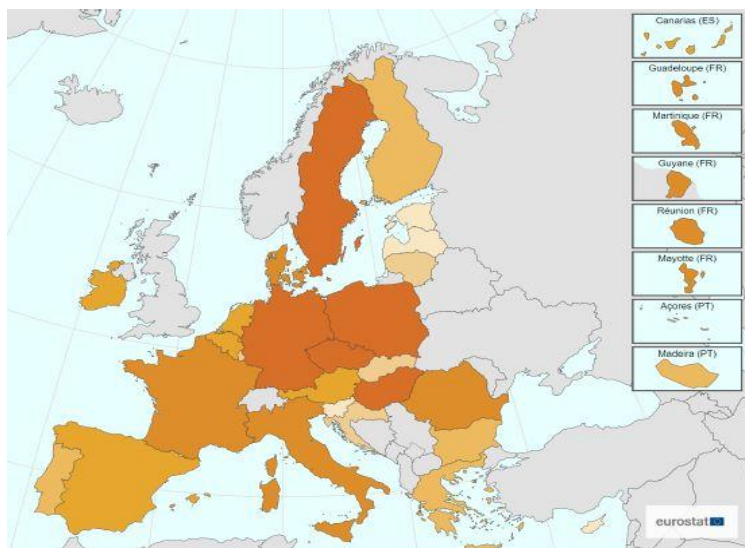
Profil economic

Pentru a putea avea o imagine de ansamblu a ceea ce înseamnă dezvoltarea economică a orașului Sântana, trebuie să analizăm contextul economic din care face parte această localitate. De aceea ne vom opri asupra câtorva indicatori macroeconomici cheie: PIB, PIB regional/locuitor, Valoarea adăugată brută.

Efecte directe și negative asupra evoluției economiei la toate nivelurile s-au datorat crizei pandemice COVID-19 și a războiului din Ucraina. Statele membre și regiunile care se află cel mai aproape de Ucraina vor înregistra cele mai mari scăderi ale produsului intern brut (PIB) ca urmare a războiului, deși datele sugerează un nivel similar al impactului și în Irlanda și în regiunile din Europa centrală. Aceleași regiuni învecinate cu Ucraina vor fi, de asemenea, cele mai afectate de inflație.

Produsul intern brut (PIB) este un indicator de interes național care reprezintă rezultatul final al activității de producție a unităților producătoare rezidente. Regiunea de dezvoltare Vest face parte din categoria regiunilor mai puțin dezvoltate în conformitate cu definiția din Regulamentele UE, având un PIB situat la 68% din media UE 27, dar peste media națională. Orașul Sântana este localizat în regiunea de dezvoltare Vest. Astfel, Sântana evidențiază un potențial de creștere și dezvoltare economică, ce contribuie la dezvoltarea regiunii din care face parte.

Figura 11. Produsul intern brut (PIB) la prețurile curente de piață, 2022

Sursa: Eurostat

Tabel 4. Produsul intern brut (PIB) la prețurile curente de piață

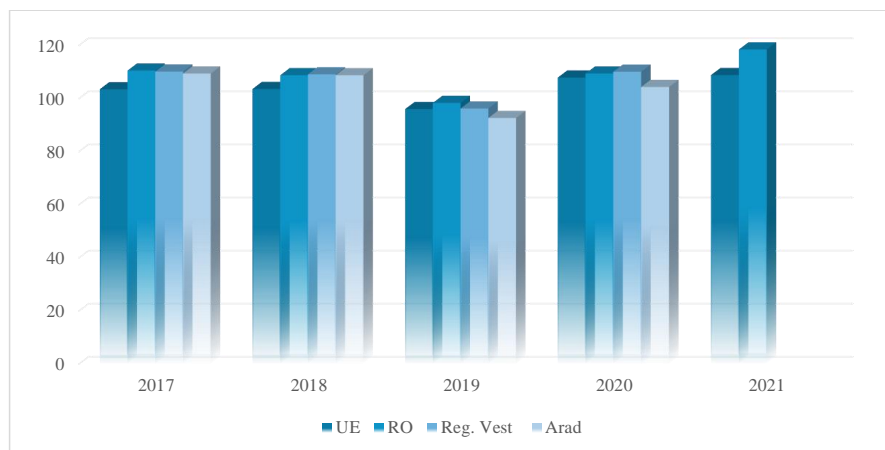
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
UE	13.074.833	13.533.327	14.018.686	13.461.156	14.524.808	15.806.899
RO	186.399,00	206.071,90	224.178,60	220.486,60	241.268,40	285.884,80
Reg. Vest	17.552,29	19.337,60	21.097,13	20.305,31	22.357,10	-
Arad	4.109,08	4.496,68	4890,65	4.532,85	4.730,35	-

Sursa: Eurostat, Mil. Euro

În cadrul Uniunii Europene, Produsul Intern Brut (PIB) a urmat o traiectorie ascendentă, însă a suferit o scădere semnificativă în anul 2020, din cauza crizei generate de pandemia COVID-19. Această scădere abruptă a fost de 3,98%, întrucât economiile statelor membre au fost afectate de măsurile de carantină impuse pentru a controla răspândirea virusului. Acest declin a fost mult mai accentuat decât cel din timpul crizei economice și financiare din 2007-2008. Astfel, criza COVID-19 a avut un impact global, afectând multiple sectoare precum economia, finanțele, sistemul bancar, guvernele și, evident, sănătatea umană. În ceea ce privește nivelul național, scăderea PIB-ului a fost mai moderată, situându-se la 1,65%, comparativ cu media UE.

Regiunea Vest reprezintă 9,2% din valoarea PIB-ului național. Fiind formată din doar patru județe, ponderea la valoarea PIB național nu clasează regiunea în topul clasamentului, ci din contră, aflându-se la poziția șapte, urmată doar de Regiunea Sud Vest. Județul Arad prezintă aceeași evoluție la orice nivel NUTS superior, cu o revenire spectaculoasă în 2021, cu cca 4%.

Figura 12. Evoluția PIB la prețurile curente de piață (%)

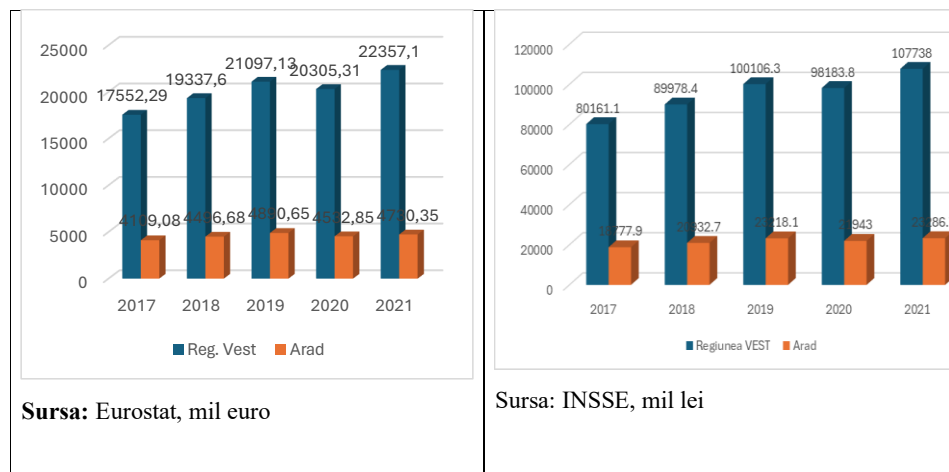
Sursa: Date prelucrate pe baza celor de la Eurostat

În graficul prezentat anterior, se poate observa că criza menționată a avut un impact la niveluri diferite, incluzând nivelul UE, național, regional și județean. Analizând datele disponibile, se constată că regiunea Vest a înregistrat o scădere similară cu cea a UE, înregistrând o descreștere de aproximativ 3,75% în 2020 față de anul precedent. În contrast, în România, scăderea nu a fost atât de pronunțată, fiind de doar 1,65%. În schimb, județul Arad a consemnat cel mai accentuat declin în 2020, cu o scădere de 7,32%. Este important de menționat că analiza a fost realizată pe o perioadă de 5 ani, dar datele pentru județul Arad și Regiunea Vest nu au fost raportate de către Eurostat pentru anii următori anului 2020. După acest an dificil, valoarea PIB-ului a început să crească, recuperând pierderile din 2020 și chiar înregistrând o creștere în 2021. Acest lucru indică faptul că măsurile de redresare economice implementate la nivelul UE și național au avut efecte pozitive, deși au implicat sacrificii semnificative din partea actorilor de pe piață. Totuși, în județul Arad, această tendință de creștere nu s-a menținut în 2021, neputându-se recupera pierderile înregistrate în anul precedent.

În perioada 2021-2022, produsul intern brut real la nivel european și național, a cunoscut o creștere accelerată, pe fundalul unui consum privat aflat în plină expansiune, ca urmare a faptului că producția a fost încetinită sau chiar înghețată în anumite sectoare economice în perioada pandemiei.

În anul 2021, analizând datele Eurostat, valoarea indicatorului PIB la nivelul județului Arad a fost de 4.730,35 mil euro (prețuri curente), reprezentând 21,16% din PIB-ul regiunii Vest (22.357,1 mil euro) și 1,96% din PIB înregistrat la nivel național (241.268,4mil euro). Trebuie menționat că ponderea cea mai mare în PIB regiunii o are Județul Timiș. La polul opus se află județele Cară Severin, fiind cel mai sărac județ din regiunea Vest.

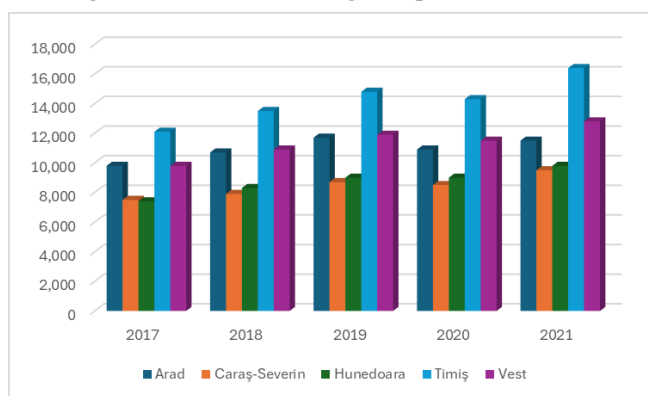
Figura 13. Evoluția PIB regional

Pentru a interpreta și din punct de vedere a valorii absolute în moneda națională evoluția PIB regional, au fost analizate și datele oficiale ale Institutului Național de Statistică. Se poate interpreta, în comparație cu datele Eurostat, că în valoare absolută în lei, în plină criză COVID, în 2020, economia județului Arad, cât și a regiunii a scăzut cu 5,49%, respectiv cu 1,92%. Anul următor, 2021, se poate observa o recuperare accelerată a pierderii, cât și o creștere față de 2019. Aceasta se datorează măsurilor de accelerare a creșterii economice luate atât la nivel european, cât și național. Diferențele care apar față de Eurostat, se datorează, în principal, diferențelor și evoluțiilor de curs valutar.

Cel mai semnificativ indicator care contribuie la evaluarea disparităților dintre regiunile de dezvoltare este Produsul Intern Brut (PIB) regional pe locuitor. Analiza datelor disponibile indică o tendință constantă de creștere a PIB-ului regional pe locuitor în regiunea Vest și în cele trei județe componente (Timiș, Caraș-Severin și Arad) până în anul 2019, în timp ce în județul Hunedoara, evoluția acestui indicator este oscilantă. Remarcabil este faptul că în anul 2020, când a izbucnit criza COVID-19, regiunea Vest și județele Timiș, Caraș-Severin și Arad au înregistrat o scădere, în timp ce județul Hunedoara a stagnat. Aceasta sugerează că criza generată de COVID-19 a avut un impact negativ în regiunile mai dezvoltate, din cauza unei adaptări mai dificile la măsurile impuse pentru combaterea virusului. În 2021, toate teritoriile analizate au înregistrat creșteri semnificative, indicând o redresare a economiei și o revenire pe traiectoria de creștere.

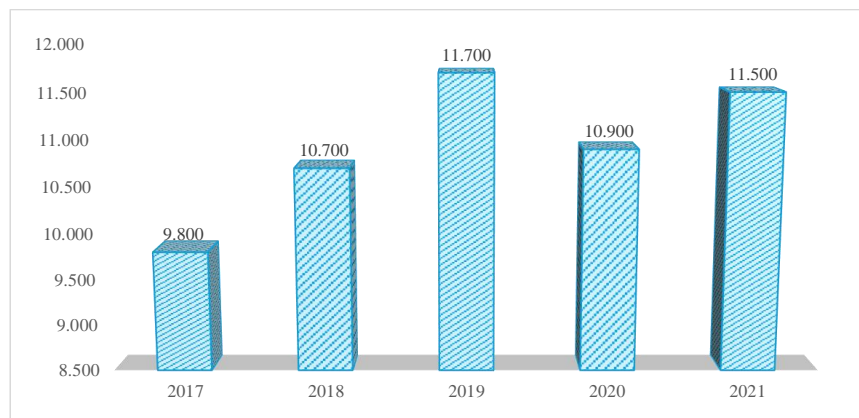
Figura 14. Evoluția PIB regional pe locuitor

Sursa: Eurostat, euro/ locuitor

Dacă raportăm evoluția PIB regional pe locuitor a județelor regiunii de dezvoltare Vest la ceea ce s-a înregistrat la nivel regional, reiese că județul Arad are un PIB regional pe locuitor sub media regională, ajungând la 90% din valoarea regională (11.500 eur/ locuitor). Sub aceasta se află județele Hunedoara (9.800 eur/loc) și Caraș Severin (9.800 eur/ locuitor). Singurul județ care înregistrează o valoare peste media regională este județul Timiș.

Figura 15. Evoluția PIB regional pe locuitor în județul Arad

Sursa: Eurostat, euro/ locuitor

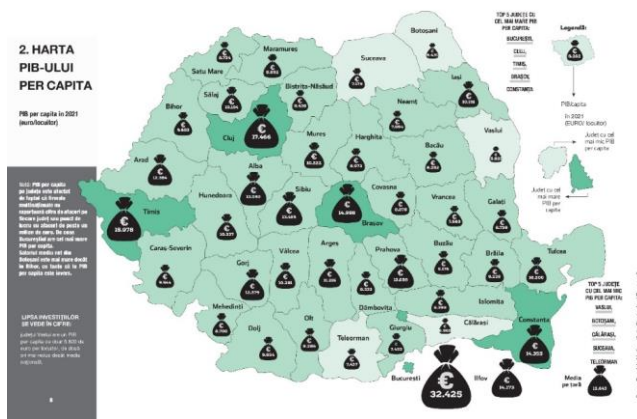
Evoluția PIB-ului regional pe locuitor în județul Arad a evidențiat un trend ascendent până în 2019, urmat de o scădere semnificativă în 2020, de 6,84%, ca urmare a impactului crizei COVID-19. În 2021, județul a încercat să recupereze pierderea, dar nu în totalitate, înregistrând o diferență de doar 200 euro/locuitor față de nivelul din 2019. Această evoluție sugerează că politicile, reformele și investițiile din ultimii ani au fost eficiente în direcția reducerii disparităților economice în județul Arad.

Comparând evoluția României, a regiunii Vest și a județelor componente cu media UE ca bază de comparație, se observă că în fiecare an s-a înregistrat o recuperare din diferența în nivelul de dezvoltare economică, reflectată în PIB-ul regional pe locuitor. În anul 2022, România a atins un nivel de PIB regional pe locuitor de 77% din media UE-27, în creștere față de 66% înregistrat în 2018, nivel la care au ajuns și Ungaria și Portugalia.

Această îmbunătățire relativă față de media UE a fost posibilă datorită îmbunătățirii situației pandemice, relaxării restricțiilor și relansării activităților economice, precum și implementării Mecanismului European de Redresare și Reziliență. Cu toate acestea, creșterea este încetinită, în continuare, de consecințele războiului din Ucraina, inclusiv criza energetică la nivel european și creșterea costurilor materiilor prime, ceea ce a dus la reparația a inflației.

Zonele cu cele mai ridicate valori ale venitului pe cap de locuitor sunt județele cu orașe mari, aeroporturi internaționale sau situate în apropierea graniței vestice, în timp ce județele de la Dunăre sau de la granița cu Ucraina și Republica Moldova înregistrează cele mai severe probleme de dezvoltare. Această disparitate este evidentă și în harta prezentată mai jos, unde județele Timiș, București și Cluj se află în topul județelor cu cel mai mare PIB pe locuitor în anul 2021, conform estimărilor Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză. În contrast, județul Arad se situează sub media națională în ceea ce privește PIB-ul pe locuitor, reflectând provocările de dezvoltare economică din acea zonă.

Figura 16. Harta PIB/ capita, 2021

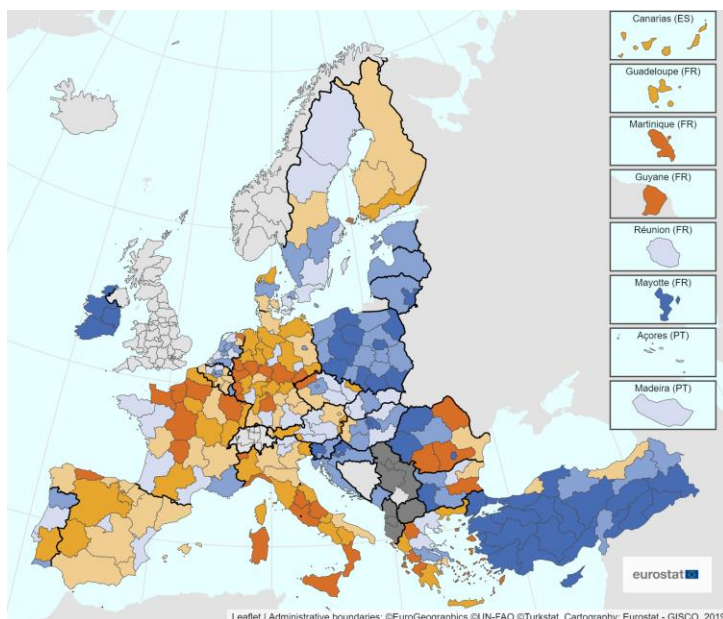
Sursa: Atlasul de business al României 2022, www.zf.ro

Trebuie menționat că aceste cifre nu reprezintă nivelul real, întrucât PIB regional pe locuitor este afectat de faptul că firmele multinaționale nu raportează cifra de afaceri pe fiecare județ sau punct de lucru cu afaceri de peste un milion de euro. Ele raportează în funcție de locația firmei-mamă. De ceea, capitala București are cel mai mare PIB regional pe locuitor.

Valoarea adăugată brută (VAB) reprezintă valoarea producției la prețuri de bază minus consumul intermediar evaluat la prețurile de achiziție. VAB se calculează înainte de consumul de capital fix. VAB este, din punct de vedere conceptual, aproape de PIB (produs intern brut), dar spre deosebire de PIB disponibil într-o defalcare pe ramuri de activitate economică.

Din analiza VAB la nivel european pentru anul 2022, putem spune că regiunile din România au avut o evoluție favorabilă în comparație cu multe regiuni din UE, în special cu regiunile țărilor scandinave.

Figura 17. Rata reală de creștere a VAB în UE, 2022

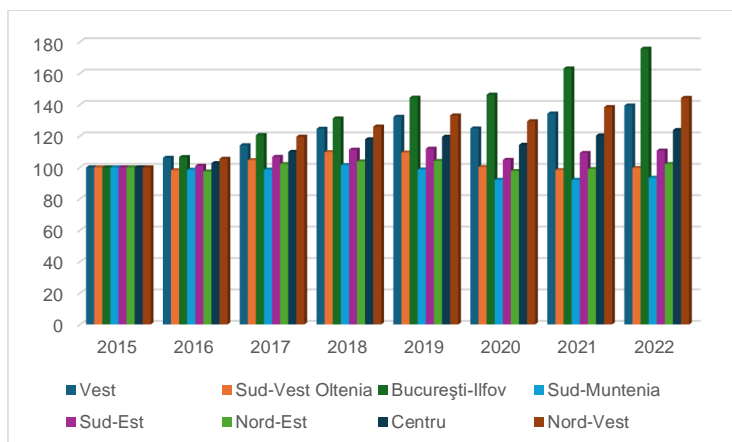
Sursa: Eurostat

La nivel național, pe perioada 2012-2021, VAB a avut o evoluție oscilantă, dar pozitivă cu excepția anului 2020, când toate regiunile de dezvoltare din țara noastră, România și UE-27 au avut un regres ca urmare a crizei pandemice COVID-19, când economia mondială a înghețat, ca apoi să se înregistreze o revenire globală, destul de accelerată.

Aceste rezultate pozitive de la nivel european, național și regional au fost posibile pe fondul ameliorării situației pandemice, reducerii obstacolelor provocate de blocajele logistice și de aprovizionare, economiilor acumulate în rândul populației în timpul restricțiilor, condițiilor de finanțare favorabile, precum și de implementarea Mecanismului European de Redresare și Reziliență. Situația economică la toate nivelurile este influențată și de războiul din Ucraina. Acest

război are efecte negative asupra creșterii economice, ca urmare a crizei energetice, creșterea costurilor materiilor prime și reparația inflației.

Figura 18. Rata reală de creștere a VAB în România, 2022 (%)

Sursa: Eurostat

Dacă considerăm anul 2015 bază de comparație pentru evoluția anilor următori, regiunea Vest are o evoluție ascendentă, dar rata de creștere este oscilantă, cu excepția anului 2020 când a înregistrat n regres puternic, care a fost recuperat în anul următor 2021.

Aceste observații subliniază importanța diversificării și consolidării economice în întreaga țară pentru a reduce disparitățile regionale și pentru a promova un progres economic echitabil.

Infrastructura și serviciile suport pentru afaceri

Infrastructura și serviciile suport pentru afaceri reprezintă ansamblul de facilități fizice, tehnologice și organizaționale care facilitează desfășurarea activităților economice și sprijină dezvoltarea afacerilor. Acestea pot lua diverse forme, pornind de la institute de cercetare, până la parcuri industriale sau zone industriale.

Cercetarea și inovarea

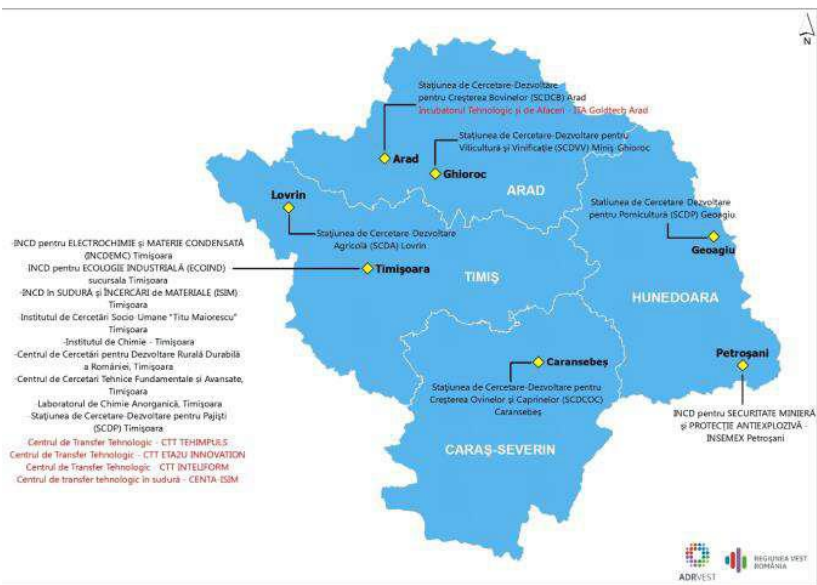
Dezvoltarea cercetării în diverse domenii aduce beneficii semnificative mediului de afaceri prin furnizarea de inovații tehnologice și soluții pentru optimizarea proceselor operaționale. Aceasta contribuie la îmbunătățirea produselor și serviciilor oferite de companii, la creșterea competitivității pe piață și la adaptarea la schimbările din mediul economic și social. Totodată, cercetarea permite înțelegerea mai profundă a nevoilor și comportamentului consumatorilor, oferind astfel o bază solidă pentru elaborarea de strategii de marketing și dezvoltare a afacerilor.

În Strategia Regională de Specializare Inteligentă (RIS) Vest 2021-2027 este menționat că în concordanță cu platforma Engage in the Romanian Research Infrastructures System (ERRIS)¹⁹, în Regiunea Vest există 34 de entități de CDI, în care infrastructura propriu-zisă de cercetare cuprinde 150 de laboratoare sau centre. Dintre acestea circa 83,3% sunt în Timiș, 11,3% în Arad, 3,3% în Caraș Severin și 2% în Hunedoara. Avem această paletă de infrastructuri, dar principala lor problemă constă în lipsa unei cooperări susținute și coordonate între acestea, ceea ce împiedică contribuția lor la consolidarea sistemului regional de inovare și la dezvoltarea unor legături solide cu piața. Aceasta demonstrează discrepanțe mari de dezvoltare (economie, CDI) între județele componente (Timiș și Arad vs. Caraș-Severin și Hunedoara).

Pe baza analizelor din Strategia Regională de Specializare Inteligentă (RIS) Vest 2021-2027, au fost identificate domeniile de specializare inteligentă de la nivelul regiunii Vest, având la bază un proces bine stabilit de platificare, evaluare și monitorizare. În cadrul RIS Vest 2021-2027 sunt identificate 6 sectoare de specializare inteligentă: Agricultură și industrie alimentară; Eficiență energetică și clădiri sustenabile; Industria manufacturieră și prelucrătoare; Industriile culturale și creative; Automotive și sectorul TIC; Turism, sănătate și calitatea vieții.

¹⁹ <https://uefiscdi.gov.ro/platforma-erris>

Figura 19. Institute, centre de cercetare și unități de transfer tehnologic din regiunea Vest

Sursa: ADR Vest

În județul Arad, infrastructura și serviciile-suport pentru afaceri, cercetare dezvoltare, transfer tehnologic și inovare sunt dezvoltate, fiind parte din zona Timișoara-Arad este un pol național de dezvoltare economică. De aceea în această zonă, și-au localizat afaceri companii multinaționale cu capital străin.

În orașul Sântana nu există centre sau institute de cercetare, dar își desfășoară activitatea companii mari care au departamente de cercetare la nivelul firmei.

Structuri de sprijinire a afacerilor

Județul Arad se remarcă ca un punct de concentrare industrială semnificativ în România, beneficiind de o dezvoltare economică sustenabilă și complexă, precum și de o infrastructură bine dezvoltată, care încurajează atragerea de investiții în diverse sectoare economice, cum ar fi industria, serviciile, comerțul și agricultura. Această combinație favorabilă de factori contribuie la consolidarea poziției județului Arad ca un pol economic din vestul țării și la stimularea creșterii și diversificării economice în regiune. Atuurile acestei poziționări sunt:

- **Amplasarea strategică:** Situarea județului Arad în zona de frontieră cu Ungaria facilitează dezvoltarea relațiilor de parteneriat cu județele învecinate din Ungaria și oferă acces la piețele externe, contribuind la atragerea de investiții și la extinderea comerțului internațional.
- **Infrastructură dezvoltată:** Există o rețea bine dezvoltată de drumuri, căi ferate și telecomunicații în județul Arad, care, deși nu este la nivelul celor din țările puternic dezvoltate, este semnificativ superioară comparativ cu alte zone ale țării, facilitând transportul și comunicațiile și stimulând activitățile economice.
- **Forță de muncă calificată:** Județul Arad dispune de o forță de muncă bine calificată și instruită, capabilă să asimileze rapid cele mai complexe tehnologii din diverse domenii ale producției de bunuri și valori materiale, de la agricultură și industria prelucrătoare, până la biotehnologii și industria transmiterii informațiilor. În cadrul județului se află una din cele mai prestigioase Universități din țară.
- **Concentrare industrială:** Dezvoltarea rapidă în sectorul industrial, în special în producția de componente auto, evidențiază atracția județului Arad pentru investitori, fiind recunoscut ca un pol economic major în acest domeniu. Aproximativ trei dintre cei mai importanți zece producători de componente auto din România au investiții în județul Arad, ceea ce demonstrează un mediu favorabil pentru dezvoltarea acestui sector.

La nivelul județului Arad, un rol important îl are rolul jucat de clustere. Acestea sprijină firmele dintr-un domeniu prin facilitarea colaborării și schimbului de cunoștințe între membrii săi, precum și prin furnizarea de acces la resurse și infrastructură comună, contribuind astfel la creșterea competitivității și inovării în industrie. Potrivit raportului "Situția clusterelor din România" elaborat de Asociația Clusterelor din România - ClusteRO, în Regiunea Vest a României există un total de 6 clustere active în diferite domenii economice. Aceste clustere operează în sectoare precum tehnologia informației și comunicațiilor (TIC), industria agroalimentară și automotive, energie regenerabilă, printare și ambalare, precum și în domeniul sănătății. De asemenea, 5 dintre aceste clustere sunt membri ai Asociației Clusterelor din România, iar 5 dintre ele au fost medaliat cu bronz, iar 1 cu argint de către European Secretariat for Cluster Analysis, recunoscând astfel excelența și impactul lor în cadrul comunității de afaceri și în promovarea colaborării între diferite entități economice. La nivelul județului Arad există 1 cluster membru ale

Asociației Clusterelor din România, și anume: - INDAGRO VEST, fondat în anul 2013, având ca obiectiv realizarea utilajelor agricole moderne, performante, care să se preteze cel mai bine la condițiile de sol din România. De asemenea, ADR Vest susține trei clustere membre și anume:

- Asociația AutomotiVEST (2007) facilitează creșterea competitivității de piață a membrilor rețelei de tip „cluster” din Regiunea Vest, pentru industria automotive;
- Asociația Clusterul Regional Tehnologia Informației și Comunicațiilor (2011) promovează și susține întreprinderilor regionale TIC drept actori pe piața globală, generatori de produse proprii, sub un brand regional puternic;
- Asociația Tehimpuls - Centrul Centru Regional de Inovare și Transfer Tehnologic (2006) a fost proiect pilot al Strategiei de Inovare Regională a Regiunii Vest. Tehimpuls își propune să funcționeze ca o punte între cererea și oferta de inovare în Regiunea Vest, având ca obiectiv creșterea competitivității economiei locale prin implementarea de soluții inovatoare în întreprinderi și promovarea produselor inovatoare deja existente.

La nivelul orașului Sântana nu există organizate, încă, parcuri industriale, incubatoare de afaceri, centre de afaceri. În schimb, la nivelul orașului s-au creat zone industriale.

Prin crearea zonelor industriale, s-a reușit atragerea unui număr semnificativ de investitori străini în întregul județ Arad, concentrându-se în special în producția de componente și accesorii destinate industriei auto. Această inițiativă a facilitat absorbția forței de muncă disponibilă, contribuind la dinamizarea sectorului industrial. În Arad, zonele industriale s-au dovedit a fi catalizatori ai dezvoltării economice, reprezentând un exemplu de succes în atragerea investițiilor străine directe, prin inițiative care au permis demararea diverselor afaceri, cu accent pe producția de componente auto.

Investițiile străine au jucat un rol crucial în dezvoltarea economică și socială a județului Arad, contribuind la crearea de locuri de muncă și la reducerea șomajului rezultat în urma procesului de privatizare. Lipsa capitalului local și globalizarea economică au făcut din investițiile străine directe cea mai accesibilă și mai potrivită sursă de finanțare, susținând creșterea economică a județului. Mai multe zone industriale importante au fost înființate în județ, printre care și Zona Industrială Sântana.

Zonele industriale sunt amplasate spre toate ieșirile importante din localitate, facilitând relațiile comerciale cu multe localități din România, dar și Ungaria. Astfel, localizarea agenților

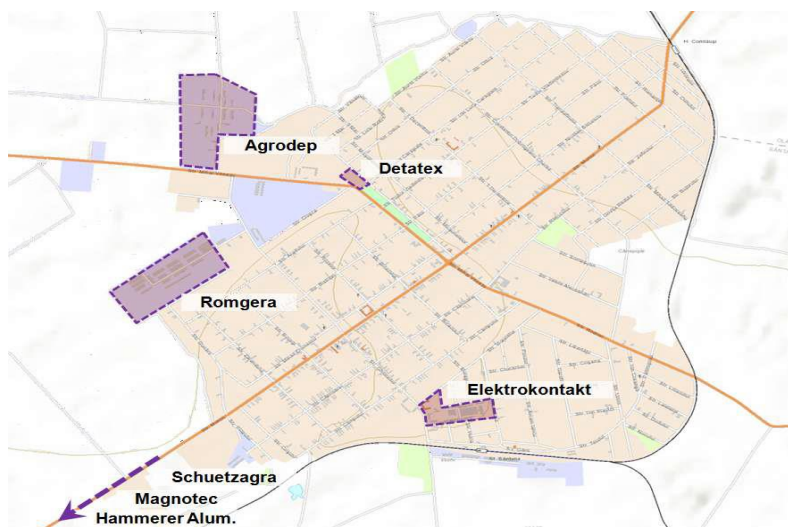
economici în UAT Sântana este concentrată, în special, în două zone industriale. O primă zonă industrială în Sântana dispune de terenuri libere de sarcini, destinate investițiilor în orice domeniu, pe o suprafață de 30 ha. Terenul este amplasat pe șoseaua Arad-Oradea (E671), la mai puțin de 20 km de localitatea de frontieră Curtici și 20 km față de terminalul Cargo și de Aeroportul Arad. Terenul poate fi închiriat sau achiziționat în funcție de profilul de activitate al investitorului.

O a doua zonă industrială în Sântana este amplasată pe DJ 791 la ieșirea spre Zimandou Nou. Această zonă este ocupată de societățile „Hammerer Aluminium Industries Sântana S.R.L.” și „Magontec SRL”, din domeniul metalurgiei și automotive.

- Hammerer Aluminium Industries Sântana S.R.L. a fost înființată în anul 2006, având ca principală activitate Recuperarea materialelor reciclabile sortate, și la nivelul 2022 deține 144 salariați. Din anul 2008, compania austriacă Hammerer Aluminium Industries a investit peste 100 milioane euro pentru construcția a două hale în orașul Sântana, în zona industrială a orașului, acolo unde sunt produse componente fabricate din aluminiu.
- SC Magontec SRL a fost înființată în anul 2010, având ca principală activitate Comerțul cu ridicata al metalelor și minereurilor metalice, și la nivelul 2022 deține 74 salariați.

Pe lângă cele două zone industriale se mai dezvoltă și altele în funcție de localizarea marilor companii.

Figura 20. Zone industriale

Sursa: Planul de mobilitate

Aceste zone industriale au atras numeroși investitori români și străini și oferă facilități precum drumuri interne, alimentare cu gaze, canalizare pluvială, rețea de canalizare, alimentare cu apă potabilă și rețea electrică. Aceste zone pot fi destinate activităților industriale, de servicii și de depozitare. Prezența acestor zone industriale a fost o forță motrice în spatele creșterii semnificative a sectoarelor economice din orașul Sântana, în special datorită prezenței operatorilor din industria auto și metalurgiei.

Dezvoltarea zonelor industriale atrag noi resurse umane din oraș și din zonele apropiate. Ameliorarea infrastructurii rutiere în anumite zone ar putea spori accesibilitatea și conectivitatea, facilitând astfel dezvoltarea socio-economică și creșterea calității vieții pentru comunitățile locale. Drumul Județean DJ791 constituie o problemă, deoarece locuitorii din localitatea Chereleș se confruntă cu dificultăți în a avea acces la orașul Sântana pentru a avea un loc de muncă, ceea ce limitează oportunitățile de dezvoltare și creștere economică în această zonă.

Existența structurilor de sprijinire a afacerilor joacă un rol important în susținerea și dezvoltarea mediului de afaceri, oferind resurse, expertiză și asistență necesare pentru întreprinderi

în diverse etape ale ciclului lor de viață. Aceste structuri contribuie la stimularea antreprenoriatului, încurajând inovarea, creșterea economică și crearea de locuri de muncă, în timp ce facilitează accesul la finanțare, formare și networking în comunitatea de afaceri. De aceea, orașul Sântana, împreună cu parteneri publici și privați, ar trebui să sprijine crearea de structuri de afaceri pentru susținerea noilor afaceri și dezvoltarea celor existente.

Întreprinderi și IMM

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) constituie un element fundamental al structurii economice a Europei, având un rol crucial în asigurarea competitivității și prosperității continentului, precum și în consolidarea suveranității sale economice și tehnologice. Prin intermediul Strategiei pentru IMM-uri pentru o Europă sustenabilă și digitală, Comisia Europeană își propune să ofere sprijin și să împuternicească IMM-urile de diverse dimensiuni și din toate sectoarele, de la start-up-uri inovatoare la întreprinderi tradiționale.

Potrivit Eurostat, 99% dintre întreprinderile din Uniunea Europeană sunt întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri), care angajează 67,1% din forța de muncă ocupată. Aceste IMM-uri reprezintă principalul motor al creșterii locurilor de muncă, având un impact semnificativ în domenii precum transportul, construcțiile, comunicațiile și turismul. Prin urmare, politica privind IMM-urile a devenit un element-cheie pentru Uniunea Europeană, fiind integrată în parteneriatul reînnoit de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă încă de la relansarea sa în 2005, reflectată în fiecare regulament de finanțare și în fiecare politică comunitară, inclusiv cele legate de coeziune, mediu, socială și agricolă.

Regiunea Vest se caracterizează printr-o diversitate semnificativă în ceea ce privește mediul de afaceri, prezentând diferențe semnificative de dezvoltare între cele patru județe componente: Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș. Potrivit analizei ADR Vest, regiunea înregistrează un nivel moderat de antreprenoriat în comparație cu media națională, iar dezvoltarea economică nu este uniform distribuită în întreaga regiune, având ca motor principal zona urbană Timișoara-Arad.

Astfel, Regiunea Vest are un număr de întreprinderi active de 56.682, care formează o cifră de afaceri de 24,7 mld. Eur. Din aceste întreprinderi, un număr de 133 de companii sunt întreprinderi mari, firme cu peste 250 de salariați, care contribuie cu o cifră de afaceri de 10,0 mld.

Eur, iar restul sunt IMM-uri. Ponderea cea mai mare o au microîntreprinderile 91,8% din total IMM-uri, urmat de întreprinderi mici (3.972 de firme) și întreprinderi mijlocii (645 de firme).²⁰

Din perspectiva firmelor care au raportat date financiare, acestea sunt în număr de 20.697 în 2019 la nivelul regiunii Vest. Salariații care activează în aceste firme sunt 119.572 de salariați, iar cifra de afaceri cumulată a acestor IMM-uri este de 5,6 mld. euro (2019), contribuția celor patru județe din cadrul regiunii fiind similară distribuției numărului de IMM-uri în cadrul județelor: Timiș (57,74%), Arad (23,10%), Hunedoara (12,75%) și Caraș Severin (6,42%).

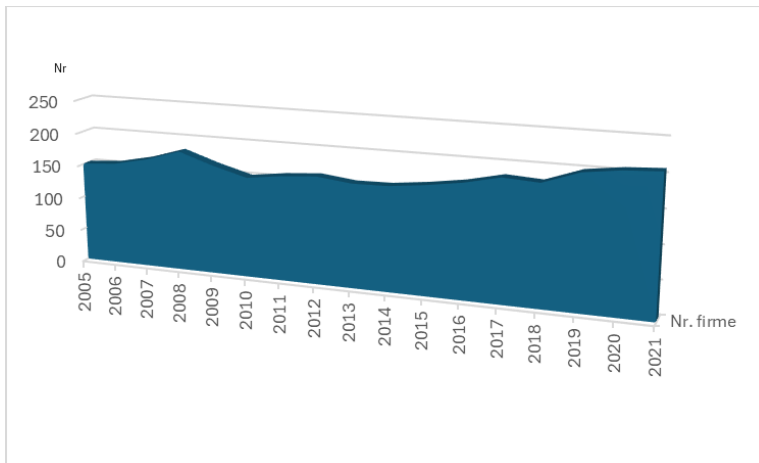
Conform surselor menționate, regiunea Vest are performanțe modeste și în ceea ce privește densitatea IMM-urilor (26 de IMM/1.000 loc), fiind situată sub media UE (56 de IMM/1.000 loc). Dacă județele de top ale regiunii, au valori peste media regiunii (Timiș cu 34 IMM/1.000 loc și Arad cu 27 IMM/1.000 loc), județele mai sărace se află sub media regională (Hunedoara cu 20 IMM/1.000 loc și Caraș Severin cu 15 IMM/1.000 loc).

În perioada 1990-2022, în localitatea Sântana, s-au înregistrat la Registrul Comerțului un total de 1304 firme. La momentul actualizării, 511 dintre acestea figurează încă în funcțiune, din care 456 sunt active conform ANAF, reprezentând un procent încurajator (89,24%). Un număr de 124 firme înregistrate în Sântana sunt declarate inactice fiscal. La nivelul anului 2022, un total de 209 firme au depus datele de bilanț, ceea ce înseamnă că cca 45,83% din firmele active au desfășurat activitate economică.

Dacă comparăm numărul de înregistrări la Registrul Comerțului cu numărul de bilanțuri depuse în perioadele menționate anterior, observăm că multe firme au reușit să supraviețuiască pe parcursul mai multor ani. Acest lucru sugerează existența unui nucleu solid în ceea ce privește mediul de afaceri din Sântana, care continuă să se dezvolte sau să regreseze în funcție de diversele condiții economice și sociale.

Figura 21. Evoluția numărului de firme active cu bilanț depus în Sântana

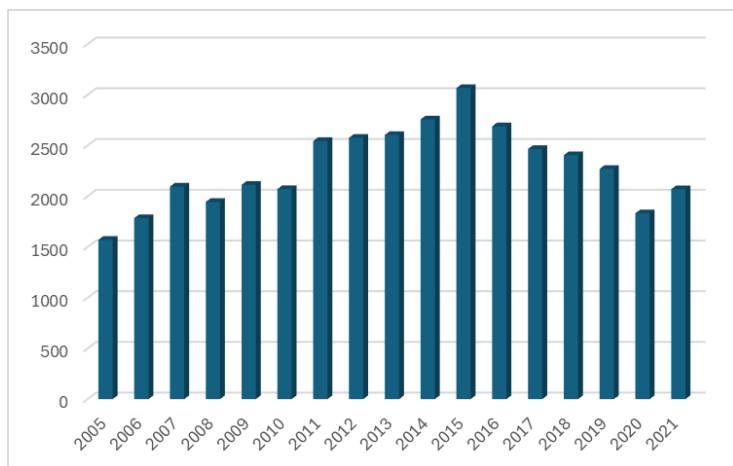
²⁰ Analiza sectorului IMM din domeniile de specializare inteligentă la nivelul Regiunii Vest, versiunea 1, martie 2021

Sursa: <https://www.listafirme.ro/harta/arad-Sântana.htm>

Din analiza graficului anterior, putem deduce că numărul de companii care își depun anual bilanțul se majorează treptat. Față de anul 2005, numărul companiilor care desfășoară activități economice din 2021, a crescut cu cca 38%. Evoluția pe toată perioada a fost oscilantă, cu decăderi importante în perioada 2009-2010, ca urmare a crizei economice și financiare din 2008-2009, care a avut efecte în anii care au urmat; 2013 și 2018 din motive de contracție a pieței. Criza economică și perspectivele economice sumbre generate de pandemie (2020) au adus la reducerea activității unor firme, falimentarea altora și crearea unora noi. În orașul Sântana, impactul perioadei pandemice a dus la creșterea numărului care au depus bilanțul pentru anii 2020 și 2021, cu 7, respectiv 3 firme.

Figura 22. Evoluția numărului total de angajați conform bilanțurilor depuse

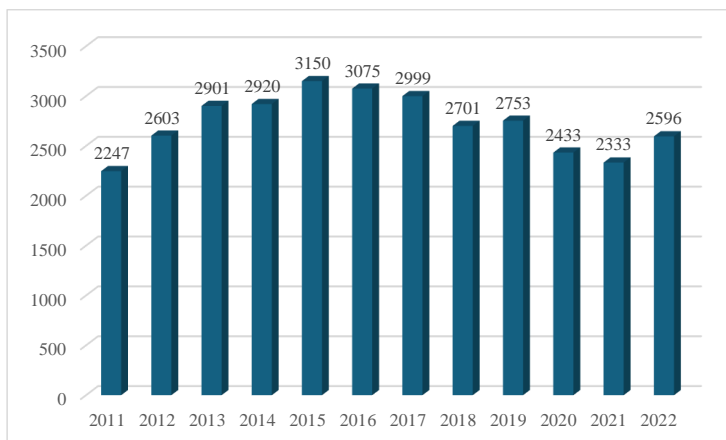

Sursa: <https://www.listafirme.ro/harta/arad-Sântana.htm>

Evoluția numărului de salariați conform întreprinderilor care și-au depus bilanțul, pe perioada 2005-2021, a fost oscilantă, cu un boom în 2015, când a înregistrat 3066 de salariați, un număr istoric pentru orașul Sântana. După acest an, numărul de salariați s-a redus de la un an la altul, ajungând în 2021, cu un număr de 2069 salariați, ceea ce reprezintă o scădere cu 32,52%. Începând cu anul 2015, la nivelul județului Arad, s-a derulat o criză a forței de muncă, ca urmare a creșterii investițiilor străine în deschiderea de noi fabrici și extinderea celor existente (anual cca 1.500 locuri de muncă). Astfel, după 2015, mulți din angajații Sântanei s-au relocat cu locul de muncă la alte firme din alte localități învecinate cu mai multe beneficii. În 2020, a urmat criza pandemică care a redus activitatea firmelor sau chiar a paralizat-o pe a altora.

De asemenea, se poate analiza și numărul total de salariați la nivelul orașului Sântana, care cuprind atât salariații din întreprinderi, cât și salariații din instituțiile publice sau cele de la nivelul societății civile și nu numai. Numarul mediu al salariatilor cuprinde persoanele angajate cu contract de munca/raport de serviciu pe durata determinata sau nedeterminata (inclusiv lucratorii sezonieri, managerul sau administratorul), al caror contract de munca/raport de serviciu nu a fost suspendat in perioada de referinta.

Figura 23. Numărul mediu al salariaților în orașul Sântana

Sursa: INS – tempo

Din analiza celor 12 ani, reiese că evoluția numărului de salariați a fost oscilantă cu cea mai mare creștere în 2015. La nivelul anului 2022, numărul de salariați este în creștere față de anul anterior, ajungând la 2.596 salariați.

Începând cu anul 2003, când Sântana a devenit oraș, numeroase investiții străine au fost atrase în oraș. Conform www.listafirme.ro, principalele firme din Sântana sunt:

Nr. Cr t	Firma	An înființare	CAEN	Nr. Salariați	Cifra de afaceri
1.	Hammerer Aluminium Industries Sântana SRL Calea Hammerer 5, Sântana	2006	3832	144	1.187.519.210
2.	Ekr Elektrokontakt Romania SRL Str. Ghiocelilor 6, Sântana	1996	2732	1.573	144.657.756
3.	MAGONTEC SRL Calea Hammerer 3, Sântana	2010	4672	74	110.491.736
4.	AGRODEP SRL	2007	4621	44	177.021.852

	FN Jud. ARAD, Loc. SÂNTANA				
5.	Schuetzagra Impex SRL Calea Hammerer FN, Sântana	2004	111	8	26.210.474
6.	Siloz Agrodep SRL Str. Mihai Viteazu FN, Sântana	2013	4621	27	66.563.228
7.	Agro Sanktana SRL Calea Hammerer 1B, Sântana	2010	111	3	9.371.156
8.	VIKY FAMILY SRL Str. Rodnei 51/B, Sântana	2011	4711	46	32.072.729
9.	GROSSMANN LAND SRL Calea Hammerer FN Sântana	2008	111	2	4.138.919

Sursa: <https://www.listafirme.ro/harta/arad-Sântana.htm> și <https://www.risco.ro/>

Cele nouă firme expuse în tabel, înglobează 1921 de salariație, ceea ce reprezintă 74% din totalul salariațiilor din orașul Sântana, înregistrați la INS, la nivelul anului 2022. Problema care se pune, aceste firme își desfășoară activitatea în Sântana, dar situația financiară este raportată la compania mamă. Astfel, dacă analiză cifra de afaceri raportată pentru Sântana (1.413.417.036), este mult inferioară comparativ cu cuantumul sumelor din cele 9 companii expuse în tabel (1.758.047.060).

La aceste firme se mai pot adăuga și altele pe diverse domenii de activitate specifice orașului Sântana, care este un oraș predominant agrar, în special pe cele din industria alimentară, zootehnie, prestări servicii:

- Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor - S.C. Silmar Prod SRL
- Agricultură: S.C. Agromec Comlăuș SA; S.C. Agromec Sântana SA, S.C. Schuetzagra Impex SRL; SA Comlăuș; SA Ardeleana Sântana; SA "Spicul" Caporal Alexa; SA Romgera.
- Panificație: Cooperativa de Consum Sântana
- Producători locali: Silmar Prod, Tang Lucian, Rus Ioan
- Meșteșugari: Etelka Wild, Rom Impex

Densitatea firmelor la 1000 locuitori este o măsură a numărului de firme sau întreprinderi existente într-o anumită zonă în raport cu numărul de locuitori din acea zonă. Este utilizată pentru

a evalua gradul de activitate economică la nivelul orașului Sântana și pentru a compara nivelul de dezvoltare economică între diferite zone.

Tabel 5. Densitatea întreprinderilor în orașul Sântana

Ani	2017	2018	2019	2020	2021
Nr. Firme	183	180	199	206	209
Populație după domiciliu	15.693	15.669	15.646	15.667	15.622
Densitatea	11,6	11,49	12,72	13,15	13,58

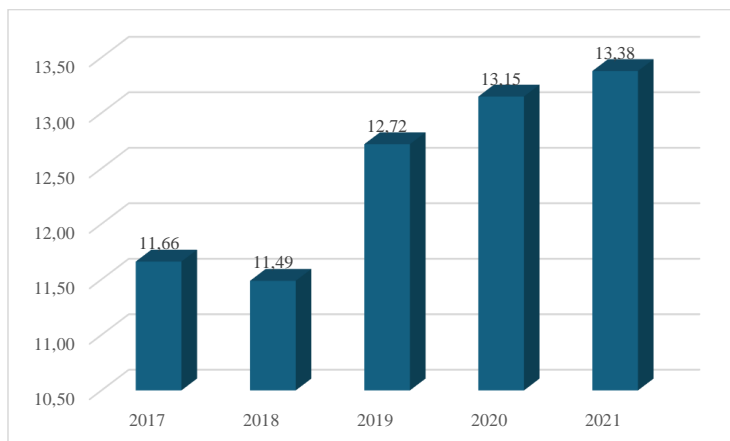
Surse: Date prelucrate de autor pe baza informațiilor din INS și

[https://www.listafirme.ro/harta/arad-Sântana.htm](https://www.listafirme.ro/harta/arad-Santana.htm)

O densitate mare a firmelor la 1000 de locuitori poate indica o economie dinamică și o varietate mai mare de oportunități de afaceri, în timp ce o densitate scăzută poate sugera o economie mai puțin dezvoltată sau poate reflecta caracteristicile specifice ale unei anumite zone geografice.

Densitatea întreprinderilor din Sântana, exprimată prin indicatorul întreprinderi active la 1000 de locuitori, are o evoluție ascendentă, în general, indicând o creștere a activității economice sau a interesului pentru întreprinderi în zonă. Pe toată perioada analizată (2017-2021), mai întâi densitatea întreprinderilor a scăzut în 2018 cu 1,5%, ca apoi, în 2019, să aibă o creștere spectaculoasă de 10,72%. În perioada pandemică, când economia a fost paralizată (2020-2021), acest indicator ar trebui să se fi redus, dar s-a majorat cu 3,4% în 2020 și 1,75% în 2021, ceea ce indică faptul că interesul mediului de afaceri în Sântana este foarte ridicat.

Figura 24. Densitatea întreprinderilor în orașul Sântana

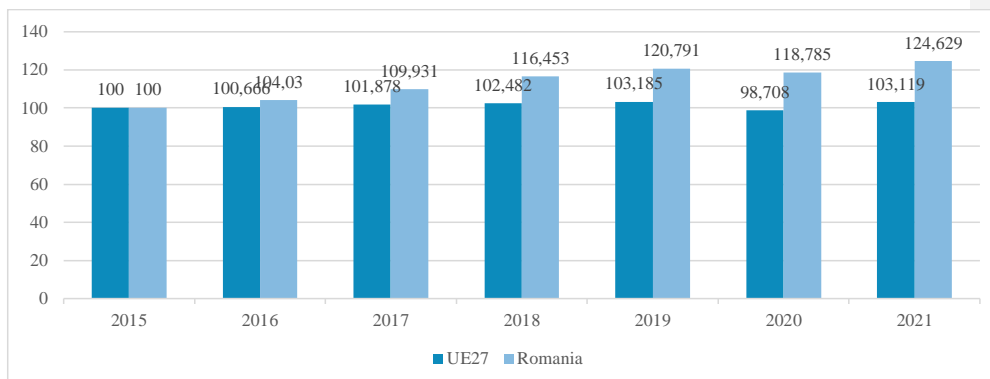

Sursa: Date prelucrate de autor (nr firme la 1.000 locuitori)

La nivelul anului 2021, valoarea României și a regiunii Vest a densității unităților active la 1000 de locuitori se află la cca 30 firme la 1000 locuitori, dar județul Arad se află la o valoare superioară de 31,17 firme la 1000 locuitori. Aceste valori sunt net superioare față de valoarea înregistrată de orașul Sântana, ceea ce indică că orașul trebuie să reducă acest decalaj și o poate face prin relocarea de noi firme prin asigurarea anumitor facilități specifice unor structuri de sprijinire a afacerilor și prin stimularea de crearea de noi afaceri prin acordarea de suport în cadrul unui incubator de afaceri.

Productivitatea muncii reală pe salariat este un indicator relevant pentru evaluarea eficienței economice și a performanței muncii într-o anumită economie. Acest indicator se referă la cât de multă producție sau valoare este generată de către fiecare salariat într-o anumită perioadă de timp. Calculând productivitatea muncii reală pe salariat, putem înțelege mai bine eficiența utilizării resurselor umane în cadrul unei economii.

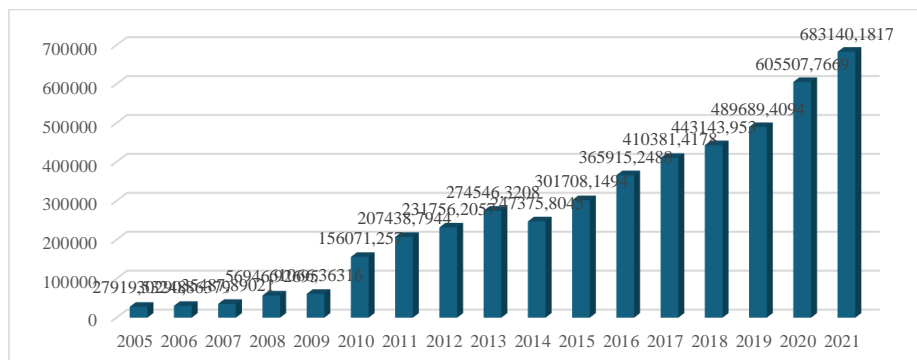
Figura 25. Evoluția productivității muncii reală pe salariat la nivel UE și național

Sursa: Eurostat 2015-2021

Trebuie menționat că evoluția productivității muncii reale pe salariați la nivel european și la nivel național, conform Eurostat, este ascendentă pe perioada 2015-2021, cu excepția anului 2020, când aceasta se reduce la nivel european, comparativ cu procentul național care s-a majorat cu 18,78%. Dacă în valoare absolută sunt diferențe mari, creșterea la nivelul României vs scăderea la nivelul UE a productivității muncii în anul 2020, reduce decalajul care există și demonstrează, că România, pe lângă măsurile comune impuse de UE, a avut propriile măsurile de redresare a economiei paralizate de criza produsă de virusul Covid, care au avut efect pozitiv asupra mediului de afaceri. Anul 2021, România are o creștere mult mai accentuată a productivității muncii în detrimentul valorii medii a UE-27 (24% vs 3%).

Figura 26. Productivitatea muncii în orașul Sântana

Sursa: Date prelucrate de autor

Productivitatea muncii, calculată la raport între cifra de afaceri și numărul de salariați, la nivelul orașului Sântana, este de 683.140,18 lei/ salariat, la nivelul anului 2021, ceea ce reprezintă un nivel ridicat în comparație cu anii anteriori. Evoluția productivității muncii este ascendentă pe toată perioada analizată cu excepția anului 2014. Aceste cifre indică o creștere semnificativă a eficienței muncii și a performanței economice în Sântana pe parcursul perioadei analizate. Este posibil să fi avut loc schimbări economice, investiții în tehnologie sau alte factori care să fi influențat această creștere spectaculoasă a productivității muncii, mai ales că după 2003, Sântana a trecut la statutul de oraș.

În concluzie, din totalul de firme înregistrat, în 2021, doar 209 de companii și-au depus bilanțul, ceea ce înseamnă că doar 45,83% au prestat o activitate economică în acest an. Conform datelor de la Registrul Comerțului, aceste firme din Sântana raportează 2.069 de salariați, cu o medie de 9,9 salariați per întreprindere. Acest lucru este reflectat și în valoarea cifrei de afaceri înregistrată pentru cele 209 firme (1.413,42 mil lei), iar datoriile acestora reprezintă 24% din valoarea cifrei de afaceri.²¹ Cea mai mare pondere în realizarea acestei valori a cifrei de afaceri o dețin companiile care activează în domeniul Comerțului cu ridicata al cerealelor, semințelor, furajelor și tutunului neprelucrat, conform codului CAEN 4621, urmate de acele firme care își desfășoară activitatea sub codul CAEN 8621 - Activități de asistență medicală generală, și de codul

²¹ <https://www.listafirme.ro/harta/arad-Sântana.htm>

CAEN 0111 - Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase. Aceasta demonstrează că sectorul agricol este foarte bine dezvoltat, aducând un aport semnificativ la economia orașului Sântana. În altă ordine de idei, companiile mari din oraș își raportează situația financiară la companiile mamă și, astfel, nu sunt reflectate în situația financiară a orașului Sântana.% și Germania (

De asemenea, ponderea cea mai mare a investițiilor în orașul Sântana o deține Austria (48%) și Germania (36%), urmat la o diferență foarte mare de România cu doar 16% din activele totale înregistrate în orașul Sântana.²²

Este important să subliniem că pandemia de COVID-19 a generat o criză economică și financiară la nivel global. Pentru a face față acestei situații, este crucial să identificăm modalități de a stimula și sprijini mediul de afaceri din Sântana prin diverse instrumente de susținere disponibile la nivel european, național, regional și local. Printre instrumentele de politică se pot menționa:

- Comunicarea Comisiei referitoare la „O strategie pentru IMM-uri pentru o Europă sustenabilă și digitală”, ajustată în urma avertismentului privind pandemia COVID-19 emis de Organizația Mondială a Sănătății (OMS). Această strategie a avut un impact semnificativ asupra mediului economic, social și politic în care își desfășoară activitatea întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri). Propunerile strategice vizează îmbunătățirea mediului de afaceri pentru stimularea înființării de noi întreprinderi și consolidarea spiritului antreprenorial, inclusiv prin reducerea sarcinilor administrative pentru IMM-uri. De asemenea, se subliniază necesitatea consolidării spiritului antreprenorial în cadrul Uniunii Europene și a furnizării unor condiții care să permită atât noilor întreprinderi, cât și IMM-urilor existente să prospere și să inoveze, contribuind astfel la sustenabilitatea economică, socială și de mediu și la competitivitatea economică a Uniunii.
- Răspunsul oferit de Uniunea Europeană pentru a ajuta statele membre să se redreseze în urma impactului extins al pandemiei de COVID-19 a fost Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR), reprezentând un nivel istoric de sprijin pentru țările care s-au confruntat cu o provocare fără precedent. Deși planul de redresare s-a concentrat în mică măsură asupra IMM-urilor, Comisia Europeană recunoaște această situație și solicită măsuri de facilitare a accesului IMM-urilor la fonduri.

²² <https://www.listafirme.ro/harta/arad-Sântana.htm>

- Încurajarea implicării active și sprijinirea IMM-urilor în cadrul Strategiei Digitale a UE și a Pactului Verde European, pentru a-și îmbunătăți competitivitatea și a-și valorifica potențialul de digitalizare, implementând soluții inovatoare și abordând preocupările de mediu și sociale urgente.
- Politica Small Business Act (SBA) își propune să creeze un mediu favorabil pentru dezvoltarea și creșterea întreprinderilor mici și mijlocii, contribuind astfel la stimularea economiei și la crearea de locuri de muncă în Europa.
- Strategia Națională de Competitivitate (SNC) 2021-2027 își propune o redefinire a politicii naționale în domeniul competitivității economice printr-o abordare incluzivă, bazată pe o sinteză a documentelor și politicilor publice, îndeosebi din domeniile economic, cercetare-dezvoltare, educație, piața forței de muncă, instituții publice și reglementare.
- La nivelul Guvernului se lucrează la o nouă strategie națională pentru dezvoltarea sectorului IMM-urilor și a mediului de afaceri care urmărește consolidarea ecosistemului antreprenorial, în special în sectoarele cu potențial competitiv și cu valoare adăugată ridicată, astfel încât IMM-urile din România să devină performante într-o economie digitală.
- Planul de Dezvoltare Regional al regiunii Vest este un instrument strategic care vizează îmbunătățirea infrastructurii, stimularea inovației și a antreprenoriatului, precum și crearea de locuri de muncă și creșterea competitivității în regiune.

De asemenea, există numeroase surse de finanțare disponibile sub formă de granturi sau sub formă de instrumente financiare rambursabile, inclusiv cele furnizate direct de Uniunea Europeană, cele gestionate la nivel național de instituții precum Ministerul Finanțelor, Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, și cele la nivel regional implementate de ADR Vest. Aceste instrumente de sprijin sunt însoțite și de mecanisme de finanțare la nivel local, cum ar fi instrumentele fiscale sau altele de natură similară. De remarcat este că finanțarea întreprinderilor va fi direcționată către domeniile de specializare inteligentă la nivel național și regional. În ceea ce privește regiunea Vest, au fost identificate următoarele domenii de specializare:

- Agricultură și industrie alimentară
- Eficiență energetică și construcții durabile

- Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC), incluzând digitalizarea și industria automotive
- Industria manufacturieră și prelucrătoare
- Industriile culturale și creative
- Sănătate

Aceste domenii au fost selectate pentru a stimula inovația, creșterea economică și dezvoltarea sustenabilă în regiunea de dezvoltare Vest, contribuind astfel la crearea unui mediu propice pentru prosperitatea întreprinderilor locale.

O sursă importantă de creștere a investițiilor o reprezintă Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), este un instrument esențial pentru mediul de afaceri din România, deoarece reprezintă o oportunitate majoră de investiții și reforme care pot avea un impact semnificativ asupra sectorului privat.

Concluzii

- Situația epidemiologică internațională a avut un impact semnificativ asupra mediului economic și a investițiilor străine directe (ISD) în perioada 2020-2021. Sistarea activității în rândul mediului de afaceri a condus la acumularea de pierderi pentru multe companii, determinând o scădere a capitalurilor proprii și a profitabilității acestora. Mai mult, multe companii au fost nevoite să suspende sau să amâne proiecte de investiții pe parcursul anului 2020 din cauza incertitudinii economice generate de pandemie. Aceste măsuri au avut un impact negativ asupra atragerii de investiții străine directe și asupra creșterii economice în această perioadă.
- Pe parcursul perioadei 2021-2022, datele statistice indică o consolidare a revenirii economice după criza economică generată de pandemia COVID-19, așa cum o arată evoluția PIB, reluarea consumului, etc
- În regiunea Vest a României, ca și în orice altă regiune de dezvoltare, se observă diferențe semnificative între județele cu o dezvoltare puternică, cum ar fi Timiș și Arad, și județele mai sărace, cum sunt Hunedoara și Caraș-Severin. Județele mai dezvoltate funcționează ca poli economici, atrăgând investiții și concentrează activități economice cu valoare adăugată ridicată și o forță de muncă bine pregătită și specializată. Astfel, în județul Arad, infrastructura dezvoltată, accesul la resurse și oportunități, precum și proximitatea la

granițe și la centre economice majore, au contribuit la creșterea economică și la dezvoltarea unui mediu propice afacerilor.

- Sântana este unul dintre micro-poli de dezvoltare care, deși este în apropierea municipiului Arad, reușește să se dezvolte în ultimii ani, chiar spectaculos.
- Pe parcursul pandemiei, s-au observat progrese semnificative în dezvoltarea și utilizarea serviciilor digitale, accelerând tranziția către o economie verde și digitalizată. Acest lucru a deschis noi oportunități pentru căutarea și implementarea de soluții inovatoare, în special în domeniul furnizării de servicii electronice de către sectorul public. În acest context, localitățile urbane din Regiunea Vest se confruntă cu nevoia de intervenții "smart" menite să le sporească reziliența și atractivitatea. Investițiile în infrastructură digitală, precum și promovarea inovației și a antreprenoriatului în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor pot crea un mediu propice pentru dezvoltarea afacerilor și crearea de locuri de muncă în sectorul digital.
- Din anul 2003 Sântana devine oraș cu drepturi depline. Fiind în plină dezvoltare, deși nu și-a pierdut specificul agrar, sectorul economic și serviciile din Sântana au luat o mare amploare în ultima perioadă.
- Multe companii multinaționale își localizează punctele de lucru în Sântana
- Orașul Sântana, prin politicile pe care le întreprinde, atrage tot mai mulți investitori, astfel încât să păstreze forța de muncă în oraș și să atragă una nouă. În ultimii ani, populația în Sântana a crescut, ceea ce înseamnă că s-a atras nouă forță de muncă în oraș
- Sântana are cu un nivel moderat de antreprenoriat raportat la nivelul național

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Investiții semnificative realizate în diverse domenii, în special automotive, metalurgie, agricultură 2. Pe perioada pandemiei s-au dezvoltat foarte mult serviciile digitale și utilizarea acestora la scară mai largă 3. Companii multinaționale și-au localizat punctele de lucru în Sântana 4. Număr crescut de firme care acționează în domeniul agricol 5. Există două zone industriale delimitate 6. Grad mare de atractivitate pentru investitori; 7. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Infrastructura și serviciile-suport pentru afaceri, cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare sunt inexistente, da 2. Lipsa pieței de desfacere a produselor agricole 3. Slaba informare cu privire la oportunitățile de finanțare 4. Utilizarea pe scară relativ mică a tehnologiilor avansate. 5. Utilizarea pe scară relativ mică a tehnologiilor avansate. 6. Lipsa domeniului cercetării ca atare în oraș
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vecinătatea față de municipiul Arad 2. Proximitatea față de granița de vest a României 3. Existența a numeroase programe operaționale europene și naționale²³, iar la nivel regional informarea despre acestea este semnificativă; 4. Dezvoltarea agriculturii reprezintă un pilon important al dezvoltării orașului 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interes mediu spre slab al locuitorilor pentru lansarea unei noi afaceri, 2. Companiile multinaționale își raportează situația financiară la compania mama și astfel, impozitele și taxele nu sunt colectate de Sântana 3. Legislația națională în continuă schimbare cu implicații asupra sectorului privat; 4. Creșterea prețurilor la materiile prime folosite în procesul tehnologic

²³ – cele 46,4 mld. euro din bugetul multianual 2021-2027 și 33,5 mld. de euro din pachetul de relansare economică (dintre care 16,8 mld. euro sub formă de granturi și 16,7 mld. euro sub formă de împrumuturi);

5. Existența resurselor umane necesare care ar permite dezvoltarea mediului de afaceri în oraș	5.
6. Dezvoltarea parteneriatelor public-privat	

3.5. Agricultură, silvicultură și pescuitul

Agricultură

În județul Arad se evidențiază un potențial natural semnificativ, care favorizează dezvoltarea producției agricole și are repercusiuni pozitive asupra industriei alimentare. Principalele dificultăți cu care se confruntă acest sector includ o agricultură neeficientă, suprapopularea forței de muncă și învechirea ei, precum și predominanța unei agriculturi de subsistență, destinată în principal consumului propriu în gospodăriile locale, și mai puțin utilizată în centrele agricole mari.

După industrie și servicii, agricultura reprezintă al treilea sector economic ca importanță în județul Arad, din perspectiva numărului de locuri de muncă ocupate.

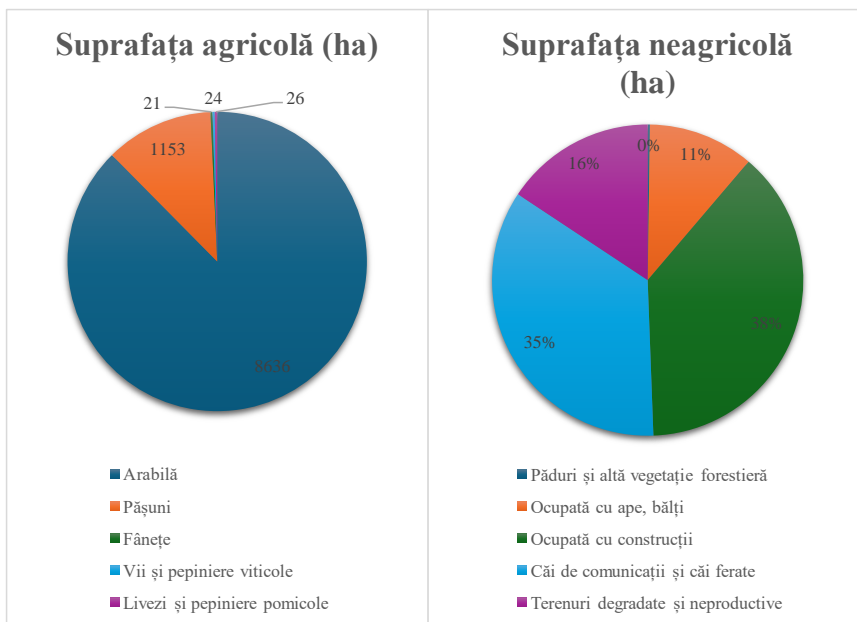
Unul dintre factorii importanți care au contribuit la extinderea activităților agricole în județul Arad este reprezentat de mediul natural, care favorizează practicarea agriculturii, datorită caracteristicilor sale. Dezvoltarea terenurilor arabile a fost stimulată de expansiunea câmpiei în jumătatea vestică a județului, de prezența zonelor cu lunci și terase întinse ale râurilor Mureș și Crișul Alb, de existența solurilor cernoziomice cu o fertilitate ridicată și de condițiile climatice favorabile, care includ temperaturi și precipitații adecvate pentru culturile agricole.

În ceea ce privește obstacolele pentru dezvoltarea unei agriculturi moderne și competitive, acestea includ factorii politici și instituționali. Reformele din agricultură începute în anul 1990 prin aplicarea Legii fondului funciar 18/1991, ulterior modificate și completate prin alte acte legislative, au prevăzut retrocedarea terenurilor agricole și forestiere către foștii proprietari sau moștenitorii acestora. Totuși, limitele impuse pentru această retrocedare au dus la fragmentarea accentuată a terenurilor agricole și la predominarea exploatațiilor agricole individuale de dimensiuni reduse. Această fragmentare a proprietății funciare a condus la practicarea unei agriculturi de subsistență, fără a se putea asigura o bază solidă pentru standardizarea pieței și controlul calității produselor.

Fondul funciar, după modul de folosință

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, fondul funciar al orașului Sântana se compune din 10.714 ha, din care 9.860 ha cu destinație agricolă și 854 ha cu destinație neagricolă:

Figura 27: Suprafața agricolă (ha) a orașului Sântana – Suprafața neagricolă a orașului Sântana (ha)

Sursa: Prelucrare proprie consultant pe baza datelor preluate de pe Institutul Național de Statistică

Din graficele prezentate anterior, se poate observa faptul că **suprafața agricolă** este formată din:

- **8.636 ha** destinați terenului arabil
- **1.153 ha** destinați terenului acoperit de pășuni
- **21 ha** destinați terenului acoperit de fânețe
- **24 ha** destinați terenului acoperit de vii și pepiniere viticole
- **26 ha** destinați terenului acoperit de livezi și pepiniere pomicole

De altfel, **suprafața neagricolă** este formată din:

- **2 ha** destinați pădurilor și altor vegetații forestiere
- **94 ha** ocupați cu ape, bălți

- **326 ha** ocupați cu construcții
- **298 ha** destinați căilor de comunicații și căilor ferate
- **134 ha** destinați terenurilor degradate și neproductive

Reconversia terenurilor degradate în spații verzi poate reprezenta o soluție viabilă și benefică pentru orașul Sântana din mai multe perspective. În primul rând, transformarea acestor terenuri abandonate sau afectate negativ în zone verzi ar putea contribui semnificativ la îmbunătățirea calității mediului înconjurător și la protejarea biodiversității locale. Prin plantarea de arbori, arbuști și flori native, se poate crea un habitat propice pentru diverse specii de plante și animale, ceea ce ar putea spori atracția și valoarea ecologică a orașului.

Pe lângă beneficiile ecologice, reconversia terenurilor degradate în spații verzi poate avea și impact pozitiv asupra calității vieții locuitorilor. Amenajarea zonelor verzi în oraș oferă oportunități pentru recreere și relaxare în aer liber, încurajând un stil de viață activ și sănătos. Aceste spații pot fi utilizate pentru activități recreative precum plimbări, jogging, ciclism sau picnicuri, contribuind la promovarea sănătății și bunăstării comunității.

De asemenea, dezvoltarea sectorului agricol la nivelul localității poate fi facilitată prin asocierea micilor producători agricoli în cooperative sau asociații, cu scopul de a crea exploatații agricole mai mari pentru o exploatare intensivă a terenurilor și producerea de bunuri conform standardelor Uniunii Europene. Această inițiativă ar putea fi realizată cu succes, având în vedere condițiile naturale extrem de favorabile pentru agricultură.

Trebuie introduse datele actuale pe care le-am solicitat primăriei cu privire la structura actuală a fondului funciar

Zootehnia

Zootehnia reprezintă un domeniu esențial al agriculturii, axat pe creșterea și exploatarea animalelor agricole. Potrivit celor mai recente date disponibile despre sectorul zootehnic, situația efectivelor de animale, pe principalele categorii de animale era următoarea:

Tabel 6. Efectivele de animale, pe principalele categorii – anul 2003

	Principalele categorii de animale			
	Bovine	Porcine	Ovine	Păsări
Județul Arad	59570	225717	248131	1711745
Orașul Sântana	1774	5576	6151	40000

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Din datele prezentate, se observă că în anul 2003, efectivul de bovine înregistrat în orașul Sântana, reprezenta 2,98% din totalul județean, efectivul de porcine înregistrat în orașul Sântana, reprezenta 2,47% din totalul județean, efectivul de ovine înregistrat în orașul Sântana, reprezenta 2,48% din totalul județean și efectivul de păsări înregistrat în orașul Sântana, reprezenta 2,34% din totalul județean.

Zootehnia în Sântana este un pilon vital al agriculturii locale, având o influență semnificativă asupra economiei și vieții comunitare. Prin colaborarea dintre crescătorii de animale și asociațiile locale, orașul Sântana își continuă eforturile de consolidare a poziției în sectorul zootehnic.

Sectorul privat

Firmele cu profil agricol au un rol esențial în promovarea dezvoltării economice și sociale în orașul Sântana și în susținerea sustenabilității mediului rural din județ.

În domeniul agricol, companii precum: S.C. Agromec Comlăuș SA, S.C. Agromec Sântana SA, S.C. Schuetzagra Impex SRL, SA Comlăuș, SA Ardeleana Sântana, SA „Spicul” Caporal Alexa și SA Romgera, își desfășoară activitatea în oraș.

Firmele cu profil agricol din orașul Sântana au un impact semnificativ asupra comunității și economiei locale. Aceste întreprinderi contribuie în mod direct la dezvoltarea sectorului agricol din zonă și la menținerea unei legături strânse între urban și rural.

Impactul lor se manifestă în mai multe moduri:

Generarea de locuri de muncă

Firmele agricole oferă oportunități de angajare pentru locuitorii din Sântana și din zonele rurale înconjurătoare. Aceste locuri de muncă sunt esențiale pentru susținerea stabilității economice și sociale a comunității.

Creșterea producției agricole

Firmele agricole contribuie la creșterea producției agricole locale, asigurând aprovizionarea cu alimente proaspete și de calitate pentru locuitorii orașului și din împrejurimi.

Stimularea economiei locale

Activitatea agricolă generează fluxuri financiare în comunitate prin intermediul vânzării de produse agricole, achiziționarea de echipamente și input-uri agricole, precum și prin impozitele plătite către autoritățile locale.

Susținerea mediului rural

Firmele agricole contribuie la menținerea și promovarea modului de viață rural în zona Sântana, contribuind la conservarea tradițiilor și culturii locale.

Protejarea mediului înconjurător

Multe dintre firmele agricole adoptă practici durabile de gestionare a resurselor naturale și a mediului înconjurător, contribuind la conservarea biodiversității și la protejarea ecosistemelor locale.

Silvicultura

Conform ultimelor date publicate de Institutul Național de Statistică cu privire la fondul funciar (2014), suprafața alocată pădurilor, în orașul Sântana, însumează doar 2 hectare. În contextul urbanizării tot mai accentuate, înființarea unor păduri urbane în localitate poate reprezenta o soluție benefică pentru:

- **Îmbunătățirea calității aerului:** Pădurile urbane contribuie la purificarea aerului prin absorbția dioxidului de carbon și eliberarea oxigenului în atmosferă. Acest lucru poate ajuta la reducerea nivelurilor de poluare și la îmbunătățirea calității aerului în orașul Sântana.
- **Reducerea temperaturii locale:** Vegetația densă a pădurilor urbane poate reduce temperaturile locale prin umbrire și evaporarea apei prin procesul de transpirație vegetală. Aceasta poate contracara fenomenul de insulă de căldură urbană și poate face orașul mai confortabil în perioadele de căldură extremă.
- **Protecția biodiversității:** Pădurile urbane oferă habitat pentru o varietate de specii de plante și animale, contribuind la menținerea biodiversității locale. Ele pot fi zone importante de refugiu pentru flora și fauna sălbatică în medii urbane.
- **Îmbunătățirea calității vieții:** Pădurile urbane adaugă valoare estetică și caracter natural orașelor, creând spații verzi plăcute și relaxante pentru locuitori. Accesul la păduri urbane poate încuraja activitatea fizică și recreerea în aer liber, ceea ce poate avea beneficii semnificative asupra sănătății mentale și fizice a locuitorilor. Plimbările în natură și alte activități în aer liber au fost asociate cu reducerea stresului, îmbunătățirea stării de spirit și creșterea calității somnului.

În concluzie, crearea pădurilor urbane poate aduce beneficii semnificative pentru mediul înconjurător și pentru bunăstarea comunității, oferind un mediu mai sănătos, mai frumos și mai sustenabil.

Piscicultura

În orașul Sântana, pescuitul este o activitate limitată, deoarece lipsesc spațiile amenajate special pentru acest scop.

Amenajarea unor spații pentru pescuit ar oferi oportunități pentru recreere și relaxare pentru comunitate. Locuitorii ar putea petrece timp în natură, practicând un hobby relaxant și plăcut, pe de-o parte.

Pe de altă parte, dezvoltarea pescuitului ar putea atrage turiști interesați să experimenteze activități de pescuit în zona respectivă. Acest lucru ar putea spori atractivitatea localității pentru turiști și ar putea contribui la creșterea economiei locale prin turism.

Așadar, dezvoltarea pescuitului ar putea genera oportunități economice pentru comunitate, inclusiv prin crearea de locuri de muncă în domenii precum turismul, serviciile de agrement și gestionarea infrastructurii de pescuit.

CONCLUZII

- Numărul mare de hectare cu destinație arabilă.
- Gradul de fertilitate ridicat al solului.
- Insuficiența

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<p>1. Fertilitatea și caracteristicile solului pretabile domeniului agricol,</p> <p>2. Condițiile climatice favorabile domeniului agricol.</p>	<p>1. Terenul agricol nu este suficient valorificat,</p> <p>2. Lipsa de informare a producătorilor despre finanțările nerambursabile,</p> <p>3. Prețul mare la combustibil și piese de schimb pentru utilajele agricole,</p> <p>4. Lipsa pieței de desfacere a produselor agricole;</p> <p>5. Nu există cooperative agricole în localitate,</p>
Oportunități	6. Amenințări
<p>1. Posibilitatea de concesiune a terenurilor agricole nefolosite;</p> <p>2. Creșterea interesului pentru produse ecologice;</p> <p>3. Atragerea fondurilor nerambursabile pentru valorificarea domeniului agricol,</p> <p>4. Programe de finanțare pentru reconversie profesională;</p> <p>5. Dezvoltarea de ferme cu caracter agroturistic și promovarea produselor locale;</p>	<p>1. Instabilitatea legislativă și fiscală în domeniul agricol,</p> <p>2. Schimbările climatice care pot afecta caracteristicile solului din zonă.</p>

6. Integrarea produselor locale în circuitul turistic local din zonă și, implicit, din județ.	
--	--

3.6. Profil spațial și funcțional

În județul Arad, conform Anexei 6 din Ghidul pentru elaborarea strategiilor integrate de dezvoltare urbană²⁴, **zona urbană funcțională** s-a format în jurul municipiului Arad și are următoarea componență:

- 4 orașe (Curtici, Pâncota, Pecica și **Sântana**) și
- 23 de comune (Fântânele, Livada, Șofronea, Vladimirescu, Covăsiș, Felnac, Ghioroc, Iratoșu, Macea, Olari, Păuliș, Peregu Mare, Secusigiu, Semlac, Șagu, Șeitin, Șimand, Șiria, Vinga, Zimandu Nou, Dorobanți, Frumușeni și Zădăreni).

Din perspectiva planificării spațiale conform legislației actuale, orașul Sântana este clasificat ca un oraș de rang III, catalogat ca fiind un oraș mic din județul Arad, alături de Pecica și Lipova, conform împărțirii administrative curente.

Orașele mici, în general, **concentrează sărăcia comună** din cauza **infrastructurii fizice deficitare**. De asemenea, dependența de o singură întreprindere și/sau subdezvoltarea sectorului privat la nivel local le face extrem de **vulnerabile la schimbările din economie** și le expune la efectele negative ale reformelor economice.

Nivelul scăzut de instruire este predominant în orașele mici cu caracter agricol sau agroindustrial, limitând astfel oportunitățile de angajare pentru persoanele cu educație superioară și accesul la învățământul terțiar pentru populație. Tinerii absolvenți din aceste orașe migrează în mod masiv către marile centre urbane sau părăsesc țara în căutarea unor oportunități de angajare mai bune. Reducerea atracției orașelor mici se datorează fie declinului economic, fie poziționării lor spațiale apropiate de alte centre urbane, care schimbă dinamica relațiilor lor cu localitățile rurale înconjurătoare. Un exemplu relevant este reprezentat de orașele recente cu activități predominant agricole²⁵.

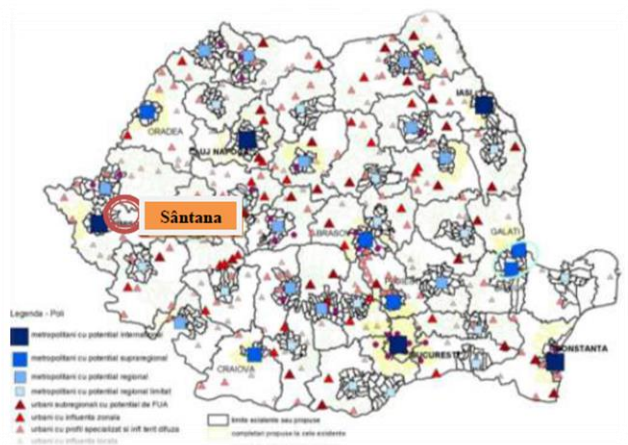
²⁴ Politica Urbană a României - Ghid pentru elaborarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Urbană

²⁵ https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2014-08-14_SDTR_6.1.pdf

Cu toate acestea, orașul Sântana reprezintă un nod vital în rețeaua urbană a județului Arad. Proximitatea sa față de municipiul Arad aduce cu sine numeroase avantaje atât pentru locuitorii săi, cât și pentru cei din întreaga regiune. Accesul ușor la infrastructură și servicii esențiale, precum și la o varietate de oportunități economice și culturale, consolidează legăturile dintre cele două localități. Acest aspect a fost un element care a contribuit la creșterea numărului de locuitori, în orașul Sântana, în decursul ultimului deceniu.

În ceea ce privește documentele naționale de planificare spațială și strategiile asociate acestora, orașul Sântana este inclus în categoria polilor județeni secundari (categoria a V-a). El este descris ca un pol urban de dezvoltare cu influență locală, conform reprezentării grafice atașate:

Figura 28: Tipologia localităților urbane și arii potențiale de polarizare

Sursa: Preluare din Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al Orașului Sântana

Structuri periferice cu caracteristici rurale

Orașul Sântana este încadrat de o serie de așezări periferice ce emană farmecul rural. În apropiere se întind diverse comune, completând peisajul urban al orașului cu o atmosferă pitorească și autentică.

Printre comunele învecinate orașului Sântana, se numără și:

- Sântana Nouă - Este o comună situată în apropiere de Sântana, la doar câțiva kilometri distanță. Sântana Nouă face parte din zona rurală a județului Arad.

- Zimandu Nou - Este o comună situată la sud-vest de Sântana, la aproximativ 20 de kilometri distanță. Zimandu Nou este cunoscut pentru peisajele sale pitorești și pentru agricultura sa.
- Șiria - Este o comună situată la aproximativ 20 de kilometri est de Sântana. Șiria este renumită pentru peisajele sale naturale frumoase și pentru faptul că se află în apropierea Munților Zarandului.

Aceste comune învecinate adaugă un contrast fascinant la centrul aglomerat al orașului. În timp ce Sântana se dezvoltă din punct de vedere urban și funcțional, comunele din jur păstrează farmecul tradițional al vieții rurale.

Prin îmbinarea dintre urban și rural, Sântana și comunele învecinate oferă locuitorilor și vizitatorilor o experiență diversă și echilibrată. Acest contrast subliniază diversitatea și bogăția culturală a zonei, oferind o perspectivă fascinantă asupra vieții din județul Arad.

Zone cu locuințe colective

Zonele cu locuințe colective, în principal compuse din blocuri cu înălțime de maxim patru etaje (P+3), și caracterizate printr-o densitate ridicată a populației rezidente, reprezintă principalele zone care generează cererea de transport. În orașul Sântana, a fost identificată o singură astfel de zonă situată în centrul orașului, unde densitatea populației depășește 2000 de locuitori pe kilometru pătrat.

Figura 29: Zona locuințelor colective din Sântana

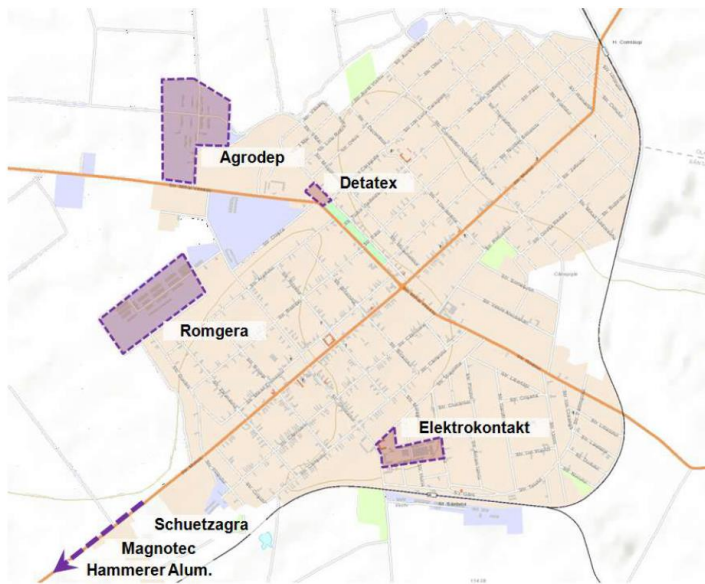
Sursa: Preluare din Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al Orașului Sântana

Zonele industriale

Zonele industriale reprezintă principalele zone de atracție pentru deplasări, deoarece în mare parte acestea găzduiesc societăți comerciale de producție cu un număr semnificativ de angajați. În orașul Sântana, au fost identificate mai multe zone cu aceste caracteristici, localizate mai ales în periferia sudică și estică, dar și în zona de sud-est și vest a țesutului urban locuit.

Conform prezentării din figura de mai jos, aceste zone sunt plasate la marginile orașului, relativ departe de centrul urban și de zonele cu densitate mare de populație. Această amplasare conduce la un volum semnificativ de deplasări între zona centrală și extremitățile estică și sudică ale orașului.

Figura 30: Zonele industriale din Sântana

Sursa: Preluare din Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al Orașului Sântana

Societățile comerciale și zonele industriale cu un număr mare de angajați includ:

- **Elektorkontakt**, amplasat în sud-estul localității, pe strada Ghiocilor;
- **Detatex**, situat în nord-vestul orașului, pe strada Oituz.

De asemenea, **Hamerer Aluminiu**, **Magnotec** și **Schuetzagra**, situate în sud-vestul orașului, pe DJ791, împreună cu zonele din vestul orașului cu profil agricol (**Agrodep** și **Romgera**), reprezintă centre de interes pentru traficul de mărfuri.

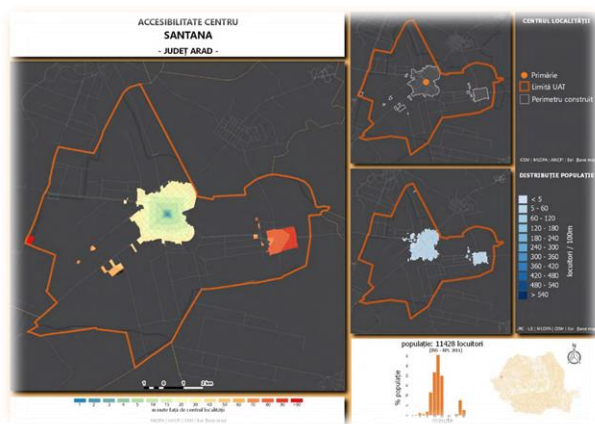
Zona centrală

Centrul orașului Sântana este un hub vital și dinamic, situat în inima localității, care adună diverse funcționalități, de la administrare și servicii publice, până la activități comerciale și educaționale. Aici se regăsesc instituții și servicii publice, sedii ale autorităților locale, sucursale bancare, poștă, telecomunicații, servicii profesionale și manageriale, împreună cu facilități de recreere și cultură, cum ar fi săli de conferințe, teatre, cinematografe și altele.

Zona centrală este înconjurată de o zonă mixtă, unde se intersectează locuințele cu diverse funcțiuni publice și de interes general. Această zonă mixtă se întinde de-a lungul principalelor artere de circulație, continuând extinderea zonei centrale și a polilor urbani principali, inclusiv în centrele de cartier și în jurul altor puncte de atracție pentru locuitori. Aici se permite și conversia locuințelor în alte tipuri de funcțiuni.

În plus, zonele de agrement sunt în principal concentrate în zona centrală, de-a lungul celor două axe principale - strada Mihai Viteazu și strada Muncii, unde se găsesc Parcul Adelin Onețiu și parcul de lângă Biserica Nouă.

Figura 31: Accesibilitatea populației față de centrul orașului Sântana

Sursa: www.citadini.ro

Orașul Sântana se bucură de un grad ridicat de accesibilitate, datorită unei rețele bine dezvoltate de drumuri și căi de comunicație, care facilitează conexiunile cu orașele învecinate și cu alte zone importante din regiune. Drumurile principale și secundare sunt, în general, bine întreținute și asigură legături fluide către orașele și localitățile învecinate, facilitând astfel circulația persoanelor și a mărfurilor.

Această accesibilitate sporită contribuie la dezvoltarea economică și socială a localității, precum și la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor.

Infrastructura orașului Sântana

Rețeaua de străzi din orașul Sântana se întinde pe o lungime totală de 64,5 kilometri, cuprinzând 81 de străzi. Dintre acestea, aproximativ 66% (56,2 km) sunt dedicate serviciilor locale, având o lățime a carosabilului de 4-5 metri, în timp ce 13% (8,2 km) sunt considerate străzi județene sau cu interes local.

Din totalul rețelei, aproximativ 79% (51 km) sunt asfaltate, în timp ce 21% (aproximativ 13,5 km) sunt acoperite cu pietriș. Dintre cei 51 de kilometri de străzi asfaltate, majoritatea prezintă o îmbrăcăminte ușoară, fiind destinate serviciilor locale, în timp ce străzile care servesc circulației județene sunt dimensionate pentru traficul greu, cum ar fi DJ791 și DJ792C.

În ceea ce privește starea tehnică a străzilor, conform statisticilor furnizate de Primărie, aproximativ 66% (42,8 km) sunt într-o stare foarte bună, 12% (7,5 km) sunt într-o stare bună, iar 16% (10,4 km) sunt clasificate ca având o stare proastă, din care 6% (3,8 km) sunt într-o stare foarte rea. Străzile care se află în stare tehnică proastă și foarte rea sunt în special cele pietruite, localizate mai ales către periferiile orașului.

În Sântana, nu există un sistem de transport public urban propriu, însă orașul este deservit de traseele de transport public județene și regionale care traversează localitatea. Operatorul principal de transport este **Compania de Transport Public Arad**, care operează linia de transport **234**:

Tabel 7. Linia de transport operate de Compania de Transport Public Arad în Sântana

234	
<ul style="list-style-type: none"> • Sântana • Zimandu Nou • Zimandcuz • Livada Ram. • Sânleani ram. • Avicola • Sere • Vama Grădiste • Astra Sector II • Podgoria • Banu Mărăcine 	<ul style="list-style-type: none"> • Banu Mărăcine • Podgoria • Astra Sector II • Vama Grădiste • Sere • Avicola • Sânleani ram. • Zimandcuz • Zimandu Nou • Sântana

Sursa: <https://ctparad.ro/index.php/autobuze-pe-linii/>

Structura de utilizare

Înțelegerea structurii de utilizare a unui oraș presupune examinarea modului în care terenul este folosit, distribuția funcțiilor și serviciilor în oraș și modalitățile de deplasare a locuitorilor în și în jurul său.

Centrul orașului Sântana

În centrul orașului Sântana se concentrează majoritatea activităților și serviciilor, creând un nucleu vibrant al vieții urbane. Străzile sunt animate de diverse companii, de la magazine și restaurante până la instituții publice importante, precum primăria și biblioteca. Acesta este locul unde locuitorii se adună pentru a face cumpărături, pentru a accesa servicii esențiale și pentru a socializa. Prin urmare, *centrul orașului Sântana reprezintă inima comunității, reflectând vitalitatea și diversitatea orașului.*

Structurile periferice cu caracteristici rurale

Structurile periferice cu aspect rural adaugă unicitate și autenticitate peisajului urban al orașului. Aceste zone nu numai că oferă un contrast plăcut față de agitația și aglomerația centrului urban, dar și contribuie la menținerea și transmiterea tradițiilor și obiceiurilor specifice zonei. Casele tradiționale, fermele, grădinile și alte elemente caracteristice rurale întregesc atmosfera orașului, oferind locuitorilor și vizitatorilor oportunitatea de a experimenta și de a aprecia modul de viață tradițional.

Zonele de locuințe

Conform datelor preluate de pe Institutul Național de Statistică, în anul 2018, în orașul Sântana, au fost înregistrate 4.005 locuințe, din care 58 de locuințe erau deținute în proprietate publică și 3.947 de locuințe erau deținute în proprietate privată. Pentru anul 2022, în orașul Sântana se înregistra un total de 4.049 de locuințe, din care 58 erau deținute în proprietate publică, iar 3.991 în proprietate privată. Comparând aceste cifre cu situația din 2018, se observă o creștere de 1,10% a numărului de locuințe, dat fiind faptul că numărul de locuințe aflate în proprietate privată a crescut cu 1,11%.

De altfel, suprafața locuibilă existentă la sfârșitul anului 2022, era de 248.022 metri pătrați arie desfășurată, din care 3.214 metri pătrați arie desfășurată destinați proprietății publice și 244.808 metri pătrați arie desfășurată destinați proprietății private. În comparație cu anul 2018, suprafața locuibilă înregistrată în orașul Sântana a înregistrat o creștere de 1,80% până în anul 2022, dat fiind faptul că suprafața locuibilă destinată proprietății private a crescut cu 1,83%.

Funcțiile centrale

Nucleul orașului Sântana îndeplinește o serie de funcții vitale pentru comunitatea locală. Această zonă centrală reprezintă un punct focal în cotidianul locuitorilor, fiind locul în care se concentrează activitățile sociale și comunitare.

În Sântana și în localitatea aparținătoare, Caporal Alexa, sunt disponibile o varietate de facilități și servicii publice la diferite niveluri, care asigură bunăstarea și confortul locuitorilor:

- **Dotări administrative** – Primăria orașului Sântana, Poliție, Pompieri, Poștă și centrală telefonică.
- **Dotări culturale** – Cămin Cultural „Lambert Steiner”, Căminul cultural din Caporal Alexa, Casa de Cultură Sântana.
- **Dotări de sănătate** – Spitalul Orășenesc Sântana.
- **Dotări de învățământ** – Grădinița Pp Nr. 1 Sântana, Liceul Tehnologic „Ștefan Hell” Sântana, Școala Gimnazială „Sfânta Ana” Sântana, Grădinița Pn Caporal Alexa, Grădinița Pp Nr. 2 Sântana, Școala Gimnazială „Ștefan Augustin Doinaș” Caporal Alexa, Școala Gimnazială Sântana.
- **Dotări comerciale alimentație publică și prestări servicii** – Comerț alimentar și nealimentar, unități de alimentație publică, service-uri auto, etc.
- **Dotări de cult** – Biserica Ortodoxă Română Comlăuș, Biserica Ortodoxă Română Sântana I, Biserica Ortodoxă Română Sântana II, Biserica Ortodoxă Caporal Alexa, Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana” Sântana, Biserica Romano-Catolică „Inima lui Isus”, Biserica Creștină Penticostală „Peniel”, Biserica Creștină Baptistă „Betesda”, Biserica Creștină Penticostală „Filadelfia”, Biserica Creștină Penticostală „Betania” - Caporal Alexa, Biserica Creștină Baptistă „Elim” Caporal Alexa, Biserica Creștină Baptistă „Harul”, Biserica Apostolică a Romilor, Biserica Creștină Penticostală, Martorii lui Iehova Sântana.

- **Dotări sportive** – Club sportiv Unirea Sântana (C.S. Unirea Sântana), Clubul copiilor Sântana.

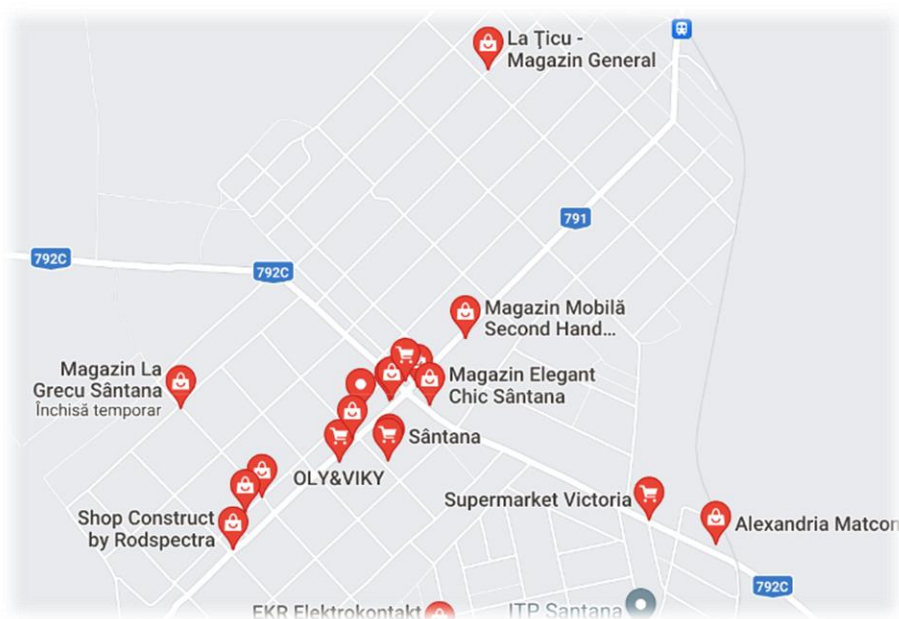
Funcția comercială

Comerțul, atât alimentar, cât și nealimentar, este bine dezvoltat în orașul Sântana. De altfel, orașul dispune de mai multe supermarket-uri pentru necesitățile zilnice ale locuitorilor.

În plus, orașul Sântana se remarcă și prin prezența sa industrială, incluzând mai multe fabrici, printre care și: Fabrica de aluminiu Hammerer Aluminium Industries, Fabrica de cărămidă, Fabrica de lapte Silmar-Prod SRL, etc. În orașul Sântana, prezența fabricilor este semnificativă, contribuind la diversificarea economică și la crearea de locuri de muncă în comunitate. De exemplu, există mai multe fabrici în domenii precum prelucrarea metalelor, industria alimentară și textile. Aceste fabrici nu numai că furnizează produse esențiale și servicii pentru piața locală și regională, dar și susțin dezvoltarea economică a orașului prin generarea de venituri și contribuții fiscale. De asemenea, fabricile reprezintă un element important în atragerea de investiții și în consolidarea infrastructurii industriale a orașului.

În concluzie, prin varietatea și complexitatea sa comercială și industrială, orașul Sântana joacă un rol vital în economia locală. Diversitatea afacerilor și serviciilor sale îmbunătățește calitatea vieții pentru locuitorii săi și atrage atenția vizitatorilor, consolidând în același timp creșterea economică a întregii localități.

Figura 32: Unități comerciale alimentare și nealimentare

Sursa: www.googlemaps.com

Spațiile verzi amenajate

În ultimii ani, dezvoltarea județului Arad și, implicit, a unităților administrativ-teritoriale componente nu a implicat crearea de spații verzi semnificative. În schimb, spațiile verzi din cadrul complexelor rezidențiale, precum și cele situate între blocurile de locuințe, sunt gestionate de asociațiile de locatari, care se ocupă de amenajarea și întreținerea lor, inclusiv cu plantarea de arbori, arbuști, flori și gazon. Aceste zone verzi contribuie la îmbunătățirea microclimatului local.

Totuși, distribuția spațiilor verzi nu este uniformă pe tot teritoriul județului. Unele zone suferă de lipsa lor, fenomen explicat și de densitatea urbană ridicată, cu multe construcții de locuințe, garaje, chioșcuri și alte structuri temporare, care ocupă spațiile potențial verzi.

Raportat la orașul Sântana, după cum se poate observa în tabelul de mai jos, din 2018 și până în 2022, suprafața totală a spațiilor verzi a rămas constantă – **104,9 ha**. Din cauza faptului că

numărul spațiilor verzi nu s-a modificat în ultimii ani, norma spațiu verde per locuitor a rămas sub norma europeană de 26 m²/locuitor.

Tabel 8. Suprafața totală a spațiilor verzi (ha)

	Suprafața totală a spațiilor verzi (ha)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Municipiul Arad	642,4	642,4	642,45	642,45	642,45
Orașul Sântana	104,9	104,9	104,9	104,9	104,9

Sursa: <https://www.anpm.ro/documents/13119/48164104/raport+anual+de+mediu+ARAD+2022.pdf/c9909055-b06e-4c98-b6b3-8d4e167523c9>

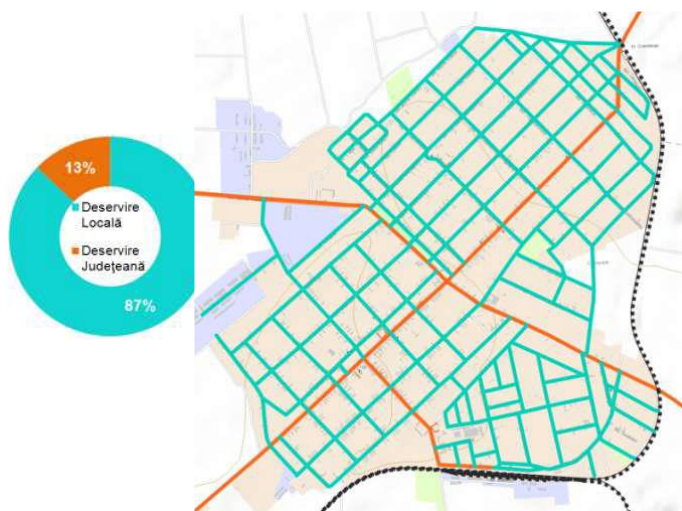
În orașul Sântana și în localitatea aparținătoare, se regăsesc mai multe parcuri, care reprezintă puncte de atracție pentru locuitori și vizitatori deopotrivă. Printre acestea se numără și: Parcul Europa, Parcul „Katharina Ackerman”, Parcul din Caporal Alexa, Parcul nr.1 de pe strada Mihai Viteazu. Aceste spații verzi oferă un refugiu natural în inima orașului, în care oamenii se pot bucura de natură, se pot relaxa și pot petrece timp în aer liber.

Astfel că, extinderea suprafeței totale a spațiilor verzi a orașului se impune drept o necesitate. Extinderea suprafeței spațiilor verzi în orașul Sântana ar aduce multiple beneficii comunității locale. Prin creșterea numărului de parcuri, grădini publice și zone verzi între blocuri și clădiri rezidențiale, orașul ar deveni mai plăcut, din punct de vedere estetic, și ar oferi locuitorilor mai multe oportunități de relaxare și recreere în aer liber. Aceste spații verzi ar îmbunătăți, de asemenea, calitatea aerului și ar contribui la reducerea efectelor încălzirii urbane, oferind un mediu mai sănătos și mai confortabil pentru toți locuitorii. Mai mult decât atât, crearea de spații verzi extinse ar promova biodiversitatea urbană și ar spori reziliența orașului în fața schimbărilor climatice.

Circulația

În Orașul Sântana, rețeaua de străzi cuprinde 81 de artere, cu o lungime totală de 64,5 kilometri. Majoritatea acestora (66% - adică 56,2 km) sunt destinate serviciilor locale, cu o lățime a carosabilului variind între 4 și 5 metri, în timp ce 13% (8,2 km) sunt străzi județene sau de interes local.

Figura 33: Categoriile de străzi

Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al orașului Sântana

Tabel 9. Nomenclator stradal Sântana

ORAȘ SÂNTANA			
Nr. crt	STRADA	Nr. impare	Nr. pare
1.	PLOPULUI	1 - 11	2 - 18
2.	CRIȘULUI	1 - 23	2 - 28
3.	ZĂRANDULUI	1 - 53	2 - 66
4.	BUCEGI	1 - 65	2 - 68
5.	MĂRĂȘEȘTI	1 - 87	2 - 14
6.	DUNĂRII	1 - 3	2 - 24 bis
7.	GHIUCEILOR	1 - 71	2 - 88
8.	ROZELOR	1 - 55	2 - 64

9.	BICAZULUI	1 - 53	2 - 56
10.	MIHAI EMINESCU	1 - 115	2 - 30
11.	CÂMPULUI	1 - 105	2 - 158
12.	CĂPRIOAREI	1 - 119	2 - 146
13.	BISTRIȚEI	1 - 113	2 - 76 bis
14.	ARADULUI	1 - 133	2 - 76
15.	CLOȘCA	1	2 - 32
16.	BOBÂLNA	-	2 - 4
17.	P-ȚA MĂRĂȘEȘTI	1 - 5	-
18.	AVRAM IANCU	1 - 23	2 - 16 bis
19.	PRIMĂVERII	1 - 11	2 - 12
20.	HOREA	1 - 13	2 - 4
21.	TEIULUI	1 - 23	2 - 4
22.	ALEXANDRU IOAN CUZA	1 - 9	2 - 8
23.	NUCULUI	-	2-30
24.	DUDULUI	1 - 31	2-34
25.	LALELELOR	1 - 33	2-34
26.	ION CREANGĂ	1 - 3	2-28
27.	PĂLTINIȘULUI	1 - 3	2-6
28.	VIORELELOR	1 - 83	2-40
29.	GRAULUI	-	2-12
30.	ANA IPĂTESCU	1 - 13	218
31.	GAROFITEI	1 - 9	2-48
32.	CRIȘANA	1 - 9	2-12
33.	OLTENIEI	1 - 15	2-16
34.	IOAN SLAVICI	1 - 15	2-18
35.	BANATULUI	1 - 41	2-44

36.	FĂGĂRAȘULUI	1 - 17	2-24
37.	MUREȘULUI	1 - 21	2-16
38.	CIOCÂRLIEI	-	2 - 18
39.	LACUL ROSU	1 - 13	2 - 18
40.	LIBERTĂȚII	1 - 19	2 - 8
41.	PRUNULUI	1 - 43 bis	2 - 24
42.	RODNEI	1 - 87	2 - 82
43.	VASILE ALECSANDRI	1 - 43	2 - 42
44.	GEORGE COȘBUC	-	2 - 14
45.	LUCIAN BLAGA	1 -19 bis	2 - 14
46.	LILIACULUI	1 - 33	2 - 32
47.	UNIRII	1 - 27	2 - 6 bis
48.	ZORILOR	1- 7	2 - 12
49.	MIHAIL SADOVEANU	1 - 29	2 - 34
50.	BUJORULUI	1 - 45	2 - 1 0
51.	ROMANĂ	1 - 9	2 - 12
52.	GRIVITA REDUTĂ	1 - 49	2 - 58
53.	ZEFIRULUI	1 - 135	2 - 68
54.	MUNCII	1 - 213	2 - 244
55.	ROMANTEI	1 - 139	2 - 66
56.	CRINULUI	1 - 47	2 - 52
57.	FLORILOR	3 - 31	2 - 52
58.	IZVORULUI	-	2-38
59.	NICOLAE BĂLCESCU	1 - 133	2-88
60.	MIHAI VITEAZU	1 - 47	2-88
61.	VÂNĂTORII	-	2-34
62.	1 DECEMBRIE	1 - 63	2-56

63.	MICȘUNELELOR	1 - 37	2-46
64.	ION LUCA CARAGIALE	1 - 95	2-72
65.	PĂCII	1 - 125	2-96
66.	TUDOR VLADIMIRESCU	1 - 83	2-78
67.	OITUZ	1 - 93	2-78
68.	CONSTANTIN DOBROGEANU GHEREA	1 - 73	2-88
69.	TRANDAFIRILOR	1 - 75	2-88
70.	POETULUI	1 - 71	2-72
71.	1 MAI	1 - 35	2 - 34
72.	LIVIU REBREANU	1 - 35	2 - 10
73.	9 MAI	1	2
74.	AUREL VLAICU	-	2 - 48
75.	GĂRII	1 - 1 3	2 - 4
76.	BRADULUI	-	2 - 10
77.	ION VIDU	1 - 9	-
78.	CALEA HAMMERER	1 - 11	2 - 10
79.	8 MARTIE	1 - 31	2 - 34
80.	SOMEȘULUI	1 - 23	2 - 34
81.	VASILE CUCU	1 - 23	2 - 24

Sursa: https://www.primariaSântana.ro/media/filer_public/4e/a6/4ea6e8da-cab4-42d5-a52e-b36aa082e0da/nomenclator-stradal-web.pdf

Din datele prezentate în cadrul Planului de Mobilitate Urbană Durabilă, s-a constatat faptul că în orașul Sântana, se intersectează artere majore de circulație care aduc un aport semnificativ de vehicule în tranzit, inclusiv vehicule grele de marfă. Lipsa unei șosele ocolitoare concentrează fluxul de trafic către zona centrală a orașului, fapt ce conduce la îngreunarea circulației. Printre arterele radiale importante se numără strada Mihai Viteazu și strada Muncii.

Configurată într-o structură rectilinie și delimitată, în principal, de căile ferate la sud și est, rețeaua stradală din Sântana facilitează accesul în teritoriu și deservirea spațiilor locuite. Cu toate acestea, deși străzile au o lățime suficientă, în medie de 4 metri, aceasta conferă o capacitate limitată, în special în cazul întâlnirii multiplelor vehicule din sensuri opuse. De asemenea, orașul nu dispune de o rețea de străzi cu sens unic, care ar putea îmbunătăți accesul și siguranța circulației.

Modernizarea infrastructurii rutiere

Pornind de la considerentele menționate anterior, modernizarea infrastructurii rutiere în orașul Sântana reprezintă o prioritate pentru autoritățile publice locale. Amenajarea pistelor de biciclete, modernizarea infrastructurii rutiere și pietonale, construirea coridorului integrat de mobilitate în zona de Sud a orașului, înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public (achiziția de vehicule nepoluante), constituie câteva dintre proiectele de investiții care vor contribui la îmbunătățirea mobilității și accesibilității în orașul Sântana.

Beneficiile includ îmbunătățirea fluxului de trafic, reducerea congestiei și a timpilor de călătorie și îmbunătățirea accesului la diferite zone din oraș. De asemenea, investițiile în infrastructura de transport au un impact pozitiv asupra mediului înconjurător. Prin promovarea mijloacelor de transport durabile, precum bicicletele sau autovehiculele electrice, aceste proiecte contribuie la reducerea poluării aerului și a emisiilor de gaze cu efect de seră, având un efect benefic asupra calității aerului și sănătății publice.

În plus, îmbunătățirea mobilității și accesibilității poate atrage investiții noi și stimula creșterea economică în oraș. Accesul facil la locuri de muncă, servicii și facilități publice poate face orașul mai atractiv pentru întreprinderi și locuitori.

În concluzie, investițiile în mobilitate și accesibilitate aduc multiple beneficii pentru orașul Sântana, contribuind la o viață mai bună pentru locuitori și la un mediu urban mai sustenabil și mai plăcut.

CONCLUZII

- Fiind clasificat ca fiind un oraș mic, orașul Sântana se confruntă adesea cu următoarele provocări: concentrează sărăcia comună, infrastructură fizică deficitară, vulnerabilitate la restricționările din economie, nivel scăzut de instruire, lipsa oportunităților de ocupare.

- Sistemul stradal bine dezvoltat.
- Prezența mai multor fabrici în orașul Sântana, favorizând crearea de locuri de muncă, atragerea de noi investitori și, implicit, dezvoltarea economică a UAT-ului.
- Creșterea numărului de locuințe existente la nivelul localității, concomitent cu ascensiunea suprafeței locuibile.
- Ponderea ridicată a străzilor asfaltate și aflate într-o stare foarte bună.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezența mai multor companii pe teritoriul orașului Sântana, din domenii diversificate, 2. Starea corespunzătoare a străzilor din oraș, 3. Creșterea numărului de locuințe existente la nivelul localității, concomitent cu ascensiunea suprafeței locuibile. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Orașul nu dispune de străzi cu sens unic, 2. Îngreunarea circulației în orele de vârf, 3. Lipsa transportului public intern, 4. Insuficiența spațiilor verzi, raportat la numărul de locuitori.
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Accesarea de fonduri nerambursabile pentru modernizarea infrastructurii rutiere, 2. Accesarea de fonduri nerambursabile pentru reabilitarea/modernizarea zonelor de locuințe, 3. Susținerea activității industriale prin implementarea de practici europene. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concentrează sărăcia comună, 2. Infrastructură fizică deficitară, 3. Vulnerabilitate la restricționările din economie, 4. Nivel scăzut de instruire, 5. Lipsa oportunităților de ocupare.

3.7. Infrastructura de transport și mobilitate. Conectivitate la nivel regional

Infrastructura de transport este nu numai un bun în sine, ci este un mijloc de a produce creștere economică. Infrastructura transporturilor cuprinde toată rețeaua de transport (străzi, autostrăzi, căi ferate, canale navigabile, culoare de zbor, conducte etc.) și terminalele (aeroporturile, stațiile feroviare, autogările etc.).

Conectivitate

În ceea ce privește contextul regional, orașul Sântana este localizat în județul Arad, în Regiunea de Dezvoltare Vest.

La nivelul Regiunii Vest, infrastructura de transport este bogată prin traversarea culoarelor europene. Regiunea Vest este traversată de ambele culoare europene TEN-T care trec prin țară: Rin-Dunăre și Orient / Mediterana de Est. Astfel, în acest context, județul Arad reprezintă principalul punct de acces în România dinspre Europa de Vest, fiind cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării. Rolul de nod rutier și feroviar este evidențiat de coridoarele:

- TEN-T RinDunăre (Viena/ Bratislava – Budapesta – Arad – Brașov/ Craiova – București – Constanța – Sulina)
- Orient/ East-Med (Kolin – Pardubice – Bruno – Viena/ Bratislava – Budapesta – Arad – Timișoara – Craiova – Calafat – Vidin – Sofia).

Trebuie menționată propunerea UE de reconfigurare a rețelelor TEN-T și desemnarea municipiilor Arad și Timișoara ca noduri urbane TEN-T²⁶, care ar crea noi oportunități de a dezvolta și întări accesibilitatea regiunii pe plan european și național, menționată inclusiv în documentele strategice ale Regiunii de dezvoltare Vest.

Pentru transportul rutier, rețeaua TEN-T de bază se suprapune traseului:

- Autostrăzii A1,
- DN 6 Lugoj – Băile Herculane
- DN 59 Timișoara – Moravița.

Rețeaua TEN-T rutier extinsă se suprapune:

- DN 79 Arad – Oradea
- DN 66 Simeria – Petroșani.

²⁶ https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/efficient-and-green-mobility-2021-12-14_en

Figura 34. Rețelele de transport TEN-T ce străbat Regiunea Vest

Sursa: PDR Vest 2021-2027

Ulterior, această rețea a fost completată și cu rețeaua de cale ferată, astfel încât, de-a lungul Regiunii Vest sunt se află magistralele feroviere 200 Curtici – Arad – Simeria și 900 Timișoara – Băile Herculane, a magistralei secundare 217 Timișoara – Arad și a magistralei secundare 922 Timișoara – Moravița. Această rețea extinsă cuprinde magistrala secundară 310 Arad – Chișineu-Criș – Oradea și magistrala secundară 202 Simeria – Petroșani.

Orașul Sântana este situat în jumătatea vestică a județului Arad, în câmpia Tisei, la o distanță de 28km de municipiul Arad și 22 de km de Chișineu Criș, pe calea ferată Timișoara – Arad și la 7km de DN 79, pe DJ 792C. Drumul de legătură între Timișoara – Arad și Oradea - DN79/E671 este adiacent orașului Sântana, fiind situate la vest de oraș la 6,5 km.

Figura 35. Încadrarea Orașului Sântana în rețeaua națională de drumuri

Sursa: PMUD Sântana

La nivelul drumurilor județene, orașul Sântana este străbătut de DJ 791 - Zimandu Nou - Sântana – Chereuș, starea drumului fiind intermediară construit cu o singură bandă, și DJ 792C - Frontieră România-Ungaria - Dorobanți - Curtici - Sântana - Caporal Alexa - Pâncota - Măderat - Târnova - Șilindia - Cuied – Buteni, starea drumului fiind buna, construit cu o singură bandă.

În apropierea localității își desfășoară traseul DN 79 Arad- Oradea, devenit drum expres și DN 79A, fiind localizat doar în județul Arad – partea nord-estică a județului, coboară pe valea Crișului Alb, trece prin Ineu și Chișineu-Criș și se termină la Vârșand, trecând în Ungaria spre orașul Gyula.

Sântana se află într-un județ aflat în topul României cu cei mai mulți kilometri de autostradă (64,8 km), care este traversat de două autostrăzi:

- Autostrada A1 Nădlac-București – din orașul Nădlac, trece la Nord de orașul Pecica, ajunge în apropierea municipiului Arad (centura Aradului) și iese din județ în vecinătatea comunei Șagu. Lungimea totală a autostrăzii în interiorul județului este de 61,5 km.
- Autostrada A11 Arad-Oradea – în prezent este deschisă doar o porțiune de aproximativ 3,5 km care face legătura între autostrada A1 și DN7.

Orașul face parte din nodul rutier pentru drumul expres Arad-Oradea (E671), prin nodul rutier Curtici-Șimand. Nodul rutier DJ 792C va fi situat la kilometrul 94+246 la intersecția cu drumul județean DJ 792C (Curtici-Sântana). Drumul județean DJ 792C va fi relocat astfel încât supratraversează Drumul Expres Arad – Oradea la km 94+246.

Pe lângă, transportul rutier, accesibilitatea orașului Sântana se poate realiza și pe calea ferată cu oprire la Gara Sântană. În ceea ce privește structura căilor ferate din județul Arad, se pot delimita magistralele de cale ferată:

- Linii magistrale de cale ferată: Linia 218 Arad - Timișoara și Linia 200 Curtici - Arad – Simeria.
- Linii secundare de cale ferată: Linia 217 Timișoara Est - Radna; Linia 219 Aradul Nou - Satu Nou; Linia 223 Arad - Nădlac; Linia 330 Sântana - Brad; Linia 331 Ineu - Cermei; Linia 332 Nădab -Grăniceri.

Figura 36. Rețeaua CFR din județul Arad

Sursa: Strategia de Dezvoltare a județului Arad, 2021-2027

Pe lângă operatorul CFR CĂLĂTORI SA, la nivel județean operează și doi operatori privați - Astra Trans Carpatc SRL și SoftTrans SRL. În oraș, opresc zilnic 40 trenuri ale CFR și a Regio Călători, rapide și intercity, tur și retur, pe diverse rute Arad-Oradea, Arad-Gurahont, Ineu-Arad, Baia Mare-Timișoara, Timișoara-Oradea, etc.

Conform datelor furnizate de SNTFC “CFR Călători S.A.” – Regionala Timișoara, traficul de călători pentru stația feroviară Sântana a înregistrat în ultimii ani o scădere importantă de 48%,

de la aprox. 88.000 de călători expediati pe an în 2013 la 45.000 de călători expediati pe an în 2017. Aceste date sunt furnizate în PMUD Sântana.

În special turiștii care vin de la mari distanțe în Sântana, pot călători și pe cale aeriană.

- Aeroportul Internațional Timișoara "Traian Vuia" (TSR) - situat la aproximativ 60 de kilometri sud-vest de Sântana.
- Aeroportul Internațional din Oradea (OMR) - situat la aproximativ 130 de kilometri nord-vest de Sântana.

Pentru a analiza cât de aproape este Sântana de marile centre de la nivelul județului și de la național, trebuie analizate distanțele față de principalele orașe.

Distanța față de municipiile și orașele din județul Arad	Distanța față de orașe importante din țară
Arad 16 km	București 545 km
Ineu 35 km	Cluj-Napoca 280 km
Lipova 30 km	Brașov 435 km
Pecica 40 km	Iași 570 km
Chișineu-Criș 30 km	Timișoara 60 km

Sursa: distanta.ro

Din analiza tabelului anterior, reiese că orașul Sântana se află la distanțe destul de mari față de centrele mari de la nivel național, exceptând orașul Timișoara. La nivel județean, distanța dintre orașele este foarte mică (față de Arad 16 km). Aceasta demonstrează o polarizare a zonei urbane accentuată față de orașele din județul Arad și față de cele din regiunea Vest.

De aceea unul din obiectivele Master Planului de Transport se referă la conectivitate rutieră prin reducerea timpilor mari de întârziere în trafic; prin creșterea accesibilității naționale și internaționale; și nu în ultimul rând reducerea numărului de accidente rutiere.

Infrastructura de transport locală

În ceea ce privesc drumurile publice, Regiunea Vest este printre regiunile cu cea mai scăzută densitate a drumurilor, cu un rang de 226 (din 244 regiuni) și o valoare care reprezintă 37% din media UE27.

Tabel 10. Drumuri publice – România, Regiunea Vest și Arad (km)

	2018	2019	2020	2021	2022
TOTAL	86234	86391	86791	86199	86336
Vest	11033	11104	11307	10868	10908
Arad	2523	2509	2529	2453	2447

Sursa: INS

Din analiza datelor din tabelul anterior, putem concluziona că la toate nivelurile lungimea drumurilor a crescut până în 2020, ca apoi aceasta să scadă, în 2021, mai accentuat la nivelul regiunii Vest cu 3,88% și județul Arad cu 3%, iar la nivel național doar cu 0,62%, cu o ușoară redresare în 2022 a numărului de kilometri utilizați în infrastructura de transport la nivel național și regional. La nivelul județului Arad declinul se menține, dar declin nesemnificativ de doar 0,25%.

În 2022, lungimea străzilor urbane în Sântana este de 78km, în creștere cu 1 km față de anii 2019-2021. Lungimea străzilor în Sântana s-a îmbunătățit cu cca 24% în 2019, pe baza unor investiții masive realizate în acea perioadă. În contextul județean, orașul Sântana este al doilea oraș după Pecica (93 km), exceptând municipiul Arad, cu cel mai mare număr de kilometri de străzi, urmat de orașul Nădlac (69 km). Din lungimea totală a străzilor urbane, la nivelul anului 2022, 73 km sunt modernizați, ceea ce reprezintă 93% din total km de străzi, în creștere față de anul 2019, cu 16 km de străzi modernizate.

De asemenea, din analiza Băncii Mondiale reiese că densitatea rețelei publice în orașul Sântana este de 5,03 km/kmp, ceea ce reprezintă gradul de utilizare/accesibilitate al intravilanului pentru construcții, fiind calculat ca raport dintre lungimea totală a străzilor urbane la suprafața intravilanului urban.

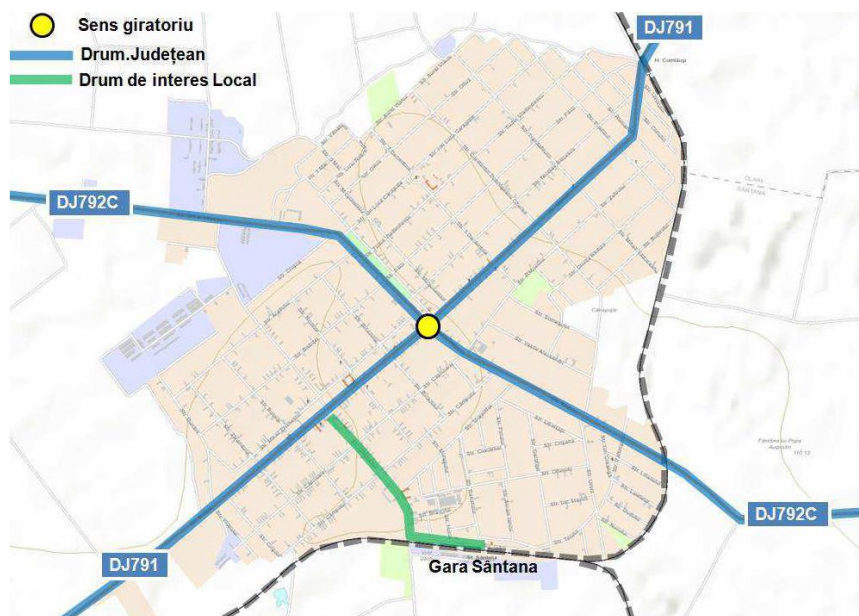
Tabel 11. Lungime străzi urbane

Orașe	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sântana	74	62	62	62	62	77	77	77	78

Sursa: INS

Sântana, ca și alte trei orașe din județul Arad (Lipova, Nădlac, Pâncota), nu are centură ocolitoare, astfel tot traficul de tranzit se realizează prin interiorul orașului, mai ales că două drumuri județene străbat centrul orașului.

Figura 37. Rețeaua majoră de drumuri din Orașul Sântana

Sursa: PMUD Sântana

Rețeaua de străzi a Orașului Sântana este formată din 81 de străzi, din care 85% sunt asfaltate (73,61 km), și 21% sunt Pietruite, conform SDL 2021-2027. Din cei 51 km de străzi asfaltate, majoritatea au îmbrăcămînți ușoare – cele de deservire locală, iar cele de deservire județeană au sisteme rutiere dimensionate pentru trafic greu – DJ791 și DJ792C.

Transportul public local în Sântana este inexistent. Alături de multe orașe mici, Sântana nu are un sistem public local de transport de pasageri. Cu toate acestea orașul este deservit de traseele de transport public județene și regionale care tranzitează orașul. Principalul operator de transport

este Compania de Transport Public Arad, operator contractat de către Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Transport Public Arad, care are 4 linii de transport:

- Sântama – Caporal Alexa
- Sântama – Zărand
- Sântama – Arad
- Zărand - Sântama – Arad

Aceste linii de transport mijlocesc călătoriile către diverse destinații județene: Arad, Caporal Alexa, Olari, Pancota și Sinteia Mică. Aceste linii există și funcționează, dar nu își justifică funcționarea deoarece utilizarea capacității de transport este de numai 10%. Chiar dacă nu este justificată cheltuiala cu aceste rute, trebuie asigurată funcționarea acestora, întrucât reprezintă una din importante mijloace de transport către unitățile de învățământ. Pe perioada vacanțelor acestea nu funcționează.

Pentru aceste trasee există 6 stații de transport public de călători amenajate în orașul Sântana. Aceste stații sunt localizate, în general, în centrul orașului.

Figura 38. Localizarea stațiilor de transport

Sursa: <https://citadini.ro/>

Din analiza Băncii Mondiale, reiese că o pondere semnificativă a populației realizează peste 50-90 min până la cea mai apropiată stație de transport. O pondere a populației importantă se află la 1-15 minute de stațiile de transport publice din oraș.

Figura 39. Accesibilitate stații transport în orașul Sântana

Sursa: <https://citadini.ro/>

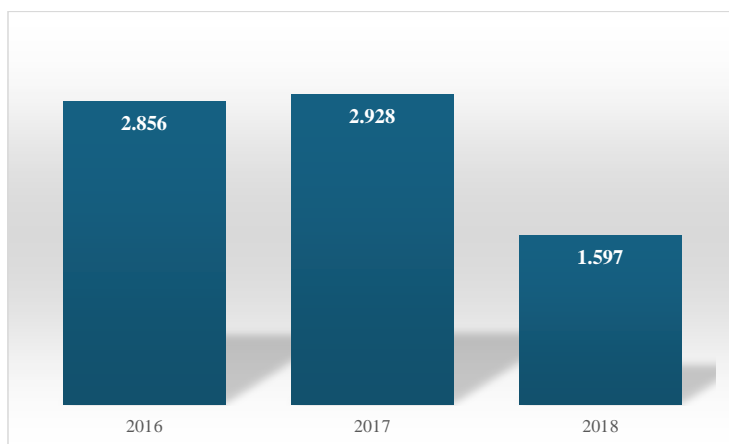
Pentru a susține transportul de pasageri, au fost acreditați transportatori în regim de taxi.

Fiind un oraș mic, există multe modalități alternative a deplasării cu autoturismele personale și a transportului în comun, precum microtransport, mersul cu bicicleta și mersul pe jos. Conform informațiilor din PMUD, a rezultat că 41% din deplasări se realizează cu mijloace de transport nemotorizate, iar 59% din deplasări se realizează cu mijloace de transport motorizate. Din ponderea deplasărilor nemotorizate, 57% sunt realizate utilizând bicicleta, iar 43% sunt realizate cu ajutorul mersului pe jos, în timp ce deplasările motorizate se realizează în proporție de 93% cu autoturismul și numai 7% cu transportul public.

În orașul Sântana, se observă deja o tendință crescută către utilizarea bicicletelor pentru deplasările la serviciu și în alte scopuri, datorită distanțelor relativ scurte dintre diferitele puncte de origine și destinație. Aceasta a condus la planificarea și intenția de a amenaja piste de biciclete în oraș. Cu toate acestea, în prezent, deplasările cu bicicleta în Sântana sunt realizate pe șosea sau în imediata vecinătate a acesteia, deoarece nu există infrastructură dedicată pentru protejarea bicicliștilor de vehicule.

Parcul auto din orașul Sântana este de 1.597 autoturisme persoane fizice înregistrate în anul 2018. Numai în 2018, numărul autoturismelor înregistrate în Sântana s-a redus cu 1.331 autoturisme față de 2017, ceea ce reprezintă o scădere cu 45,45%. Această reducere poate fi rezultatul găsirii căilor alternative de a circula și îmbătrânirii populației. Un efect pozitiv al acestei scăderi este reducerea poluării.

Figura 40. Număr mașini înmatriculate în Sântana

Sursa: <https://citadini.ro/>

Din analiza situației actuale a parcarilor, în conformitate cu PMUD, s-a constatat că nu există o gestionare centralizată a locurilor de parcare rezidențiale. În special în zona centrală, numărul de locuri de parcare amenajate este insuficient, ceea ce se reflectă în vehiculele parcate pe marginea drumului, reducând astfel capacitatea arterelor și generând congestii de trafic sau dificultăți în deplasările pietonale. Lipsa unui sistem de management al parcarilor și a unui sistem

dinamic de informare privind disponibilitatea locurilor de parcare, precum și absența panourilor de informare cu privire la amplasamentul parcărilor sunt aspecte notabile în acest context.

Banca Mondială a elaborat indicele de accesibilitate urbană pentru a compara localitățile urbane din România, atât pentru orașele mari, cât și orașele foarte mici. Conform rezultatelor acestui indice, care combină 23 de indicatori, cum ar fi accesibilitatea la spitale, universități, parcuri industriale etc., accesibilitatea urbană în Sântana este calculată la 0,00066. Această evaluare plasează Sântana pe poziția 83 dintr-un total de 319 de localități urbane analizate, reprezentând o poziție încurajatoare în ceea ce privește dezvoltarea urbană a acestuia.

Concluzii:

- Accesibilitatea în oraș se realizează pe cale directă sau combinată între rutier, feroviar și aerian, dar predomină rutierul
- orașul Sântana se află la distanțe relativ mici față de centre urbane de la nivel județean (Arad), regional și Național (Timișoara).
- În conformitate cu rezultatele Băncii Mondiale, Sântana se situează pe poziția 89 din 319 ca urmare a calculării că indicelui de accesibilitate urbană.
- Lățime mică a drumurilor, care duce la imposibilitatea realizării infrastructurii pentru biciclete și a parcărilor

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<p>1. Accesibilitatea în oraș se poate realiza prin rute directe sau combinate, folosind infrastructura rutieră, feroviară și aeriană.</p> <p>2. Sântana ocupă poziția 83 din 319 localități urbane în urma calculării indicelui de accesibilitate urbană.</p> <p>3. Calitatea drumurilor este considerată relativ bună în Sântana.</p>	<p>1. Lipsa centurii ocolitoare, tranzitul orașului se face prin centrul acestuia</p> <p>2. Inexistența unei infrastructurii pentru biciclete,</p> <p>3. Inexistența transportului public urban de persoane</p> <p>4. Inexistența parcărilor amenajate</p> <p>5. Lățime mică a drumurilor;</p> <p>6. Imposibilitatea accesării fondurilor de dezvoltare rurală pentru localitățile</p>

<p>4. Numărul mașinilor înmatriculate în Sântana este în descreștere.</p> <p>5. Orașul se află la distanțe relativ mici față de centre urbane de la nivel județean, regional și Național.</p>	<p>aparținătoare, UAT –ul fiind declarat oraș</p> <p>7. Imposibilitatea de a finanța direct rețeaua de drumuri orășenești</p>
<p>Oportunități</p>	<p>Amenințări</p>
<p>1. Realizarea investițiilor în transport public urban, mijloace de transport electrice</p> <p>2. Realizarea investițiilor în benzi de biciclete</p> <p>3. Existența fondurilor europene/ naționale de finanțare a diferitelor obiective de transport, chiar dacă obiectivele sunt reduse comparativ cu perioada anterioară</p>	<p>1. Nemodernizarea rapidă a rețelei de drumuri poate influența negativ conectivitatea între zonele intens populate și alți poli de atracție pentru deplasări</p> <p>2. Dezvoltarea accelerată și necontrolată a transporturilor rutiere</p> <p>3. Degradarea exponențială a mediului urban;</p>

3.8. Echiparea tehnico-edilitară

Alimentarea cu apă și canalizarea

În epoca contemporană, este crucial ca fiecare oraș să ofere acces la utilitățile de bază pentru cât mai mulți locuitori. Astfel, autoritățile depun eforturi constante pentru reabilitarea, extinderea și chiar construirea infrastructurii de utilități.

Alimentarea cu apă

Conform Institutului Național de Statistică, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile este de 79,4 km la nivelul anului 2022, situație menținută încă din 2018. Procentul de acoperire cu rețele de distribuție a apei potabile este de 100%. Există părți din rețea care trebuie înlocuite ca urmare a uzurii fizice și morale. În concordanță cu SDL orașului Sântana, autoritatea locală are în curs de elaborare a studiului de fezabilitate pentru anumite străzi din oraș pe care se va introduce rețeaua de apă pe o lungime de 15,6 km.

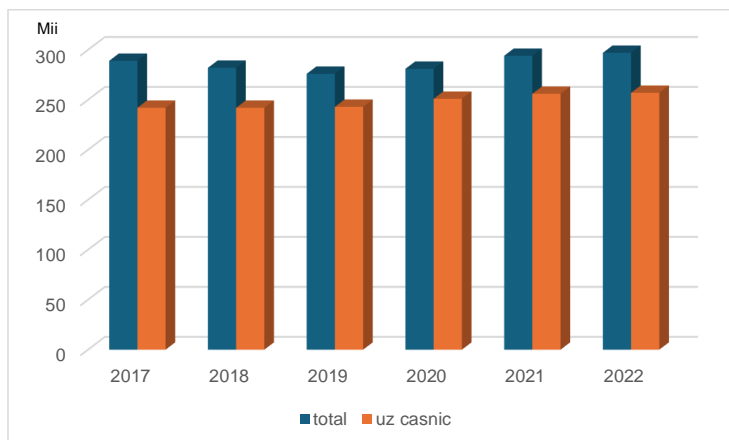
La nivelul Masterplanului al infrastructurii de apă și apă uzată al Județului Arad, actualizat în 2023, este subliniată situația alimentării cu apă în funcție de suprafața străzilor din Sântana și localitatea componentă:

Localități	Lungime totală strazi (km)	Situație existentă	Conformare		Observații
			2013	2020	
Sântana	60	Sursă- sistemul Arad, aducțiune 5,6 km. Rețea 47 km. 1 STA	Da		Realizare castel de apă pentru alimentare localități Sântana și Caporal Alexa
Caporal Alexa	12	Nu are sistem de alimentare cu apă		Da	Realizare aducțiune de la Sântana 5 km; realizare rețea 9.0 km

Inclusiv localități ca Olari, Sinteia Mică sunt alimentate prin Sântana.

Dacă analizăm capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile din orașul Sântana se poate observa ca la nivelul anului 2010, aceasta are o valoare de 4.800 mc/ zi. Anii următori nu sunt raportați la INS. Prin aceste rețele, sunt distribuite către consumatori 297 mii mc apă potabilă, din care pentru uz casnic 257 mii mc apă potabilă la nivelul anului 2022.

Figura 41. Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor

Sursa: INS

Orașul Sântana, prin Marterplanul județean de apă, prin indicatorii cheie de performanță pentru sistemele de alimentare cu apă, își propune la nivelul anului în curs, ca toată populația să fie deservită și contorizată în funcție de consumul de apă. De asemenea, pentru localitatea Caporal Alexa, se urmărește aceleași ținte.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad s-a constituit în scopul reglementării, înființării, organizării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia. Orașul Sântana este membru al asociației, alături de alți 40 membrii. Operatorul regional este S.C. Compania de Apă Arad S.A.

Compania de apă Arad în calitate de operator regional asigură gestiunea serviciului de apă și apă reziduală pentru localitățile situate pe două bazine hidrografice: bazinul Mureș respectiv bazinul Crișuri. Secția 1 – bazinul Mureș operează serviciul pentru orașul Sântana.

Un indicator important este Densitatea rețelei de apă calculată ca raport între dimensiunea rețelei de conducte de apă măsurată în km, și suprafața totală a UAT-ului măsurată în kmp. Astfel,

orașul Sântana, în 2018, are o densitate a rețelei de apă de 0,74 km/km², fiind a unsprezecea localitate din cele 78 ale județului Arad cea mai mare densitate.

În prezent există în derulare proiecte pentru realizare/extinderea sistemelor de alimentare cu apă la nivelul județului, inclusiv pentru Sântana, ca parte a unor proiecte implementate la nivel județean, proiecte finanțate POS Mediu, HG 577/1997, OG 7/2006 sau Bugetul local.

Canalizarea

Canalizarea și sistemul de epurare a apelor uzate lucrează împreună pentru a asigura colectarea eficientă și tratarea adecvată a apelor uzate înainte de a fi reintroduse în mediul înconjurător sau folosite în alte scopuri, cum ar fi irigația sau alte activități care necesită apă de calitate. Acest proces este esențial pentru a preveni poluarea mediului și pentru a proteja sănătatea publică.

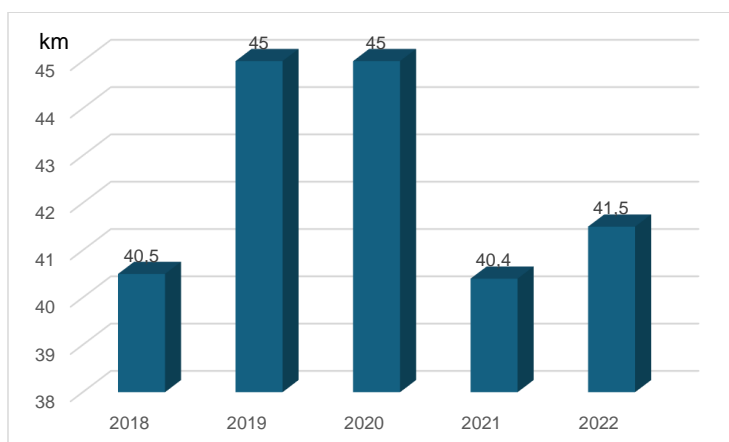
- Colectarea apelor uzate: Canalizarea este responsabilă pentru colectarea apelor uzate de la gospodăria, industrie și alte surse și pentru transportul acestora către stațiile de epurare. Apele uzate colectate prin rețeaua de canalizare conțin diverse substanțe, inclusiv reziduuri de la gospodăria (ex. apă uzată de la chiuvete, toalete) și reziduuri industriale.
- Transportul la stațiile de epurare: Apa uzată colectată prin sistemul de canalizare este transportată către stațiile de epurare folosind rețele de conducte subterane sau canale deschise. Această fază asigură aducerea apei uzate într-un loc centralizat unde poate fi supusă proceselor de epurare.
- Epurarea apelor uzate: Sistemul de epurare a apelor uzate este responsabil pentru tratarea și curățarea apei uzate colectate. Astfel, diverse procese fizice, chimice și biologice sunt utilizate pentru a îndepărta impuritățile și contaminanții din apă. Acest lucru include eliminarea materiilor suspendate, a substanțelor chimice nocive și a organismelor patogene. După această etapă, apa este adesea suficient de curată pentru a fi deversată în mediul înconjurător sau poate fi reciclată pentru diverse scopuri.

În ceea ce privesc informațiile furnizate de INS, lungimea totală simplă a conductelor de canalizare²⁷ înregistrată în 2022 este de 41,5 km. Dacă analiză evoluția pe 5 ani, se poate observa

²⁷ Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare reprezintă lungimea canalelor (tuburilor) prin care se colectează și se evacuează apele reziduale (menajere, industriale, etc.) și a celor provenite din precipitații de pe teritoriul localității cu canalizare publică, începând de la cminele de racordare a cladirilor cu instalatii de canalizare si pana la punctul de deversare a apelor reziduale intr-un emisar natural. Se includ atat retelele de canalizare (de serviciu) cat si canalele

că lungimea conductelor de canalizare a variat crescând la 45 km în perioada 2019-2020, ca apoi să se reducă la 40,4 km în 2021. Aceasta demonstrează că au fost proiecte de investiții care au dezafectat pentru o perioadă limitată o parte din conducte.

Figura 42. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare

Sursa: INS

În domeniul apei uzate, există o stație de epurare locală la Sântana. Transportul apei de la captare până la rezervoarele de înmagazinare se realizează prin aducțiuni, având diametrul $D_n = 200$ mm, lungimea totală $L = 5,6$ km, material PEID și debitul instalat care acoperă 100% din cerințele de transport.

Masterplanul al infrastructurii de apă și apă uzată al Județului Arad menționează Clusterul nr 4 – Sântana privind apele uzate. Sântana dispune de o rețea canalizare de 7 km, construită în anii 1970, și reabilitată în ultimii ani, precum și 49 km rețea de canalizare nou realizată prin POS MEDIU I. De asemenea, tot prin proiectul POS MEDIU I, au fost prevăzute lucrări de reabilitare și extindere a SEAU existentă pentru epurare avansată, care va putea prelua în viitor și localitățile adiacente Caporal Alexa și Olari (având capacitatea de 15.000 l.e.). Localitatea Caporal Alexa și satul învecinat Olari (comuna Olari) nu dispun de rețele colectoare. În satele adiacente Caporal

colectoare principale și secundare. În cazul în care conductele sunt așezate în mai multe rânduri pe aceeași stradă, se consideră lungimea lor totală.

Alexa și Olari se vor prevedea rețele colectoare, iar apele uzate vor fi transferate către nouă SEAU regională la Sântana.

La nivelul Masterplanului al infrastructurii de apă și apă uzată al Județului Arad este subliniată situația canalizării în funcție de suprafața străzilor din Sântana și localitatea componentă:

Localități	Lungime totală strazi (km)	Situație existentă	Conformare		Observații
			2013	>2025	
Sântana	60	56 km rețea colectoare și SEAU pentru 15000 l.e.	Da		Satisfăcător
Caporal Alexa	12	Fără rețea colectoare		Da	Rețea colectoare nouă 10.0 km, 1 SP și transfer (4.0 km) către SEAU Sântana

Din punct de vedere al infrastructurii de canalizare, în județul Arad există 35 clustere, printre care și Clusterul Sântana. Acesta acoperă 3 localități: Sântana, Caporal Alexa și Olari. În conformitate cu Masterplanul al infrastructurii de apă și apă uzată al Județului Arad, „Sântana este deservită de un sistem separativ de canalizare colectând apele uzate de la aproximativ 500 de locuitori împreună cu o stație de epurare. Rețeaua de canalizare în aglomerarea Sântana are o lungime totală de 7.10 Km din Beton, Bazalt, Ceramică și PVC cu diametre cuprinse între 150 – 400 mm. Se menționează că lungimea totală a străzilor este în jur de 70 km. Aglomerările Caporal Alexa și Olari nu dispun de un sistem de canalizare centralizat.”

Stația de epurare Sântana a fost proiectată pentru un debit maxim de $Q = 210 \text{ m}^3/\text{h}$, dar funcționează la parametrii reduși. Aceasta este formată din:

- stație de pompare cu 1 unitate, $1 \times 210 \text{ m}^3/\text{h}$,
- 2 grătare rare, cu curățire manuală,
- 2 bazine de aerare,
- 1 pompa nămol,
- decantor secundar 400 m^3 , prevăzut cu un buzunar pentru nămol,

- 2 paturi nămol de 250 m² fiecare.

Eliminarea nămolurilor se realizează prin platforma de uscare a nămolurilor în suprafață de 540 m².

În prezent sunt în derulare câteva lucrări în Sântana, ca parte a proiectelor județene - „Extinderea și reabilitarea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare în localitățile Curtici, Macea și Sântana” și „Stații de Epurare Noi în Curtici și Sântana și colector de transfer ape uzate aferent”

SDL Sântana considera că lungimea străzilor fără canalizare menajeră este de 22,45 km, introducerea integrală a rețelei de canalizare menajeră urmând să se realizeze prin etapizare anuală.

Alimentarea cu gaze naturale

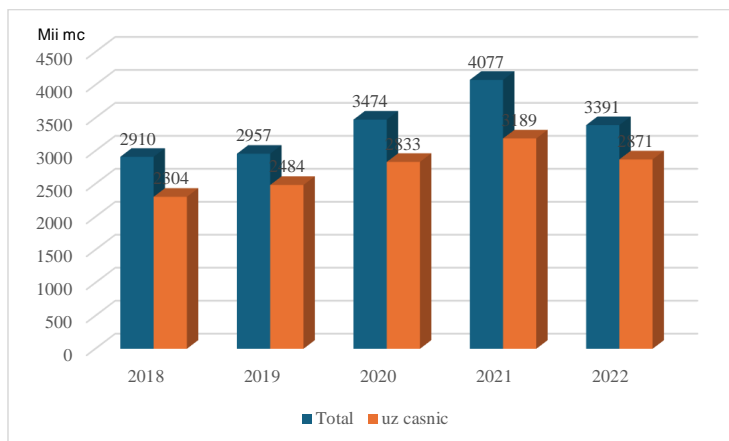
Teritoriul județului Arad dispune de resurse naturale de gaze asociate din câmpurile petrolifere. O parte din acestea sunt situate în N-V județului, respectiv Zădăreni, Pecica și Sântana – Petrol. Acestea furnizează gaze Sistemului Național de Transport și Distribuție Gaze, care traversează teritoriul județului prin magistrala de transport gaze pe direcția N-S: județul Bihor-județul Arad-județul Timiș.

În prezent sunt numeroase localități din județul Arad în care au fost înființate distribuții de gaze. Astfel, a fost înființată compania EoN Gaz Distribuție S.A. pentru localitățile Arad, Chișineu – Criș, Nădlac, Pecica, Sântana, Fântânele, Livada, Vladimirescu, Zădă.

La nivelul orașului Sântana, conform INS, în anul 2022, lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor este de 86 km, în creștere în comparație cu anul 2021 cu 7 km și în scădere față cu anul 2018, când lungimea conductei de gaze era de 86,5 km.

În 2022, prin conductele existente se distribuie 3.391 mii mc gaze, în scădere față de 2020 cu 17%. Din această cantitate, în 2022, 84,66% este dedicată uzului casnic, în scădere în comparație cu anul anterior, dar numai cu 10%.

Figura 43. Gaze naturale distribuite în Sântana

Sursa: INS

Un indicator important este densitatea rețelei de gaze naturale, calculată ca raport între dimensiunea rețelei de gaze naturale măsurată în km, și suprafața totală a UAT-ului măsurată în kmp. Astfel, orașul Sântana, în 2018, are o densitate a rețelei de gaze naturale de 0,81 km/km² ²⁸, fiind a treia cea mai mare densitate la nivelul județului Arad, după municipiul Arad și Livada.

În conformitate cu informațiile din SDL, orașul Sântana are în acest moment finalizat studiul de fezabilitate pentru o lungime de 16,6 km de străzi unde urmează să se treacă la etapa de execuție a introducerii rețelei de gaze naturale.

Alimentarea cu energie electrică și termică

Rețelele electrice aeriene din orașul Sântana sunt realizate din cablu de aluminiu, montate pe stâlpi de beton. Deși alimentarea cu energie electrică este stabilă și nu sunt probleme semnificative legate de furnizarea energiei electrice către populație, există necesitatea unor investiții în refacerea rețelei de distribuție, care este învechită și depășită moral și fizic.

Chiar dacă întreaga populație a orașului este conectată la rețeaua de energie electrică, este imperios necesar să se efectueze investiții pentru modernizarea acestei rețele, având în vedere că

²⁸ <https://citadini.ro/baza-de-date-urbane/>

infrastructura existentă este depășită și necesită actualizări pentru a răspunde cerințelor actuale și viitoare ale comunității.

Este important de menționat că această problemă a fost amânată în trecut din lipsa fondurilor nerambursabile disponibile pentru investiții în acest domeniu în perioadele anterioare de programare. Cu toate acestea, este esențial să se găsească soluții pentru modernizarea și îmbunătățirea rețelei electrice în viitorul apropiat, pentru a asigura un serviciu electric fiabil și de calitate pentru locuitorii orașului Sântana.

Rețeaua de iluminat public

Lungimea totală străzilor/ drumurilor/ aleilor echipate cu sisteme de iluminat public, la nivelul anului 2018, însumează 58,4 km acoperind **XX%** din necesarul orașului Sântana, în conformitate cu informațiile furnizate de platforma <https://citadini.ro/baza-de-date-urbane/>. Investițiilor următoare ar trebui să extindă rețeaua de iluminat public cu **XX** km și să modernizeze o mare parte din cea existentă ca urmare a uzurii fizice și morale care îi reduce randamentul.

Rețeaua electrică funcțională se întinde pe o lungime de 77,46 km, conform informațiilor furnizate de SDL. În prezent, iluminatul în orașul Sântana se realizează prin corpuri cu vapori de sodiu. În vederea îmbunătățirii acestei situații, autoritatea locală are de gând să finanțeze prin Agenția pentru Protecția Mediului, documentația de avizare a lucrărilor de intervenție pentru modernizarea corpurilor cu LED și telegestiune.

Salubritatea

Coordonarea sistemului de management al deșeurilor o realizează ADI SIGD ARAD, în colaborare cu patru entități având legături de interconectibilitate între ele:

- Cetățenii orașului care sortează din casă deșeurile în cele 3 categorii și le depozitează adecvat în recipientele destinate fiecărui tip de deșeu;
- RETIM Ecologic Service SA- care colectează deșeurile, păstrându-le separat cum le sortează cetățenii și le transportă în stația de sortare.
- RECONS - operează stația de sortare, realizând sortarea deșeurilor în vederea transportului deșeurilor reciclabile către reciclatori și a celor nereciclabile la depozitare;
- FCC - operează deopotrivă stația de compostare cât și depozitul, realizând compostarea/depozitarea deșeurilor.

La nivelul orașului Sântana, există un punct de colectare al deșeurilor de tip DEEE, pe strada Mihai Viteazul, nr. FN, care este gestionat de către COLDEMATOM SRL, pe baza autorizației nr 45 din 03.03.2020.

Rețeaua de drumuri locale

Rețeaua de străzi a Orașului Sântana este formată din 81 de străzi, cu o lungime totală de 64,5 km, majoritatea (66% - 56,2 km) de deservire locală, cu o lățime a carosabilului de 4-5 m, și 13% (8,2 km) de județeană și de interes local, în conformitate cu Planul de mobilitate a orașului Sântana. În Figura de mai jos se prezintă rețeaua stradală a Orașului Sântana cu reprezentarea categoriilor de străzi.

Figura 44. Rețeaua stradală a Orașului Sântana

Sursa: Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al orașului Sântana

Din totalul rețelei de străzi din orașul Sântana, 79% sunt asfaltate, ceea ce înseamnă aproximativ 51 de kilometri, iar restul de 21% sunt pietruite. Dintre cei 51 de kilometri de străzi asfaltate, majoritatea sunt străzi de deservire locală, cu o îmbrăcăminte ușoară. În schimb, străzile de deservire județeană, precum DJ791 și DJ792C, au sisteme rutiere dimensionate pentru trafic greu.

Lungimea străzilor orașenești, conform INS, în 2022, este de 78 km, din care modernizate 73 de km. Comparativ cu anul 2018, în 2022, lungimea străzilor a crescut cu 16 km. Din analiza datelor, reiese, că în anul 2022, au fost modernizate cca 16 km de stradă.

Rețelele de comunicații, cablu TV și telefonie

Serviciile poștale sunt asigurate atât de operatorul național Poșta Română prin intermediul Oficiului Poștal Județean cu sediul în Arad, cât și de operatori privați de servicii de poștă (Cargus Curier, Fancourier, Urgent Curier și alții), prezenți și ei cu sucursale în județul Arad.

Județul Arad este străbătut de o rețea amplă de telecomunicații, municipiul Arad fiind un nod important în rețeaua națională și internațională, magistrale de fibre optice fiind Timișoara – Arad – Oradea și Arad – Nădlac – Ungaria.

În oraș există și rețea aeriană de cablu TV, montată tot pe stâlpii rețelei electrice de joasă tensiune pentru distribuția semnalului TV. Rețeaua de internet și semnalul de telefonie mobilă acoperă întreaga suprafață a orașului.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none">1. Drumuri asfaltate și modernizate2. Infrastructura de iluminat ce acoperă orașul în procent de 100%;3. Existența surselor de apă potabilă.4. Suprafața mare a drumurilor modernizate5. Acoperirea serviciilor de telefonie mobilă este foarte bună6. beneficiază de rețeaua de distribuție a gazelor naturale- a treia cea mai mare densitate la nivelul județului Arad;	<ol style="list-style-type: none">1. Interesul scăzut al agenților economici în protecția mediului înconjurător și în recuperarea și refolosirea ambalajelor;2. Rețea de energie electrică slab dezvoltată;3. Rețea de preluare a apelor uzate slab dezvoltată;4. Rețea de gaz ce necesită îmbunătățiri;5. Producerea de energie din resurse regenerabile inexistente;6. Localitatea componentă nu beneficiază de rețea dezvoltată de utilități
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none">1. Sporirea confortului populației;	<ol style="list-style-type: none">1. Insuficiență bugetară

<p>4. Finanțarea rețelelor de utilități publice;</p> <p>5. Creșterea populației;</p> <p>2. Atragerea investițiilor in infrastructura si dezvoltarea orașului;</p> <p>3. existența fondurilor europene/ naționale de finanțare a diferitelor tipuri de utilități publice,</p>	<p>2. Reticiența locuitorilor față de branșarea/ racordarea la serviciile de alimentare cu apă și canalizare;</p>
--	---

3.9. Servicii publice

Serviciile publice precum educația, serviciile sociale și sănătatea sunt vitale pentru dezvoltarea orașului Sântana, deoarece investițiile în aceste domenii creează o forță de muncă educată și sănătoasă, esențială pentru inovare și creștere economică. Ele contribuie la reducerea inegalităților sociale și la îmbunătățirea calității vieții, oferind acces echitabil la oportunități și facilități pentru toți locuitorii. Mai mult, serviciile publice eficiente în aceste domenii atrag și mențin populația activă și talentată în oraș, consolidându-i astfel potențialul de dezvoltare pe termen lung.

Sistemul educațional

În orașul Sântana structura educațională este compusă din șapte structuri educaționale pe toate nivelurile: grădiniță, școală și liceu. Astfel, în oraș există trei grădinițe, trei școli și un liceu.

Orașul Sântana are o încărcare istorică în ceea ce înseamnă introducerea școlii în comunitate. Astfel, conform spuse de scriitorul dr. Dan Roman „primul nucleu al școlii din Sântana datează din anul 1751, când au venit dascăli piariști pentru instruirea fiilor de nobili. În 1772, la gimnaziul din Sântana se înființează clasele a IV-a și a V-a ale cursului superior, limba de predare fiind latina. În 1919 se înființează Gimnaziul Român în Sântana.”.

În prezent, structura sistemului educațional din Sântana este structurat în două unități de învățământ: Școala Generală nr.2 Sântana și Liceul Tehnologic „Ștefan Hell”. La nivelul orașului nu există creșă, ceea ce demonstrează că acest segment de copii, între 0-3 ani, nu beneficiază de suport educațional.

Școala Gimnazială Sântana – are o vechime de peste 150 ani. Bibliografia școlii este prezentată în lucrarea ‘Școala Generala Nr. 2 Sântana între trecut, prezent și viitor’ de Cret Ioan Nicolae publicată în cadrul Editurii Ștef, în anul 2017. Școala funcționează din septembrie 2010 ca instituție cu personalitate juridică având următoarele structuri: Grădinița cu program prelungit numărul 2, Grădinița cu program normal Caporal Alexa, Școala Generală "Ștefan Augustin Doinaș" și Școala Generală nr.2 Sântana.

Școala a finalizat multe proiecte și încă are în implementare proiecte pentru a susține activitatea școlară și copii, în special cei de etnie romă, cu scopul de a reduce abandonul școlar prin diferite facilități. Printre proiectele implementate se pot enumera: FII AS ÎN PNRAS (PNRR), Profesionalizarea carierei didactice – PROF, Programul Spații Verzi, proiectul „Natura în casa

ei”, Proiect Educațional Concurs-Expoziție de Creație Domeniul Cultural-Artistic Ediția A IV-A – 2014 nivelul: preșcolar, primar, Proiect Joc și Joacă (POCU), „AI CARTE, AI PARTE”, Proiectul IT Access for Inclusion finanțat de Consiliul Europei Copii sunt compensați pentru a veni la școală folosind diferite pârgii (rechizite, excursii, burse sociale), mai ales că peste 50% sunt copii de etnie romă.

Școala a făcut parte din Programul pilot al primăriei de acordare a unui suport alimentar până la 31 decembrie 2023 pentru cei peste 450 de preșcolari și elevi ai săi.

În vederea sprijinirii copiilor cu anumite deficiențe, școala are logoped și doi profesori remediali. În viitorul apropiat, școala ar trebui să extindă organigrama cu o nouă poziție de mediator pentru populația romă pentru a reduce cât mai mult abandonul școlar, în special în rândul fetelor romă care se căsătoresc foarte devreme.

În sprijinul copiilor, școala deține un cabinet medical în cadrul căruia lucrează două asistente care acoperă entitățile din orașul Sântana și, la nevoie, acoperă și entitățile din localitatea Caporal Alexa.

Nu există activități extra curriculare în școală, dar, la nivelul ciclului primar, există școală după școală, pentru 2 ore zilnice.

- Școala Gimnazială nr 2 Sântana funcționează în 2 corpuri de clădire – clădirea principală și clădirea secundară cu 3 clase primare și sala de sport. Clădirile necesită investiții în reabilitare, precum și dotări conexe privind digitalizarea școlii și nu numai. Curtea școlii din corpul secundar ar trebui amenajată cu loc de joacă pentru copii
- Grădinița cu program prelungit numărul 2 include 3 grupe. Clădirea necesită renovare. Clasele sunt dotate.
- Grădinița cu program normal Caporal Alexa include 2 grupe. Clădirea necesită renovare, fiind într-o stare avansată de degradare, racordarea la încălzirea centralizată (încălzirea este pe lemne). Amenajarea spațiului de joacă în curtea școlii este o necesitate. În grădiniță își desfășoară activitatea clasa pregătitoare, din lipsa de spațiu în cadrul școlii.
- Școala Gimnazială Augustin Doinaș este localizată în localitatea Caporal Alexa, fiind localitate componentă a orașului Sântana. Această școală este una din cele mai vechi școli din județul Arad -1778, purtând numele scriitorului arădean Augustin Doinaș din 2005. Școala are 4 grupe primare și 5 gimnaziale. Clădirea necesită extindere,

reabilitare, modernizare, precum și dotarea aferentă. O sală de sport ar fi util de realizat pentru activitățile sportive ale copiilor. Curtea școlii trebuie amenajată fiind pietriș. De asemenea, clasele de clasă trebuie dotate.

Școala gimnazială nr 2. Are o structură pe clase menținută în ultimii patru ani, cu o singură diferență, în anul școlar 2024-2025, Școala gimnazială Sântana și-a mărit capacitatea cu o clasă. Dacă per ansamblu numărul de clase a rămas același, în anul 2023, Grădinița pp nr 2 Sântana și-a redus capacitatea cu 2 clase, iar Școala gimnazială ”Ștefan Augustin Doinaș” Caporal Alexa și-a mărit capacitatea cu două clase.

Tabel 12. Situația claselor în Școala gimnazială nr. 2

Unități de învățământ	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
Școala gimnazială Sântana	16	16	16	17
Grădinița pp nr 2 Sântana	9	9	7	7
Școala gimnazială ”Ștefan Augustin Doinaș” Caporal Alexa	7	7	9	9
Grădinița pn Caporal Alexa	2	2	2	2
Total	34	34	34	35

Sursa: Școala Gimnazială nr 2.

Fiind o școală în care peste 50% din copii sunt de etnie romă și abandonul școlar trebuia să fie accentuat, se poate remarca faptul că numărul de copii înscriși se menține oarecum constant pe cei patru ani analizați.

Tabel 13. Situația copiilor în Școala gimnazială nr. 2

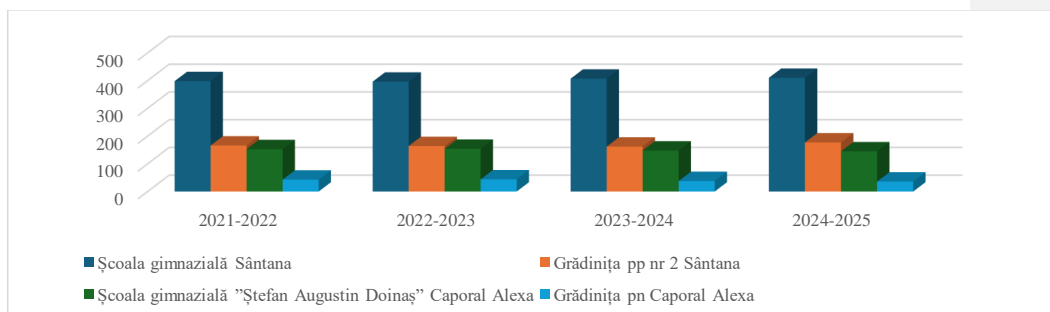
Unități de învățământ	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
Școala gimnazială Sântana	398	396	407	410
Grădinița pp nr 2 Sântana	166	164	162	177
Școala gimnazială ”Ștefan Augustin Doinaș” Caporal Alexa	153	154	148	145

Grădinița pn Caporal Alexa	43	44	38	36
Total	760	758	755	768

Sursa: Școala Gimnazială nr 2.

Atât din tabel, cât și din graficul de mai jos, reiese că la nivelul școlii gimnaziale Sântana și Grădinița pp nr 2 Sântana, numărul de copii a crescut în ultimii ani, în timp ce la Școala gimnazială ”Ștefan Augustin Doinaș” Caporal Alexa și Grădinița pn Caporal Alexa, acesta s-a redus.

Figura 45. Situația copiilor în Școala gimnazială nr. 2

Sursa: Școala Gimnazială nr 2.

Liceul Tehnologic „Ștefan Hell” Sântana are o istorie educațională vastă, ce poate concura cu orice școală menționată în istoria României. Numele liceului provine de la Ștefan Hell laureat al premiului Nobel pentru chimie în 2014. În 2023, Liceul Tehnologic „Ștefan Hell” a devenit partener al C.N.R. UNESCO, membră ASP-NET UNESCO, statut validat până la finalul anului școlar 2025-2026.

Serviciile oferite în cadrul structurii educaționale sunt variate de la activități instructiv – educative, stagii de pregătire practică la agenții economici locali și europeni prin proiecte Erasmus+, la cabinete medicale (de asistență psihopedagogică, stomatologic, logopedic, de asistență medicală generală), la activități practice în atelierele școală, internat și cantină și la club pentru activități școlare și extrașcolare. Toate clasele funcționează ca formă de învățământ zi și numai în schimbul de dimineață.

La nivelul liceului nu există programe extracuriculare pentru copii, cum ar fi școală după școală sau cluburi. De asemenea, nu există programe dedicate alimentației copiilor, cu excepția grădiniței cu program prelungit.

Liceul Tehnologic „Ștefan Hell” Sântana nu se confruntă cu efectul abandonului școlar. Într-adevăr, la nivelul absențelor sunt copii cu multe absențe, dar nu abandonează școala.

Liceul cuprinde trei unități de învățământ, care sunt împărțite în șapte locații, majoritatea fiind localizate în centru, dar sunt și două locații care se află la distanță semnificativă față de centrul orașului:

- Liceul Tehnologic „Ștefan Hell” Sântana, cu personalitate juridică
 - Școala Generală „Sfânta Ana”, ca structură
 - Grădinița Program Prelungit Nr. 1, ca structură.
-
- Liceul Tehnologic Ștefan Hell – are o istorie încă din 1961, când s-a înființat în Sântana Școala profesională de mecanici agricoli. Ulterior, din 1974 școala profesională s-a transformat în liceu Liceul Agroindustrial Sântana – având clase de liceu cu profil agricol, beneficiind de o nouă clădire. Școala agricolă din Sântana a purtat de-a lungul timpului mai multe denumiri: Școala de mecanici agricoli Sântana, Liceul Agroindustrial Sântana, Grup Școlar Agricol Sântana, Grupul Școlar Sântana, Liceul Tehnologic Sântana și, în prezent, din 2015, Liceul Tehnologic Ștefan Hell Sântana.

Specializările pe care le oferă liceul sunt: tehnician în activități economice; tehnician mecanic pentru întreținere și reparații; științe sociale. În cadrul liceului funcționează și o școală profesională de 3 ani cu specializarea de mecanică auto, o specializare foarte căutată în zonă unde se află localizate foarte multe companii din industria automotive.

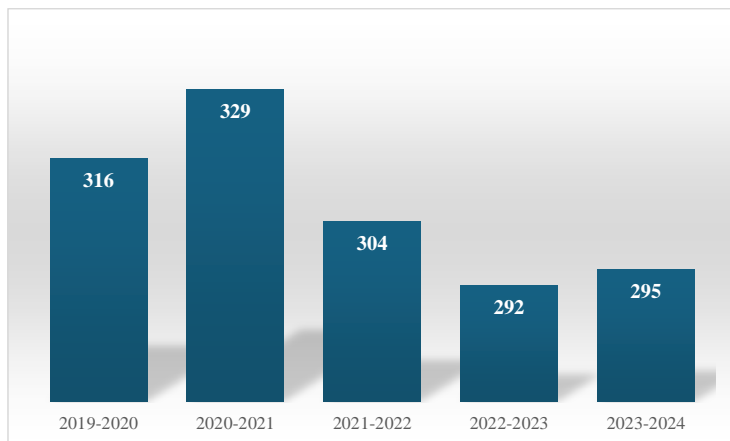
Activitățile liceului se desfășoară în două clădiri, care necesită a fi reabilitate. Una din clădiri va începe reabilitarea în cursul anului 2024. Această reabilitare ar trebui completată cu amenajarea curții interioare și a amenajării a câtorva locuri de parcare și biciclete, acolo unde este nevoie. La nivel de dotări, liceul ar trebui digitalizat la nivel de clasă, precum și dotarea laboratoarelor.

Liceul Tehnologic „Ștefan Hell” Sântana școlarizează elevi din orașul Sântana, Olari, Caporal Alexa, Zărand, Pâncota și elevi veniți din alte județe. La nivelul liceului, există un

internat, dar nu este funcțional, neexistând cereri în acest sens. Primăriile asigură transportul necesar pentru transportul copiilor.

Din perspectiva structurii de învățământ pentru anul școlar 2023-2024, profilul tehnic al liceului conține 14 clase, din care școala profesională deține 2 clase, cu un număr de copii de 295, în creștere cu 3 coii comparativ cu anul școlar anterior. În anul școlar 2022-2023, numărul de elevi este în scădere cu 3,95% față de anul anterior. Dacă anul 2020-2021 a fost un an de apogeu (329 elevi), următorii doi ani numărul de elevi din liceu s-a redus cu până la 11,25%, ajungând în prezent la 295 elevi.

Figura 46. Numărul elevilor școlarizați în Liceul Tehnologic Ștefan Hell

Sursa: Plan de acțiune - Liceul Tehnologic Ștefan Hell

Sistemul de învățământ este conform curriculei educaționale, dotările claselor sunt corespunzătoare desfășurării activităților didactice, cu excepția digitalizării care lipsește la nivelul tuturor claselor, majoritatea profesorilor sunt titulari, dar gradul de promovabilitate a examenului la bacalaureat este de cca 50%.

La nivelul liceului există parteneriate încheiate cu mediul de afaceri din Sântana pentru practica copiilor pe parcursul anilor de școlarizare. Ulterior, anumite firme selectează absolvenți și le oferă un loc de muncă.

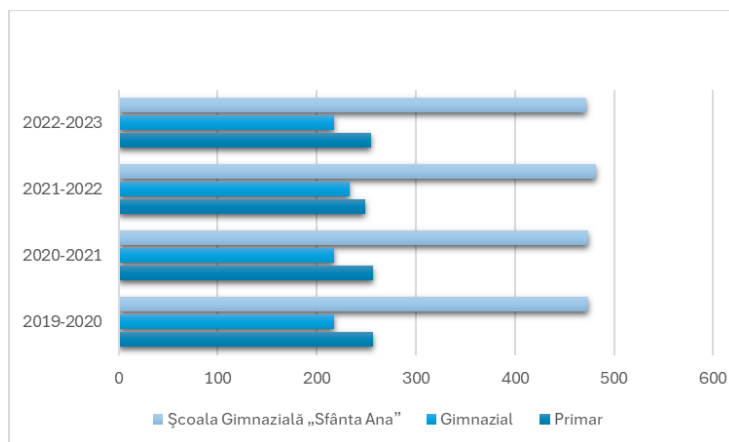
- Școala Generală Sfânta Ana – are o vechime de peste 250 ani (1736). În școală funcționează două secții una de limba română și una de limba germană, totalizând 700 de elevi împărțiți

în 31 clase. Secția română este formată din 19 clase tradiționale și 4 clase cu predare intensivă a limbii engleze (cls V-VIII), iar secția germană cu 8 clase. Școala Gimnazială Sfânta Ana este dotată la standarde europene, combinând educația tradițională cu cea tehnologică.

Școala a participat la numeroase proiecte, printre care putem enumera: Proiect multilateral Comenius „Seven Countries, eight stories” (2009-2011), Proiectul Tradițional Socrates „Grija școlilor europene pentru păstrarea rezervației biosferei Delta Dunării”; Spring Day in Europe, Proiectul educativ „Character First”, Proiectul Eco-Sântana, Pomul demai – MAIBAUMFEST, Susținerea tradițiilor interculturale, Grupul cultural Maria-Madchen aus Sanktanna, Cupa Tinerilor speranțe.

Activitățile școlii se desfășoară în mai multe clădiri. Două dintre clădiri au fost reabilitate. Această reabilitare ar trebui completată cu amenajarea curțiilor interioare și a amenajării a câtorva locuri de parcare și biciclete, acolo unde este nevoie. La nivel de dotări, școala ar trebui digitalizată la nivel de clasă, precum și dotarea laboratoarelor.

Figura 47. Numărul elevilor școlarizați în Școala Generală Sfânta Ana

Sursa: Plan de acțiune - Liceul Tehnologic Ștefan Hell

Din analiza numărului de elevi pe perioada 2019-2023, reiese că aceasta se menține constantă cu mici variații de $\pm 7\%$. În realitate, trei ani de școlarizare din patru, au fost constanți,

excepție numai anul 2021-2022, când numărul de elevi s-a redus cu 3,2% la ciclul primar și în detrimentul ciclului gimnazial care a crescut.

Tabel 14. Numărul elevilor școlarizați în Școala Generală Sfânta Ana

Școala Gimnazială „Sfânta Ana”	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Primar	257	257	249	255	275
Gimnazial	217	217	233	217	212
Total	474	474	482	472	486

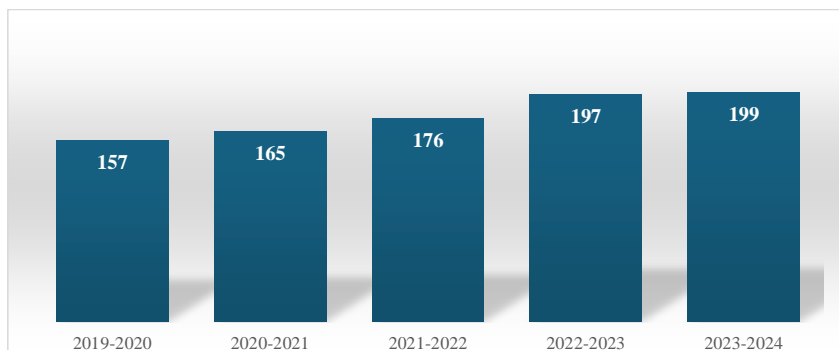
Sursa: Plan de acțiune - Liceul Tehnologic Ștefan Hell, informații Liceu

Dacă analiza și situația anului școlar 2023-2024, numărul copiilor școlarizați este în creștere cu cca 3%, ca urmare a majorării cu o clasă a ciclului primar.

- **Grădinița numărul 1** cu program prelungit are preșcolarii cuprinși în două secții, română (6 grupe) și germană (cu 2 grupe), cu 5 grupe de program normal și 3 grupe de program prelungit.

Activitățile grădiniței se desfășoară într-o clădire nouă, dotată la standarde europene. Această reabilitare ar trebui completată cu amenajarea curțiilor interioare și a amenajării a câtorva locuri de parcare și biciclete, acolo unde este nevoie.

Figura 48. Numărul preșcolarilor școlarizați în Grădinița numărul 1 cu program prelungit

Sursa: Plan de acțiune - Liceul Tehnologic Ștefan Hell, informații Liceu

Din analiza figurii anterioare, se poate observa că numărul preșcolarilor este în creștere de la un an la altul. Astfel, în anul școlar 2022-2023, a înregistrat o creștere de cca 12% a numărului de preșcolari comparativ cu anul școlar anterior, iar în anul școlar 2023-2024, numărul de copii a crescut cu 2 preșcolari (1%).

Liceul dispune de două săli de sport: una din ele este la standarde europene, iar una necesită reabilitare.

Fiind o locație disipită, formată din șapte clădiri, se propune a se crea un campus educațional care înglobeze toate aceste structuri.

În completarea sistemului educațional din cele două structuri de învățământ, se adaugă și Clubul copiilor din Sântană, care funcționează sub patronajul Palatul copiilor din Arad, unde funcționează mai multe secții de activități (judo, dans popular, cultura și civilizație, engleză, creație literară). Locația clubului este a primăriei, fiind în aceeași clădire cu biblioteca orașenească Ștefan Augustin Doinaș.

Concluzii

Unitățile de învățământ sunt amplasate în marea lor majoritate adiacent zonei centrale și în zonele cu densitate mare de populație, dar sunt localizate și la distanțe semnificative față de centrul orașului.

Nevoia cadrelor didactice este satisfăcută, în general, de titularii care își desfășoară activitatea în unitățile de învățământ din oraș.

Majoritatea instituțiilor școlare se confruntă cu necesitatea unor renovări, dotări cu mobilier, digitalizarea claselor, asigurarea utilităților de bază și îmbunătățirea resurselor didactice disponibile. De asemenea, pentru dezvoltarea activităților didactice se propune realizarea de locuri de joacă, de relaxare în cadrul unităților de învățământ sau în vecinătatea acestora. Pentru promovarea mișcării și reducerea obezității trebuie asigurate spații adecvate – săli de sport și terenuri sportive - în cadrul unităților. Dezvoltarea infrastructurii și a facilităților asociate învățământului profesional și celui primar reprezintă instrumente esențiale pentru a transforma forța de muncă agricolă într-o forță de muncă non-agricolă.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existența în oraș a 2 unități școlare, care cuprinde toate categoriile structurale: grădiniță, școală, liceu; 2. Management școlar adecvat în unitățile de învățământ public; 3. Implementarea programelor de integrare a copiilor de alte etnii în unitățile învățământului obligatoriu; 4. Participarea, ca beneficiari, în cadrul multor proiecte europene și naționale 5. Rata abandonului școlar în scădere; 6. Investiții realizate în infrastructura școlară; 7. Existența parteneriatelor public-private în procesul educațional și a formării profesionale. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posibilități insuficiente de recreere și dezvoltare extracuriculară în cadrul școlii; 2. Inexistența unui after-school; 3. Inexistența centrelor de formare a adulților; 4. Slaba dotare a laboratoarelor; 5. Lipsa digitalizării la nivelul claselor; 6. Lipsa unor spații adecvate pentru desfășurarea activităților extrașcolare; 7. Rata scăzută de promovabilitate a examenului la bacalaureat.
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existența unor programe comunitare și naționale de asigurare a accesului la educație pentru populațiile dezavantajate și nu numai; 2. Interesul mediului de afaceri pentru forță de muncă pregătită și calificată; 3. Posibilitatea preluării și adaptării metodelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la activitățile didactice; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Buget insuficient alocat învățământului; 2. Lipsa condițiilor atractive pentru cadrele didactice tinere; 3. Lipsa unei baze materiale moderne și adaptată noilor tendințe educaționale, în special ca urmare a lipsei digitalizării în clase; 4. Accentuarea dezinteresului elevilor/studenților față de procesul

4. Posibilitatea preluării modelului de bună practică „After school”, Școală după școală, în special acolo unde există infrastructură;

5. Programe Europene finanțează investiții în educație și în formare profesională.

educațional care poate conduce la formarea unor resurse de muncă dezinteresate și slab pregătite.

Asistență socială

Pornind de la Strategia județeană a serviciilor sociale ale județului Arad 2014-2020 și a Strategiei de dezvoltare locală 2015-2020, orașul Sântana și-a conturat obiectivele urmările ceea ce sunt prefigurate în Planul de acțiune privind serviciile funcționale de la nivelul orașului Sântana. Astfel, putem aminti câteva obiective urmărite:

- Inventarierea persoanelor aflate în situația de sărăcie sau excluziune socială sau fără acte de proprietate
- Identificarea măsurilor optime de protecție socială
- Crearea de mecanisme, instrumente și proceduri de asistență a persoanelor sărace sau în stare de excluziune socială
- Diminuarea numărului persoanelor sărace sau în situația de excluziune socială prin înființarea prin anumite servicii sociale.

Structura care este direct interesată de aceste obiective și urmărește realizarea lor este Direcția Asistență Socială a orașului Sântana, care funcționează în cadrul primăriei. Direcția de asistență socială este instituția publică specializată în administrarea și acordarea beneficiilor de asistență socială și a serviciilor sociale, fără personalitate juridică, înființată și organizată conform Hotărârii 417/08 iunie 2018, a HCL. nr.178/20.11.2018 și a Legii asistenței sociale nr.292/2011/actualizată. Direcția de asistență socială, funcționează cu scopul de a asigura aplicarea politicilor sociale în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială. În aceste condiții, Direcția Asistență Socială este compusă din șase compartimente:

- ✓ Compartiment autorizare tutelară și protecția copilului, intervenții în situații de urgență, de abuz, neglijare, trafic și migrație, repatrieri
- ✓ Compartiment evidența beneficii, asistență socială și incluziune socială
- ✓ Compartiment servicii sociale, monitorizare, asistenți personali, protecție persoane vârstnice și persoane cu dizabilități
- ✓ Compartiment asistență comunitară și asistență unități de învățământ
- ✓ Compartiment marginalizare socială, monitorizare, analiză statistică, indicatori asistență socială și incluziune socială, relații cu asociațiile și fundațiile
- ✓ Compartiment juridic.

Direcția de Asistență Socială a orașului a fost înființată cu scopul de a asigura aplicarea politicilor sociale în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice, precum și a altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială.

Compartimentul asistență comunitară și asistență unități de învățământ, din cadrul DAS, care are rolul de a “presta servicii medicale individuale și la nivelul colectivităților și a presta servicii medicale curative” și pentru instructorii de educație. Astfel, se ocupă de gestionarea a patru cabinete medicale din școală - 2 la grădinițe și 2 la școli, precum și a cabinetului școlar stomatologic, care deservește toate unitățile de învățământ. O atribuție importantă a compartimentului este și gestionarea asistenței comunitare pentru a identifica familiile cu risc medico-social din cadrul comunității, identificarea nevoilor acestora și propunerea de soluții de sprijin a acestora.

În cadrul Direcției de Asistență socială a primăriei Sântana, există un compartiment dedicat persoanelor marginalizate social. În conformitate cu regulamentul de organizare și funcționare a primăriei Sântana, activitățile compartimentului vizează promovarea măsurilor de incluziune socială a romilor, stimularea participării etniei romilor la viața economică, socială, educațională, culturală prin atragerea în programe sectoriale de asistență și dezvoltare comunitară, participarea la implementarea unor proiecte privind etnia roma. Printre serviciile oferite de către acest compartiment, putem enumera:

- ✓ Producerea unei schimbări pozitive în opinia publică în legătură cu etnia romilor pe baza toleranței și solidarității sociale;
- ✓ Crearea de rețele și consolidarea de parteneriate durabile în scopul elaborării proiecte/ programe pe domeniile sectoriale de îmbunătățire a situației romilor și atragerea unor resurse financiare interne sau externe în afara fondurilor de la bugetul de stat sau fonduri de la Uniunea Europeană.
- ✓ Întâlnirii cu persoanele din comunitatea de romi și reprezentanții primăriei în scopul discutării problemelor cu care se confruntă și găsirea de modalități de soluționare;
- ✓ Întâlnirii cu elevii care au finalizat programul „A doua șansa” și informarea acestora cu privire la posibilitatea de a continua școala de meserii sau să depună dosare la AJOFM Arad pentru a beneficia de ajutor de somaj;

- ✓ Solicitarea adeverințelor de venit pentru beneficiarii de ajutor social, alocații de susținere și persoanelor care au solicitat ajutor de încălzire a locuinței;
- ✓ Informarea persoanelor care au solicitat parcele de teren în baza Legii nr. 15 cu privire la actele necesare și parcelele disponibile;
- ✓ Informarea persoanelor în cautare de loc de muncă despre locurile de munca disponibile în județul Arad;
- ✓ Soluționarea diferitelor probleme în cazul întocmirii Cărților de identitate, al certificatelor de naștere, fișe matricole etc

Populația romă este una din cele mai mari comunități din oraș și este concentrată în două locații – la ieșirea din zona Comlăuș și la marginea localității Caporal Alexa, primele 2 străzi. De aceea, este sprijinirea acestora este o parte importantă a activității direcției de Asistență socială. Totodată, trebuie amintit procentul populației în zonele urbane marginalizate în conformitate cu Atlasul zonelor urbane marginalizate din România elaborat de Banca Mondială. La nivelul județului, procentul populației în zonele urbane marginalizate este diferențiat, astfel, se poate menționa că orașul Sântana are un procent de 3,78%, procent destul de îmbucurător după municipiul Arad (2,58%) și orașul Ineu (3,17%), celelalte orașe având procente mult mai mari chiar și de 11%.

Tabel 15. Procentul populației în zone marginalizate și în zone dezavantajate

Oraș	% populație în zone marginalizate	% populație în zone dezavantajate pe locuire	% populație în zone dezavantajate pe ocupare	% populație în zone dezavantajate pe capital uman
Sântana	3,78	2,01	6,31	50,51

Sursa: Banca Mondială - „Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate”

Din analiza tabelului anterior, trebuie luate măsuri pentru a reduce cât mai mult procentele amintite. Astfel, Direcției de asistență socială a orașului, prin planul de acțiune pe care îl elaborează anual, întrevede măsuri de sprijin a populației dezavantajate pe diferite categorii. Cel mai mare procent se află pe partea de capital uman, fiind orașul cu cel mai mare procent la nivelul județului Arad (50,51%). Acest procent este triplu față de media județeană de (17,63%).

În acest context, primăria asigură un mediator sanitar și un mediator referent de etnie romă ce fac parte din comunitate, pentru a identifica și susține satisfacerea nevoilor acestora.

De asemenea, în cadrul Direcției de asistență socială a orașului sunt angajați 108 de asistenți personali care deservește același număr de persoane cu dizabilități. Aceștia sunt completați de cele 66 persoane beneficiare de indemnizație de însoțitor. Trebuie amintiți și ceilalți XX asistenți sociali care își desfășoară activitate în cadrul direcției, care au un rol crucial în sprijinirea indivizilor, familiilor și comunităților în rezolvarea problemelor sociale și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor cu nevoi. Pe lângă cele menționate, conform Raportului de activitate a primarului din 2021, beneficiari ai diverselor nevoi sociale sunt:

- 42 persoane cu handicap grav, în evidență cu plată, prin Asociația nevăzătorilor,
- 86 de persoane cu plata indemnizației de însoțitor prin casa de pensii,
- 59 de familii (127 persoane) beneficiază de ajutor minim garantat,
- 94 persoane beneficiază de ajutor la încălzirea locuinței,
- 20 copii beneficiază de asistență socială în natură, ajutoare alimentare
- 48 familii au beneficiat de alocație de susținere a familiei
- 52 copii cu vârstă de 0-1 an au beneficiat până în luna noiembrie de la lapte praf
- 15 familii beneficiază de etichete pentru grădiniță
- 41 dosare contravenționale pentru muncă în folosul comunității
- 17 ajutoare de urgență aprobate
- 67 copii cu părinți plecați în străinătate
- 4 copii cu tutelă instituită
- 56 copii cu învățământ special
- 95 copii cu încadrare în grad de handicap.

La nivelul Primăriei, o atenție deosebită este acordată furnizării serviciilor sociale. Obiectivul local urmărit de către Direcția de asistență socială - diminuarea numărului persoanelor sărace sau în situația de excluziune socială prin înființarea prin anumite servicii sociale, poate fi realizat prin înființarea unor structuri de furnizare de servicii sociale:

- Centru multifuncțional – servicii de asistență și sprijin la domiciliu pentru persoanele vârstnice și cu handicap
- Centru de consiliere pentru toate categoriile sociale

- Centru de zi pentru minorii din comunitatea de romi
- Centru de zi a cantină socială pentru persoane vârstnice sau/ și persoane dezavantajate social
- Centru de recuperare pentru persoanele cu dizabilități și/ sau a unei unități de îngrijire la domiciliu
- Construirea de locuințe sociale.

La nivelul orașului funcționează și alte categorii de furnizori de servicii sociale, gestionate de către Direcția generală de asistență socială și protecția copilului Arad (DGASPC Arad), Compartimentul Case de Tip Familial Sântana. Acest compartiment este o structură subordonată Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad, având relații de colaborare cu celelalte servicii din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad.

Beneficiarii Compartimentului Case de Tip Familial Sântana sunt:

- ✓ Copii separați, temporar sau definitiv de părinții lor, ca urmare a stabilirii în condițiile legii, a măsurii de protecție specială a plasamentului în centru de tip rezidențial;
- ✓ Tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani și care beneficiază, în condițiile legii, de măsură de protecție specială.

Servicii și activități asigurate în cadrul acestei categorii de case de tip familial al orașului Sântana sunt de asigurare a accesului copiilor, pe o perioadă determinată, la găzduire, îngrijire, educație, pregătire în vederea reintegrării sau integrării familiale, socio-profesionale; oferirea de servicii specifice pentru o bună dezvoltare psiho-fizică, respectând drepturile fundamentale ale copilului; precum și facilitarea menținerii relațiilor cu familia sau alte persoane pentru care copilul a dezvoltat legături de atașament și a accesului la educația informală și nonformală, și nu numai.

În cadrul Compartimentului Case de Tip Familial Sântana există un număr de 3 case situate în localitățile Sântana:

1. Casa de Tip Familial SOS 1 Sântana, situată în oraș Sântana, str. P-ța Mărășești, nr. 3, cu o capacitate de 12 locuri
2. Casa de Tip Familial SOS 6 Sântana, situată în oraș Sântana, str. Mărășești, nr. 29, cu o capacitate de 12 locuri
3. Casa de Tip Familial SOS 8 Sântana, situată în oraș Sântana, str. Aradului, nr. 2, cu o capacitate de 12 locuri.

Pe lângă cele menționate, la nivelul orașului Sântana, DGASPC Arad a dezvoltat inclusiv parteneriate cu ONG-uri, instituții publice și autorități ale administrațiilor publice locale, în conformitate cu Strategia de dezvoltare a județului Arad. Printre acestea se pot enumera:

- parteneriate funcționale între DGASPC Arad și ONG-uri furnizoare de servicii sociale:
 - Asociația „Viitorul Copiilor” Sântana – parteneriat dedicat copiilor, organizând Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială cu două locații - Casa de copii de tip familiar Maria cu o capacitate 24 locuri și Casa Iosepha cu o capacitate 12 locuri. Beneficiarii acestora fiind copii, inclusiv familie cu copil.
 - Uniunea Adam Muller Guttenbrunn - Cămin de bătrâni Sântana. Oferă servicii de îngrijire pentru bătrâni pentru îngrijire personală, supraveghere și îngrijiri medicale curente asigurate de asistente medicale, cazare pe perioadă nedeterminată, precum masă, inclusiv preparare hrană caldă, după caz, curățenie, socializare și activități culturale. Acesta este situată în str. Muncii, nr. 58 cu o capacitate 40 locuri.
- parteneriate funcționale între DGASPC Arad cu instituții publice:
 - Liceul Tehnologic „Ștefan Hell”,
 - Școala Gimnazială Sântana
 - Primăria Sântana

În concluzie, la nivelul orașului Sântana există șapte locații unde sunt furnizate servicii sociale private, publice sau în parteneriat: unul dedicat persoanelor vârstnice și șase dedicate copiilor și familiilor cu copil.

În perioada următoare, ar trebui sprijinită ideea de creare a întreprinderilor sociale, întrucât acestea pot cataliza dezvoltarea comunității prin crearea de locuri de muncă și abordarea problemelor sociale locale, contribuind astfel la creșterea incluziunii sociale și la îmbunătățirea calității vieții pentru toți membrii comunității. Acest concept este la fază incipientă la nivelul județului Arad, fiind doar 19 întreprinderi sociale înregistrate la nivelul întregului județ, în 2023.

În domeniul serviciilor sociale existente, persistă necesitatea continuă de formare profesională pentru personalul actual și de suplimentare a forței de muncă, deoarece lipsa de personal specializat afectează funcționarea serviciilor licențiate, ducând uneori la ineficiență sau

funcționare parțială. Această lipsă de personal specializat poate contribui la percepția că autoritatea locală nu manifestă un interes adecvat față de aspectele sociale. Este crucial să se conștientizeze importanța acestui domeniu prin diverse evenimente și activități tematice. În plus, infrastructura și serviciile de bază inadecvate constituie o barieră în calea egalității de șanse și a dezvoltării socio-economice în zonele marginalizate în special, iar deficiențele din infrastructura socială locală contribuie la decalaje în accesibilitatea educațională.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Direcția de Asistență Socială a orașului este furnizor public de servicii sociale, acreditat în conformitate cu prevederile Legii nr. 197/2012; 2. Infrastructura de servicii sociale diversificată – 6 centre 3. Implicarea activă a tuturor actorilor în sprijinirea furnizării de servicii sociale (publici, privați, ONG) 4. Nivel de trai ridicat al populației comparativ cu celelalte orașe din județ 5. Ponderea populației marginalizate este mică 6. Primăria oferă asistență grupurilor defavorizate din oraș, concentrându-se în mod deosebit asupra sprijinului acordat persoanelor în vârstă, copiilor și părinților. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bugetul relativ scăzut al orașului, crează dificultăți în susținerea serviciilor sociale care presupun cheltuieli constant ridicate; 2. Salariile relative scăzute din domeniu; dificultăți în atragerea și mentinerea personalului, în special a tinerilor. 3. Lipsa profesioniștilor în diverse domenii atât în sfera publică cât și în cea privată în vederea asigurării unor servicii sociale la standarde europene
Oportunități	Amenințări

<ol style="list-style-type: none"> 1. Măsuri sociale susținute de Uniunea Europeană; 2. Explorarea și adoptarea practicilor de succes din țările dezvoltate ale Uniunii Europene în ceea ce privește abordarea problemelor sociale; 3. Asigurarea la nivel național a unei legislații care să reglementeze serviciile sociale și să stabilească standarde de calitate. 4. Promovarea parteneriatelor public-privat pentru furnizarea de servicii sociale 5. Existența diverselor surse de finanțare în domeniu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Buget insuficient pentru susținerea serviciilor sociale.
---	---

Sănătate

Infrastructura de sănătate din orașul Sântana este reprezentată de instituții publice și private, care se regăsesc în cadrul localității. Cea mai importantă instituție este Spitalul Orășănesc Sântana. În 2011, Direcția de Sănătate Publică a Ministerului Sănătății a desființat trei spitale arădene, printre care și spitalul din Sântana. Astfel, prin HG 212/2011 se aprobă Programul de interes național „Dezvoltarea rețelei naționale de cămine pentru persoanele vârstnice“, și în locația Spitalului Sântana se propune realizarea unui cămin pentru persoane vârstnice, ceea ce nu s-a concretizat. La acea dată s-a decis crearea Centrului de Permanență la nivelul orașului Sântana, precum și menținerea UPU – SMURD la nivelul orașului Sântana. Ulterior, în 2013, s-a decis deschiderea unui centru multifuncțional de sănătate, care să funcționeze în structura Spitalului Județean Arad. În octombrie 2021, s-a înființat un centru de permanență în vederea asigurării asistenței primare în conformitate cu prevederile art. 3 din Legea 263/2004. În prezent, în clădirea vechiului spital sunt concesionate spații pentru desfășurarea activităților medicilor de familie (4 Cabinete), laborator analize, cabinet stomatologic și farmacie.

În 2024, în cadrul locației spitalului funcționează Centrul de permanență, care asigură continuitatea asistenței medicale primare în regim de gardă, în afara programului normal de lucru al cabinetelor de medicină de familie, pentru pacienții din zonele arondate, după cum urmează: Sântana, Macea, Dorobanți, Curtici, Iratoșu, Șofronea, Zimandu-Nou. Gărzile vor fi asigurate de opt medici și opt asistenți medicali.

De asemenea, Spitalul își menține specializările medicina internă și pediatrie, precum și Unitatea de Primiri Urgențe de la Sântana. Trebuie menționat că UPU are o structură formată nouă medici, șase asistente și trei infirmiere. În general, multe spații sunt concesionate către diverși medici, care își desfășoară activitatea în locația spitalului. Pentru celelate specialități, pacienții sunt trimiși la Arad. (mai funcționează)

Serviciile medicale de bază sunt asigurate de șase cabinete medicale, în care funcționează medicina de familie, deservind toată populația orașului Sântana. La acestea se adaugă și cele patru cabinete școlare.

La nivelul orașului sunt funcționale patru cabinete stomatologice, la care se adaugă și Cabinetul școlar stomatologic.

Activitățile spitalului și a dispensarelor sunt completate de activitățile medicale a trei clinici private și două laboratoare medicale.

Aceste entități dedicate sănătății umane sunt completate de cele cinci farmacii care își desfășoară activitatea în oraș.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existența Spitalului Orășenesc Sântana, care funcționează parțial; 2. Existența Dispensarelor 3. Devoltarea rețelei sanitare din sectorul privat – 3 clini private 4. Existența patru cabinete stomatologice 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Numar insuficient de cadre medicale 2. Infrastructurilor sanitare nemodernizate 3. Salariile relative scăzute din domeniu; dificultăți în atragerea și mentinerea personalului, în special a tinerilor.
Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Programe Europene și naționale de finantare a investițiilor publice și private în infrastructura sanitară 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Migrarea personalului sanitar; 2. Buget insuficient pentru susținerea serviciilor de sănătate. 3. Conjunctură internațională relativ instabilă (Pandemia cu virusul SARS-Cov-2);

3.10. Mediu și schimbări climatice

Factorii de mediu

Calitatea aerului din județul Arad este supravegheată printr-o rețea de măsurători continue realizate în două stații automate situate în municipiul Arad (AR1 și AR2) și o stație amplasată în orașul Nădlac (AR3):

- **Stația AR1**, situată în pasajul Micălaca, este desemnată ca fiind o „stație de trafic” (T), fiind plasată într-o zonă cu trafic intens.
- **Stația AR2**, amplasată pe strada Fluieraș nr. 10c, în incinta Colegiului Tehnic de Construcții și Protecția Mediului, este denumită „stație de fond urban” (FU), fiind localizată într-o zonă rezidențială.
- **Stația AR3**, situată în orașul Nădlac pe strada Dorobanți FN, este clasificată ca fiind o „stație de trafic/suburban” (T/S). Aceasta este poziționată la ieșirea din localitate, în apropierea frontierei de stat cu Republica Ungaria.

În cadrul stațiilor de monitorizare din județul Arad, care fac parte din Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului (RNMCA), se efectuează măsurători continue pentru mai mulți poluanți, printre care dioxid de sulf (SO₂), oxizi de azot (NO, NO₂, NO_x), monoxid de carbon (CO), pulberi în suspensie (PM₁₀ și PM_{2.5}), ozon (O₃) și precursori organici ai ozonului (benzen, toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen și p-xilen).

Analiza nivelului concentrației poluanților este corelată cu sursele de poluare pe baza datelor meteorologice obținute în stațiile prevăzute cu senzori meteorologici, care măsoară direcția și viteza vântului, temperatura, presiunea, umiditatea, precipitațiile și intensitatea radiației solare. Metodele de măsurare utilizate sunt cele de referință conforme cu prevederile Legii 104/2011, cu completările și actualizările ulterioare.

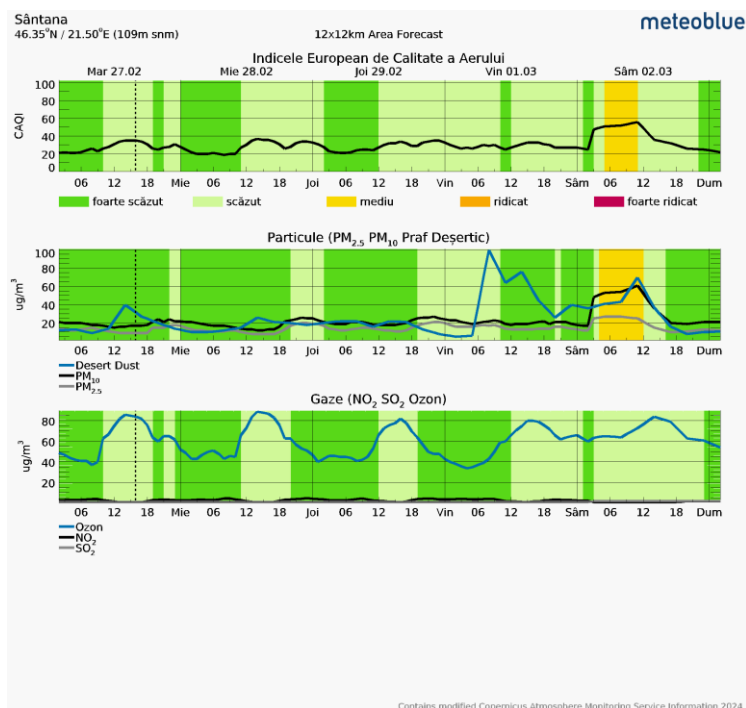
Informațiile prezentate în Raportul Județean privind Starea Mediului pentru anul 2022, arată faptul că la nivelul județului Arad, la cele 3 stații continue de monitorizare din județul Arad, nu s-a înregistrat un număr maxim permis de depășiri ale valorilor limită a concentrațiilor de poluanți, conform prevederilor Legii 104/2011, și nici depășiri ale valorilor limită anuale. Datele

furnizate de aceste stații de monitorizare arată că concentrațiile medii anuale sunt într-o continuă variație, fiind influențate de o gamă diversă de factori, atât naturali, cât și antropici²⁹.

Calitatea aerului în orașul Sântana

Pe baza informațiilor prezentate în figura de mai jos, se poate observa că starea calității aerului în orașul Sântana este favorabilă, menținându-se la niveluri considerate bune și foarte bune. Această evaluare se bazează pe analiza graficului, unde culoarea predominantă, verde, indică un nivel satisfăcător al parametrilor de calitate a aerului.

Figura 49: Calitatea aerului în orașul Sântana

Sursa: https://www.meteoblue.com/ro/vreme/outdoorsports/airquality/s%3%a2ntana_rom%3%a2nia_666936

²⁹ <https://www.anpm.ro/documents/13119/48164104/raport+anual+de+mediu+ARAD+2022.pdf/c9909055-b06e-4c98-b6b3-8d4e167523c9>

Panoul superior prezintă prognoza pentru Indicele Comun de Calitate a Aerului (CAQI) utilizat în Europa din anul 2006. Este un număr pe o scară de la 1 la 100, unde o valoare scăzută (culoare verde) reprezintă o calitate bună a aerului, iar o valoare ridicată (culoare roșie) reprezintă o calitate scăzută a aerului. Codul de culori CAQI este utilizat în toate panourile care afișează poluarea atmosferică ale meteogramei pentru a indica nivelul de poluare. Pentru prognoza legată de polen nu există instrucțiuni oficiale de coduri de culoare, deoarece polenul nu face parte din prognoza Indicelui de Calitate a Aerului. Indicele de Calitate a Aerului este definit separat în apropierea șoselelor (indicat „pe marginea drumului”) sau departe de șosele (indice „fundal”). meteoblue utilizează indicele de fundal, din cauza faptului că modelele de vreme nu pot reproduce diferențele pe scară redusă de-a lungul șoselelor. Din această cauză, măsurătorile efectuate de-a lungul șoselelor vor indica valori mai ridicate decât prognoza de aici.

Cel de-al doilea panou prezintă prognoza de particule (PM și praf deșertic) pentru Sântana. **Particulele atmosferice (PM)** reprezintă materie microscopică în stare solidă sau lichidă care este suspendată în aer. Sursele de particule pot fi naturale sau antropogenice. Cele mai îngrijorătoare pentru sănătatea publică sunt particulele suficient de mici pentru a fi inhalate în părțile cele mai adânci ale plămânului. Aceste particule au un diametru mai mic de 10 microni (aproximativ 1/7 din grosimea unui fir de păr omenesc) și sunt definite ca PM10. Sunt un amestec de materiale printre care se numără fum, funingine, praf, sare, acizi și metale. Particulele se formează și atunci când gazele emise de către vehiculele motorizate și de către industrie sunt supuse la reacții chimice în atmosferă. PM10 sunt vizibile privirii sub formă de ceață care poartă denumirea de smog. **PM10** se numără printre cele mai nocive dintre substanțele care poluează aerul.

- PM10 poate spori numărul și severitatea crizelor de astm
- PM10 cauzează sau agravează bronșitele și alte afecțiuni pulmonare
- PM10 reduce abilitatea corpului de a lupta cu infecțiile

PM10 include particule fine definite ca PM2.5, care sunt particule fine cu diametrul de 2.5 μm sau mai puțin. Cel mai mare impact al poluării atmosferice cu particule asupra sănătății publice este cauzat de expunerea îndelungată la PM2.5:

- PM2.5 crește riscul de mortalitate specific vârstei, în special în cadrul persoanelor care suferă de afecțiuni cardiovasculare.

Praful Deșertic este alcătuit din particule mai mici de 62 μm și își are originea în deșerturi. Cel mai adesea, particulele de praf sunt mici, ceea ce conduce la concentrații ridicate de PM10 și PM2.5 și la un impact asupra sănătății.

Prognozele pentru concentrațiile de gaze care poluează aerul sunt prezentate în cel de-al treilea panou. Poluarea accentuată cu **ozon (O₃)** din troposfera inferioară se manifestă în special în zonele urbane. Ozonul poate:

- Să îngreuneze respirația profundă și sănătoasă
- Poate cauza o respirație întretăiată și poate cauza dureri atunci când respirăm adânc
- Poate provoca tuse și senzație de iritație sau durere în gât
- Poate inflama și deteriora căile respiratorii
- Poate agrava afecțiunile pulmonare, precum astmul, emfizemul și bronșita cronică
- Poate crește frecvența crizelor de astm
- Poate expune plămânii la infecții
- Poate continua să deterioreze plămânii chiar și atunci când simptomele au dispărut
- Poate cauza apariția bolii pulmonare obstructive cronice (BPOC)

Dioxidul de sulf (SO₂) este un gaz, care este invizibil și are un miros pregnant și neplăcut. Interacționează ușor cu alte substanțe și formează compuși periculoși, cum ar fi acidul sulfuric, acidul sulfuros și particule de sulfat.

- Expunerea pe termen scurt la SO₂ poate dăuna sistemului respirator uman și ca atare poate îngreuna respirația.
- SO₂ și alți oxizi de sulf pot contribui la ploaia acidă care poate dăuna ecosistemelor sensibile.
- Copiii, vârstnicii și persoanele care suferă de astm sunt extrem de sensibili la efectele SO₂.

Dioxidul de azot (NO₂) este un gaz ce are o culoare maroniu-roșiatică și un miros caracteristic puternic și înțepător și este un poluant atmosferic major. Sursa majoră de dioxid de azot provine din arderea combustibililor fosili: cărbune, petrol și gaz. Majoritatea dioxidului de azot din orașe provine de la gazele de eșapament emise de mijloacele de transport motorizate. Dioxidul de azot este un poluant atmosferic major, deoarece contribuie la formarea ozonului, care poate avea un impact semnificativ asupra sănătății oamenilor.

- NO₂ inflamează mucoasa plămânilor și poate reduce imunitatea la infecții pulmonare

- NO₂ cauzează probleme precum respirație șuierătoare, tuse, răceli, gripă și bronșită³⁰

În concluzie, se poate spune că o calitate bună a aerului contribuie la sănătatea și bunăstarea locuitorilor. Aerul curat reduce riscul de afecțiuni respiratorii și alergii, îmbunătățește calitatea vieții și poate avea un impact pozitiv asupra mediului înconjurător.

De asemenea, menținerea unei calități bune a aerului în Sântana poate avea și beneficii economice, deoarece poate atrage investiții și promova turismul în zonă. Orașul devine mai atractiv pentru locuitori, dar și pentru vizitatori sau potențiali investitori care sunt interesați de un mediu sănătos și curat.

Poluarea fonică

În Europa, poluarea fonică devine o problemă tot mai serioasă, iar mulți oameni ar putea să nu conștientizeze impactul său asupra sănătății. Uniunea Europeană a emis un raport AEM în 2020 privind „Zgomotul Ambiental în Europa”, subliniind că zgomotul ambiental, în special cel generat de traficul rutier, poate afecta sănătatea și bunăstarea umană. Raportul arată că aproximativ 20% din populația Europei este expusă pe termen lung la niveluri de zgomot care pot fi dăunătoare, adică aproximativ 100 de milioane de persoane.

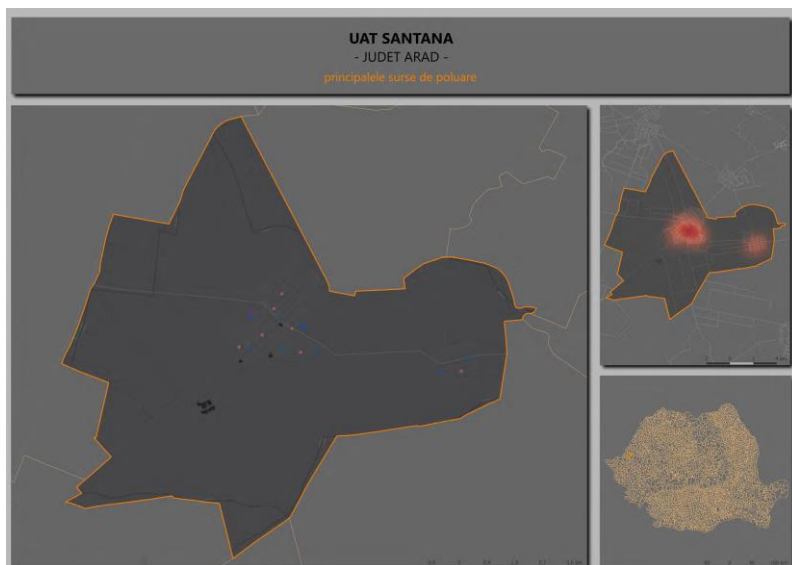
Conform constatărilor Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), zgomotul reprezintă a doua cea mai mare cauză ambientală a problemelor de sănătate, după poluarea atmosferică (particule în suspensie). Anual, aceasta duce la 48.000 de noi cazuri de cardiopatie ischemică și 12.000 de decese premature. Alte cifre îngrijorătoare în Europa includ aproximativ 22 de milioane de persoane care suferă de disconfort cronic ridicat, 6,5 milioane care se confruntă cronic cu tulburări severe de somn și 12.500 de elevi care întâmpină dificultăți în citire din cauza zgomotului provocat de traficul aerian. Din acest motiv, toate statele membre trebuie să pună în aplicare Directiva UE 2002/49/EC privind zgomotul ambiental.

În România, evaluarea și gestionarea zgomotului ambient sunt reglementate prin Hotărârea nr. 321 din 14 aprilie 2005, cu modificările și completările ulterioare. Prin intermediul acestei Hotărâri, se stabilește cadrul general pentru dezvoltarea măsurilor de reducere a zgomotului emis de sursele principale de zgomot, în special de vehiculele rutiere, feroviare și de infrastructura acestora, de aeronave, de echipamentele industriale, echipamentele destinate utilizării în exteriorul clădirilor și mașinile industriale mobile.

³⁰ https://www.meteoblue.com/ro/vreme/outdoorsports/airquality/s%ca2ntana_rom%ca3%a2nia_666936

La nivelul localității Sântana, nu au fost încă realizate hărțile de zgomot. Primăria orașului are în vedere elaborarea acestora, pentru a reduce zgomotul generat de activitățile industriale, traficul rutier și feroviar. Acestea constituie principalele surse de poluare din localitate, având în vedere faptul că orașul Sântana reprezintă un nod de circulație important atât rutier, cât și feroviar.

Figura 50: Principalele surse de poluare din Sântana

Sursa: www.citadini.ro

Calitatea apei

Regimul hidrologic al cursurilor de apă din județul Arad este direct influențat de diverse factori precum climatul, relieful, solurile, vegetația și structura geologică, care au contribuit la formarea mediului în care acestea se dezvoltă. Județul Arad dispune de una dintre cele mai semnificative rezerve de apă din România, atât în ceea ce privește apele de suprafață, cât și cele subterane.

Teritoriul județului Arad este parte din mai multe bazine hidrografice, printre care Crișurile (Alb și Negru), Mureșul și Bega. Mureșul reprezintă principala sursă de apă din județ, având un debit mediu anual de 187 m³/s, însă utilizarea sa este limitată de calitatea apei, care conține

poluanți, motiv pentru care această resursă naturală este folosită în principal în industrie și agricultură.

Crișul Alb, pe o porțiune de 500 m, marchează granița naturală dintre România și Ungaria și este al doilea râu ca importanță și mărime din județ, având un debit mediu anual de 14,2 m³/s. Crișul Alb prezintă un curs torențial cu albia majoră îngustă până la Sebiș, unde valea se lărgeste și prezintă numeroase meandre, exceptând zona de chei dintre Halmagiu și Gurahonț. Utilizarea apelor acestui râu este predominant în agricultură, în special pentru unitățile piscicole.

Crișul Negru marchează frontiera româno-ungară pe o distanță de 5,3 km și se găsește în partea nordică a județului Arad. Acesta și afluentul său principal, Teuz, sunt slab utilizați.

În ceea ce privește lacurile, în județul Arad sunt prezente lacuri naturale de luncă, în special pe Valea Mureșului, dar și lacuri artificiale precum lacul de baraj de la Tauț, folosit în principal în activități piscicole și de agrement.

Resursele de apă subterană sunt extrem de valoroase în județ, cu un debit bogat datorită adâncimii mici în pânza freatică (peste 2/3 din Câmpia Aradului are ape subterane la mai puțin de 3 m adâncime). Acestea joacă un rol crucial în satisfacerea nevoilor populației și a sectorului economic, în special în industrie.

De asemenea, pe teritoriul județului sunt prezente izvoare importante de apă termală și izvoare minerale cu proprietăți curative, care, în funcție de compoziția chimică, pot fi clasificate în diverse categorii:

- izvoare termale bicarbonatate sulfatate situate în zona aferentă bazinului Crișurilor (apele carbogazoase alcaline de la Moneasa);
- izvoare bicarbonatate calcice termale, carbogazoase și sulfuroase sodice din zona Mureșului, avantajate de prezența formațiunilor vulcanice neogene din zonă;
- izvoare carbogazoase feruginoase din zona Dealurile Lipovei³¹.

Resurse ale subsolului (resurse hidrocarburi, petrol, gaze naturale, apa subterană etc.)

Județul Arad deține resurse naturale substanțiale în subsol, incluzând hidrocarburi, petrol, gaze naturale și ape subterane, printre altele. Iată câteva din acestea:

³¹ https://www.cjarad.ro/uploads/files/Nou2022.07/SDJ%20Arad%202021-2027_varianta%20consultativa_15.07.2022.pdf

- În regiunea de câmpie: există zăcăminte de hidrocarburi lichide și gazoase în localitățile Pecica, **Sântana**, Zădăreni (petrol), Turnu (petrol și gaze), Macea (gaze).
- În zonele de deal și munte: se efectuează extracții de minereuri metalifere precum fier, mangan, molibden și metale prețioase cum ar fi aurul și argintul.
- În Valea Mureșului: se găsesc depozite de materiale de construcții, inclusiv cariere de pietriș în Ghioroc, cariere de dolomit în Galșa, cariere de granit la Radna, Mocrea, Păulian, Sebiș și Tălagiu, și cariere de diorit în Păuliș.
- În Valea Crișului Alb: sunt prezente cariere de piatră de andezit-trachit în Leasa, uraniu și azbest, cariera de caolin în Agrișu Mare și cariera de marmură la Moneasa.

Extracția de hidrocarburi (țiței și gaze) pe teritoriul județului Arad este gestionată de compania OMV Petrom. Conform datelor furnizate de Agenția Națională pentru Resurse Minerale, în perioada 2014-2020, s-au extras în total 449.222,72 tone de țiței și 67.878,45 mii Stmc gaze naturale³².

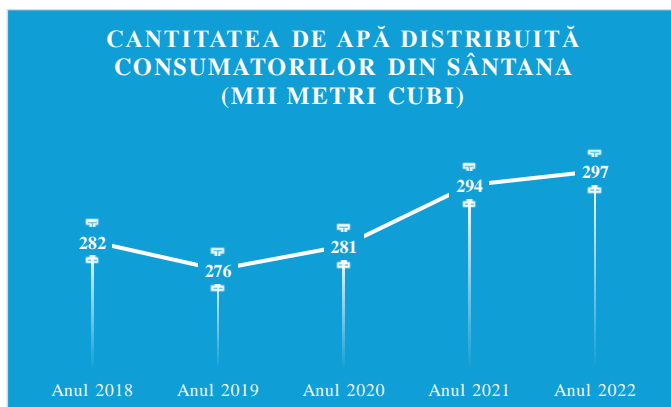
Apă potabilă

În Sântana, furnizarea apei potabile pentru locuitori este gestionată de Compania de Apă Arad SA. De asemenea, în localitate există și o stație de epurare a apei. La nivel de județ, există 15 stații de epurare a apei și 100 stații de pompare, cu o capacitate de 2.262,85 m³.

În perioada 2018-2022, cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor din Sântana a crescut cu 5,32%, ajungând la 297 mii metri cubi distribuiți la finalul anului 2022. Lungimea de distribuție a apei potabile însumează 79,4 km.

³² https://www.cjarad.ro/uploads/files/Nou2022.07/SDJ%20Arad%202021-2027_varianta%20consultativa_15.07.2022.pdf

Figura 51: Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor din Sântana (Mii metri cubi)

Sursa: Institutul Național de Statistică

Calitatea solului

Solul este definit ca fiind stratul de la suprafața scoarței terestre format din particule minerale, materii organice, apă, aer și organisme vii. Solul este un sistem dinamic, care îndeplinește funcții și este vital pentru desfășurarea activităților umane și pentru supraviețuirea ecosistemelor.

Ca interfață dintre pământ, aer și apă, solul este o resursă neregenerabilă care îndeplinește mai multe funcții vitale: producerea de hrană/biomasă; depozitarea, filtrarea și transformarea multor substanțe; sursă de biodiversitate, habitate, specii și gene; servește drept platformă/mediu fizic pentru oameni și activitățile umane; este sursă de materii prime, bazin carbonifer; patrimoniu geologic și arheologic.

Calitatea solului este determinată de fertilitatea acestuia, dar și de modul în care ceilalți factori influențează plantele.

Din perspectiva calității solurilor, conform datelor furnizate de Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice Arad, solurile din județul Arad sunt împărțite în categorii agricole după cum urmează:

- Soluri de clasa I – ocupă o suprafață de 121.844 hectare;
- Soluri de clasa a-II-a – ocupă o suprafață de 33.914 hectare;
- Soluri de clasa a-III-a – ocupă o suprafață de 177.728 hectare;

- Soluri de clasa a-IV-a – ocupă o suprafață de 79.320 hectare;
- Soluri de clasa a-V-a – ocupă o suprafață de 84.657 hectare.

Îngrășămintele reprezintă un element esențial în ceea ce privește productivitatea plantelor și fertilitatea solului, însă utilizarea lor poate perturba echilibrul ecologic atunci când nu se ține cont de caracteristicile solului, condițiile meteorologice și necesitățile specifice ale plantelor. Utilizarea nehibzuită a îngrășămintelor poate duce la acumularea excesivă de azotați și fosfați în sol, având un efect toxic asupra microflorei solului, iar surplusul se poate acumula în vegetație.

Pentru perioada 2017-2022, se constată că utilizarea îngrășămintelor chimice a crescut de la un an la altul, cu variații de la un an la altul datorită variațiilor pe piață a prețului îngrășămintelor și avantajelor pe care le prezintă comparativ cu cele naturale³³.

În ceea ce privește orașul Sântana, o principală sursă de poluare a solului o poate reprezenta gunoiul de grajd. Implementarea unui sistem organizat de colectare a gunoiului de grajd din gospodării și fermele locale poate contribui la reducerea riscului de poluare și la menținerea unui mediu curat. Acest lucru poate implica crearea unor puncte de colectare desemnate și asigurarea unor modalități adecvate de transport și gestionare a acestuia.

Promovarea și facilitarea practicilor de compostare în comunitate pot fi o modalitate eficientă de gestionare a gunoiului de grajd. Prin compostare, acesta poate fi transformat în îngrășământ organic, care poate fi utilizat pentru îmbunătățirea fertilității solului în grădini, parcuri sau ferme.

Totodată, o modalitate eficientă de gestionare a gunoiului de grajd poate consta în adoptarea tehnologiilor moderne și ecologice pentru tratarea și gestionarea gunoiului de grajd. De exemplu, instalarea unor sisteme de biogaz poate transforma gunoiul de grajd în biogaz și în îngrășămintele lichide, oferind în același timp o sursă de energie alternativă.

Concomitent cu practicile menționate, informarea comunității cu privire la impactul negativ al depozitării necorespunzătoare a gunoiului de grajd și promovarea practicilor durabile și responsabile poate fi crucială. Aceasta poate implica programe de educație și conștientizare privind gestionarea deșeurilor și practicile agricole sustenabile.

³³ Raport județean privind starea mediului pentru anul 2022 - Județul Arad

Deșeuri

Un alt aspect important care trebuie analizat este gestionarea deșeurilor. La nivelul județului Arad a fost aprobat Planul județean de gestionare a deșeurilor elaborat pe perioada 2020-2025, ce are la baza Legii 211/2011 privind regimul deșeurilor, cu modificările și completările ulterioare, aceasta transpunând în legislația națională Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deșeurile și de abrogare a anumitor directive, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) seria L nr. 312 din 22 noiembrie 2008. Scopul acestei legi este de a stabili măsurile necesare pentru protecția mediului și a sănătății populației, prin prevenirea sau reducerea efectelor adverse determinate de generarea și gestionarea deșeurilor și prin reducerea efectelor generale ale folosirii resurselor și creșterea eficienței folosirii acestora.

În anul 2018, județul Arad a fost deservit de 13 operatori de salubritate. Prin implementarea Sistemului de management integrat al deșeurilor solide (SMIDS), primul operator zonal din județ care a început activitatea a fost Retim Ecologic SA. La data de 1 ianuarie 2019, SMIDS a fost implementat în totalitate, astfel că începând cu data respectivă au existat doar operatorii care au câștigat licitațiile organizate de către ADI SIGD Arad.

Astfel, la nivelul orașului Sântana s-a identificat ca operator biodegradabile ce se ocupă cu colectarea separată a deșeurilor, SC RETIM Ecologic Service SA. Acesta se ocupă și de alte localități pe lângă Sântana, precum municipiul Arad, Curtici, Nădlac, Pecica, Pâncota.

Coordonarea sistemului de management al deșeurilor o realizează ADI SIGD ARAD, în colaborare cu patru entități având legături de interconectibilitate între ele:

- Cetățenii orașului care sortează din casă deșeurile în cele 3 categorii și le depozitează adecvat în recipiențele destinate fiecărui tip de deșeu;
- RETIM - care colectează deșeurile, păstrându-le separat cum le sortează cetățenii și le transportă în stația de sortare.
- RECONS - operează stația de sortare, realizând sortarea deșeurilor în vederea transportului deșeurilor reciclabile către reciclatori și a celor nereciclabile la depozitare;
- FCC - operează deopotrivă stația de compostare cât și depozitul, realizând compostarea/depozitarea deșeurilor.

În conformitate cu Strategia de dezvoltare a județului Arad, putem prezenta fluxul deșeurilor colectate în amestec și rezidurile de la instalațiile de deșeuri la nivelul județului, ceea ce implică și orașul Sântana:

1. Depozite: FCC Environment Romania SRL – Arad și Eco Lipova;
2. Instalații de tratare: FCC Environment România SRL;
3. Construcții stații de transfer și platforme de colectare a deșeurilor: Chișineu-Criș, Mocrea (lângă Ineu), Sebiș și Bârzava;
4. Stații de sortare: Mocrea, Ineu, Mocrea – Ineu și Arad;
5. Stații de compostare: Arad și Mocrea;
6. Instalații de reciclare a deșeurilor:
 - Turnătorie aluminiu – **Sântana**;
 - Fabricare lingouri aluminiu – **Sântana**;
 - Fabricare lingouri bușe, piese turnate din bronz cu staniu, bronz cu aluminiu, alarme, aluminiu, zamac – Arad;
 - Turnătorie piese de serie mică și unicate din fontă, oțel, sau neferoase – Arad; o Granulare – Arad;
 - Producere elemente paleți/ reparare paleți din lemn/ producere mobilier de lemn/ producere diverse produse manufacturiere – Arad;
 - Producția de energie electrică prin arderea biogazului obținut în urma fermentării anaerobe în directoare și valorificarea compostului obținut – Curtici;
 - Recondiționare paleți din lemn – Arad;
 - Turnătorie aluminiu – **Sântana**.

Evaluarea gradului de îndeplinire a obiectivelor și a țințelor privind deșeurile prin raportare la Planul anterior de gestionare a deșeurilor este efectuată în continuare. Astfel, în conformitate cu Planul județean de gestionare a deșeurilor elaborat la nivelul județului Arad, la nivelul orașelor Pecica și Sântana, cu ajutorul autorităților publice locale și prin proiectul SMIDS, au fost închise și ecologizate toate spațiile de depozitare din zona rurală și a depozitelor din orașe. În cadrul proiectului SMID Arad au fost efectuate zece investiții privind închiderea de depozite de deșeuri urbane, dintre care trei au fost localizate în Sântana:

Figura 52: Depozite de deșeuri urbane închise

Instalație/ localizare	Autorizație de mediu	Capacitate (tone/an)	Deșeuri acceptate (cod)
Turnătorie aluminiu/ Sântana, Calea Hammerer, Nr. 5, Județul Arad	3/25.03.2010 rev. 26.09.2014 rev. 16.01.2019	134500	12 01 21, 13 01 03, 15 01 04, 16 01 18, 17 04 02, 19 10 02, 19 12 03, 20 01 40, 10 03 16, 10 03 18, 10 08 09, 10 10 03, 12 01 03, 12 01 04, 12 01 99
Fabricare lingouri aluminiu/ Sântana, Calea Hammerer nr. 3B	1/05.10.2015	10000	10 03 19*, 10 08 10*, 10 08 11, 10 10 03, 10 10 99, 12 01 03, 12 01 04, 12 01 21, 12 01 99, 16 01 18, 19 10 02, 19 12 03
Turnătorie aluminiu/ Sântana, Calea Hammerer, Nr. 5, Județul Arad	3/25.03.2010 rev. 26.09.2014 rev. 16.01.2019	134500	12 01 21, 13 01 03, 15 01 04, 16 01 18, 17 04 02, 19 10 02, 19 12 03, 20 01 40, 10 03 16, 10 03 18, 10

Sursa: Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor elaborat la nivelul județului Arad, 2020-2025

La nivelul orașului Sântana, există un punct de colectare al deșeurilor de tip DEEE, pe strada Mihai Viteazul, nr. FN, care este gestionat de către COLDEMATOM SRL, pe baza autorizației nr 45 din 03.03.2020.

La nivelul orașului Sântana există o stație de epurare a nămolurilor generate de deșeuri. Astfel, la nivelul anului 2019, raportat la numărul de locuitori de la acea vreme (10.134 locuitori),

cantitatea de nămol pe locuitor a fost de 6.496 kg. Capacitatea proiectată a stației de epurare / locuitor a fost de 14.000, ceea ce demonstrează ca stația nu funcționează la capacitate maximă.

De asemenea, Sântana deține și o instalație de deshidratare nămol, care o capacitate proiectată (t/an) de 7000. Procesul constă în amestecarea nămolului polimeri și se tremie în instalația de deshidratare tip centrifugă.

Totdată, la nivelul orașului evoluția cantităților de nămoluri gestionate la nivelul județului sunt redată în tabelul de mai jos. Pe perioada analizată, 2014-2019, cantitatea totală de nămol rezultat este aceeași în fiecare an – 0,48 t/an. La nivelul anului 2019, cantitatea de nămol depozitat total a fost de 24,95 t/an.

Tabel 16: Cantități de nămol de la stația de epurare

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cantitate totală de nămol rezultat (t/an)	0,48	0,48	0,48	0,48	0,48	0,48

Sursa: Compania de apă Arad

Eficiență energetică

Provocările cu care se confruntă UE în domeniul energiei includ aspecte precum dependența de importuri, diversificarea limitată, prețurile ridicate și volatile ale energiei, creșterea cererii de energie, riscurile de securitate în țările producătoare și de tranzit, amenințările crescânde ale schimbărilor climatice, decarbonizarea, progresul lent în materie de eficiență energetică, provocările reprezentate de ponderea tot mai mare a surselor regenerabile de energie, precum și necesitatea unor piețe energetice mai transparente, integrate și interconectate. În centrul politicii energetice a UE se află o serie de măsuri care vizează realizarea unei uniuni energetice complete³⁴.

În urma aderării UE la Acordul de la Paris și odată cu publicarea Strategiei Uniunii Energetice, Uniunea și-a asumat un rol important în privința combaterii schimbărilor climatice,

³⁴ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/68/politica-energetica-principii-generale>

prin cele 5 dimensiuni principale: securitate energetică, decarbonare, eficiență energetică, piața internă a energiei și cercetare, inovare și competitivitate.

Astfel, Uniunea Europeană s-a angajat să conducă tranziția energetică la nivel global, prin îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Acordul de la Paris privind schimbările climatice, care vizează furnizarea de energie curată în întreaga Uniune Europeană. Pentru a îndeplini acest angajament, Uniunea Europeană a stabilit obiective privind energia și clima la nivelul anului 2030, după cum urmează:

- **Obiectivul privind reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu 1990;**
- **Obiectivul privind un consum de energie din surse regenerabile de 32% în 2030;**
- **Obiectivul privind îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5% în 2030;**
- **Obiectivul de interconectare a pieței de energie electrică la un nivel de 15% până în 2030³⁵.**

Similar cu perspectiva Uniunii Europene de a construi politica sa energetică și de mediu la orizontul anului 2030 în jurul a cinci piloni, România a proiectat Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC 2021-2030) pe o serie de elemente constitutive, esențiale pentru definirea rolului și contribuției naționale la consolidarea Uniunii Energetice.

Așadar, conform aspectelor menționate anterior, la nivelul județului Arad, s-au inițiat și pus în aplicare mai multe proiecte menite să îmbunătățească eficiența energetică, cu accent pe dezvoltarea și gestionarea resurselor regenerabile de energie, precum și pe promovarea și extinderea utilizării energiilor alternative. Aceste inițiative au avut ca obiectiv principal integrarea aspectelor sociale, economice și de mediu. Ele au implicat îmbunătățirea confortului locuințelor, combaterea sărăciei energetice, stimularea economiei locale și reducerea impactului asupra mediului înconjurător, incluzând scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră, a poluării și a riscurilor ecologice. Implementarea acestor proiecte s-a realizat prin intermediul unor acțiuni dedicate, cu accentul pus în special pe implicarea populației și a administrațiilor publice locale.

³⁵ https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/PNIESC_SEA_23.04.2020.pdf

Consiliul Județean își propune ca obiectiv pentru anul 2030 atingerea țintei europene de reducere a emisiilor de dioxid de carbon, prin implementarea unor politici locale care să îmbunătățească eficiența energetică și să valorifice resursele de energie regenerabilă disponibile la nivelul județului.

Misiunea sa vizează introducerea unor măsuri de eficientizare energetică în aproape toate sectoarele de activitate, cu accent pe cele asupra cărora Consiliul Județean și unitățile administrativ-teritoriale locale au influență, și promovarea dezvoltării de noi surse alternative de energie durabilă.

Astfel că, elaborarea Strategiei energetice a județului Arad pentru perioada 2021-2027, s-a desfășurat sub coordonarea Consiliului Județean Arad, cu sprijinul informațional al autorităților publice locale și al autorităților relevante la nivel național. Angajamentul acestora în procesul de evaluare strategică a reprezentat o contribuție esențială, subliniind importanța implicării acestora în diagnosticarea și îmbunătățirea situației energetice existente, în vederea stabilirii unei platforme comune de acțiune acceptată.

Strategia energetică a județului Arad pentru perioada 2021-2027 reprezintă un instrument strategic și un cadru pentru abordarea provocărilor climatice, energetice, de mediu și de eficiență energetică în fața schimbărilor climatice³⁶.

La nivel local, Primăria orașului Sântana a elaborat în anul 2018, Programul de Îmbunătățire a Eficienței Energetice (PIEE), pentru a analiza situația energetică și, deopotrivă, pentru a propune măsuri viabile și sustenabile, care pot eficientiza consumul și reduce costurile.

Programul de Îmbunătățire a Eficienței Energetice a fost realizat în baza prevederilor Legii nr. 121/2014 privind eficiența energetică, cu modificările și completările ulterioare, ca sprijin pentru autoritățile administrație publice locale din localitățile cu peste 5000 de locuitori care au obligația legală de a elabora planuri de îmbunătățire a eficienței energetice care să includă măsuri pe termen scurt și măsuri pe termen de 3-6 ani.

Prin intermediul acestui program, orașul Sântana demonstrează cum va contribui la atingerea țintelor naționale în domeniul eficienței energetice și a ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final de energie.

³⁶

https://www.cjarad.ro/uploads/files/Info_Cons_Loc/Strategia%20energetic%C4%83%20a%20jude%C8%9Bului%20Arad%202021-2027.pdf

Schimbări climatice

Schimbările climatice afectează toate regiunile lumii. Calotele glaciare se topesc, iar nivelul mărilor și oceanelor este în creștere. În unele regiuni, fenomenele meteorologice și precipitațiile extreme sunt tot mai frecvente, în timp ce altele se confruntă cu valuri de căldură și secetă extreme. Trebuie să acționăm acum, sau aceste efecte nu vor face decât să se agraveze.

Schimbările climatice reprezintă o amenințare foarte gravă, iar consecințele lor ne afectează multe aspecte ale vieții. Iată mai jos o listă a principalelor consecințe ale schimbărilor climatice:

- **Consecințe naturale:** temperaturi ridicate, secetă și incendii forestiere, disponibilitatea apei duci, inundații, creșterea nivelului apei mării și zonele de coastă, biodiversitate, soluri, ape interioare, mediul marin.
- **Amenințări sociale:** sănătate, populația vulnerabilă, ocuparea forței de muncă, educație.
- **Amenințări la adresa întreprinderilor:** infrastructuri și clădiri, energie, agricultură și silvicultură, asigurare, turism, aspecte transversale pentru întreprinderi.
- **Amenințări teritoriale:** Regiunea Arctică, Nordul Europei, Europa de Nord-Vest, Europa Centrală și de Est, Regiunea mediteraneană, Orașele și zonele urbane, Zonele montane³⁷.

Așadar, în conformitate cu Legea europeană a climei, țările UE trebuie să reducă emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030. Obiectivul lor este ca UE să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

Acest obiectiv reprezintă o creștere majoră față de obiectivul anterior al UE pentru 2030 – convenit în 2014 – de reducere a emisiilor cu 40%.

Liderii au solicitat Comisiei Europene să prezinte propuneri pentru ca țările să poată atinge obiectivul pentru 2030, inclusiv prin:

- îmbunătățirea standardelor pentru finanțarea verde;
- consolidarea schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii;
- stimularea inovării favorabile climei;
- asigurarea echității și a eficienței din punctul de vedere al costurilor.

³⁷ https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_ro

Legea europeană a climei, un element-cheie al Pactului verde european, a intrat în vigoare în iulie 2021, la o lună de la adoptarea sa de către Consiliu. Țările UE sunt acum obligate din punct de vedere juridic să atingă atât obiectivele climatice pentru 2030, cât și cele pentru 2050.

Legea europeană a climei stabilește cadrul pentru acțiunile care urmează să fie întreprinse de UE și de statele sale membre în vederea reducerii treptate a emisiilor și, în cele din urmă, a atingerii neutralității climatice în UE până în 2050.

O altă parte esențială a activității UE în vederea atingerii neutralității climatice este pachetul legislativ „**Pregătiți pentru 55**”. Un set de propuneri de revizuire a legislației existente și de noi inițiative, acesta este planul principal al UE pentru a transforma obiectivele climatice în legislație a UE.

Pachetul include norme privind:

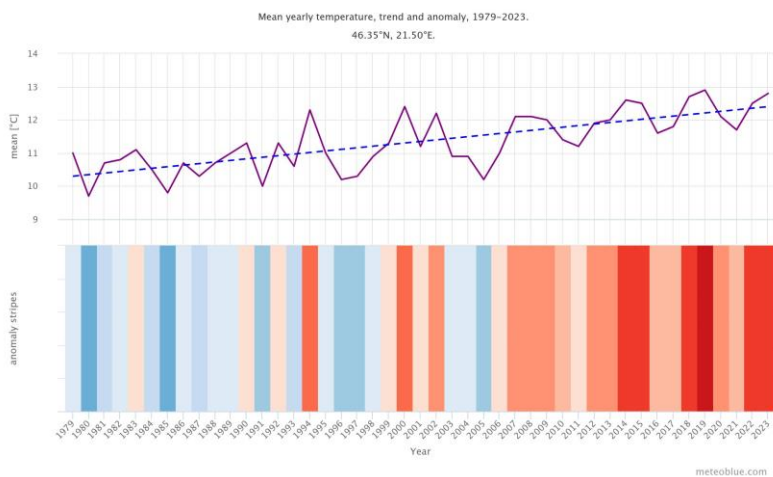
- energia
- transporturile
- comercializarea certificatelor de emisii și reducerea emisiilor
- exploatarea terenurilor și silvicultura³⁸

Cu toate acestea, **efectele schimbărilor climatice** sunt deja bine vizibile prin creșterea temperaturii aerului, topirea ghețarilor și diminuarea calotelor polare, creșterea nivelului mării, creșterea deșertificării, precum și prin fenomene meteorologice extreme mai frecvente, cum ar fi valurile de căldură, seceta, inundațiile și furtunile. Schimbările climatice nu sunt uniforme la nivel global și afectează unele regiuni mai mult decât altele. Pe diagramele următoare, puteți vedea cum au afectat deja schimbările climatice regiunea Sântana în ultimii 40 de ani. Sursa de date utilizată este ERA5, cea de-a cincea generație de reanaliză atmosferică ECMWF a climei globale, care acoperă intervalul de timp 1979-2021, cu o rezoluție spațială de 30 km.

Datele nu vor arăta condițiile dintr-o locație exactă. Microclimatele și diferențele locale nu vor apărea. Prin urmare, temperaturile vor fi adesea mai ridicate decât cele afișate, în special în orașe, iar precipitațiile pot varia local, în funcție de topografie.

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/climate-change/>

Figura 53: Variația anuală a temperaturii Sântana

Sursa: https://www.meteoblue.com/ro/climate-change/s/c3%a2ntana_rom/c3%a2nia_666936?month=4

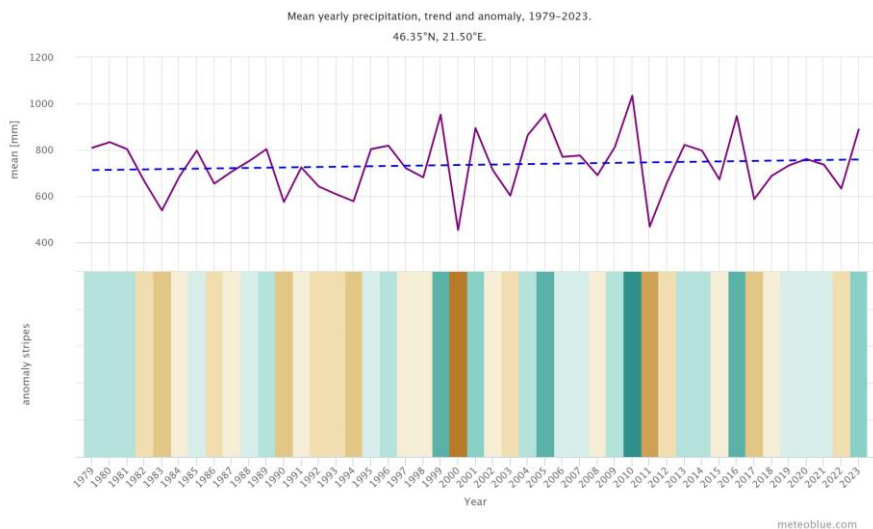
Graficul de sus arată o estimare a temperaturii medii anuale pentru regiunea Sântana. Linia albastră punctată reprezintă tendința liniară a schimbărilor climatice. Dacă linia de tendință este ascendentă de la stânga la dreapta, tendința temperaturii este pozitivă și se încălzește în Sântana din cauza schimbărilor climatice. Dacă este orizontală, nu se observă nicio tendință clară, iar dacă este descendentă, condițiile din Sântana se răcesc în timp.

În Sântana, tendința temperaturii este pozitivă și se încălzește în Sântana din cauza schimbărilor climatice, având în vedere tendința liniei ascendente de la stânga la dreapta.

În partea de jos, graficul arată așa-numitele dungii de încălzire. Fiecare bandă colorată reprezintă temperatura medie pentru un an - albastru pentru anii mai reci și roșu pentru anii mai calzi.

Din cel de-al doilea grafic, se observă că începând cu anul 2000, temperaturile au crescut și anii au fost din ce în ce mai calzi, cu o revenire ușoară în perioada 2003-2005.

Figura 54: Variația anuală a precipitațiilor - Sântana

Sursa: https://www.meteoblue.com/ro/climate-change/s/c3%a2ntana_rom%c3%a2nia_666936?month=4

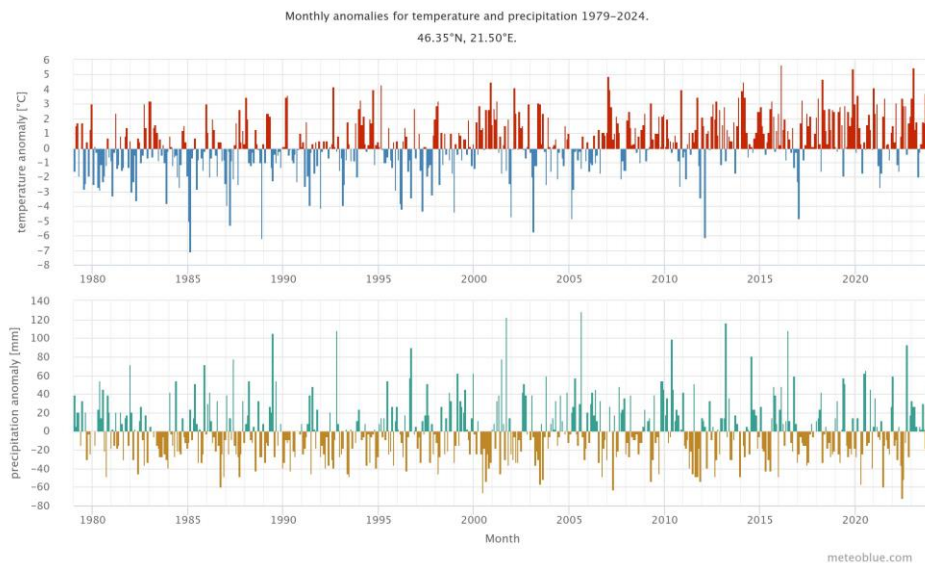
Graficul de sus arată o estimare a precipitațiilor totale medii pentru regiunea Sântana. Linia albastră punctată reprezintă tendința liniară a schimbărilor climatice. Dacă linia de tendință este ascendentă de la stânga la dreapta, tendința precipitațiilor este pozitivă și umiditatea crește din ce în ce mai mult în Sântana din cauza schimbărilor climatice. Dacă linia este orizontală, nu se observă nicio tendință clară, iar dacă este descendentă, condițiile devin mai uscate în Sântana de-a lungul timpului.

Din analiza graficului, se observă faptul că în Sântana, tendința precipitațiilor este pozitivă și umiditatea crește din ce în ce mai mult în Sântana din cauza schimbărilor climatice, având în vedere tendința ascendentă de la stânga la dreapta.

În partea de jos, graficul arată așa-numitele benzi de precipitații. Fiecare bandă colorată reprezintă precipitațiile totale ale unui an - verde pentru anii cu precipitații ridicate și maro pentru anii mai secetoși.

În Sântana, anul 2000 a fost considerat un an secetos, din cauza temperaturilor ridicate care au fost înregistrate, iar 2010 cel mai ploios an.

Figura 55: Anomalii lunare de temperatură și precipitații - Schimbări climatice Sântana

Sursa: https://www.meteoblue.com/ro/climate-change/s/%c3%a2ntana_rom/%c3%a2nia_666936?month=4

Graficul de sus arată anomalia de temperatură pentru fiecare lună din 1979 până în prezent. Anomalia indică cu cât a fost mai cald sau mai rece decât media climatică pentru 30 de ani din perioada 1980-2010. Astfel, lunile roșii au fost mai calde și lunile albastre au fost mai reci decât în mod normal.

Graficul de jos arată anomalia precipitațiilor pentru fiecare lună din 1979 până în prezent. Anomalia arată dacă o lună a avut mai multe sau mai puține precipitații decât media climatică pe 30 de ani din 1980-2010. Astfel, lunile verzi au fost avut mai multe precipitații, iar lunile maro au fost mai uscate decât în mod normal, în orașul Sântana³⁹.

³⁹ https://www.meteoblue.com/ro/climate-change/s/%c3%a2ntana_rom/%c3%a2nia_666936?month=4

Patrimoniul natural

În județul Arad, există mai multe arii naturale protejate:

- **Arii naturale protejate de interes internațional**

Parcul Natural Lunca Mureșului, cu o suprafață totală de 17.166 ha, este încadrat ca fiind una dintre cele 5 zone umede de importanță internațională din România (sit RAMSAR).

- **Arii naturale protejate de interes comunitar**

În județul Arad există 22 situri de importanță comunitară (SCI): Codrul Moma, Crișul Alb, Crișul Negru, Defileul Mureșului Inferior, Drocea, Lunca Mureșului Inferior, Mlaștina Satchinez, Platoul Vașcău, Podișul Lipovei Poiana Ruscă, Dealul Mocrea – Rovina – Ineu, Nădab – Socodor, Coridorul Drocea – Codru Moma, Coridorul Munții Bihorului – Codru Moma, Crișul Alb între Gurahonț și Ineu, Defileul Crișului Alb, Pădurea Neudorfului, Lunca Teuzului, Râul Mureș între Lipova și Păuliș, Turnu – Variașu, Zarandul de Est, Zarandul de Vest, Munții Bihor, Nădab – Socodor – Vârșand.

Suprafața Siturilor Natura 2000 atribuite în custodie județului Arad acoperă 216.782 hectare, reprezentând 27,96% din întreaga suprafață a județului.

În funcție de suprafața ocupată, primul loc este ocupat de SCI Podișul Lipovei - Poiana Ruscă, cu o suprafață totală de 35.738 hectare, urmat de Defileul Mureșului (34.149 hectare), Drocea (26.108 hectare) și Codru Moma (24.650 hectare).

În ceea ce privește ariile de protecție specială avifaunistică (SPA), în județul Arad au fost identificate 8 astfel de zone: Câmpia Cermeiului, Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru, Defileul Mureșului Inferior-Dealurile Lipovei, Hunedoara Timișană, Lunca Mureșului Inferior, Drocea – Zărand, Defileul Crișului Alb și Pescăria Nădlac. Suprafața totală în care sunt incluse aceste arii de protecție specială avifaunistică (SPA) este de 179.225 hectare, reprezentând 23,11% din suprafața totală a județului Arad, cele mai întinse fiind Defileul Mureșului Inferior-Dealurile Lipovei (55.660 hectare), Drocea – Zărand (40.677 hectare) și Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru (39.499 hectare).

- **Arii naturale protejate de interes național**

Conform Legii 5/ 2000, în județul Arad, au fost declarate un număr de 15 arii protejate, de

importanță națională:

- 3 rezervații botanice (Dosul Laurului, Baltele Gurahonț, Poiana cu narcise Rovina);
- 3 rezervații zoologice (Balta Rovina, Balta Șoimoș, Pădurea Sâc);
- 3 rezervații speologice (Peștera Duțu, Peștera Sinesie, Peștera Valea Morii);
- 2 rezervații paleontologice (Locul fosilifer Monoroștia, Locul fosilifer Zăbalț);
- 2 rezervații forestiere (Runcu-Groși, Pădurea de stejar pufos de la Cărand);
- 1 rezervație mixtă (Rezervația de soluri sărăturate de la Socodor);
- 1 rezervație științifică (Arboretul Macea).

Conform Hotărârii de Guvern nr. 2151/ 2004, în județul Arad, au fost declarate un număr de 3 zone puse sub protecție, de importanță națională:

- 1 parc natural (Parcul Natural Lunca Mureșului);
- 2 arii de protecție speciale avifaunistice (Pădurea Lunca, Pădurea Socodor);
- 1 rezervație naturală (Prundu Mare).

Conform Hotărârii nr. 1/ 1995 a Comisiei Administrative de pe lângă Prefectura Județului Arad și a Hotărârii Consiliului Județean Arad, nr. 27/ 2000, pe raza județului Arad, au fost declarate un număr de 9 parcuri dendrologice.

- **Arii naturale protejate de interes județean sau local**

Pe teritoriul județului Arad au fost identificate următoarele arii naturale protejate de importanță județeană și națională:

- Rezervații Botanice: „Dosul Laurului”, „Poiana cu Narcise Rovina”, „Baltele Gurahonț” și „Rezervația Păliurul”;
- Rezervații Zoologice: „Peștera lui Duțu”, „Peștera Sinesie” și „Peștera cu Apă de la Moară”;
- Rezervații Paleontologice: „Locul Fosilifer Zăbalț” și „Punctul Fosilifer Monoroștia”;
- Rezervații Forestiere: „Rezervația Runcu - Groși”, „Arboretele de Fag de la Râul Mic”, „Pădurea de Fag de la Archișel” și „Pădurea de Stejar Pufos de la Cărand”;

- Rezervații Mixte: „Rezervația Dealul Mocrea”, „Rezervația Bezdin - Prundu Mare”, „Rezervația naturală mixtă Moneasa”, „Rezervația de Soluri Sărăturate de la Socodor”, „Măgura cu ghimpi de la Patârș”, „Pădurea cu ghimpi de la Groși și Peștiș” și „Dealul Pleșa”;
- Rezervații Științifice: „Arboretul Macea”;
- Parcuri Naturale: „Parcul Natural Lunca Mureșului” (17.166 ha);
- Arii de protecție speciale avifaunistice: „Pădurea Lunca” și „Pădurea Socodor”;
- Parcuri Dendrologice: „Parcul Dendrologic Arboretum Sylva Gurahonț” (12,5 ha), „Parcul Dendrologic Neudorf” (73 ha), „Parcul Dendrologic Bulci” (4 ha), „Parcul Dendrologic Căpâlnaș” (10 ha), „Parcul Dendrologic Săvârșin” (19,5 ha), „Parcul Dendrologic Mocrea” (6 ha), „Parcul Dendrologic Mănăștur” (4,5 ha), „Parcul Dendrologic Ineu” (12,0 ha), „Parcul Dendrologic Odvoș” (2,3 ha) și „Parcul Dendrologic Petriș” (10 ha).

În orașul Sântana, zona delimitată de culoarea verde pe harta de mai jos reprezintă ariile protejate.

Figura 56: Arii protejate - Sântana

Sursa: www.citadini.ro

De altfel, pădurile, cum ar fi cele de la Tauț, situate în apropierea orașului Sântana, sunt un habitat natural pentru o varietate de specii de plante și animale, inclusiv multe specii rare și amenințate. Conservarea acestor habitate forestiere contribuie la menținerea biodiversității.

Arborii absorb dioxidul de carbon din atmosferă prin fotosinteză și stochează carbonul în lemn și în sol. Astfel, pădurile joacă un rol crucial în combaterea schimbărilor climatice, deoarece reduc concentrația de CO₂ din atmosferă. Totodată, rădăcinile arborilor stabilizează solul, reducând eroziunea și prevenind alunecările de teren. Pădurile contribuie, de asemenea, la menținerea calității apei prin filtrarea și reglarea debitelor de apă.

Concomitent cu aspectele menționate anterior, pădurile oferă oportunități de recreere în natură, cum ar fi drumeții, camping, observarea păsărilor și alte activități în aer liber. Acest lucru poate sprijini industria turismului local și poate genera venituri suplimentare.

CONCLUZII

- Indicatorii de măsurare a calității aerului se mențin la un nivel normal.
- Poluarea fonică este principala sursă de poluare din oraș.
- Schimbările climatice își pun amprenta asupra condițiilor climatice din oraș.
- Primul pas în tranziția localității către un spațiu eficient din punct de vedere energetic, a fost realizat prin elaborarea Programului de Îmbunătățire a Eficienței Energetice.

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Calitatea normală a aerului, 2. Existența zăcămintelor de hidrocarburi lichide și gazoase pe teritoriul localității, 3. Fertilitatea solului din zonă, 4. Existența unui Program de Îmbunătățire a Eficienței Energetice la nivelul localității. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poluarea fonică provocată de mijloacele de transport și de activitățile industriale, 2. Lipsa hărților de zgomot.
Oportunități	Amenințări

<ol style="list-style-type: none"> 1. Atragerea de finanțări nerambursabile pentru combaterea poluării fonice, 2. Elaborarea de documente strategice, cu accent pe mediu și climă (Planul de Acțiune pentru Energie Durabilă și Climă), pentru a analiza situația energetică a sectoarelor consumatoare, situația actuală a emisiilor de CO₂, precum și pentru a propune măsuri viabile pentru reducerea emisiilor de CO₂ până în 2030, 3. Eficientizarea energetică a sectoarelor consumatoare din oraș: clădiri publice, clădiri rezidențiale, iluminat public, prin implementarea de măsuri prietenoase cu mediul înconjurător, 4. Crearea unor platforme de colectare a gunoiului de grajd atât din gospodării, cât și din fermele de mari dimensiuni, 5. Promovarea practicilor prietenoase cu mediul înconjurător, în rândul cetățenilor, prin intermediul unor campanii de conștientizare. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Instabilitatea legislativă în domeniul protecției mediului înconjurător, 2. Îndesirea precipitațiilor și a umidității în oral, din cauza schimbărilor climatice 3. Fenomene meteo extreme.
--	---

3.11. Profil și capacitate administrativă

Activitatea unității administrativ-teritoriale a Orașului Sântana se desfășoară în conformitate cu reglementările legale.

Structura primăriei

Consiliul local, ca autoritate a administrației publice locale, funcționează în conformitate cu legislația în vigoare, respectiv Constituția României și a Codului Administrativ, aprobat prin Ordonanța de Urgență nr.57/ 2019. Principalele atribuții ale Consiliului local sunt cele prevăzute în Codul Administrativ, la art. 129 respectiv:

- ✓ organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local;
- ✓ dezvoltarea economico-socială și de mediu a municipiului;
- ✓ administrarea domeniului public și privat al municipiului;
- ✓ gestionarea serviciilor publice de interes local;
- ✓ cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern;

Primăria orașului Sântana este o instituție publică cu activitate permanentă, care aduce la îndeplinire hotărârile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale cetățenilor orașului. Primaria orașului Sântana se organizează și funcționează potrivit prevederilor Legii nr. 215/2001 privind Administrația publică locală, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale prezentului Regulament de Organizare și Funcționare.

Primarul, viceprimarul, administratorul public, secretarul unității administrativ-teritoriale, împreună cu Aparatul de specialitate al Primarului constituie o structură funcțională cu activitate permanentă, denumită Primăria Orașului Sântana, care duce la îndeplinire Hotărârile Consiliului Local și Dispozițiile Primarului, asigură rezolvarea operativă a problemelor curente ale colectivității locale, gestionează și răspunde de treburile publice în interesul cetățenilor orașului. Conducerea Primăriei orașului Sântana este asigurată de Primar, direcțiile, serviciile, birourile și compartimentele fiind subordonate direct acestuia, viceprimarului, sau secretarului.

Aparatul de specialitate al primarului este structura organizatorică stabilită prin organigrama și statul de funcții, aprobate conform legii, care duce la îndeplinire sarcinile și atribuțiile administrației publice locale reiesite din Constituție, legi, ordonanțe, hotărâri ale guvernului, ordine ale conducătorilor administrației publice centrale, hotărâri ale Consiliului Local și dispoziții ale primarului, și este alcătuit din funcționari publici și personal contractual.

Conform site-ului oficial al Primăriei, www.primariaSantana.ro, există aprobat un Regulament de organizare și funcționare al aparatului de specialitate al primarului orașului Sântana încă din 2018, prin HCL/2018. De asemenea, structura organizatorică a aparatului de specialitate al Primarului și a serviciilor publice înființate în subordinea Consiliului Local al orașului Sântana, precum și numărul maxim de posturi, sunt cele stabilite și aprobate anual prin Hotărârea Consiliului Local al orașului Sântana, în conformitate cu prevederile OUG nr.63/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, noua structură este aprobată prin HCL nr., privind modificarea stat funcții aparat primar, se precizează că, totalul de posturi în instituție este 220, din care:

- ✓ demnitari aleși 2
- ✓ funcționari publici cu funcții de conducere – 9 posturi
- ✓ funcționari publici de execuție 209,

Aparatul de specialitate al primarului orașului Sântana are următoarea structură organizatorică, în conformitate cu HCL nr privind reorganizarea aparatului de specialitate al primarului orașului Sântana:

I. Direcția Economică

- ✓ Serviciul buget,
- ✓ Serviciul impozite și taxe
- ✓ Compartiment achiziții publice
- ✓ Serviciul gospodărie comunală
- ✓ Compartiment Programe Europene

II. Direcția Asistență Socială

- ✓ Compartiment autorizare tutelară și protecția copilului, intervenții în situații de urgență, de abuz, neglijare, trafic și migrație, repatrieri
- ✓ Compartiment evidența beneficii, asistență socială și incluziune socială
- ✓ Compartiment servicii sociale, monitorizare, asistenți personali, protecție persoane vârstnice și persoane cu dizabilități
- ✓ Compartiment asistență comunitară și asistență unități de învățământ

- ✓ Compartiment marginalizare socială, monitorizare, analiză statistică, indicatori asistență socială și incluziune socială, relații cu asociațiile și fundațiile
- ✓ Compartiment juridic

- III. S.P.C.L.E.P.
- IV. Compartiment agricol
- V. Compartiment relații cu publicul – secretariat arhivă
- VI. Compartiment juridic
- VII. Compartiment GUARD
- VIII. Compartiment protecția mediului
- IX. S.V.S.U
- X. Compartiment cultură - sport – bibliotecă
- XI. Compartiment audit
- XII. Compartiment resurse umane
- XIII. Serviciul poliție locală
 - ✓ disciplina în construcții, afișaj stradal
 - ✓ ordine și liniște publică
 - ✓ compartiment circulație pe drumuri publice
 - ✓ protecția mediului
- XIV. Arhitect Șef
 - ✓ Serviciul de urbanism și amenajarea teritoriului
 - ✓ Birou de specialitate proiecte cu finanțare internațională
 - ✓ Compartiment urbanism – investiții
 - ✓ Compartiment transport în cont propriu
- XV. Administrator public
- XVI. Compartiment de informatică
- XVII. Club sportiv – consiliul de administrație
 - ✓ compartiment buget
 - ✓ compartiment administrativ gospodăresc
 - ✓ compartiment antrenori instructori

Instituții publice în subordinea Consiliului Local Sântana sunt:

- ✓ SC PREST COM SÂNTANA PAVAJ SRL
- ✓ CLUB SPORTIV UNIREA SÂNTANA, care este prins și în organigrama primăriei
- ✓ Casa de cultură (în construcție) și cămine culturale
- ✓ Bibliotecă, figurează în organigrama primăriei

Din numeroasele departamente de la nivelul primăriei, ne vom opri la câteva pentru a sublinia aportul administrației publice locale la bunăstarea cetățeanului. La nivelul Primăriei, o atenție deosebită este acordată serviciilor sociale. Astfel, activitatea Direcției de Asistență Socială urmărește obiectivele Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale de la nivelul orașului Sântana, precum și a planului de acțiune aferent. Acest plan de acțiune a avut suport din diverși furnizori publici și privați de servicii sociale acreditați. Direcția de asistență socială din cadrul primăriei este o instituție publică specializată în administrarea și acordarea beneficiilor de asistență socială și a serviciilor sociale, fără personalitate juridică, înființată și organizată ca și un compartiment funcțional în aparatul de specialitate al primarului, conform Hotărârii 417/08 iunie 2018, a HCL nr.178/20.11.2018 și a Legii asistenței sociale nr.292/2011/actualizată. Direcția de Asistență Socială din cadrul Primăriei orașului Sântana este furnizor de servicii sociale acreditat, din data de 08.04.2022, de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale în conformitate cu prevederile Legii nr.197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale. De asemenea, un sprijin important îl au parteneriatele sau convențiile de colaborare încheiate între primărie și diverși actori, pentru a acorda suport persoanelor cu nevoi sociale:

1. Convenție de colaborare între Uniunea Adam Muller Gutenbrunn Timișoara, Căminul de bătrâni Sântana și Consiliul Local al orașului Sântana (Hotărârea 70/15.03.2016)
2. Convenție de colaborare între Parohia ortodoxă Comlaus, Asociația penticostală de misiune creștină Sântana, Parohia ortodoxă Sântana 1, Biserica creștină baptistă Betesda Sântana și Parohia ortodoxă Caporal alexa (Hotărârea nr 188/ 15.11.2016)
3. Convenție de colaborare între Parohia ortodoxă Sântana II, Asociația Ieromonah Arsenie Boca, Liceul Tehnologic Ștefan Hell și Școala Gimnazială Sântana (Hotărârea nr 202/ 20.12.2016)
4. Convenție de colaborare cu DGASPC Arad (Hotărârea nr 150/ 22.08.2017)

5. Convenție de colaborare cu Asociația Viitorul Copiilor Sântana și CL Sântana (Hotărârea nr 201/ 18.12.2018)
6. Convenție de colaborare cu Asociația „O inimă mare” (Hotărârea nr 96/ 21.03.2017)
7. Convenție de colaborare cu Asociația Senior (Hotărârea nr 145/ 20.09.2019)

În cadrul Compartimentului Programe Europene, unde activează două persoane, care gestionează un număr de XX proiecte implementate cu fonduri naționale sau europene. De asemenea, există proiecte suplimentare depuse sau aflate în pregătire pentru a fi finanțate din surse externe variate. Compartimentul Achiziții Publice are, de asemenea, două persoane încadrate.

De asemenea, în cadrul Direcției Arhitect șef există un birou de specialitate proiecte cu finanțare internațională, care are rolul de a implementa proiectelor cu finanțare internațională. De asemenea, acest departament are rolul de promova orașul în reviste, publicații de specialitate și pe alte canale de promovare – internet, mass-media (presa scrisă/on-line, radio/TV), participarea la târguri și alte manifestări expoziționale, seminarii, workshopuri și diferite evenimente de interes turistic și cultural, precum și de gestionarea terenurilor de joacă pentru copii; amenajarea parcului, semnalizarea obiectivelor cu indicatoare de orientare și informare.

Având în vedere volumul actual de activitate al acestor structuri și numărul mare de finanțări disponibile pentru Primărie (PR Vest, PNRR, finanțări naționale, finanțări directe de la COM, etc.), devine esențială extinderea personalului și îmbunătățirea continuă a competențelor acestora. Aceasta se aplică atât în cadrul compartimentelor menționate, cât și în celelalte departamente implicate în implementarea proiectelor cu fonduri nerambursabile.

Compartiment cultură - sport – bibliotecă are ca obiectiv organizarea de activități culturale, sportive și evidența fondului de carte din cadrul Bibliotecii orașului Sântana, precum și participarea la activități cultural-artistice atât la nivel internațional, european, național, regional și local. De asemenea, acesta se ocupă de gestionarea centrului multicultural, a caminelor culturale, casa de cultură, de descoperirea și promovarea tinerelor talente, gestionarea grupului de majorete și grupului de fanfară a orașului.

Personalul primăriei trebuie pregătit pentru a realiza servicii de cea mai bună calitate pentru comunitate, de încerca să reducă birocrăția existentă prin dezvoltarea de strategii de lucru cu cetățenii mult mai pliable pe nevoile acestora. În sprijinul salariaților primăriei a fost semnat un proiect din fonduri nerambursabile, implementat de către Primăria orașului Sântana: ”Improve

Commented [IT1]: Care este diferența între cele 2 compartimente?

cross-border cooperation between public institutions of Nadlac- Sântana- Elek-Doboz' cod proiect ROHU-181. Obiectivul general al proiectului a fost reprezentat de cooperarea armonioasă și reală între instituțiile publice din Nadlac- Sântana- Elek-Doboz, legate de obiectivul specific al programului, respectiv îmbunătățirea cooperării transfrontaliere între instituții. Valoarea totală a proiectului a fost de 296.890,00 euro, din care valoarea alocată orașului Sântana a fost de 74.980 euro pentru a finanța sala multifuncțională din cadrul Primăriei orașului Sântana și a fi dezvoltat personalul administrativ.

Dezideratul oricarei administrații publice este acela de a avea o bună guvernare, reprezentând: deschidere spre dialog, participare, responsabilitate, eficacitate. Buna guvernare reprezintă guvernarea care se bazează pe: respectarea legilor, asumarea răspunderii față de membrii societății, participarea activă a factorilor interesați în dezvoltarea locală, participarea cetățenilor la buna funcționare a instituțiilor publice.

De asemenea, trebuie amintit că s-a creat Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Sântana” cu scopul de a realiza în comun o pluralitate de funcții de competență UAT-urilor care o constituie, astfel încât să gestioneze cu eficiență și eficacitate întregul teritoriu. Primăria, cât și consiliul local, sunt membrii și în alte Asociația de Dezvoltare Intercomunitară, create la nivelul județului, care, prin activitățile lor, contribuie la bunăstarea cetățenilor.

În acest sens, elaborarea SIDU Sântana a avut în vedere consultarea largă, prin chestionare, interviuri, grupuri de lucru a categoriilor de actori implicați în dezvoltare locală, dar și a cetățenilor, prin anunțuri publice privind elaborarea documentului și consultare pe site-ul instituției.

Resurse bugetare

Programarea și execuția bugetară la nivelul orașului Sântana sunt strâns legate de investițiile și proiectele gestionate de către Primărie, fiind conformate cu legislația în vigoare și principiile de eficacitate, eficiență, economicitate și oportunitate. Bugetul local este alimentat din multiple surse, precum veniturile din impozite, taxe și alte surse locale, dar și din alocările guvernamentale prin intermediul Ministerului Finanțelor Publice sau altor instituții. În plus, orașul beneficiază de surse de finanțare suplimentare, inclusiv subvenții din bugetul de stat și fonduri europene destinate proiectelor cu finanțare externă nerambursabilă. Prin aceste mijloace, administrația locală își propune să susțină dezvoltarea comunității și să îmbunătățească infrastructura și serviciile pentru locuitorii din Sântana.

Din punctul de vedere al resurselor financiare aflate la dispoziția Primăriei pentru susținerea politicilor publice locale, bugetul instituției a avut în ultimii 4 ani o evoluție fluctuantă, evoluția principalilor indicatori financiari fiind oscilantă. Trebuie menționat că nu s-au adăugat la

analiză veniturile și cheltuielile extraordinare, precum și veniturile și cheltuielile excepționale care reprezintă sume nesemnificative, care să influențeze în vreun sens calcularea rezultatelor patrimoniale ale exercițiului financiar.

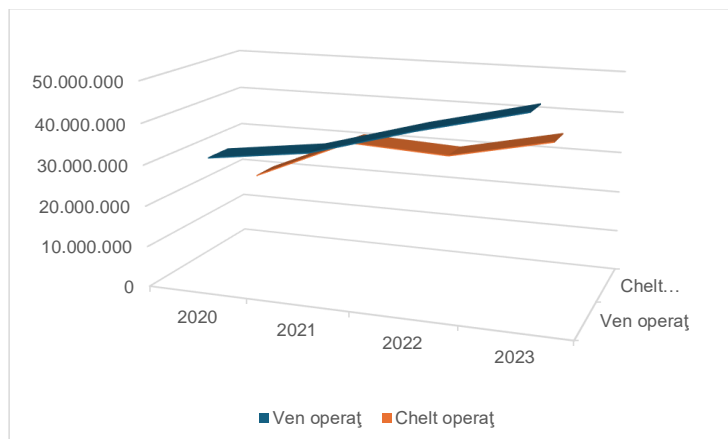
Tabel nr. 17. Evoluția situației financiare a primăriei Sântana

Bilant	2020	2021	2022	2023
Venituri operaționale	31,043,506	34,249,083	41,209,541	47,206,885
Cheltuieli operaționale	20,666,741	31,283,474	30,010,777	35,354,382
Rezultatul patrimoniului	10,376,765	2,965,609	11,198,764	11,852,503

Sursa: preluare din Notele explicative ale bilanțurilor primăriei Sântana

Din analiza celor patru ani se poate observa că în anul 2022 cuantumul veniturilor a crescut considerabil cu peste 20,3%, în timp ce în anul următor încasările la bugetul primăriei au crescut în continuare, dar cu rata descrescătoare.

Fig 57. Evoluția cheltuielilor și veniturilor operaționale

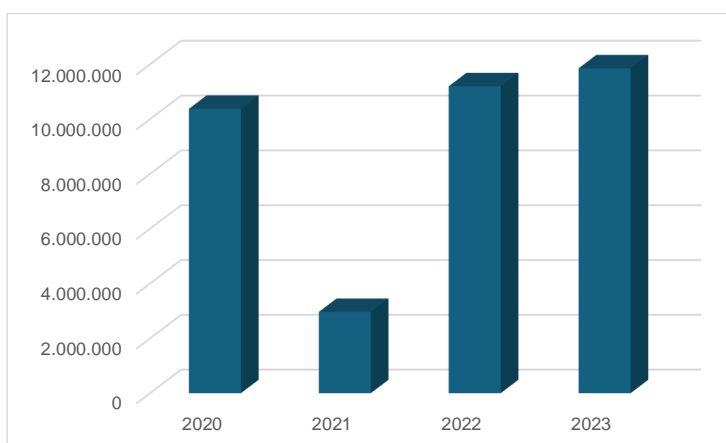

Sursa: preluare bilanțurile primăriei Sântana

Din perspectiva cheltuielilor operaționale, se observă că acestea au înregistrat o creștere semnificativă în perioada 2020-2021, crescând cu 51%. Această creștere a fost determinată de necesitățile impuse de pandemie și perioada post-pandemică. Totuși, după încheierea perioadei pandemice și eliminarea efectelor care au generat cheltuieli suplimentare neprevăzute, precum și o administrare eficientă, cheltuielile operaționale ale primăriei s-au redus semnificativ în 2022, cu până la 5%. În 2023, s-a înregistrat o creștere a cheltuielilor operaționale cu 17%, aceasta fiind

rezultatul intensificării investițiilor în orașul Sântana. Este important de menționat că această creștere a fost orientată către dezvoltarea orașului și îmbunătățirea infrastructurii sale. Astfel, putem observa o dinamică variabilă a cheltuielilor operaționale în funcție de necesitățile și prioritățile momentului, iar o gestionare eficientă poate contribui la ajustarea lor în concordanță cu obiectivele administrației locale.

Fig 58. Evoluția rezultatului patrimoniului pe partea de operațională

Sursa: preluare bilanțurile primăriei Sântana

Pe durata întregii perioade analizate, rezultatul patrimonial din perspectiva operațională este în excedent, demonstrând că gestionarea bugetului primăriei este eficientă și se axează pe maximizarea creării unei valori adăugate semnificative. Acest succes s-a menținut chiar și în timpul crizei sanitare și economice provocate de virusul COVID-19, care a impus cheltuieli suplimentare semnificative.

Este remarcabil că administrația locală a reușit să mențină un echilibru pozitiv între cheltuieli și venituri, chiar și în fața presiunii financiare generate de pandemie. Acest lucru demonstrează capacitatea lor de a gestiona resursele cu înțelepciune și de a face față situațiilor dificile cu succes.

Prin analiza Contului de Rezultat Patrimonial, se poate observa că în fiecare an execuția bugetară la finalul trimestrului IV s-a încheiat cu un excedent. Cea mai mare valoare absolută s-a înregistrat în 2023, având în vedere că veniturile au crescut semnificativ, în timp ce cheltuielile au crescut, dar nu în aceeași măsură. În timpul anilor de criză sanitară și economică cauzată de COVID, orașul Sântana nu a suferit pierderi la nivelul veniturilor, fapt ce demonstrează buna gestionare a resurselor orașului.

Din perspectiva cheltuielilor, în aceeași perioadă, acestea au înregistrat o creștere semnificativă, totuși, au rămas sub pragul care să afecteze excedentul patrimonial. Excedentul rezultat a fost modest, dar prezent, reprezentând 28,6% din ceea ce s-a realizat în 2020. În anul 2022, când viața a revenit la normal în comparație cu anii 2020-2021, rezultatul patrimonial a fost excedentar, înregistrând o creștere de 377,62% față de anul 2021 și reprezentând 7,92% din ceea ce s-a realizat în 2020, ceea ce confirmă eficiența gestionării bugetului orașului în această perioadă.

În conformitate cu HCL 32/2024, s-a aprobat bugetul general de venituri și cheltuieli al orașului Sântana pentru anul 2024, respectiv:

- Venituri: 96.306,40 mii lei
- Cheltuieli: 96.346,06 mii lei

Din analiza anilor 2022 și 2023, se poate observa că cuantumul veniturilor anticipate pentru anul 2024 se dublează față de anul anterior. De asemenea, cuantumul cheltuielilor aferente anului 2024 se triplează față de anul 2023. Această creștere semnificativă este rezultatul investițiilor în proiecte cu finanțare nerambursabilă externă și a cheltuielilor de capital. În concluzie, din analiza bugetară se preconizează o majorare a veniturilor la bugetul primăriei în paralel cu o creștere a cheltuielilor ca urmare a numeroaselor investiții, generând astfel un mic deficit.

În anul 2024 în evidențele fiscale ale Primăriei orașului Sântana figurează înregistrate un număr de 1909 roluri la impozite și taxe, din care 1190 persoane fizice și 719 persoane juridice.

Gubernanța electronică

Pandemia Covid-19 a demonstrat cât de importante sunt competențele digitale pentru muncă și pentru interacțiunea cu ceilalți, dar a accentuat și decalajele de cunoștințe IT și nevoia creșterii educației digitale.

Platformele online sunt o parte importantă a economiei și a vieții de zi cu zi. Acestea oferă oportunități economice semnificative și sunt canale de comunicare importante.

Transformarea digitală este una dintre prioritățile UE. Parlamentul European elaborează politicile care vor întări capacitățile Europei în noile tehnologii digitale, vor deschide noi oportunități pentru afaceri și consumatori, vor susține tranziția verde și vor ajuta UE să atingă neutralitatea climatică până în 2050. Totodată, aceste politici vor susține dobândirea de competențe digitale și formările profesionale și vor ajuta la digitalizarea serviciilor publice, cu respectarea drepturilor și valorilor fundamentale.

Valorificarea potențialului tranziției digitale reprezintă un avantaj pentru orașe, nu numai pentru dezvoltarea afacerilor și crearea de locuri de muncă, ci și pentru gubernanța orașelor și apropierea de cetățeni, dezvoltând astfel abordări de gubernanță mai integrate la nivelul acestora.

Serviciile publice digitale din România sunt fragmentate atât la nivel teritorial, cât și între nivelurile decizionale – local, regional, național.

La nivelul Comisiei Europene în planul de redresare economică se predeve un proces de recuperare bazat pe transformarea digitală. Comisia Europeană a lansat un program numit "NextGenerationEU" și a alocat fonduri semnificative pentru a ajuta țările membre ale Uniunii Europene să facă față impactului pandemiei și să se pregătească pentru viitor.

Transformarea digitală este unul dintre pilonii importanți ai acestui plan de redresare economică. Pandemia a evidențiat necesitatea dezvoltării și modernizării infrastructurii digitale pentru a susține domeniile cheie precum educația, sănătatea, economia, ocuparea forței de muncă și cultura.

Digitalizarea nu este suficientă pentru a asigura tranziția către o societate digitală. Transformarea digitală provoacă sau influențează modificări radicale în toate aspectele vieții umane.

La nivel național, Strategia națională privind agenda digitală pentru România definește patru arii de acțiune:

- (1) e-guvernare, interoperabilitate, securitate cibernetică, cloud computing, open data, big data și social media;
- (2) TIC în educație, sănătate, cultura și e-incluziune;
- (3) e-commerce, cercetare, dezvoltare și inovare în TIC și
- (4) broadband și infrastructura de servicii digitale.

La nivelul Primăriei, este operativă o platformă numită E-Administrație CityON, care facilitează schimbul de informații între instituție și cetățeni, fie ei persoane fizice sau juridice. Acest portal oferă utilizatorilor acces ușor și rapid la informațiile relevante pentru ei, inclusiv obligațiile legate de impozite și taxe, statusul contractelor sau stadiul cererilor depuse la Primărie. De asemenea, platforma oferă informații detaliate despre documentele necesare, formulare tipizate și alte materiale legate de departamentele de Impozite și Taxe/Comercial.

De asemenea, se pot plăti taxele locale, precum și alte datorii de natura taxelor și a impozitelor prin platforma națională, soluție care permite achitarea a peste 30 de impozite și contribuții. De asemenea, cetățenii se pot programa on-line pentru obținerea anumitor servicii.

3.12. Smart City

Orașul Sântana este în curs de dezvoltare către statutul de Smart City, în conformitate cu conceptul modern al orașului inteligent și sustenabil. Acest tip de oraș reprezintă o abordare inovatoare care integrează tehnologia informației și comunicațiilor, alături de alte mijloace, pentru a îmbunătăți calitatea vieții, eficiența serviciilor urbane și competitivitatea, având în vedere nevoile actuale și viitoare ale comunității în aspectele economice, sociale și de mediu.

Conform președintelui ARSC, Eduard Dumitrașcu, un oraș poate fi considerat „inteligent” atunci când investițiile în tehnologie modernă conduc la dezvoltarea economică durabilă și îmbunătățesc viața locuitorilor. Acest lucru implică o serie de obiective și acțiuni, cum ar fi fluidizarea traficului, reducerea poluării și a consumului de energie, extinderea și conservarea spațiilor verzi, digitalizarea serviciilor urbane și îmbunătățirea condițiilor de locuit și educaționale.

Un aspect important al orașului inteligent este capacitatea de a face față provocărilor urbane, cum ar fi mediu, guvernare eficientă, mobilitate, prosperitate, creșterea sau îmbătrânirea populației.

Conceptul de Smart City – dezvoltarea comunităților creativ inteligente – ia în calcul principalele **6 mari verticale ale Industriei Smart City**. Cele 6 verticale sunt în acord cu strategia de dezvoltare a Comisiei Europene. Acestea sunt:

- Guvernarea inteligentă
- Locuire inteligentă
- Mobilitate inteligentă
- Cetățeni inteligenți
- Economie inteligentă
- Mediu inteligent

Prin intermediul unei abordări integrate și colaborative, orașul Sântana se concentrează pe următoarele direcții principale:

- **Guvernare inteligentă:** Utilizarea tehnologiei și coordonarea activităților pentru îmbunătățirea serviciilor publice și a încrederii în instituțiile publice.

Site-ul Primăriei (www.primariaSantana.ro) reprezintă o componentă vitală în comunicarea eficientă cu cetățenii și în furnizarea acestora a informațiilor relevante și actualizate despre serviciile publice, proiectele în derulare și deciziile administrative locale.

Pe site-ul Primăriei, regăsim o secțiune dedicată „e-ADMINISTRAȚIE”, unde se pot realiza plăți online cu/fără autentificare. Plata taxelor și impozitelor se poate realiza pe platforma menționată anterior, dar și pe platforma națională www.ghiseul.ro.

Prin intermediul unei guvernări eficiente, primăria poate gestiona resursele și serviciile publice într-un mod optim, asigurând că nevoile și preocupările cetățenilor sunt abordate în mod corespunzător. Aceasta implică o comunicare deschisă și o colaborare strânsă cu locuitorii, organizațiile civice și alte autorități locale.

Transparența în luarea deciziilor și în utilizarea resurselor publice este un element central al guvernării bune la nivelul primăriei. Cetățenii trebuie să fie informați cu privire la deciziile luate și să aibă acces la informații relevante despre activitatea orașului. Acest lucru nu numai că promovează încrederea și responsabilitatea, dar permite și cetățenilor să-și exprime opiniile și preocupările în legătură cu problemele locale.

- **Smart living – Locuire inteligentă:** Gestionarea eficientă a spațiilor și serviciilor publice, utilizând tehnologii TIC, pentru a răspunde nevoilor cetățenilor, inclusiv accesibilitatea și siguranța locuințelor.

Verticala Smart Living include domenii foarte importante și cu impact direct asupra calității vieții, incluzând componente precum: serviciile medicale, securitatea persoanelor, spațiile verzi. Orașele trebuie să gestioneze spațiile urbane într-o armonie deplină, restabilind echilibrul natural.

Direcțiile și subdomeniile majore urmărite sunt:

- Turism
- Cultură și timp liber
- Servicii medicale
- Securitate
- Acces la tehnologie
- Bunăstare și incluziune socială

➤ Gestionarea spațiilor publice

În prezent, administrația publică locală a orașului a obținut finanțare pentru proiectul „Construirea de locuințe pentru tineri /locuințe de serviciu pentru specialiștii din sănătate și învățământ în Orașul Sântana, Județul Arad”. Proiectul vizează construirea a două clădiri noi, eficiente din punct de vedere energetic de tip locuință rezidențială multifamilială. Noile unități de locuit vor fi conforme cu ținta privind atingerea pragului de minim 20% consum primar de energie, în conformitate cu cerințele privind construcțiile Nzeb.

- **Mobilitate inteligentă:** Dezvoltarea unor rețele de transport eficiente și curate, utilizând tehnologii pentru a îmbunătăți planificarea și accesibilitatea transportului public și privat.

Mobilitatea inteligentă se concentrează pe utilizarea eficientă a mijloacelor de transport în comun sau alternative la vehiculele personale, cum ar fi ride-sharing, car-sharing, transportul public, mersul pe jos, mersul pe bicicletă și altele. Aceste soluții diverse sunt menite să ofere opțiuni variate de deplasare și să reducă dependența de mașinile personale.

Prin intermediul sistemelor integrate de transport inteligent, locuitorii pot fi conectați cu locațiile cheie, precum locurile de muncă și instituțiile educaționale, facilitând accesul la oportunități noi și diverse.

Proiectele de tip Smart Mobility au ca scop îmbunătățirea sistemelor de transport prin implementarea tehnologiilor digitale avansate. Aceste soluții au beneficii precum reducerea congestiei traficului, furnizarea unui sistem de transport în comun eficient și îmbunătățirea calității aerului respirabil în general.

Direcțiile și subdomeniile majore urmărite sunt:

- Transport public
- Infrastructură de transport
- Infrastructură inteligentă
- Logistică
- Management trafic urban
- Accesibilitate
- Moduri alternative de transport

➤ Transport multimodal

În 2023, în cadrul PNRR – Componenta 10 – Fondul Local, a fost aprobat proiectul „Amenajare piste de biciclete în oraș Sântana, jud. Arad”, Axa de Investiții I.1-Mobilitate urbană durabilă, subinvestiția I.1.1.4 asigurarea infrastructurii pentru transportul verde. În prezentul proiect se dorește extinderea rețelei de piste existente pe o lungime de 8.03 km, prin construirea a două tronsoane noi: primul între Orașul Sântana-zona industrială DJ 719-HAI, iar al doilea între Orașul Sântana și satul aparținător Caporal Alexa.

De asemenea, în vederea semnării contractului de finanțare, în cadrul PNRR – Componenta C10 – Fondul Local, a fost depus și proiectul „Înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public (achiziția de vehicule nepoluante), un proiect în parteneriat cu comuna Olari, jud. Arad”. Înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public, în Orașul Sântana și comuna Olari. În cadrul proiectului se urmărește achiziția a două autobuze nepoluante și a două stații de încărcare.

Totodată, în Strategia de Dezvoltare a județului, regăsim și următoarele proiecte: „Modernizare infrastructură rutieră și pietonală zone centrale (străzile Muncii, Rodnei și Mihai Viteazu) în orașul Sântana” și „Creșterea mobilității urbane în orașul Sântana prin extinderea rețelei de piste de biciclete și construirea coridorului integrat de mobilitate în zona de Sud a orașului, componenta: „Drum variantă ocolire Sud oraș Sântana” ”, care au scop îmbunătățirea accesibilității la nivelul orașului Sântana.

Smart Citizen - Cetățeni inteligenți

Cetățenii inteligenți reprezintă o componentă vitală în construirea și consolidarea unei Smart Cities. Pentru succesul inițiativelor propuse este esențială implicarea cetățenilor care sunt capabili să participe activ și să se adapteze la noile tehnologii, oferind soluții inovatoare și diversitate în comunitățile lor. Educația este cheia pentru îmbunătățirea acestei dimensiuni.

Conceptul de oraș inteligent este complementat ideal de conceptul de cetățeni inteligenți. Nu se măsoară doar nivelul de inteligență al individului, ci și capacitatea sa de a fi proactiv în viața urbană, de a avea competențe digitale, și de a participa activ la procesele decizionale.

Administrația este responsabilă să integreze cetățenii în viața orașului și în procesul decizional, considerându-i o parte esențială a rezultatelor unei comunități inteligente. În întreaga lume, orașele își dezvoltă propriile modele, adaptate la realitățile locale.

Direcțiile și subdomeniile majore urmărite sunt:

- Nivel de calificare
- Afinitate pentru învățare pe tot parcursul vieții
- Pluralitate socială și etnică
- Creativitate și flexibilitate
- Participare la viața publică

○ **Smart Economy - Economia inteligentă**

O economie urbană devine „inteligentă” atunci când integrează inovația și productivitatea pentru a se adapta cerințelor pieței, facilitând totodată dezvoltarea de noi modele de afaceri care să funcționeze la nivel local și global.

Conceptul de Smart Economy cuprinde diverse aspecte ale vieții urbane, inclusiv capitalul uman, social, urbanismul, infrastructura și tehnologia informației. Aceasta reprezintă intersecția dintre economie și conceptul de orașe inteligente.

Cu avansul digitalizării și apariția continuă a tehnologiilor inovatoare, cerințele în multe domenii, în special în economie, sunt în continuă schimbare. Prin urmare, orașele inteligente trebuie să dezvolte strategii pentru a aborda noile tipuri de locuri de muncă (meseriile viitorului), care vor constitui baza industriei și a economiei inteligente. Utilizarea noilor tehnologii va contribui, de asemenea, la simplificarea procedurilor guvernamentale, asigurând transparență și oferind o experiență îmbunătățită companiilor.

Aceste aspecte pot fi aplicate în diverse domenii, inclusiv în comerțul urban și în implementarea soluțiilor cu coduri de bare, pentru a optimiza procesele și a îmbunătăți eficiența economică la nivel urban.

○ **Smart Environment**

Smart environment utilizează colectarea de date provenite de la rețelele de utilități și de la utilizatori, incluzând informații despre aer, apă și alte resurse urbane, cu scopul de a identifica principalele domenii de intervenție în planificarea urbană și în dezvoltarea infrastructurii orașului. De asemenea, acesta are rolul de a furniza informații managerilor serviciilor urbane pentru a contribui la o dezvoltare urbană mai eficientă și sustenabilă, în timp ce îmbunătățește calitatea vieții cetățenilor.

Schimbările climatice afectează tot mai des orașele și locuitorii lor, provocând noi cerințe pentru planificatorii urbani, cum ar fi necesitatea de a îmbunătăți calitatea aerului și a apei, și de a controla poluarea fonică, astfel încât să se creeze un mediu urban sănătos și plăcut pentru rezidenți. În plus, impactul evenimentelor meteorologice extreme asupra orașelor, cum ar fi inundațiile sau ninsorile abundente, trebuie gestionat în mod corespunzător pentru a minimiza efectele negative asupra cetățenilor și afacerilor.

Printre soluțiile propuse de mediul urban inteligent se numără monitorizarea calității aerului, optimizarea consumului de energie și electricitate, gestionarea eficientă a apei și urmărirea deșeurilor, care pot avea ca rezultat reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, diminuarea cantității de deșuri solide generate per persoană și economisirea apei potabile.

Soluțiile inteligente pot îmbunătăți multiple aspecte ale calității vieții în orașe. Aplicațiile inteligente care contribuie cel mai mult la îmbunătățirea mediului includ, dar nu se limitează la, cele care se concentrează pe mobilitate, gestionarea apei, a energiei și a deșeurilor. De exemplu, informațiile în timp real despre transportul public și sistemele de automatizare a clădirilor pot contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, iar aplicațiile de economisire a energiei și soluțiile de mobilitate pot avea ca efect secundar îmbunătățirea calității aerului. De asemenea, detecția și gestionarea scurgerilor pot contribui la conservarea apei, iar sistemele digitale de urmărire și plata a deșeurilor pot duce la reducerea cantității de deșuri solide.

Direcții și subdomenii majore:

- Gestionarea deșeurilor
- Emisiile de dioxid de carbon
- Managementul durabil al resurselor
- Prevenirea poluării

În prezent, în cadrul PNRR – Componenta C3 – Managementul deșeurilor, Primăria orașului Sântana a obținut finanțare pentru proiectul „Înființarea de centre de colectare prin aport voluntar”. Înființarea centrului de aport voluntar pentru deșuri în Orașul Sântana vizează dezvoltarea unui management al deșurilor eficient prin suplimentarea capacităților de colectare separată.

De altminteri, pentru reabilitarea/ modernizarea/ eficientizarea sistemului de iluminat public, s-a depus proiectul „Iluminat public Etapa II”. Implementarea acestui proiect presupune efectuarea următoarelor lucrări principale:

- Crearea unui nou sistem de iluminat public, prin înlocuirea aparatelor existente și completare pe stâlpii existenți cu aparate de iluminat bazate pe tehnologia LED, pentru a îndeplini atât parametrii cantitativi, cât și parametri calitativi impuși.
- Implementarea unui sistem de comandă și control printr-un sistem inteligent de management prin telegestiune care va monitoriza în timp real comanda și starea de funcționare a aparatelor de iluminat. Din punct de vedere iluminotehnic, vor fi eliminate zonele cu umbră și întuneric în zonele vizat și se vor reduce costurile de întreținere și mentenanță a sistemului față de un sistem de iluminat public clasic.

o **Surse de finanțare pentru investițiile încadrate în domeniile vizate de conceptul SMART CITY**

Pentru perioada de programare 2021-2027, Comisia Europeană a propus ca Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) să pună un accent mai puternic pe activitățile de dezvoltare urbană durabilă (DUD), prin Programe fiind obligatoriu să aloce cel puțin 8% din fondurile FEDR dezvoltării integrate în zonele urbane, față de 5% în perioada 2014-2020. De asemenea, un rol tot mai important îl va avea Guvernanța urbană care se va baza pe consultarea dintre autoritățile locale, regionale, naționale și societatea civilă, ONG-urile, organizațiile comunitare, sectorul privat etc. în luarea deciziilor (bugetare participativă, dezbateri publice, e-guvernare, colaborări interinstituționale pe diferite niveluri etc.).

În perioada de programare 2021-2027, Comisia Europeană a propus ca Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) să se concentreze mai mult pe activitățile de dezvoltare urbană durabilă (DUD). Obiectivele principale ale investițiilor realizate de autoritățile publice locale trebuie să vizeze promovarea activităților economice sustenabile, reducerea impactului asupra mediului și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor. Conceptul Smart City abordează aceste procese complexe de schimbare necesare pentru îmbunătățirea calității vieții prin eficientizarea consumului de resurse.

Dezvoltarea trebuie să se bazeze pe experiența și cunoștințele deja existente la nivel local și regional, precum și pe înțelegerea nevoilor și priorităților specifice, pentru a valorifica

experiența acumulată. Consolidarea unei viziuni de ansamblu și identificarea soluțiilor viabile sunt esențiale pentru creșterea calității vieții prin furnizarea de servicii publice performante, bazate pe utilizarea tehnologiei informației pentru crearea orașelor inteligente.

În perioada 2021-2027, finanțările europene reprezintă o oportunitate pentru autoritățile publice locale de a dezvolta proiecte integrate în conceptul de Smart City. Stabilirea obiectivelor de investiții necesită un proces amplu de analiză a situației comunităților urbane, în vederea identificării unor soluții inovatoare capabile să răspundă provocărilor cu care se confruntă marile aglomerări urbane.

Programul Regional Vest 2021-2027 continuă în mare parte tipurile de investiții finanțate în perioada anterioară, însă aduce noutăți, în special în ceea ce privește abordarea implementării acestora. Se va acorda o atenție mai mare digitalizării, utilizării instrumentelor financiare și orientării către proiecte integrate, care să maximizeze efectele dezvoltării și să obțină rezultate optime, cu ținte și indicatori mai clar definiți.

Prioritățile au fost stabilite la nivel regional, într-o abordare de jos în sus, identificând posibilele proiecte printr-un parteneriat extins care implică reprezentanți ai orașelor, județelor, instituțiilor publice locale și centrale, universităților, mediului de afaceri și comunităților locale. Programul Regional este în concordanță cu cele 5 obiective de politică ale politicii de coeziune, fiind adaptat la nevoile și specificul regional.

POR Vest vizează, prin toate componentele sale dezvoltarea Orașelor SMART, dar în special prin următoarele priorități:

Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice vizează dezvoltarea mediului de afaceri, a cercetării și transferului tehnologic, digitalizarea întreprinderilor mici și mijlocii și dezvoltarea competențelor în inovare.

Prioritatea 2 - O regiune cu orașe Smart și o administrație digitalizată se concentrează pe digitalizarea administrației publice în beneficiul cetățenilor și al companiilor, precum și pe dezvoltarea conceptului de oraș inteligent.

Prioritatea 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul va finanța eficiența energetică în clădirile rezidențiale și publice, precum și în regenerarea urbană, cu accent pe infrastructura verde, care aduce o serie de beneficii pentru locuitorii orașelor, inclusiv revitalizarea urbană, îmbunătățirea calității vieții și reducerea poluării, prin transformarea zonelor neutilizate în spații verzi.

Prioritatea 4 - O regiune cu mobilitate urbană sustenabilă abordează problemele legate de transportul urban sustenabil, cu accent pe Planurile de Mobilitate Urbană Durabilă (P.M.U.D.), elaborate la nivel municipal sau în zonele funcționale urbane. Scopul este de a crea un sistem de transport și mobilitate pentru bunuri și persoane cât mai eficient și prietenos cu mediul, care să încurajeze utilizarea mijloacelor de transport în comun și a celor nepoluante.

Prioritatea 7 - O regiune pentru cetățeni, care va finanța proiecte integrate, ce fac parte dintr-o Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană și care pot viza:

- Revitalizarea spațiilor publice urbane
- Regenerare urbană
- Patrimoniu cultural
- Infrastructură culturală publică

În final, având în vedere toate aspectele menționate anterior, orașul Sântana își propune să se dezvolte și să devină un exemplu de oraș inteligent și sustenabil, adaptat la nevoile și aspirațiile locuitorilor săi.

3.13. Parteneriate

Grupul de acțiune Locală Microregiunea Văilor Crișurilor Alb și Negru

Grupul de acțiune Locală Microregiunea Văilor Crișurilor Alb și Negru este un parteneriat public-privat înființat în anul 2011.

Teritoriul acoperit de parteneriatul public-privat al Asociației GAL Microregiunea Văilor Crișurilor Alb și Negru cuprinde 23 de localități și anume: orașele Chișineu-Criș și Sântana, comunele Apateu, Archiș, Beliu, Craiva, Cermei, Grâniceri, Hășmaș, Livada, Macea, Mișca, Olari, Pilu, Șepreuș, Șimand, Sinteia –Mare, Seleuș, Socodor, Șofronea, Zărand, Zerind, Zimandu Nou, cu o populație totală de 79.616 locuitori. Toate comunele sunt situate pe teritoriul județului Arad, la o distanță cuprinsă între 10 și 87 km față de orașul Arad, iar în cazul comunei Grâniceri la doar 2 km de granița cu Ungaria, respectiv orașul Elek .

“Asociația GAL-MVC și-a propus să reunească parteneri din sectoarele socio-economice relevante pentru zona (preponderent fiind sectorul agricol: cultura cerealelor, oleaginoaselor, legumicultura și creșterea animalelor), parteneri care și-au declarat angajamentul în ceea ce privește construirea unei organizații nonguvernamentale cu scopul de a participa activ la dezvoltarea micro-regiunii prin implicarea activă a membrilor comunității în procesul elaborării SDL.”

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad - Asociația s-a înființat în anul 2008 sub denumirea de "Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad (A.D.I. S.I.G.D.), înscrisă prin Certificatul de înscriere a persoanei juridice fără scop patrimonial nr. 44/28.07.2008, Dosar nr. 5129/55/2008 cu Încheierea nr. 5005/03.07.2008 a Judecătoriei Arad, Cod de identificare fiscală nr. 24975720". "Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad" este persoana juridică de drept privat, cu statut de utilitate publică . Acest ADI are ca scop gestionarea colectării separate a deșeurilor.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Transport Public Arad - Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Transport Public Arad

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Transport Public Arad - Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Transport Public Arad s-a constituit sub forma unei structuri de cooperare a autorităților publice locale , cu personalitate juridică de drept privat și statut de utilitate publică recunoscut prin efectul legii destinate exercitării și realizării în comun a competențelor autorităților administrației publice locale referitoare la furnizarea/ prestarea serviciilor de transport public, stabilite în sarcina acestora potrivit dispozițiilor Legii nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, ale Legii nr. 215/2001, a administrației publice locale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale Legii-cadru a descentralizării nr. 195/2006 . Această entitate se ocupă cu înființarea, organizarea, reglementarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului public de transport local din cadrul ADI.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad – Asociația s-a constituit în scopul reglementării, înființării, organizării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și pentru realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia . Asociația s-a constituit în scopul reglementării, înființării, organizării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

3.14. Situația implementării proiectelor in perioada 2014-2020